INSTITVT D'ESTVDIS CATALANS MCMVII
Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

INSTITVT D'ESTVDIS CATALANS MCMVII
Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

INSTITUCIÓ PATXOT

D I E T A R I

1 9 2 6

17 Juny
Consell.

Avui he convocat, a les sis de la tarda, en en aquest hostatge del Carrer de la Cucurulla, Núms. 1 i 3, 4t. pis, 1ª porta, en casa propietat de la meva esposa, els Senyors següents:

N'Eduard Fontseré, Director del Servei Meteorològic de Catalunya.

En Jordi Rubió i Balaguer, Director de la Biblioteca de Catalunya.

N'Agustí Duran i Sampere, Director del Arxiu-historic Municipal de Barña.

El Mtre. Francesc Pujol, del Orfeó Català.

En Josep Mª. Batista i Roca, President de la Secció de Folklore del Centre Excursionista de Catalunya.

Els he convocat per a constituir en íntima solemnitat el consell de la "Institució Patxot". De fet, ja ho eren perquè tots ells colaboren de temps en les meves tasques, la realisació de les quals m'hauria estat impossible sense llur capacitat científica i llur amical benvolença.

El pis on tenim estatge es construït de nou, amb els locals actualment buids, sense parament de cap mena, llevat del meu despaig que ha estat moblat fa pocs dies. Tam-

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 6
17 Juny.

poc es montat encara l'ascensor de la casa.

No essent habitat el pis, una mica abans de l'hora me som posat a fer de porter, situant-me al replà de la escala a fi de guiar i distreure la pujada dels convocats.

De primer ha arribat En Duran i Sampere, poc després el Dr. Fontseré i el Mtre. Pujol als quals he ensenyat les nostres parets nues. Mentrestant entrava En Batista i Roca i En Duran i Sampere me rellevaba generosament de porter fins a la vinguda d'En Jordi Rubió.

Cal dir que'ls meus hostes no semblaven pas sentir gens l'estranyor d'un estatge presentment tant poc casolà, sino que mes aviat la cosa'ns feia una certa il.lusió a tots, com evocant en nosaltres temperaments estudiantils bon xic pretèrits, i que no es pas cap mal síntoma que revinguin de tant en tant.

Resseguides les futures dependències, canviades les degudes cortesies, i esplaiats els primers sentiments, ens hem constituït en Consell, començant la sentada inaugural de la I. P. en el meu despaig.

Historiant una mica, he recordat que en la meva actuació jo m'havia acollit a les nostres Corporacions populars i això no solament per acatament a la tradició que elles representaven, sinó també perquè volia deslliurar-me del defecte corrent a casa nostra, d'individualisar massa les tasques, les quals no coordinantse escaientment, acaben per malmetre part del esforç esmerçat.

Vaig obrar així mentres Catalunya curava legalment de la seva personalitat i la refermava dintre del dret constituït. Més d'ençà de la dictadura militar d'Espanya, aquelles Corporacions han estat apassionadament intervengudes per demunt de la llei, i la noció de govern devenint encegada funció de domini, la experiència 'ns acaba de mostrar el perill de mantenir la iniciativa individual sotsmesa als

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 6 incidents i la inestabilitat de dites corporacions.

17 Juny. Per aqueixa raó vaig resoldre muntar unes oficines on reuniria'ls treballs que teniam entre mans i que eren escampats en llocs insegurs. Això implicava una major sistematisació i aquest era'l motiu que'ns aplegava, car la I. P. va aixamplant el seu camp d'acció per disciplines molt allunyades de la meva i ja sabiem que jo tot sol no podria pas menar-la plenament a terme.

A més, hi ha moments en els quals, no solament el meu físic, sinó majorment el meu esperit, feblien, i haventm'en adonat prou jo mateix, els pregava que, d'una banda, me perdonessin els falliments en els quals jo hagi encorregut i, de l'altra, els demanava l'obra de caritat de que me sostinguessin amb llur fortitud quan me vegessin en defallença.

En Jordi Rubió ha respost deixant vibrar el seu leal optimisme, oferint-se en tot i per tot, donant-me una autoritat que soc lluny de posseïr i en canvi rebaixant exageradament la llur, afegint amb l'assentiment dels seus companys, que estava convençut de que la reunió seria molt profitosa pera'ls ideals culturals de Catalunya.

Reprenent la nota intima, he volgut fer-los remarcar que jo actuava desplaçat car, per raons d'ordre moral que Déu sab, jo havia traspassat a la "Fundació Concepció Rabell i Cibils, Vda. Romaguera", diverses iniciatives testamentaries meves, que pertocaven dretureramente a la meva família, a la tradició i al nom Patxot.

Així les "Cròniques Catalanes", rigurosament devien haver-se publicat sota'l nom del meu avi En Rafel Patxot i Ferrer, que fou un bell exemple de civisme i molt adonat als estudis històrics.

El "Cançoner Popular de Catalunya", pertanyia indiscu-

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS MCMVII Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 6
17 Juny.

tiblement al meu pare N'Eusebi Patxot i Llagustera, músic de debó i cultíssim literat.

I els treballs de "Nefologia Catalana" era cosa de lligar-se amb el meu nom, per ser la continuació de experimentacions començades en el meu "Observatori Català" de St. Feliu de Guixols i realisació actual de progectes que aleshores devingueren impossibles.

Constitueix això un acte de desprendiment intel.lectual que no volia que ells ignoressin, al judicar les meves orientacions.

Inventariant les activitats de la I. P., tenim actualment:

1er.- Els Concursos Rafel Patxot i Ferrer, comanats a la R. Academia de Buenas Letras de Barcelona, i que versen sobre estudis històrico-politic socials.

2on.- Els Concursos musicals Eusebi Patxot i Llagustera, que regeix l'Orfeó Català.

3er.- Les "Memories Patxot", posades originariament sota la ègida de la Biblioteca de Catalunya, de la qual s'han tingut de emancipar per les raons exposades en un dels paragrafs anteriors.

4t.- Bibliografia General Catalana, en la qual se compendrà tot lo publicat en català i és tasca que ve realitsantse sota la direcció d'En Jordi Rubió.

5t.- Repertori dels Manuscrits Catalans; es feina començada aquest hivern per En Pere Bohigas i ens proposem inventariar-hi tots els manuscrits catalans coneguts.

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 6
17 Juny.

6è.- Llegendari Popular Català, degut a una proposta d'En Rossend Serra y Pagès i havent-se iniciat ja l'aplegament de materials.

7è.- Tenim en premsa la "Quaresma de St. Vicent Ferrer", utilisant un manuscrit que'ns oferí el Revnt. Dr. J. Sanchis Sivera, de la Seu de Valencia.

8è.- Encare que la majoria dels presents ja ho sabien, els he enterat de la avinença feta amb el "Institut d'Estudis Catalans", i en virtut de la qual, aquests podran continuar les seves publicacions, en forma condicionada i "a despeses de la I. P."

9è.- Dintre la convenció precedent resulta enclosa la publicació de la premiada "Arqueologia Litúrgica" de Mossen Gudiol.

10è.- Entre les tasques en cartera pera'l vinent hivern senyalava lloc preferent al "Refraner Popular de Catalunya" a base dels materials de Mtre. Marian Aguiló, que'l seu fill Angel Aguiló m'havia generosament donats. També disposem de les col.leccions de moltes altres folkloristes.

He pregat an En Jordi Rubió que expliques quelcom respecte de la Bibliografia Catalana que ja fa temps tenim entre mans.

Ha recordat que en una conversa li vaig proposar primerament una Bibliografia Científica de Catalunya i com despres, de mica en mica, la idea originaria s'era convertida en una pretensió a tota la Bibliografia Catalana. Fa cosa d'un parell d'anys que hi treballem tenint actualment arxivades unes 25.000 fitxes dels segles XIXè i XXè. Com a limit modern hem posat el 1923, tenint en compte que des

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 6
17 Juny.

d'aquesta data ja hi ha qui va continuant la nostra bibliografia.

A fi de que sia mes aviat utilisable aqueixa quantitat de materials, n'hem començat la ordinació pera anarla publicant en forma especialisada i seguint aquest criteri, En Givanel està preparant i completant tot ço que pertoca a la Premsa Catalana, que segurament formarà'l primer volum, si bé, naturalment, no seran pas seriats, sinó independents dintre del corpus general.

Entrats dintre la Bibliografia, se m'acudí que calia completarho amb els Manuscrits Catalans. Aleshores En Rubió me feu sabedor de la avinentesa d'En Pere Bohigas, el qual havent estat pensionat a Paris, li podiem proposar tasca suplementaria.

En Bohigas ho acceptà i a hores d'ara tenim fitxats tots els manuscrits catalans de Paris i els d'algunes Biblioteques departamentals franceses. Mes endevant continuarà la feina a Londres i així successivament.

Dels manuscrits més notables ne treiem fotografies pera ornar i documentar les nostres publicacions.

En Jordi Rubió, creu que arribarem a notar uns 2.000 manuscrits catalans.

Adressantme an En Duran i Sampere l'he invitat a confessar les coses amb les quals ell m'havia penyorat en ocasió que jo visitaba'l seu Arxiu i ell no volgué deixar-m'en sortir enterament lliure.

11è.- I En Duran i Sampere'ns ha parlat de publicar "Les Solemnitats de Catalunya", començant pels codex de Barcelona, que potser farien uns tres volums, als quals seguirien dos mes referents a d'altres indrets de Catalunya.

Pel que respecta als materials de Barcelona, ha afegit

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 6 que practicament estan a punt d'anar a l'impremta.
17 Juny.

12è.- Ha continuat En Duran i Sampere tractant d'una "Bibliografia Històrica de Catalunya", que an ell i a mi, ens havia ocupat mes d'una vegada, i que deuria consistir en aplegar, en forma critica i detallada, tot ço que hi hagi publicat respecte de les diferentes contrades o poblacions de Catalunya.

El Dr. Fontseré ha subratllat el valor pràctic del propòsit, car actualment els que fan certes investigacions, perden un temps considerable en recerques moltes vegades inútils, com li era esdevingut an ell al voler situar a Catalunya fenòmens sismològics, i això'ns ho estalviariem el dia que tinguessim degudament ordenades les nostres fonts d'informació.

S'ha convingut que En Duran i Sampere cuidaria de realisar la seva proposició, ben acordantse de primer i totstemps amb En Rubió, per tal de no duplicar fitxes bibliogràfiques.

M'ha semblat convenient no aludir al Mtre. Pujol, a fi d'estalviarli un conflicte de discreció, i pel meu compte he insinuat que la I. P. està madurant un estudi molt documentat de música catalana migeval, prenent peu del premi guanyat per Mn. Higini Anglès en els Concursos Eusebi Patxot i Llagustera.

Amb En Batista i Roca hem reprès el tema del "Refraner Popular" en el qual ja havia intervingut temps enrera.

Actualment, tenim el Refraner de Mtre. Aguiló i se'ns han ofert nombroses col.leccions aplegades per folkloristes de diverses contrades catalanes.

Continuant una qüestió anterior li he demanat si po-

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 6 driem comptar amb el Refraner d'En Sebastià Farnes. Ha
17 Juny. respost que En Farnés tenia cedida la seva col.lecció per escrit al "Arxiu d'Etnografia i Folklore de Catalunya", emperò solament pera després de la seva mort, car se la reservaba en vida. De moment, sembla que En Farnés se refusa a englobar lo seu amb els altres, potser per raó de que havent treballat tants anys en una orientació determinada, ara li fa l'efecte de que s'anula la seva personalitat.

Aqueix argument es molt humà, mes no te aplicació al nostre cas i jo he insistit en que no se tractava pas d'aminorar l'obra de cadascú, sinó ben al contrari, de proclamarla i enlairarla, fent-hi'l degut acatament. Que lo que jo pretenia era'l Refraner Popular de Catalunya i perxò tothom hi havia d'abocar el seu proveïment.

Per tant, la I. P. no podia pas publicar refraners individuals, que foren inevitablement incomplets. A més, jo creia que en els moments actuals, no tenim pas encara la preparació necessària pera'l difícil estudi comparatiu, sinó que'ns haviem de limitar a recollir lo mes rigurosament possible'ls materials, pera deixarlos ben ordenats als venidors folkloristes, els quals així manejaran un mellor utillatge.

Posat a dir, he repetit ço que arreu vaig pregonant: que la I. P. no solament no vol pendre res a ningú, sinó que ho dona tot i àdhuc se dona ella mateixa. Perquè'l nom Patxot que fa sonar no es pas el meu, sinó'l dels meus passats que m'han legat una tradició secular de família, i ja que'l nom s'acaba amb mí, jo vull posarhi un termenal digne de la veneració i l'exemple llurs.

Tornant al Refraner, i pel que respecta al "Arxiu d'Etnografia i Folklore de Catalunya" els he fet sabedors de que l'any passat el Dr. Carreras i Artau habia acceptat amb entusiasme l'idea d'una intima colaboració, fent tota mena

INSTITVT D'ESTVDIS CATALANS MCMVII Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 6 d'oferiments, comunicant-me adhuc la seva visió d'un Refra-
17 Juny. ner segons un plan més extens i complexe que'l nostre, car s'hi encloia l'estudi crític i les derivacions dels materials.

Tot això son temes que pertoquen al sector representat per En Batista i Roca, el qual ha acceptat d'encarregarsen, posant esment en lligar la nostra tradició folklòrica autodidàctica, amb la disciplina mes estricta de les escoles modernes. I en quant al Refraner d'En Farnés, ha afegit En Batista i Roca que no calia pas perdre tota esperança, ja que una de les seves filles havia comprès el bon intent de la proposta nostra.

Canviades aqueixes primeres impressions d'iniciativa, la conversa s'ha familiarisat, devinguent mes imprecisa i essent únicament de consignar la atinada remarca d'un dels presents, el qual feia notar que aquesta reunió nostra en pro de la cultura i espiritualitat de Catalunya, segurament coincidia amb una altra d'antitètica, on se tractava de trepitjar i escanyar, si posible fos, tot quan nosaltres estimem, des de la llengua fins a la intel.lectualitat.

Eren les vuit del vespre quan donavem per enllestida la presa de possessió, i devallant de llurs setials de conseller, els companys m'han ajudat humilment a tancar persianes, balcons i portes, mentres els fumadors feien llum, perquè encara no es feta la instalació elèctrica en el nostre hostatge.

I al repassar aquelles sales buides hem sentit que ja hi havia un esperit, que Déu faci ben llevador.

18 Juny. A les sis de la tarda he rebut en la I.P.:

"Masia Catalana". En Francesc Maspons i Anglasell, President del Centre
Fundº. C.R.C. Excursionista de Catalunya.

En Josep Danès i Torras, Arquitecte.

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 6 — En Lluis Bonet i Garí, Id.

18 Juny — En Josep Mª. Batista i Roca,

els quals constitueixen la Comissió Executiva pera l'estudi de la "Masia Catalana", que la "Fundació Concepció Rabell i Cibils, Vda. Romaguera" te comanat al Centre Excursionista de Catalunya.

El C.E.C. havent estat registrat varies vegades per la policia, era previsor allunyarsen a fi de que, si'l clausuraven, no resultessin presoners els materials i interromputs els treballs.

Aleshores i com a cosa transitoria, En Lluis Bonet s'oferí pera tenir l'oficina a casa seva, bo i esperant mellor solució.

Posteriorment tot retornà al C.E.C.

D'això'n resultava una existència nòmada que treia efectivitat a les tasques en curs.

Afí d'estabilisar en lo possible aqueixa actuació, —a la qual estic moralment lligat—, la I. P. se complau en oferir a la "Masia Catalana" la sala més gran del nostre estatge, on podrà establirse independentment pera rependre la seva feina, pertorbada per les actuals constel.lacions.

I com que se tracta d'obra externa a la I.P., consigno merament el fet.

25 Juny. — He tingut una sentada amb En Francesc Cambó pera qüestions de la nostra dèria cultural respectiva.

Francesc Cambó.

Encare que de bell començament ja fossim completament avinguts, la pràctica ha ensenyat que calia anar articulant les tasques mes íntimament.

En primer lloc, li he fet avinent que algun erudit, tenint obertes les nostres dues portes, ne fa un joc de conveniencia personal i oblida massa facilment la rigidesa dels deures de la intel.ligencia. N'hi he senyalat especialment un cas i hem aclarit que no complia ni an ell ni a mi, ex-

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 6
25 Juny

cusantse sempre amb l'altre de nosaltres que l'interrogava, i en realitat posantse a servei de tercer, preterint els seus compromisos anteriors. Hem convingut allissonarlo discretament, imposant la disciplina; pera lo qual ell enviaria a cerca aquell autor en falliment i li deixaria endevinar que les nostres dues portes facilment podien tancarse dretureres.

Li he explicat tot el meu camp d'acció, oferint enviarli nota detallada per escrit, a fi de que coneixentlo bé, no permeti a cap dels seus subordinats que se fiqui dintre les nostres afrontacions, car això era una jurisdicció que'ns reservavem exclusivament. D'aquesta manera evitarem incidents i moltes impureses.

Passant a un altre tema, li som exposat que la "Fundació Concepció Rabell i Cibils, Vda. Romaguera" era senzillament un mite, lo mateix que la "Institució Patxot" que ara anava sortint a llum.

-I lo mateix que la "Fundació Bernat Metge" - m'ha interromput ell somrient.

-Doncs bé; també som vingut per això, per veure si hi hauria manera de consolidar aqueixes coses. Jo hi he pensat molt i no ho trobo pas per ara; en primer lloc per una certa malfiança dels homes que he après en la meva trista experiencia testamentaria, i segonament, perquè l'actual poder públic no comporta la iniciativa particular, i el present estatisme tendeix cada dia mes vers l'anulació del home. Remarqueu que no parlo pas política, sinó que tracto merament sociologia experimental!

Ell m'ha contat que havia estat a punt de donar forma a la seva Fundació, quan sobrevingué'l Cop d'Estat espanyol emperò llavors ho deixà corre posantse a veure venir, majorment al adonarse de que no se respectava ço que fins aleshores havia estat respectat.

Com a possible solució, s'inclina a ferne una societat

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 6
25 Juny.

anònima, condicionada amb una certa intervenció estrangera —per exemple, el "Institut de France"— i a semblança de la institució Osma.

Donant toms al tema, me som enterat de que la discutida fundació del ex-ministre espanyol Osma, fou redactada pel mateix Antonio Maura, essent aquest President del Consell de Ministres, constituïnt la feta un "tableau" complet de ministerialisme espanyol, al qual se pot afegir que abdos ministres s'escandalisaven del separatisme en el Congrés.

He tancat l'entrevista parlant del "Institut d'Estudis Catalans", que la fobia de la actual Diputació considera no existents i el nom dels quals adhuc voldria fer desapareixer. L'he sorprès amb la nova de que no manquen intel - lectuals catalans, arrecerats en una Corporació erudita i contraria al I. E. C., que ara treballem a l'ombra pera serne'ls hereus al menys de la part historico-filològica. Altra sorpresa al dirli com tothom ignorava que el I. E. C. fou gestació d'unes converses amb el Dr. N. Font i Sagué, tingudes a casa meva i que anaren prenent estat fins arribar an En Prat de la Riba, que erradament les deixà faisonar a N'Eugeni d'Ors i aquest cometé el mancament de desviarho, de la pura concepció cientifica originaria, per la qual raó jo m'era mantingut personalment allunyat del I. E. C., si bé fenthi sempre moralment costat.

I en aquest moment de crisi, jo sentia novament el deure de sostenir el I. E. C., car podria esserne la salvació si'ns permetia emanciparlo de fet, com jo ho havia pretingut de dret no fa pas gaires anys.

Per mor d'això, jo acabava de signar una avinença amb el I. E. C. mitjançant la qual aquest continuaria les seves publicacions que serien editades "a despeses de la Institució Patxot".

En Cambó s'ha complagut d'aqueixa decisió i l'ha compartida ratificant que en les seves edicions d'art català

INSTITVT D'ESTVDIS CATALANS MCMVII Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 6 també faria sonar el nom del I. E. C.

26 Juny. En la sala d'actes del "Club Montanyenc", s'ha fet l'obertura de plecs i el repartiment de premis del primer Concurs del "Llegendari Català", de la I. P.

Llegendari Català.

La crida no ha pas donat tot el que n'haviem esperat, ni en el nombre ni en la qualitat dels treballs presentats; potser per no haver tingut prou publicitat o per resultar una mica curt el terme fixat.

De totes maneres, hi ha quelcom interessant i sobretot la lliçó de la experiència modificant la nostra primitiva visió; car al costat del llegendari folklòric, que nosaltres convocavem, han comparegut els erudits de la llegenda històrica i els literats brodant noveles al seu entorn.

Això fa pensar desseguida en dos llegendaris: el verament popular i el critico-historic dels notres temps comtals.

En el Jurat hem aplegat representació de la "greater" Catalunya: N'Horaci Chanvet, de Perpinyà, President de la "Colla del Rosselló", i En Francesc Martinez i Martinez, de València, a qui ha pertocat la Presidencia del acte. N'Andreu Ferrer i Ginart, de Artà, no'ns ha pogut dur personalment l'alenada mallorquina, perquè li han negat el permis i no l'han deixat assistir a la nostra festa.

Parlant de les diverses contrades, En Chanvet ha dit que fora magre la colaboració del Rosselló per mor de que gaire bé ningú se cuida de les llegendes catalanes, llevat d'un col.leccionador d'Arles al qual mirarà d'interessar personalment.

En Francesc Martinez i Martinez ens ha pintat en sentit optimista l'actual esperit valencià on comença d'haverhi jovenalla que se deixonda i guaita cap a Catalunya recordant el germanívol passat. Al tractar del "Rat Penat"

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 6 ha precisat que En Teodor Llorente fou dels que mes tira-
26 Juny ren les regnes pera contenir l'esclat valencianista, que toleraven escassament com esplai literari.

Avui mateix s'ha publicat la convocatoria del segon Concurs, donant un terme major i especificant mellor el caracter folklòric de la crida.

4 Juliol Rebut una carta del Dr. Carreras i Artau, escri-
Dr. Carreras i Artau. ta des d'Olot, en la qual me parla llargament del "Re-
"Refraner". franer Català".

Se veu que En Batista i Roca, seguint la meva indicació, ha encetat la represa de aquesta qüestió, i En Carreras i Artau, quelcom alarmat, emperò molt correcte i efusiu, s'afanya a fer avinent que'l seu "Arxiu d'Etnografia i Folklore de Catalunya", ja està ficat en aquesta tasca, que es una de les seves il.lusions personals.

Fa cosa d'un any tinguerem una sentada a casa seva respecte d'aquest tema i la inquietut del Dr. Carreras i Artau es filla de les coses vistes a distancia i amb dades insuficientes.

5 Juliol. He tingut una breu entrevista amb En Cambó, epi-
F. Cambó. leg de la del 25 Juny.

M'ha dit que envià a cercar l'autor aludit l'altre dia, el qual s'excusà dient que havia trobat feina mes remunerativa.

Jo he afegit que això no era sinó una part de la veritat, car feia mesos que nosaltres li haviem ofert un aument d'honoraris, si la feina no li resultava prou a compte. Malgrat la nostra insistencia, aquell autor no'ns havia respost, i es que'l nostre meridionalisme no es encara prou disciplinat pera persistir massa temps en una direcció determinada i necessita saltironar d'una cosa a l'altra.

Aixís agafat el fil, hem parlat lleument de l'exces

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 6
5 Juliol

d'activitats que se despleguen a casa nostra, car no haventhi prou personal pera atendreles, caiem en un industrialisme desmoralisador de la poca gent util que tenim: un efecte que ja comencem a tocar ell i jo.

Li he deixat nota detallada del camp d'activitats de la "Fundació Concepció Rabell i Cibils, Vda. Romaguera" i de la "Institució Patxot".

També li he donat còpia de la avinença feta per la I.P. amb el "Institut d'Estudis Catalans", pera la continuació de les publicacions abandonades per la Diputació Provincial.

M'ha dit que havia comprat un aparell de fotocòpies pera la Biblia, a Paris, i el posava a la nostra disposició si'ns convenia.

10 Juliol.
"Refraner".
Dr. Carreras i Artau.
J. Batista i Roca.

Avui he respost la carta del Dr. Carreras i Artau, referent al "Refraner".

Li escric que si considera'l "Refraner" com una tasca propiament d'ell, jo li deixaré la via lliure. No m'he ocupat del refraner d'ençà que ne parlarem amb ell un any enrera, i en quant an En Farnés no he fet mai cap gestió directe, per raó de que coneixia llurs pactes mutuals.

Continuo exposant la meva visió de l'obra del Refraner la qual no ha pas d'ésser individual, sinó del poble català.

Ara bé; tenim la tradició folklòrica del Centre Excursionista de Catalunya, i la escola més novella del Arxiu d'Etnografia i Folklore de Catalunya. El "Refraner" te d'ésser obra conjunta de les dues branques, i pera facilitarho jo ofereixo la "Institució Patxot".

Al mateix temps, escric an En J. Batista i Roca, acompanyantli duplicat d'aqueixa carta, i cridantli mes nuament

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 6 l'atenció sobre'l problema enunciat discretament en la me-
10 Juliol va resposta al Dr. Carreras i Artau; car la realitat es:
que "L'Arxiu d'Etnografia" maridat amb la Universitat, on
no's respecta la espiritualitat de Catalunya, te actual-
ment un gros sector de gent catalana al enfront.

15 Juliol Ha vingut a visitarme En J. Batista i Roca, per-
J. Batista i Roca. mor de la copia que li vaig enviar l'altre dia i tam-
"Refraner". bé per haver rebut carta del Dr. Carreras i Artau.

Ell ha fet constar que era injustificada la prevenció que hi havia contra "L'Arxiu", al qual mogue'l bon intent d'introduir el català dintre de la Universitat, si bé, de fet, n'era independent.

Li he dit que jo no pretenia avalar actituts d'altri, emperò'ls problemes son el que son, i no pas el que voldriem que fossin. De totes maneres, jo entenia que'l "Refraner", devia ésser feina conjunta i això no solament pera la plena realisació de l'obra, sinó a més, com exemple de civisme pera anar fent escola de cooperació i continuitat.

He repetit que la "Institució Patxot" s'ofereix a fer i pagar la edició, sota la responsabilitat cientifica d'una comissió de publicació composta de:

a) Secció de Folklore del "Centre Excursionista de Catalunya", que convindria fos representada per En Rossend Serra y Pagès.

b) "L'Arxiu d'Etnografia i Folklore de Catalunya" en la persona del Dr. Carreras i Artau.

c) En Batista i Roca, com a representant tècnic i conseller de la "Institució Patxot".

D'aquesta manera se lligarien tots els caps i se faria acatament a la nostra tradició folklòrica, tot continuantla honorablement. Si no arribem pas an això, jo deixaré'l "Refraner" lliurement al "Arxiu", tal com vaig manifestar.

En Batista i Roca s'es mostrat conforme amb el meu

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 6 punt de vista; ha obgectat a lo del seu nom, i hem convin-
15 Juliol gut que deixariem reposar la qüestió fins passat l'estiu.

22 Juliol. Havent ofert la I. P. el ferse carreg, en forma
Institut d'Estudis Catalans. "Comº. de Publicacions". condicionada, de la despesa de publicació de certs treballs del Institut d'Estudis Catalans, avui ens hem aplegat a la Biblioteca de Catalunya pera constituïr una "Comissió de Publicacions" on son representades cascuna de les Seccions del I. E. C. i la I. P. com segueix:

Per la "Secció Històrico-Arqueològica", En Ramon d'Alòs-Moner i de Dou.

Per la "Secció Filològica" En Nicolau d'Olwer.

Per la "Secció de Ciencies" N'Eduard Fontseré.

Per la "Institució Patxot" En Rafel Patxot i Jubert.

S'ha estudiat la manera de continuar i posar al dia l'Anuari de la Secció Historico-Arqueològica, convertit únicament en Crònica i desglosantne les monografies que seran incloses en altres publicacions.

S'ha convingut en iniciar una serie de "Memòries" pera cada una de les Seccions.

Ha compartit momentaniament la sessió En R. d'Abadal amb el qual hem parlat de la publicació dels seus "Privilegis Carolingis", que ja havien estat en bona part compostos, emperò que l'actual President de la Diputació Provincial manà fer fondre a la Impremta de la Casa Provincial de Caritat, gesta simptomàtica dels temps que correm i de les mentalitats que hi actuen. Aquests "Privilegis Carolingis" podran fer per si sols tot un vol. de "Memòries".

Hem començat a tractar la presentació tipogràfica d'aqueixes impressions.

27 Juliol Ens hem reunit novament la "Comissió de Publica-
I.E.C. Publicacions. cions" del I. E. C.

Hem decidit que vagi a l'impremta:

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 6 Pera l'"Anuari 1921-26", la Prehistòria.

27 Juliol Pera les "Memòries" de la Secció Històrico-Arqueològica: a) El Sepulcre de Sant Armengol, Bisbe d'Urgell. Per Mn. Pere Pujol.

b) Documents hebraics de Jueus Catalans. Per En Millás Villanova.

La "Secció Filològica" iniciarà les seves "Memòries" amb "Les Flors del Gay Saber. Per En Josep Anglada.

Tenint en compte l'extensió del treball de N'Abadal, des d'ara passarà aiximateix a l'impremta.

Hem estudiat divers models de portades, tipus, compaginació, cobertes, etc. i tota mena de detalls preliminars de les publicacions que tenen ànima i perxò se fan amb amor.

16 d'Agost. Mobiliari. D'ençà d'abans d'ahir, dissabte —diada del aiguat—, tenim en el nostre estatge tres armaris-arxius de Bibliografia, fets construir expressament.

En conseqüencia, avui s'ha començat a transportarhi les nostres fitxes, que eren emmagatzemades a la Biblioteca de Catalunya, on treballavem aquests darrers anys.

Presentment, el total de fitxes plenes suma unes 25.000 anotacions, referents als segles XIXe i XXe. Això apart de la tasca dels Manuscrits Catalans, a càrreg d'En Pere Bohigas, el qual té aiximateix el seu armari especial.

D'aquesta manera vaig treient la nostra obra de les Corporacions Oficials, on no hi cap actualment ni la llibertat de la intel.ligència, ni s'hi tolera la lealtad del sentiment, car s'en foragita tot lo català.

Per civisme vaig arracerarm'hi i permor del civisme ne fujo. Això vol dir que les institucions politiques, no son pas sempre una resultant social i facilment poden devenir antihumanes, si per humanitat s'enten quelcom mes que força, arbitrarietat i egoisme.

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 6 Aquest matí'ns hem reunit En Fontseré, En Nicolau

25 Octubre I.E.C. Publicacions. d'Olwer i N'Alòs-Moner, pera resoldre les qüestions que van sorgint en la composició tipogràfica de les "Memòries" I. E. C., en les seves diferentes Seccions.

N'Alòs-Moner ha llegit les actes de les decisions anteriors i al mateix temps el "Dietari" dintre del qual s'escauen encloses, perquè, apart de les reunions, hi ha tot un historial on se van inscrivint detalls de la gestació de les tasques.

Hem vist probes compaginades del treball de Mn. Pujol en el qual hi havia problemes de compaginació de gravats.

Aiximateix s'ha fet la critica d'una pàgina en primera proba, d'un treball d'En Fabra, on calia armonisar divers tipus de lletra que hi juguen.

Es curios que malgrat lo bregat que un hom ja es en aqueixes coses, sempre s'hi troba amb sorpreses, agravades devegades pera la caixa de les impremtes.

També hem decidit les portades, cobertes, paginació i signatures, llevat de les de la Secció de Ciències, perquè la color del paper no resultava escaienta vista en peça.

N'Alòs ha comunicat que era començat el "Anuari", reduït a la forma convinguda de mera crònica.

Ha llegit una carta de l'Abadal enviant més original pera'ls seus "Diplomes carolingis" que ja son a mans de la impremta.

Les fotografies de documents jueus que acompanyen l'estudi d'En Millàs haurà d'ésser en fototipia.

Hem tornat a tractar de la continuació del "Diccionari Aguiló", emperò en una altra impremta, per raons de previsió ben comprensibles. Referent an això N'Alòs ha presentat una proposta de la impremta Elseviriana, que per trobarse massa cara, s'ha deixat enlaire, sotsmesa a revisió.

Finalment, N'Alòs ens ha dit que En Rubió i Lluch havia ofert

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 6 un treball sobre "Pachymeras i la Crònica d'En Muntaner."

5 Novembre. Avui escric an En Batista i Roca, permor de aclarir la qüestió del "Refraner", que ell ja coneix tant, per haverhi intervingut sempre.

Refraner. J. Batista i Roca.

Concreto la meva proposta de subvenir a la publicació del "Refraner Popular de Catalunya", entenent per tal tot el que hi hagi recollit a la nostra terra.

Aqueixa obra seria sota la direcció i responsabilitat científiques d'un Consell de Publicació, format per un representant de cascuna de les tres següents entitats o institucions:

a) Centre Excursionista de Catalunya.

b) Arxiu d'Etnografia i Folklore de Catalunya.

c) Institució Patxot.

"Aixis, respectant a tothom, seguiriem la lliçó moral que jo tinc cura de no oblidar en la meva actuació, o sia: fer escola en obra conjunta i predicant amb l'exemple, la manera de desliurarnos d'un dels nostres defectes mes greus." - Tal es el paragraf final amb el qual, jo cloc la meva carta.

8 Novembre. Temps enrera, parlant amb En Ramon d'Alòs, ferem incidentalment retret de la "Sigil.lografia Catalana" de En Ferran de Segarra, i se m'acudí demanarli respecte de la continuació o acabament d'aquella obra.

Ferran de Segarra. "Sigil.lografia".

Aleshores poguí enterarme de que se pensava publicar solament el text del vol. III, mes no pas les il.lustracions, per la qual raó vaig dirli que, si calia, la "Instº. Patxot" seria gojosa de poder ajudar a l'acabament de la publicació.

Permor d'això, aquesta tarda he rebut la visita d'En Ferran de Segarra el qual m'ha dit que tenia cobrada la consignació del anterior Ajuntament amb destinació al novell vol. de la "Sigil.lografia"; emperò que tal quantitat

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 6 era insuficient i únicament li permetia imprimir el text.

8 Novembre. Com que d'aquesta manera se desfiguraria una publicació tan bellament començada, jo li he ofert que la I. P. se faria carreg de les il.lustracions.

En Ferran de Segarra ho ha agraït efusivament i feia pler de veure vibrar un esperit tan jovenivol dintre una còrpora prou envellida.

També m'ha dit que caldria publicar un Apendix amb les troballes fetes durant el curs de l'obra.

I hem acabat la sentada fent comparances del present amb altres èpoques històriques similars, que ell te minuciosament estudiades i adhuc historiades, fins al punt que serva inèdit un volum, actualment impublicable, que caldrà mirar no s'esgarii, pera sortir a llum, quan hora sia.

13 Novembre. Me som topat per etzar amb el Dr. Carreras i Artau en el carrer i he provocat la conversa respecte del "Refraner".

Dr. Carreras i Artau. "Refraner".

Tot parlant, he descobert que'l Dr. Carreras s'havia imaginat com si's volgues deixar a l'ombra el nom del "Arxiu d'Etnografia i Folklore de Catalunya", i s'ha tret un pès de sobre al adonarse de que ningú havia tingut tant lleig acudit, sinó que's tractava de que tothom hi aportes el seu esforç degudament, fentho constar tal com es de llei.

Despres d'enraonar bella estona, he resumit proposantli que amb caracter oficiós i amical, ell, En Serra i Pagès, i En Batista i Roca, tinguessin una sentada, i aixis en catalana familia folklorista, resolessin la qüestió a grat de tots.

He insistit en que actualment a mi me manca humor pera gestions diplomàtiques: que si me porten "feta i pastada" una solució executiva del "Refraner" en forma global i com obra conjunta, aleshores la "Instº Patxot" estarà a llur disposició, tal com ve oferint. Altrament, jo'm limitaria a

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 6 ordenar el "Refraner Aguiló", pera publicarlo tot sol, car
13 Novembre. es un deure moral que me som imposat.

Sembla que ara la qüestió del "Refraner", hauria de sortir de la fotja on el tenim encallat.

22 Desembre. "Refraner". Després de la sessió d'avui del Consell Consultiu del Cançoner Popular de Catalunya, el Dr. Carreras i Artau m'ha dit que sentia no poder donarme, per ara, la solució de la qüestió del Refraner Popular, el qual fa temps estic bregant inutilment pera encarrilar.

M'ha enterat de que havia tingut una primera conversa amb En Serra y Pagès sense poder arribar a cap resultat concret i el Dr. Carreras i Artau es de parer que, de moment, lo mellor fora deixar ensopir aquest tema.

Qualsevol diria que'ls folkloristes, malgrat lo saturats que son de saviesa popular, no saben pas facilment posarla en acció.

31 Desembre. "Biblioteca de Catalunya". J.M. Milà i Camps. S'ho val de consignar quelcom d'una conversa tinguda avui al Arxiu amb En Duran i Sampere. No es pas propiament cosa de la I.P., emperò hi juguen qüestions d'espiritualitat que m'afecten bon xic.

Incidentalment, en una entrevista amb l'actual President de la Diputació Provincial de Barcelona, Josep Mª. Milà i Camps, aquest li comunicà'l seu intent de resoldre la situació de la Biblioteca de Catalunya, que se veu pesa al present Poder Públic, per raó de que no sent, ni estima l'ànima de la nostra obra: emperò, en canvi, odia la força que representa.

Seguint el dialeg, En Milà i Camps li feu avinent que una possible solució fora, trasladar la Biblioteca al Hospital de la Santa Creu.

Aleshores, En Duran i Sampere li descobri que molt anteriorment, en temps de la Mancomunitat, jo vaig estar a

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 6

31 Desembre.

punt de realisarho, com marmessor de Na Concepció Rabell i Cibils Vda. Romaguera i ho feia perquè jo volia de totes passades emancipar la Biblioteca de Catalunya, de qualsevol dependència politica, fos de la mena que fos.

Com que En Duran i Sampere coneix prou aquesta història, l'anà enterant de que jo ja tenia els caps lligats amb l'Hospital, l'Ajuntament, la Diputació i les comissions de la Mancomunitat. Mancava solament coronar l'empresa, que se vegé aturada en el punt de dalt. Pera'l meu descarreg moral, jo vaig estar esperant durant dos anys, amb sis millions de pessetes a les mans i passat aquell temps, convençut de que hi havia qui no volia dita independència i que, per tant, era inutil la meva espera, me vaig deslliurar d'uns diners que jo no podia aplicar a ço que hauria estat la meva gran obra de marmessor.

En Milà i Camps restà sorprès devant de tals revelacions, s'hi entusiasmà aferrantse a l'idea i pregà an En Duran i Sampere me digués que ell se posava a la meva disposició, que me donaria totes les facilitats, que resol - driem les dificultats que se presentessin, etc. Jo no conec personalment al actual President de la Diputació, emperò si'l conegués li faria notar que semblant llenguatge traeix la seva sang catalana, que s'ha deixat enterbolir.

Adhuc afegí que, tenint en compte la ntra. diferència de pensar en política, ni tan solament caldria que vegés an ell per res. Segurament ho deia com un màximum de consideració, si bé no'm feia gaire justicia al creure així que jo no sapigués respectar a d'altri una manera d'esser diferenta a la meva. Llur apassionament, llur catalanofobia els fa oblidar que en la regió de la intel.ligència no hi ha passió, sinó ben sovint compassió.

En Duran i Sampere respongué que m'ho trametria, si be creia que no hi hauria res a fer, car se deixà perdre el bell moment i d'aleshores ençà havia passat temps.

INSTITVT D'ESTVDIS CATALANS MCMVII Fons Patxot
Arxiu Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 6

31 Desembre.

D'aquesta manera inesperada se m'ha tornat a renovar aquella greu recança meva: quan jo podia, no m'ho deixaren fer els qui devien, i ara que no puc, m'ho sol.liciten els qui no deurien ferho.

Perxò ho he volgut consignar, a fi de que cada pal aguanti la seva vela i Catalunya pugui judicar, quan hora sia.

31 Desembre. "Memòries Patxot".

Cloem l'any amb el terme d'admissió del Quart Concurs de les "Memòries Patxot" el tema del qual era "Física atmosfèrica aplicada a Catalunya".

S'han presentat els tres plecs següents:

a) un estudi experimental de fotometria sobre la "Distribució de la claror del cel i claror del zenit a Barcelona", per Manuel Alvarez-Castrillon. L'autor ha tingut la bona pensada d'acompanyarhi els seus carnets d'observacions, facilitant aixís la acurada tasca del Jurat.

b) un "Assaig d'establiment del règim pluviomètric a Catalunya" per En Joaquim Febrer, traduit en moltes tabulacions i nombroses gràfiques, que l'autor ofereix augmentar car se veu ha fet just de temps.

c) un treball de Mr. Marcel Chevalier, que sembla conté generalitats aplicades a Catalunya.

==========

1 9 2 7

3 Gener Consell

Prèvia convocatoria, que ja havia anat demorantse per malaltia d'algun o altre, avui ens hem aplegat.

N'Eduard Fontseré.

N'Agustí Duran.

El Mtre. F. Pujol.

En Josep Mª. Batista i Roca.

En Jordi Rubió no ha pogut assistir perquè te la "grippe" i fa llit.

Després de la salutació d'Any Novell, els som enterats

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 7
3 Gener

de que volia tractar principalment qüestions administratives, que tenen una certa valor bàsica adhuc en la pràctica intel.lectual.

Els he dit que, entre les moltes coses que me preocupen, hi havia la d'assegurar en lo possible la continuació i l'acabament de les ntres. tasques, en el cas de la meva mort; emperò cercant la manera de que la meva familia no se trobes lligada amb coses que no fan per ella i que jo vull estalviarli.

No pretinc pas una substitució perdurable en la qual no crec, perquè tota cosa humana es transient i les institucions se modifiquen fatalment, ja sia per decaiment propi o bé perquè l'ambient va canviant fentles menys adequades. Per aquest camí, hi ha institucions que acaben tornantse efectivament inverses de la intenció del fundador. Jo me contentava amb que la generació que'ns segueix acabes d'enllestir ço que nosaltres poguem deixar inacabat.

En altres terres, la qüestió fora resolta constituïnt una entitat científica o cultural a la qual s'assignarien una finalitat, uns deures i un capital.

Aquí, en aquest moment històric de "ismes" i de fòbies, l'estat rebutjaria la meva Institució pel crim de lluïr un nom català. D'altra banda, ja hem vist com l'actual poder governatiu tractava arbitrariament les Corporacions, per exemple, el Col.legi d'Advocats, i arriba talment a consumar un robatori com el del Centre de Dependents. Segueix actuant la llei historica espanyola de confondre la noció de govern amb la de domini i l'administració amb l'explotació.

Tampoc hi cab l'antiga solució testamentària dels hereus de confiança, perquè amb les actuals lleis de transmissió de bens, la herència entre estranys devé pràcticament anulada mitjançant una confiscació disfreçada i progressiva.

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 7
3 Gener

Tenint en compte que la ntra. Institució es feta i funciona a base d'idealitat i lligament moral, crec que lo mellor fora seguir moventse dintre d'aquesta Llei superior, tenint la Intel.ligència per finalitat i la conciència per activitat.

Considerat així, el problema se simplifica i jo proposava senzillament situar un capital a Suiça, depositat a nom de quatre dels presents els quals, en cas de mort, anirien renovant el dipòsit, prèvia substitució de persones, fins que s'hagués esmerçat tot el capital en la finalitat convinguda. Car jo recomanava d'una manera especial que'ls meus continuadors i substituts no se limitessin pas a utilisar els interessos, sinò que encetessin resoltament el capital, absorbintlo en les realisacions de la Institució.

He demanat als consellers que m'hi diguessin lliurement llur parer, car jo no'ls convocava mai pera que vinguessin merament a fer acatament a les meves iniciatives i molt menys en el cas present on debatiem punts complexes i transcendents.

El Dr. Fontseré primer i després els altres companys han anat manifestant que, en aquestes qüestions, ells se trobaven menys competents que no pas jo i que des del moment que jo havia arribat a formar parer, ells creien que era'l mellor; per tant, l'acceptaven igualment.

Aleshores, els he llegit la meva correspondència amb el Crèdit Suiç de Zürich, encaminada a tal fi i els he presentat el model de contracte que dita Societat proposava, reunint les condicions demanades i on, com a concessió especial, se'ns admeten quatre depositants.

He afegit que'l meu intent era situar al estranger pera'ls fins de la Institució Patxot, un capital de cent mil duros, la meitat dels quals fora en valors espanyols (Exterior 4 %) i l'altra meitat en valors anglesos (Victory Bonds 4 %).

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 7
3 Gener

Els companys s'han mostrat quelcom sorpresos i molt agraïts de la mostra de confiança; jo'ls he donat gràcies per la comanda que així tan de grat prenien sobre d'ells, i a la seguida hem formalisat per duplicat el contracte proposat per el Crèdit Suiç de Zürich, firmant jo primer, i després

N'Eduard Fontseré i Riba.

N'Agustí Duran i Sampere.

En Josep Mª. Batista i Roca.

He explicat que'l Mtre. Pujol restava momentaniament fora, perquè la Fundº. Concepció Rabell duia entre mans una decisió semblanta i aleshores tocaria an ell firmar per l'Obra del Cançoner i l'absent Jordi Rubió, per les Cròniques Catalanes. Haventhi colaboradors comuns a ambdues Institucions, ens haviem de repartir la gent.

També he fet notar que, en els dipòsits, triava les persones amb doble intent: que hi figurin noms representatius de les diferentes activitats científiques, i que fossin d'edat escalonada, perquè no calia oblidar que actuaven de cara a la mort i en previsió de la mateixa.

Enllestit aquest punt, que era'l determinant de la convocatòria, hem passat a tractar breument de les varies coses encloses en la Institució Patxot i que aquesta te ja en marxa, en estudi o a l'imprenta.

Començant per els Concursos Rafel Patxot i Ferrer comanats a la "Real Academia de Buenas Letras" hem rebut dos treballs: un, referent al Rei Joan Ier, on hi ha gros aplegament de material documental pera un bell libre; l'altre, obtant al premi "social" ha estat retirat per el seu autor.

En quant als Concursos Eusebi Patxot i Llagustera seguim desenrotllant el fruit d'un dels darrers i completant la documentació i estudi de la musica catalana migeval. El Revnt. Mn. Higini Anglès ha fet algun viatge de recerca a conseqüència dels quals hem aumentat el material gràfic

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 7 pera l'obra que'ns proposem publicar.

3 Gener "Memòries Patxot".- Tenim en mans del Jurat: un estudi de fotometria barcelonina, una síntesi de pluviometria catalana i un treball de fisiografia general, aplicada a Catalunya: S'ho val de notar que concurren un autor castellà, un de català i un francès, si be tots han presentat llurs treballs en català, per raó de la convocatòria.

Bibliografia Catalana.- Concentrem l'esforç en el volum de "Premsa", que voldriem portar a l'impremta abans del estiu. En Givanel ha fet una exploració per terres valencianes aplegant bona colla de referencies que no teniem i essent arreu molt ben rebut.

Manuscrits Catalans.- En Bohigas torna esser a Paris, on ja ha acabat el fons català. Ara se posa a resseguir el fons llatí. Fet això, d'aquí pocs mesos, anirà a l'Anglaterra on podria haverhi qualque sorpresa.

Quaresma de St. Vicent.- Aquest volum avença regularment, haventhi mes de 200 pags, tirades que, en exemplar de fil, he mostrat als consellers. Completarà'l llibre un estudi comparatiu dels Sermons i un Proleg on reproduïrem alguns retaules interessants. Crec que l'obra podrà sortir aquesta primavera i el meu intent es dedicarla a l'espiritualitat de València, la qual sembla oblidar el nostre parentiu.

Publicacions I. E. C.- Son ja a l'impremta les "Memòries" de la Secció Històrico-Arqueològica i les de la Secció Filològica, haventn'hi d'altres compostes. També estem tirant les portades i indexs dels "Arxius de Ciencies", per tal de completarlos i aturarlos degudament.

Es igualment a l'impremta el famos treball d'En Millás sobre Juheus catalans, que l'any passat motivà l'anulació de les seves oposicions a catedràtic.

A més, hem rebut ja'l material tipogràfic que mancava pera rependre i acabar la publicació del Diccionari Aguiló.

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 7

3 Gener

Entre les publicacions, diguemne, "adoptives", hi ha'ls "Estudis Universitaris Catalans", la segona època dels quals començarà'l mes entrant a judicar per l'estat d'impressió del primer volum.

La Instº. Patxot ha ofert an En Ferran de Sagarra pagar les il.lustracions que han d'acompanyar el IIIer volum de la seva Sigil.lografia Catalana.

També'ns hem encarregat de fer un tiratge apart del bell comentari de les Sonates de Beethoven per Na Blanca Selva i publicat a la Revista Musical Catalana del Orfeó Català.

Dit tot lo qual, he donat per acabada la sessió, repetint novament les gracies als consellers, que tan generosament m'assisteixen amb llur saber, formant així escola d'espiritualitat catalana, que'ns permetrà navegar serenament en mig del actual temporal.

Despres, els he invitats a visitar l'estudi de la "Masia Catalana", (Fundº. C. R. C.), on els Srs. Danés i Bonet ens han explicat llur organisació, mostrantnos una sèrie d'albums amb centenars de fotografies, ordenades ja dintre de una sistematisació, que enclou tota Catalunya i es aconsellada per les experiències prèvies. Es una grossa tasca que ja fa via ben encarrilada.

12 Gener

F. Cambó
Inst. Est.
Cats.

Som anat a veure En Cambó, qui me telefonà ahir pregantme que hi passes si'm llevia.

Com ja suposava ha resultat que era permor del Institut d'Estudis Catalans.

M'ha dit que se li havia presentat En Nicolau d'Olwer exposantli la situació precaria del I. E. C. per raó de que la Diputació no li dona cap diner i així ells no tenen medi de sostenir cert personal.

Hem llegit les dades administratives que li havien deixat, preguntantme si ho coneixia.

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 7 He respost que ignorava totes aqueixes interioritats,
12 Gener que tal com el vaig enterar, la Institució Patxot carregaria amb la despesa d'algunes publicacions; que això era una mena d'heretatge forçós, que jo acceptava de grat, a fi de contribuïr a la perduració d'un nom representatiu de una bella obra de l'espiritualitat nostra. En quant a sous i honoraris jo m'en havia inhibit, per quant amb lo altre ja feia ben be'l que'm pertocava.

Ell ha afegit que en publicacions seves feria sonar igualment el nom del I. E. C.

Respecte als diners que'ls manquen pera sostenimment de l'organisme administratiu, sembla que'ls aconsellarà que acudin a la iniciativa particular.

Jo he aprofitat l'avinentesa pera subratllar el meu criteri de que'ls catalans rics devien avesarse a tals actes de civisme o a canalisar mellor llurs donacions, car, a Barcelona especialment, s'en dona molt de diner, emperò se reparteix malament.

19 Gener Pera fallar el VIe Concurs Rafel Patxot i Ferrer,
Concurs Patxot i Ferrer. ens hem aplegat al Ateneu Barcelones:

En F. Carreras y Candi.

En F. Valls i Taberner.

En D. Girona i Llagostera.

S'havien presentat dos treballs: un, optant a la part històrica i l'altre, optant a la part social; emperò aquest darrer va esser despres retirat per el seu autor.

El treball de caracter històric tracta del rei Joan Ier i es ric de documentació, la major part d'ella inèdita; si be amb el fi de completar el tema s'ni apleguen igualment materials ja publicats. Permor d'això s'esvaeix l'incògnit i queda en descobert el seu autor, el Dr. Joseph Mª. Roca.

Sense discussió hem convingut que'l premi li pertocava. Mes aqueix gros aplegament de materials per si sol no

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 7
19 Gener

constitueix un llibre fet, sino que ara caldrà ordenarlos, deixant pera'l final tota la part documental, de la qual se'n pot fer una sintesis narrativa que constitueixi el text propiament de l'obra. També l'autor, pera deslliurarse d'influencies externes, ha prescindit dels tractadistes anteriors, mes abans de publicar aquest treball, caldrà integrarhi la nombrosa bibliografia referent a dit interessant monarca.

En quant als temes de caracter social, jo he fet notar que si algun plec se presenta, els autors ho estudien generalment d'una manera abstracta que no s'avé amb l'esperit de aquests Concursos, que son pera honorar la memoria d'un home d'acció. Tenint això compte, jo era de parer que en la vinenta convocatoria s'advertis que demanavem l'anàlisis d'experiencies viscudes i fets consumats, els quals calia posar sobre la taula pera treuren les conseqüències o allissonaments, fossin els que fossin.

Passant a la convocatòria del VIIIe Concurs hem adoptat els temes següents:

a) Monografia sobre la politica exterior d'algun dels monarques catalans, del segle XIIIe al XVe inclusiu; o sobre alguna de les Institucions de Catalunya fins el Decret de Nova Planta.

b) Estudiar la familia dintre de les costums i la legislació de la societat contemporania.

3 Febrer

Orfeó Català
Concursos Eusebi Patxot.

Avui he recollert del "Orfeó Català" el capital que li havia donat pera'ls Concursos Musicals Eusebi Patxot i Llagustera.

Els temps son molt canviats d'ençà que vaig fer aquella Institució, junyintla a la sort corporativa del "Orfeó Català", perquè'l Poder Públic que ara s'estila ens ha ensenyat que la llei es una mera convenció facilment vulnerable i que l'autoritat es senzillament un acte de voluntat,

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 7 raonada o no.

3 Febrer Per aquest camí, la Fundació musical en recordança del meu Pare podia facilment esgarriarse en balderes mans governatives i adhuc esser brutalment violada, com tantes altres coses ja ho han estat.

Preveient això, convinguerem amb els amics del Orfeó Català desfer la concepció primitiva i ara estudiarem la manera de situarnos en la regressió migeval dels temps que corren.

No diré pas que l'actual moment històric sia precisament agradable, emperò indubtablement que es molt interessant, perquè amb aparences de una reacció, ço que realment se fa es ratificar una decadència secular.

1r Març Avui m'ha vingut a veure En J. Puig i Cadafalch

J. Puig i Cadafalch. pera proposarme la publicació d'una obra seva, on estudia temes d'art romànic i en la qual se sintetisen investigacions, que segueix de temps i que en part ja ha exposat en les seves conferències de la Sorbonne de París i la Harvard University. N.S.

Ha portat probes impreses que ha fet fer amb intent de veure'ls problemes tipogràfics que sorgeixen majorment en els llibres abundosos d'il.lustracions, com ho seria aquest.

Com que's tracta de presentar en forma global la seva tèsis, ell desitjaria publicarho en català i lligat naturalment amb el I. E. C.

Despres de raonar una estona qüestions anexes al tema, senyalantli que me fan anar altre cop fòra de camí, amb aqueixa herencia civicament forçosa del I. E. C., i després de planyerme de que als que no som esclaus del diner se'ns suposa una bossa molt superior a la que realment tenim, i en conseqüencia, se'ns exigeixen mes coses de les que podem i devem fer, he convingut en que l'obra proposada s'enclo-

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 7 gui, fent tot un volum, en les Memòries de la Secció His-
1r Març. tòrico-Arqueològica del I. E. C.

Li he exposat a mes el meu intent de mantenir el nom del I. E. C., tot lo possible.

Incidentalment, la conversa ha tocat la tasca cultural de la Mancomunitat i aleshores jo he repetit la meva preocupació per lo fallada que trobo Catalunya en el camp de les ciències físiques i les Matemàtiques. Li he comunicat l'intenció que jo havia tingut d'agafar el primer jovincel que se'ns revelés com físic prometedor, pera enviarlo a fer aprenentatge en els laboratoris estrangers i ferne després aquí la base del nostre propi laboratori; emperò això va resultant impracticable perquè la Facultat de Ciències de l'Universitat de Barcelona està en plè minvant d'alumnes, i tant el Dr. Fontseré com el Dr. Jardí no m'amaguen pas llur pessimisme en quant a la matèria prima, per causa del pecat original del sistema.

També hem parlat de l'acció o personalitat internacional de la Catalunya científica, en qual aspecte anem guanyant indubtablement i En Puig i Cadafalch ha apuntat la conveniència d'una Institució Catalana a la Sorbonne de Paris, on donés uns cursos anyalment. Aquesta tendència vers l'Institut de França, vaig collirla també an En Cambó, i potser tinguin raó considerantho com a trona pera pregonar internacionalment la nostra feina cientifica. Mes cal no oblidar tampoc, que si bé molts intel.lectuals francesos coneixen i respecten Catalunya degudament, en canvi la França politica no fa mes que servirse de nosaltres pera les seves pròpies conveniencies, jugant sense generositat amb Catalunya. Ja sé que d'això se'n diu diplomàcia; emperò nosaltres no'ns hem pas d'oferir expontaniament per eines d'altri; una major reciprocitat fora desitjable i justa.

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 7

19 Març.

Orfeó Català
Concurs Eusebi Patxot.

En la Sala de Juntes del "Orfeó Català", hem tornat a instituïr els "Concursos Musicals Eusebi Patxot i Llagustera".

La part orgànica dels mateixos resta pràcticament tal com era, ja des del començament, emperò hi hem afegit la facultat de capitalisar els premis no adjudicats, en previsió de minva de renta, cosa que no sembla molt llunyana, dintre les actuals orientacions fiscals.

En canvi; hem capgirat totalment la part administrativa, allissonats per les pràctiques del Nou Règim, que no dubta en apoderarse de ço dels altres, en nom d'un Poder Públic l'origen del qual desconeixem, perquè'l poble no hi te cap part i si ho esbrinem una mica, trobem que es fill d'una transgressió.

Presentment, l'Orfeó Català es un mer administrador-depositari dels diners dels "Concursos Musicals" i qualsevol de la nostra familia te'l dret de retirar aquest capital, sempre que li plagui.

I pera'l cas de que nosaltres no hi siem, una clàusula de reversió hi substitueix, en determinades circumstàncies, la "Institució Patxot", i si aquesta tampoc existis, la Junta Directiva del "Orfeó Català", ve obligada a repartir el capital entre'ls musics catalans més necessitats.

Han assistit al acte i tingut la bella cortesia de firmar en qualitat de testimonis: la pianista Na Blanca Selva, i el Mestre Nicolau, Director de l'Escola Municipal de Musica.

22 Març.

Mossen H. Anglès.
Congrés de Viena.
Centenari Beethoven.

Pera assistir al Congres d'Història de la Musica, que se celebrarà a Viena el 25 ct., amb motiu del centenari de la mort de Beethoven, ha marxat avui Mossen Higini Anglès Pvre., el qual hi porta la representació de la "Institució Patxot".

Allà farà una comunicació de caràcter històric-bibliogràfic, on accidentalment farà esment dels treballs que tenim

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 7 entre mans pera la publicació de la música catalana migeval,
22 Març en un llibre que contindrà coses desconegudes fins ara.

La nostra filla Concepció sortí igualment ahir pera Viena, on s'hi trobarà amb dit Mn. Anglès, i el Mtre. Pujol, el qual hi representarà l'"Orfeó Català" i la "Fundació Concepció Rabell i Cibils, Vda. Romaguera".

29 Març Ha vingut En F. Maspons i Anglasell pera tractar qüestions diverses que portem entre mans, permor del seu càrreg de President del Centre Excursionista de Catalunya i també amb caràcter particular.

Concursos.
R. Patxot i Ferrer.
Universitat de Genève.
F. Maspons i Anglasell.

M'ha parlat de la Medalla del Centre Excursionista, respecte de la qual li he repetit que efectivament pertocaria concedirla, entre altres, a persones representatives de certes entitats culturals catalanes; emperò hem convingut que, en els temps que correm, sense poder parlar lliurement d'una manera escaienta a la significació dels medallistes, l'acte resultaria massa esfumat i adhuc així podria comprometre inutilment les corporacions designades; per la qual raó es preferible esperar que s'aclareixi la nuvolada. Tot passant, li he senyalat que aximateix caldria fer entrar en compte'ls veritables alpinistes que hi ha actualment entre la jovenalla del Centre.

Aclarit aqueix punt, que tenia una certa premura, per ésser cosa estatuïda a data fixa, hem passat a una altra qüestió, que ja era embastada i que comença de pendre un caire interessant.

Com que en els "Concursos Rafel Patxot i Ferrer", que patrocina aquesta "Real Academia de Buenas Letras", els temes de caràcter politic-social van restant repetidament deserts, ja sia perquè no assoleixen la publicitat requerida, o bé perquè no hi tenim prous aficionats, o bé, mes probablement, perquè patim massa manca d'aire; sia com se vulla,

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 7 se m'havia acudit moltes vegades la idea d'internacionalisarlos pràcticament. Això me temptava per moltes raons, no essent pas la mes insignificant, l'intent de preparar un recers on posariem la nostra feina cultural, si perdurava'l propòsit de desfernos l'ànima i s'allargava massa'l regne de la força batejada d'autoritat.

29 Març

Personalment, jo hauria preferit asilar a l'Anglaterra la nostra activitat intel.lectual, mes hi ha l'inconvenient de que es un pais bon xic fòra de camí. En canvi, la Suiça es semblantment un pais molt atractívol civicament i ben centrat en les rutes del nostre intercanvi internacional.

En Maspons i Anglasell havent compartit a Genève les tasques del Congrés de Minories Nacionals, me semblà persona indicada pera confiarli'l meu progecte. Desseguida compartí l'idea amb entusiasme, s'oferí a estudiarla mijançant les seves relacions fresques de Genève, i avui m'ha comunicat els primers resultats de les seves exploracions.

El Rector de la Universitat de Genève se mostra dispost a donar acolliment als concursos de la "Institució Patxot" i escamparlos des d'allà. No solament això, sinó que insinua la creació d'una càtedra d'estudis catalans, que es precisament la finalitat a la qual jo pretenia arribar i que poc m'esperava que se m'oferis així, tant expontàniament.

Aquest tema ha ocupat la major part de la sentada d'avui amb En Maspons i Anglasell, pertal d'anar perfilant l'estructura dels concursos i precisant lo de la càtedra, en tots els seus aspectes.

30 d'Abril

Per fi han sortit els "Estudis Universitaris Catalans" de la continuació dels quals se feu càrreg la "Institució Patxot".

Estudis. Universitaris Catalans.

Actualment repren la sèrie, en segona època, amb el vol. XI, corresponent al segon semestre de 1926.

Ja feia temps que recordavem amb recança aqueixa publi-

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 7 cació, d'una utilitat indiscutible pera la formació i tria
30 Abril de col.laboradors i al ensems, càtedra d'assaig de les novelles vocacions.

Tenint tot això en compte i havent-ne tocat pràcticament la transcendència, no'm costà gens d'acceptar la proposta d'En Jordi Rubió, que es l'ànima de la novella empresa.

3 Maig. Avui escric al Prof. Dr. W. Rappard, Director de
Universitat de Génève. l'Universitat de Génève, respecte dels Concursos R.Patxot i Ferrer.

Al mateix temps li prego vulla enterarnos de l'organisació i abast de l'Escola d'Alts Estudis Internacionals, que sabem s'està progectant a Génève, pera mellor judicar fins a quin punt ens podria convenir d'esserhi.

El Dr. Rappard es gendre d'En Gautier per la qual raó el Dr. Fontseré el previndrà de la meva carta. D'altra banda En Maspons Anglasell farà portar a mans el meu escrit, presentantlo degudament.

I aquesta qüestió, de mera actualitat, bé podria ésser que devingués transcendenta.

8 Maig. Se publica'l veredicte del Quart Concurs de
"Memòries Patxot". les "Memòries Patxot" i per primera vegada tenim
IV Concurs. a mans treballs ben encaixats amb l'esperit i la finalitat de les "Memòries".

De les monografies presentades, dues son mereixedores de premi: l'experimentació fotomètrica de N'Alvarez-Castrillon i la sistematisació de la pluviometria catalana d'En Joaquim Febrer.

Per mor d'això concedim un premi supletori i l'adjudicació del IV Concurs resulta així:

Cinq mil pessetes an En Joaquim Febrer.

Quatre mil pessetes a N'Alvarez Castrillon.

VIe Concurs. = Al mateix temps convoquem el VIe Concurs i sota la

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 7 impressió del terratrèmol del Montseny, donem com a tema:
8 Maig. "Estudiar l'estabilitat de les actuals construccions catalanes, considerades sota'l punt de vista sísmic". Donada la localisació del tema, el concurs es solament català.

19 Maig Rebut la resposta del Rector de la Universitat de Genève.
"Institut de Hautes Etudes Internationales". Genève.

En ella me diu que a primera impressió no pot pas donarme un progecte detallat de col.laboració, emperò que pren nota de la meva carta i s'ofereix a transmetre i a recomanar les meves iniciatives als seus companys del "Institut de Hautes Etudes Internationales".

M'acompanya un imprès referent a dit Institut, el qual te per basa les subvencions del "Laura Spelman Rockefeller Memorial", el Cantò de Genève i a mes un crèdit de la Confederació Suissa. Doctrinalment, fa la impressió que l'Institut, potser sense voler i tot, confon pràcticament l'"estat", fet polític, amb la "nació", fet biològic. Això es fàcilment explicable tenint en compte que'ls fautors del Institut pertanyen a estats democràticament ben constituïts, que han sapigut acordar els dos fets; perxò no s'han recordat prou dels pobles que breguen per obtenirho.

També me parla, acollintho amb elogi, del proposat concurs internacional "Rafel Patxot i Ferrer", sobre temes de caràcter polític-social.

Finalment, fa constar que parla únicament en nom personal i s'ofereix, si cal, a venir a Barcelona, pera tractar aqueixes coses verbalment.

6 Juny. Responc al Rector de la Universitat de Genève,
"Institut de Hautes Etudes Internationales". Genève. després d'haver tractat el meu punt de vista amb En F. Maspons i Anglasell, i el Dr. Eduard Fontseré, als quals he llegit aixímateix la meva carta, abans de cursarla.

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 7
6 Juny.

He meditat força'l prospecte del "Institut de Hautes Etudes Internationales" i es indubtable que enclou una idea que pot devenir exemplar i fructífera, amb tal de que tingui tota la llibertat i amplitut que pertoquen a la investigació rigurosament científica. No obstant, això no s'hi respira pas prou en l'impres que tinc a la vista, i jo crec el meu deure de senyalarelshi acadèmicament, i d'aquesta manera pledigaré socialment el sentir i pensar de molts de pobles, massa oblidats.

Per tant, després d'agraïr al Rector la seva cortesia i d'avençarli que com que'ls nostres companys passen sovint per Genève, no li caldrà pas la molestia de venir aquí, entro a fons de la matèria, exposant la meva tesi amb tota claretat.

Li dic que jo m'ocupo de les ciencies físiques i ara, en canvi, me toca tractar qüestions en les quals no tinc autoritat, per la qual raó ho faré practiquant el "trespassing" dels nord-americans.

El prospecte del "Institut" fa temer que se limiti a estudiar l'estat, fet polític consumat. No obstant, la història ens revela un factor mes permanent: el "substratum" biològic, poble o nació. Aqueixa sola diferenciació aclareix coses que la Ciència no pot ignorar, perquè deu escoltar la veu de tots els pobles i en els paisos mal constituïts, la confusió del estat amb el poble o nació, converteix el govern en un domini, que mena de dret al "coming slavery" de H. Spencer.

Des del moment que llur "Institut" no es pas "one sided", al costat del estat diplomàtic, té d'esbrinar les seves fonts; car n'hi ha que son relleixos d'antics poders absoluts o apilonaments heterogènis fets pels conqueridors, mentres els pobles segueixen esperant la promulgació dels drets llurs, que te d'esser la gran obra social de la ntra. centuria. Cal una càtedra on, a mes d'altres coses, se do-

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 7
6 Juny.

ni acolliment an aquells problemes, pera esser investigats en les regions serenes de la intel.ligència: això no es pas fer política, sinó l'esperit cristià en acció.

Si aqueixa càtedra manca de patronatge, proposo al Rector que cerquem la manera d'arribar a una "entente doctrinale et économique", que me permeti oferirelsla, en nom de la Catalunya intel.lectual. La càtedra publicaria un anuari, honorant les llengües dels col.laboradors, car nosaltres estimem i defensem la nostra, com expressió de l'ànima col.lectiva.

Reprenent l'idea del concurs, li dic que'l tema podria ésser, per exemple: "Estudiar la regressió medioeval en l'Europa contemporania", perque això caracterisa un dels salts enrera de la post-guerra.

Finalment, faig constar que si se tractés d'opinions personals, jo no hauria dit res, emperò la meva consciència sent el deure de senyalar l'oblidança d'aquest aspecte fonamental del internacionalisme, que sotsmeto a la consideració de llur Institut.

12 Juny

Arriba la resposta del Rector de la Universitat de Genève.

Université de Genève.

Per cortesia, m'acusa desseguida rebut de la meva carta del 6 ct., dient que abans de tractar la cosa concretament, desitja consultar el Director del Institut i el President del Consell d'Instrucció Pública ginebrí.

Per la seva part, ell comparteix el meu punt de vista amb tota simpatia, afegint el seu parer de que l'Institut te d'estudiar els problemes amb llibertat absoluta; que si, d'una banda, cal evitar tot "parti-pris", de l'altra, tampoc s'ha d'estar de tractar coses per por de que puguin contrariar certs governs.

Aqueixa curta resposta, escrita amb la independència que pertoca i escau a la intel.ligència, bé mereix un co-

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 7 mentari en la propia llengua del seu autor.

12 Juny "Voilà qui est parlé!"

14 Juny "Inst. d'Estudis Catalans". Memòries.

L'Institut d'Estudis Catalans dona novament fe de vida, iniciant la sèrie de "Memòries" que cada Secció publicarà independentment.

Avui la Secció Històrico-Arqueològica comença de repartir al estranger els fascicles 1 i 2 del seu vol. Ier de "Memòries".

15 Juny "Cosas de España".

Amb motiu del Congrés Científic de Praga, el "Instituto Geográfico" de Madrid, ha circulat unes instruccions en les quals se llegeix que presentarà a dit Congres, entre altres coses, un "Estudio meteorológico del Mediterráneo Occidental y más especialmente de las costas catalanas", ço es, precisament el tema, traduit literalment, del Ve Concurs de les Memòries Patxot, convocat l'any passat.

En altres terres, això fora una grolleria inconcebible, més tractantse de Madrid, es una incongruença mes, un "arresto" burocràtic o una patrioteria oficial, de les que ara s'estilen "pro domo sua".

Potser la meva convocatòria'ls induí realment a fer algun treball i ara tracten d'anticiparse al meu Concurs, que no se fallarà fins a la Primavera, mentres que la reunió de Praga serà el Setembre vinent.

Sia com se vulla, aquest incident deplorable es digne d'ésser consignat perque revela la lleugeresa o la "hidalguia" d'aquell centre oficial.

21 Juny "Inst. d'Estudis Catalans". Memòries.

La Secció Filològica del Institut d'Estudis Catalans comença la seva sèrie de Memòries publicant els fascicles 1 i 2 del seu Vol. I, contenint un treball d'En Pompeu Fabra basat en documents canci-

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 7 lleresc catalans i "Las Flors del Gay Saber" per el Prof.
21 Juny J. Anglade, de Toulouse.

22 Juny Se veu que'l Dr. Fontseré sentí mes que jo mateix
Instituto Geográfico de Madrid. la incorrecció del Instituto Geográfico de Madrid, al apropiarse barroerament el tema del Vᵉ Concurs de les Memòries Patxot.

Preveient la possibilitat de que jo portes el fet a les sessions del Congrés de Praga, ha tingut la generosa iniciativa d'escriure directament al Sr. Galbis, a Madrid, senyalantli aquella inconveniència. Això motivà explica - cions amb el Sr. Meseguer i a fi de comptes ha resultat que allò fou mera suposança, que a Praga no hi anirà aquell treball per la senzilla raó de que encara no està llest, que malgrat les ordres donades, potser tampoc concorreran a les Memòries Patxot, que ningú té la culpa, etc. etc. Val més aixís!

4 Agost El Rector de l'Universitat de Genève m'escrigué'l
Consell Institut de Genève. 25 de Juliol referent al tema que veniem debatint, academicament fins ara.

Com que ja tocavem a les resolucions executives, se veu que posteriorment la qüestió s'ha enfilat a les altures i en conseqüència, han començat a intervenirhi novells factors, per la qual raó la resposta del Rector ha canviat de tò, perdent aquella leal efusió d'entre intel.lectuals i ara assaija de ferse enrera, malgrat les seves anteriors afirmacions.

El Prof. Rappard havia respost de primer seguint el liberal impuls del seu civisme suiç, mes ara se deu haver trobat amb que això del "internacionalisme", no es pas precisament una cosa abstracta, una idealitat, sino cosa ben concreta i una convenient utilitat industrial, com el turisme, els sanatoris, la fabricació de xacolata, la Societat

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 7
4 Agost

de Nacions, etc. etc. Permor de lo qual, cal no somoure, ni esverar el mercat, i la darrera lletra del Rector, plegantse an aqueixes exigències, recorda les "gacetillas" de qualsevol Gobernador de Barcelona, esmunyintse en la buidor d'algunes frases estereotipades.

Vetaci'l motiu que m'ha fet cridar els companys a Consell i per tal obgecte ens hem reunit:

El Dr. N'Eduard Fontseré.

En Jordi Rubió i Balaguer.

N'Agustí Duran i Sampere.

En Josep Mª. Batista i Roca.

A mes, hi ha assistit com invitat,

En F. Maspons i Anglasell

per la seva intervenció en el començament de relacions amb l'Universitat de Genève.

En quant al Mtre. Francesc Pujol no ha pogut concórrer perquè està estiuejant fora de Barcelona, però ha tramés la seva salutació a la reunió.

Pera situar els que no coneixien el detall de les negociacions, els he llegit el "dossier" corresponent i aximateix, el borrador de resposta que se m'havia acudit, pera l'ultima carta del Rector. L'obgecte del Consell era precisament demanar parer sobre aquesta resposta, perquè ara jo'm trobava amb una bifurcació de camí i no volia sobre mi tot sol, la responsabilitat moral de la direcció a pendre.

He fet constar el meu parer que era de mantenir l'afirmació del dret natural dels pobles, perquè no es pas política, sino senzillament doctrina i un fet experimental fill de la història i ratificat per experiències prou actuals. Si les negociacions en curs havien de finar ací, era mellor que fos per la negativa de Genève que no pas per claudicació nostra, car jo defensava'l convenciment d'una tèsi i no pas l'obtenció o concessió d'una càtedra.

El paragraf de la meva resposta definint la càtedra, ha

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 7
4 Agost

donat lloc a que tothom prengues la paraula, exposant cadascú el seu particular punt de vista i hem assaijat diverses redaccions amb intent de prevenir que les llissons proposades derivessin a una tònica inversa de la concepció nostra.

Pràcticament, no s'ha trobat cap exposició ben satisfactòria, perquè les indeterminacions no aclareixen conceptes i obren la porta a tota mena de sorpreses. Bona part dels assistents s'ha inclinat a substituïr l'enunciació del "dret natural", per l'estudi de "l'evolució de les nocions de poble, nació i estat", cosa que també fàcilment pot menar a cantar el Deu-estat, que es el mal de la societat contemporania, que anula l'home i en comptes de pobles, vol fer remats.

Aquestes qüestions essent molt inconvenient tractarles per escrit, car s'allarguen innecessariament, previnc al Rector de l'Universitat de Ginebra que l'anirà a saludar una persona autorisada pera aclarir verbalment els punts dubtosos.

El Sr. Maspons ha fet avinent que ell tenia d'anar aquest mes a Ginebra i s'ha ofert per ço que convingués.

Bo i agraintli l'oferiment, jo he tingut la indiscreció de dir que sabia que'l Dr. Fontseré també passaria proximament per Ginebra i com que'l Sr. Maspons hi anava pera assistir al Congrés de Minories Nacionals, tenint en compte l'esperit que respirava la carta del Rector, me semblava mes acordat que'l missatger fos el Dr. Fontseré, la personalitat del qual era exclusivament científica; parer que tothom ha compartit, començant per el propi Sr. Maspons.

I així complerta la finalitat del Consell, hem quedat en donar curs al meu borrador i que'l Dr. Fontseré saludés al Rector de la Universitat de Genève i completes verbalment la insuficiència de la correspondència, que ara perillaria de "traîner en longueur", i s'encalles en la literatura epistolar.

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 7

6 Agost

Université de Genève.

En la meva visita de consuetut al Servei Meteorològic de Catalunya, avui he parlat amb el Dr. Fontseré de la meva resposta a l'Universitat de Genève, que motivà la nostra reunió d'abans d'ahir.

Al Dr. Fontseré tampoc li satisfà l'enunciat modificat de la càtedra proposada, car es de parer que aqueixa te d'ser ço que nosaltres pretenim i si per conveniencies locals o particulars no'ls escau, que la rebutgin senzillament.

Aquesta manera de veure es ben be'l punt on jo volia situarme; per tant, la meva resposta marxa avui amb la primitiva redacció, una mica accentuada i tot, proposant: "étudier le droit naturel des peuples, fait fondamental antérieur et supérieur aux conventions politiques ou estatales".

Per mi, tal es la vera doctrina, que algú trobarà que es d'ahir, mes que jo crec serà la de demà.

19 Agost

Dr. Fontseré. Université de Genève.

L'amic Dr. Fontseré marxa avui pera assistir al Congrés Internacional de Geofísica, a Praga, el mes entrant, i al passar per Genève visitarà'l Rector de l'Universitat pera aclarir definitivament la qüestió de la càtedra que la Institució Patxot voldria oferir al "Institut de Hautes Etudes Internationales".

Nosaltres volem refermar la independencia de la intelligencia i perxò proposem una càtedra on s'estudii doctrinalment i lliure el dret natural dels pobles, tema d'una gran oportunitat, que afecta a molts de pobles, Catalunya entre ells.

Es clar que pera algunes orelles, això semblaria una alusió ben certera, somovent remordiments de consciència; mes la culpa no es pas nostra.

Veurem com s'expliquen els suiços en l'efusió de la intimitat.

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 7

22 Agost Dr. Millàs.

La Secció Històrico-Arqueològica del Institut d'Estudis Catalans, en les seves "Memòries" vol I. fasc. 3. acaba d'imprimir els "Documents hebraics de Jueus Catalans" per J. Millàs i Vallicrosa, actualment catedràtic de l'Universitat de Madrid.

Aquesta publicació mereix un comentari històric-bibliogràfic.

Se tracta del famós treball que valgué an En Millàs la perdua de les oposicions a la càtedra d'hebreu de Barcelona, que havia guanyat per unanimitat del Tribunal. Mes sobrevingué una demanda de nulitat firmada per un altre opositor. Mn. Bages, home indigne com a ciutadà, com a Català i com a sacerdot, malgrat lo qual, en els temps que correm, fou seguidament atesa la demanda i anulades les oposicions.

En convocatoria posterior, En Millàs tornà a guanyar la càtedra de Barña., més l'obligaren a acceptar la de Madrid, sota la menaça de deixarlo novament al carrer. De moment ell refusava, però acabà acceptant la proposta, seguint el consell dels seus amics.

Tot lo qual pregona la valor moral del actual Poder Públic i els seus procediments governatius, ausiliars de que se serveix, etc. etc.

I el "Nuevo Régimen" ha fet surar i ha premiat una colla de capellans que no fan cap honor a la Iglesia, car son la negació vivent i pràctica de la doctrina cristiana.

30 d'Agost. Maspons i Anglasell.

De retorn de Ginebra, En Maspons i Anglasell m'escriu des de Bigas, parlantme de una societat jurídica, en gestació a Ginebra, pera l'estudi del dret de les Nacions, particularment en el sentit dels problemes de convivencia dintre d'un mateix estat.

Es curios lo temptador que va resultant aquest tema i la pressa que tenen divers elements pera apoderarsen, pres-

INSTITVT D'ESTVDIS CATALANS MCMVII Fons Patxot Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 7 sentint que enclou una potencialitat que en el pervindre
30 Agost. jugarà indubtablement com un alçaprem o tascó formidables.

2 Setembre. Rebut carta del Dr. Fontseré, datada a Leipzig,
Dr. Fontseré. en la qual tramet, tot passant, la seva impressió
Prof. Rappard. recollida a Genève.

Se veu que'l Prof. Rappard se troba agafat entre la ntra. argumentació i l'"encadrement" dintre'l qual s'ha de bellugar. Ell ja no sent que intel.lectualment i moral, la ntra. posició es la mes forta, però'l Director de l'Universitat de Genève no's pot desseixir enterament, precisament del estatisme que nosaltres anatemisem. Així les coses, l'honrem de treure nosaltres mateixos del embarras en que l'hem ficat, al ferli remarcar el revers de la medalla que ells presenten, massa refiadament.

14 Setembre He vist el Dr. Fontseré acabat d'arrivar del Con-
Dr. Fontseré. grés de Geofísica de Praga i que al passar per Gine-
Prof. Rappard. bra tingué una sentada amb el Rector d'aquella Universitat, referent a la ntra. correspondencia.

El resultat ha confirmat la primitiva impressió de que malgrat tot, a l"Institut des Hautes Etudes Internationales" no li interessen pas els drets naturals dels pobles, que deixa de banda, partint de la suposada igualtat: estat = nació = poble, que a nosaltres i a tants d'altres, l'experiència'ns desmenteix quotidianament.

El Dr. Fontseré ha afegit, amb sorpresa meva, que a Genève i majorment entre l'ensenyament oficial, imperen respecte de Catalunya les idees escampades per la gent de Madrid. Això vol dir que Ginebra ha devingut ràpidament sotsmesa al industrialisme politic que hi ha portat la Societat de les Nacions. Ja es una bona davallada pera'l rousseaunisme ginebrí.

En aqueixes condicions, el Dr. Fontseré creu més pràc-

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 7 tic i preferible no insistir en voler donar al "Institut

14 Setembre. des Hautes Etudes Internationales" un caire que acceptaria dificilment, perquè pugna amb l'esperit de la seva naixença.

15 Setembre. He aprofitat una anada al Montseny pera fer una

F. Maspons i Anglasell. Bigas. torta cap a Bigas i així complir la visita que tenia oferta al casal dels Maspons.

Despres de passar rierals pintorescs, un caminal d'alzines centenaries ens ha conduit a la porta de la masia i hem sorprès la gent una mica abants de l'hora convinguda.

Tot passejant amunt i avall de l'ampla era, En Maspons m'ha explicat les seves impressions de Genève on ha estat com jurista, a pendre part de la reunió de minories nacionals.

Com que En Maspons està en contacte amb elements catòlics d'acció, les seves explicacions son interessantes de debó car un hom hi endevina la forta lluita silenciosa que hi ha a Ginebra entre catòlics i luterans, a recers de les baumes de la Societat de les Nacions.

En quan al dret dels pobles, es una bandera que atrau nombroses colles intel.lectuals i apar se'n vulguin apoderar certs nuclis, de caient evidentment germànic, que ja prenen posicions i trien armes pera demà.

La seva opinió personal es: que si se vol fer quelcom en aqueixa mena d'estudis, en comptes de deixarse absorbir per cap organisme dels que actualment somouen la qüestió, fora mellor crears'en un "ad hoc".

5 d'Octubre. He tingut la sentada convinguda a casa del Mtre.

Juli Garreta. Pau Casals. Agustí Calvet. Pau Casals, pera tractar de les coses d'En Juli Garreta.

A la seguida de la mort d'aquest, escriguí an En Marian Vinyas, pera que trametés a la Vda. el meu oferiment d'editar

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 7

5 d'Octubre.

obres del music guixolenc. La meva proposició sembla se perdé en la buidor, car passà temps i temps sense que'n sapigués res.

Vist això, en certa ocasió vaig arriscarme a demanar an En Vinyas si podia dirme quelcom i me respongué que creia que aqueixa qüestió ja era en mans del Mtre. Casals.

Aleshores no m'en vaig preocupar mes.

No obstant, el mes passat N'Agustí Calvet me vingué a trobar, venint de St. Feliu de Guixols, pera pintarme la trista situació de la Vda. d'En Garreta, insistint en la necessitat de portarli ajud.

Amb motiu d'això vaig historiar an En Calvet el meu oferiment, insinuant la temença de que'ls uns pe'ls altres ens estessim sense fer res, quan precisament la publicació d'obres donava una manera delicada d'ajudar a la Viuda.

En Calvet me digué que al tornar a St. Feliu ne parlaria amb la Viuda i segons ella volgués, escriuria an En Casals a fi de tenir una entrevista on posariem fil a l'agulla. I aquesta visita es la realisada avui amb assistència de N'Agustí Calvet.

El Mtre. Casals ha agraït molt l'oferiment de la "Institució Patxot" que jo li he repetit. Ha exposat la seva visió de l'obra d'En Garreta, els manuscrits del qual ell va inventariant i recollint; En Calvet ha senyalat l'urgencia d'assegurar els drets de propietat; hem tractat de les possibilitats i maneres d'editar l'obra i ha parlat de la conveniència de convocar unes quantes persones, amb vistes a assegurar la part material de la tasca, etc. etc.

Ara me cal esperar la nova reunió i probablement acabarem per fer feina.

10 Octubre.

Joan Amades.
Nicolau d'Olwer.

Tingut una sentada a la Biblioteca de Catalunya amb En Nicolau d'Olwer pera tractar d'una carta que he rebut d'En Joan Amades, en la qual me parla de vocabu-

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 7 laris dels petits oficis que van desapareixent. Com que
10 Octubre. aqueixes tasques ja les havia comensades l'oficina de la Secció Filològica del I. E. C., abans de respondre la carta n'he volgut parlar amb En Nicolau, que es membre, d'aquella Secció. M'ha dit que efectivament s'havien preocupat especialment d'aquest tema i que an això tendien els passats concursos, el material dels quals anaren publicant en el "Butlletí de Dialectologia Catalana" i actualment devia restar ben poca cosa en cartera. En quant a continuar la recerca, presentment era impossible a les oficines, perquè depenien directament de la Diputació Provincial i el seu actual servilisme obliga a n'aquesta corporació a rebutjar la nostra llengua i oblidar l'ànima catalana.

Pompeu Fabra.
Nicolau d'Olwer.
Manel de Montoliu. Despres hem telefonat an En Pompeu Fabra, que ha comparegut, reprenent la sentada tots tres.

L'objecte era'l "Diccionari Aguiló", la publicació del qual jo vaig oferir continuar i acabar. L'impremta Elzeviriana te entre mans la feina de compondre, mes de bell començament ens hem encallat per raó de que En Manuel de Montoliu no facilita l'original que pertoca. La impremta se plany insistentment de que tal joc s'allarga massa; jo ja vaig parlarne personalment amb En Montoliu, qui me donà tota mena d'assegurances, que la realitat fa enyorar i perxò porto la qüestió als presents a fi de veure si hi ha manera d'estabilisar aquesta feina, que malgrat no haver estat empresa meva, jo la voldria completar com a tribut an En Marian Aguiló i pera mantenir en lo possible, l'obra espiritual de la Mancomunitat Catalana.

De primer En Fabra i després En Nicolau, han anat esplaiant intimitats del passat, agreujades en el present, a les quals jo he afegit algunes experiències personals i així la conversa ha derivat vers els camps de la ètica, d'on el rellotge l'ha vinguda a treure caritativament.

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 7

10 Octubre.

I la sessió s'ha acabat amb l'oferiment d'En Fabra de veure demà an En Montoliu pera intentar posar la cosa en marxa novament. Deu hi faci mes que nosaltres, com deia'l bon pescador empordanès, després de calar.

Jo que alguna vegada potser no som estat prou respectuós amb la psicología experimental, ara resulta que començo d'esser-ne expectador i tinc por d'arribar a ser-ne migmestre.

19 Octubre.

Université de Genève.

El Rector de l'Universitat de Ginebra per ara no ha respost a la meva carta del 6 d'Agost en la que li prevenia l'arrivada d'un amic nostre, i com que aqueixa visita ja ha estat feta, setmanes enrera, no'm sembla prou correcte que la cosa acabi aixís, i ja que ell no escriu, com era de llei, donant compte de l'entrevista, avui me decideixo a fer-ho jo mateix, pera tancar la qüestió de la càtedra de Ginebra, que havent començat per un impuls sentimental en pro d'una abstracció Doctrinaria, ha acabat amb una mera constatació sociològica.

En la carta d'avui li faig notar com la meva demanda era ben escaienta, car s'adressava precisament a dues nacions, com la Suissa i els Estats Units, l'origen de les quals es justament l'afirmació del dret natural dels pobles; més, com que veig prou bé que la meva tèsi l'ha ficat en un compromis difícil de resoldre per ell, jo m'afanyo a deslliurarlen, perquè en els impresos que va enviar ja s'endevinava que'l "Institut de Hautes Etudes Internationales" únicament tractava les relacions polítiques o interstatals, malgrat lo qual, jo'm vaig creure en el deure de senyalar-li el dret natural dels pobles, tesi que la realitat s'encarregarà de mantenir. Els teutons semblen voler ferne actualment un instrument pera'l llur futur joc.

En recordança de la nostra correspondència, li ofereixo'l canvi de publicacions i li dic que sempre rellegiré amb

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 7

19 Octubre.

pler la seva carta del 10 de Juny, en la qual respongué lliurement el civisme helvecià, a la porta del qual jo havia trucat.

El fonds de tot això es l'industrialisme característic de la Ginebra moderna, on l'internacionalisme tant pregonat es senzillament una modalitat més del "modus vivendi" local.

Al Rector de l'Universitat, el tentà l'idea de una càtedra més pera'l lluiment i profit del novell Institut, i s'avençà fent indicacions que no encaixaven. Jo vaig exposar la meva idea, i aleshores l'esperit liberal del Prof. suiç vibrà en la seva resposta del 10 de Juny.

Permor d'allò, la meva pretença, d'ordre intel.lectual i moral, fou clarament definida, i al arribar an aquest punt, el Rector tingué consell amb els seus companys, algun dels quals probablement cometé la indelicadesa d'enterarne gent forana, qui inspirà la deplorable resposta del 25 Juliol, on transllueix la tònica i adhuc l'estil dels gobernadors espanyols del Nou Règim.

En llur afany de materialitat, els Estats empenyen la idealitat, o sia la intel.ligència, cap a la rebeldia, i la Suiça... hi ajuda.

3 Novbre.

"Flora de Catalunya", d'En Cadevall. Dr. P. Font i Quer.

M'han vingut a visitar el Dr. Pio Font i Quer, acompanyat del Dr. Fontseré, pera tractar de la continuació de la "Flora de Catalunya" d'En Cadevall, la publicació completa de la qual tinc oferta al Institut d'Estudis Catalans.

Hem convingut d'ordenar i cosir en volums sencers, els fascicles que ja hi ha publicats, i en els que seguiràn, prescindirem de raons d'editor-industrial, com el nombre de plecs, etc. i ens regirem estrictament per les exigencies del rigorisme científic. També hem decidit suprimir les làmines de color, que no resulten prou exactes.

Per acabar l'obra, manca editar tres volums més i un

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 7 Apèndix, amb notes complementàries i algunes rectificacions.

3 Novbre. El Dr. Font i Quer ha acceptat encarregarse de la realisació d'aqueixa tasca científica, en les condicions que ja te exposades per escrit al Institut d'Estudis Catalans.

Aixís farem tribut de digna recordança al botanic que no tingué'l goig de veure acabada la seva obra, i al mateix temps afirmarem que l'espiritualitat catalana compleix el seu deure de continuar les belles coses, que la tirania o be poca solta contemporànies s'obstinen en voler matar.

6 Novbre. El Rector de l'Universitat de Ginebra, Prof.

Université de Genève. Rappard, contesta a la meva carta, després d'haverne donat coneixença al Senat de l'Universitat.

Agraeix la visita del Dr. Fontseré i diu que si be no ha estat possible de donar realisació inmediata al meu progecte, en canvi ell te la satisfacció de sentirse enterament d'acord amb el Dr. Fontseré i amb mi.

Aixís ha acabat aquest episodi, que no manca pas d'ésser interessant i eloqüent en les seves incidències.

7 Novbre. De conformitat amb ço anteriorment convingut, avui

Juli Garreta Pau Casals. ens hem reunit a casa'l Mtre. Pau Casals, pera tractar de la qüestió Garreta.

Eren presents: el Mtre. Casals, En Vidal y Quadras pel Patronat de l'Orquestra, En Clusells per la Musica de Camera, N'Agustí Calvet; l'Orfeó Català i d'altres s'han adherit.

El Mtre. Casals ens ha enterat de l'apuradíssima situació de la Vda. Garreta, completament mancada de medis de subsistència i devent adhuc la malaltia d'En Juli, quantitat que ara'l Mtre. Casals li va donar a fi de que ella pogués retornarla an En Marill, l'amic d'En Garreta que la hi havia deixada i que presentment també necessitava urgentment.

Jo no he pogut menys d'expressar la meva sorpresa da-

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 7 vant d'aquests fets que ignorava i que'm resultaven inex-
7 Novembre. plicables tenint en compte que immediatament de la mort d'En Garreta i junt amb el meu condol, jo vaig fer trametre oferiments, que no van ésser acceptats.

El Mtre. Casals m'ha respost que, en primer lloc, la Vda. Garreta fins derrerament havia refusat tot ajut pecuniari i m'ha deixat endevinar, a més, que potser el meu oferiment no havia estat cursat per via prou grata.

Plantejat el problema d'aquesta manera, hem anat a resoldre la qüestió d'urgència o sia l'assistencia a la Vda. Els presents hem suscrit una quota anyal, que afegida a les participacions amb que comptem contribuïran algunes entitats i particulars no assistents, faran la quantitat que judiquem decorosa pera la subsistencia de la Vda. Garreta. Tal com ja vaig proposar de bell començament, aquesta quantitat se donarà com un acompte dels drets d'autor per la progectada publicació de les obres i d'aquesta manera, la Vda. podrà dignament acceptarho.

He ofert al Mtre. Casals que jo li pagaria la meitat de lo que ell havia bestret per la malaltia d'En Juli, segons en acabava de confessar. També m'he ofert a enterar de tot això an En Cambó, que actualment es fora de Barcelona.

L'orquestra Pau Casals obrirà una "Secció Juli Garreta" que cuidarà de l'administració del subveniment convingut.

En quant a l'edició de les obres, el Mtre. Casals ho ha deixat pera mes endavant, perquè actualment ell se troba a punt de marxa.

7 Novbre. M'ha vingut a veure En Puig i Cadafalch pera en-
J. Puig i Cadafalch. terarme del punt on se troba la gestació del seu estudi d'Arquitectura, pera'l qual ja te gran nombre de grabats fets a casa l'Henrich i que formarà tot un volum de les Memòries del I. E. C.

També s'ha despedit pera un viatge que ara va a fer,

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 7 pera complementar dades qui li fan falla, principalment
7 Nobre. en terres del Rhin. A la seva tornada podria començar l'impressió el text de la qual ja te practicament llest.

He agraït la seva cortesia i li he fet avinent que de totes maneres aleshores el companyonisme prescrivia sotsmetre'l seu treball a la Comissió editorial.

Incidentalment ha parlat del "Anuari", dolentse de que no estés tan avençat com ell i jo voldriem, mes calia no oblidar que abans se podia manar certs organismes i ara se depenia de llur bona voluntat, la qual cosa produïa'ls retards inevitables.

1 9 2 7 La Vda. d'En Juli Garreta es vinguda a donar
10 Novbre. gracies per la meva contribució a posar en marxa
Vda. Garreta. la qüestió de l'obra musical del seu marit, amb lo qual se li resolen an ella algunes dificultats personals.

No he pogut menys de ferli avinent quan me dolia'l temps perdut i les amargors que ella ha tingut de passar, essent així que'l mateix dia de la mort d'En Garreta, jo escrigui fent oferiments en previsió de la situació material que En Juli pogués deixar.

Probablement davant del seu trasbalç, potser no l'hi gosaren dir i ella no hagué esment de la meva oferta fins temps després quan ja s'havia compromes amb el Mtre. Casals.

Ha explicat les gestions preparatories que tenia fetes pera l'inscripció del dret d'autor i les bones disposicions del Registre de la Propietat Intel.lectual, justament, sapiguent la pressa d'aquest formolisme, se li havia acudit més d'un colp de venirme a veure, però no havia osat.

Hem parlat de les sardanes d'En Juli i jo he expressat el desig de que fos la "Institució Patxot" la que les publiques, no solament en partitura pera cobla, sino també

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 7 fentne una tria, que transcriuriem pera piano, aplegades
10 Nobre. en album de recordança al music empordanés. Ella s'hi ha mostrat gojosa d'acord i en tal sentit ha dit ne parlaria al Mtre. Casals, quan el vegés.

Ha afegit que encara li mancava recollir alguns originals de sardanes, tasca de la que curaria preferentment i d'una manera personal, ara que retornava a St. Feliu de Guixols.

11 Novembre. Com que'l Mtre. Casals marxa al estranger, m'ha sem-
Juli Garreta. blat convenient visitarlo, despres de la visita que ahir
Pau Casals. me feu la Vda. Garreta.

He proposat començar desseguida la feina, utilisant el Mtre. Balcells, qui se'ns venia oferint i que se podria ocupar en enllestir copias pera la inscripció dels drets d'autor.

Li he dit el meu desig de que la Institució Patxot s'encarregués de l'obra sardanistica d'En Juli, fent l'edició, no solament pera cobla, sinó també reduccions pera piano.

El Mtre. Casals ha acceptat tot el meu dir; m'ha demanat si volia que se me lliuressin originals, a la qual cosa he respost que jo preferia que'ls originals no se moguessin del arxiu i que establissim hores de treball allà mateix.

En Casals s'ha mostrat sumament efusiu i lealment cortès; ha donat repetidament les gracies, jo li he desitjat un bon viatge i se'n ha anat a les seves tasques, deixantme en companyia del President i altres membres del Patronat de la Orquestra Casals.

La conversa aleshores s'es diluïda en temes generals i entre altres coses jo he suggerit que la tria d'obres a editar d'En Garreta, fos feta per un Consell representatiu del mon musical català, per exemple: Mtre. Nicolau, Mtre. Millet, Mtre. Lamote i Mtre. Casals. Així resultaria un bell

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS MCMVII Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 7 tribut al music difunt; un bon exemple de civisme i un gran
11 Nobre. descàrreg pera la responsabilitat moral nostra. Els presents
han expressat tots llur conformitat i hem quedat en parlar-
ne amb el Mtre. Casals, a la primera ocasió, car aquesta
qüestió, de moment, no es urgent.

15 Novbre. L'altre dia al Orfeó Català, ens creuarem amb En
Maspons i Anglasell. F. Maspons i Anglasell, i vaig aprofitar l'avinentesa
pera dirli que'l desitjava veure. A conseqüencia d'ai-
xò, avui ha vingut.

Primer, el som enterat del final de la qüestió de Gine-
bra, en la qual ell tenia part.

Com que'l Prof. Rappard no responia, despres de espe-
rar unes setmanes, jo'm vaig decidir a escriureli i ell me
respongué amb certa solemnitat oficial: tots quals documents
li he llegit.

Mes no era pas precisament per això que jo desitjava
parlarli, sino perquè aclarit lo de Ginebra, i reprenent
la meva primitiva idea de Concurs, potser valdria la pena
d'estudiar si'l llençavem des de La Haia, demanant un trac-
tat de Dret Natural dels pobles, que seria judicat per un
Jurat de tres membres: un de La Haia, altre d'Anglaterra i
altre de Catalunya.

M'ha dit que ho trobava molt be; que a La Haia tenim
actualment estudiants catalans; que un parent seu havia es-
tat precisament a l'embaixada espanyola de La Haia i que tot
aplegat ens podria facilitar dades.

Hem convingut en enfilar l'agulla per aquest costat i
tornarnos a veure quan tinguem quelcom per dirnos respecte
d'això.

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 7

19 Novbre.

Consell.
Instruccions
de Guiatge.

Prèvia convocatòria, ens hem aplegat: el Dr. Fontseré, el Mtre. Pujol, En Duran i Sampere, En Jordi Rubió i En Batista i Roca.

Els he cridat pera lliurarlos còpia autògrafa d'una mena d'instruccions, que jo nomeno "guiatge", pera facilitar el mellor compliment de la finalitat de la Institució Patxot, als que me substitueixin després de la meva mort.

L'original d'aquest document, es en poder de la familia, però també l'he portat a la reunió i els l'he llegit jo mateix, mentres el Dr. Fontseré escoltant, comprovava la còpia que després he confiat an ell mateix, en sa qualitat de conseller mes gran.

Estrictament parlant, aqueixes instruccions no son pas una disposició testamentaria, sinó una senzilla exposició d'idees i sentiments, en acordança amb els quals puguin regirse'ls consellers restants, dintre les circumstances que vagin esdevenint i que jo no puc, ni pretinc, preveure.

Comença l'escrit, imposant als consellers substituts, l'obligació de deslliurar la meva familia, de tota complicació provinenta de l'obra intel.lectual en curs, la direcció i responsabilitat de la qual ells assumiran, desseguida de la meva mort.

Despres, vaig inventariant els bens científics i materials que constitueixen el patrimoni de la Institució Patxot; la manera com tinc organisada llur administració i comptabilitat; exposo incidentalment certes conviccions personals meves i justifico algun acte de l'actuació pública meva. També'ls transcric literalment una clàusula de reversió, que pot lligar circumstancialment la Institució Patxot amb els Concursos Musicals Eusebi Patxot i Llagustera, comanats al Orfeó Català.

Finalment, faig avinent als consellers que aquest capital que deixo en llurs mans, pertany moralment a la meva

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 7 19 Novembre.

família, i en conseqüència, si aquesta per dissort ne tingués necessitat, ells els el lliurarien immediatament.

Els consellers, tot desitjantme llarga vida i agraïnt novament la confiança, han trobat molt encertada la previsió d'una orientació escrita pera llur comès.

Université de Genève.

= Despres, els he fet coneixer l'acabament de la nostra correspondència amb l'Université de Genève i he pregat al Dr. Fontseré que dones compte de la visita que feu al Rector d'aquella Universitat amb caràcter oficial, com a conseller de la Institució Patxot.

El Dr. Fontseré ha dit la bona acollida que li feu el Prof. Rappard, justament convalescent de malaltia; com anà exposant el seu missatge i les circumstancies especials que'l motivaven; la sorpresa que causaren els fets de la nostra terra, que ells ignoraven, i el Dr. Fontseré ha tancat el seu narratiu, amb aquesta síntesi: "Me sembla que d'alguna cosa els vaig convencer, però d'altres, me feu l'efecte que no'm crèien."

Resultat de la visita del Dr. Fontseré fou que'l Prof. Rappard, aquest colp, li confessés lealment que, malgrat el seu bon desig, no trobava la manera de complaurens, perquè la nostra proposta no encaixava prou amb l'intent de llur "Institut de Hautes Etudes Internationales".

El Dr. Fontseré ha anat explicant interioritats de l'actual bastida diplomàtica de Ginebra, on no manquen agents de Madrid, entre ells el Sr. Palacios, qui fan atmòsfera, i els elements docents de l'Universitat de Ginebra, se veu que beuen en aqueixa font i se deixen influïr per ella.

Consignaré una anècdota recollida pe'l Dr. Fontseré. Anava amb el fill d'un seu amic, astrònom ginebrí, el qual, parlant de coses d'aquella terra li digué: "ja podeu corre la Suiça, que no hi trobareu sinó comerciants de sopa". I segons aqueixa afirmació, a Ginebra son hostalers de la

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 7 Societat de Nacions i servidors de llur clientela.

19 Noviembre. Reprenent jo la paraula, he afegit, que com que mal - grat haver esperat setmanes, no venien noves de Ginebra, me decidí a escriure jo la carta un duplicat de la qual he llegit als presents i acabada la seva lectura, En Jordi Rubió s'ha afanyat a exclamar: "Quina sort de poguè es - criure lo que un hom pensa!"

A continuació, he llegit aiximateix la resposta complimentosa del Prof. Rappard, qui reprodueix l'excusa que jo mateix li havia facilitat abans. Fa constar que escriu després d'haver posat la meva carta en coneixement del "Bureau du Sénat de l'Université de Genève" en la sessió del dia abans.

Els aplegats hem constatat que la referida correspondencia, constituïa un "dossier" interessant, veritables materials de Sociologia experimental.

La Haia. = Clos el tema de Ginebra, els he comunicat que se m'acudia intentar un concurs internacional a La Haia, pera un tractat de Dret Natural dels pobles. Actualment havia començat a situarme, i si la cosa s'encarrilava ja'ls enteraria.

En Rubió ha fet notar que probablement ens ho entrebancarien a tot arreu i que si'ls de Ginebra han estat indiscrets, potser els d'aci me molestarien, si s'adonaven de que trucava a La Haia, i calia sospesar si era preferible la acció externa o la interna, com ell creia.

Jo he respost que l'actual Poder Public essent arbitrari, me semblava debades presuposar seguretat personal, ni en un sentit, ni en l'altre.

Aprofitant la presencia d'En Batista y Roca, li he recordat que teniem sempre pendent la tasca del Refraner Popular, que encare no haviem encetat, i que un dia o altre caldria començar.

Llavors En Duran i Sampere ha insinuat que N'Aureli

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 7 Campmany probablement ara podria col.laborar i en això hi
19 Novembre. hauria reciprocitats d'avantatges pera tothom.

Hem pres la suggestió en consideració, perquè'l Refraner es un feix de mal lligar.

15 Desbre. Avui ha sortit el primer fascicle del vol Ier.,
Institut d'Estudis Catalans. de la Secció de Ciencies del Institut d'Estudis Catalans.
"Memòries". Secº. Ciències. Vol. I. fasc. 1er.

Es una monografia d'En M. Alvarez-Castrillón, referent als Microsismes observats a Barcelona (Obs. Fabra), constituïnt un treball molt especialisat, acompanyat de tabulacions i llur traducció gràfica. El segueix un abstracte en anglès, presentat a Prague a la reunió de la Unió Internacional de Geodesia i Geofísica.

D'aquesta manera ja tenim altre colp en marxa totes les Seccions del I. E. C. que'ls homens del Nou Règim no osaren destruïr directament, però que desitjaven veure morir.

Pera tal fer, posaren la consignació a nom d'uns suposats "Altos Estudios de Cataluña" i aixis el I. E. C. al anar a cobrar la consignació hauria consumat la seva autodestrucció. En canvi, no anant a cobrar, el I. E. C. se trobava sense diners i havia de morir estrangulat per la inanició.

Sortosament, encara batega la idealitat a casa nostra, i mercès an ella, el I. E. C. segueix vivint i publicant, independentment dels organismes politic-administratius, que aparenten ignorar la seva existència, ço que es realment lo mellor que poden fer.

21 Desembre. En companyia dels Mestres, Lluis Millet, Francesc Pujol
Blanca Selva: Sonates Beethoven. i Joan Llongueras, aquesta tarda he anat a casa de Na Blanca Selva, a ofrenarli les primicies de l'edició de les seves conferències sobre les "Sonates de Beethoven".

Li hem portat deu exemplars del tiratge en paper de fil

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 7 i deu del tiratge usual, tot lo qual feia quatre bells vo-
21 De - luminosos paquets.
sembre.

Com que nosaltres també erem quatre, jo he proposat que entressim tots, portant cadascú el seu corresponent paquet dessota'l braç, car així seriem els Reis d'Orient, fent vistosa la presentalla, i a mes de la sorpresa, Na Blanca Selva se trobaria amb el conflicte de que li seria impossible la cortesia de descarregarnos dels nostres envolums, tots d'un colp: una entramaliadura d'estudiant que'l Mestre Millet i els altres han acollit amb entusiasme rioler.

Carregats tots amb el nostre paquet, que verament no eren pas petits, hem pujat l'escala de la torre de St. Gervasi, i al arribar al segon pis, el Mtre. Millet ha trucat amb el paquet a braç i ens ha obert una velleta venerable (mare de Na Blanca), qui ha restat mig esverada i tota dubtosa, davant de la nostre colla de gent carregada.

Passat el primer surt, com que coneixia En Llongueras, que s'ha deixat veure, ens ha donat entrada i s'ha afanyat a avisar la seva filla, Na Blanca Selva, i ens hem trobat tots, les Senyores, els Mestres i els paquets emboçant el corredoret.

Mig d'esma, hem desembocat en l'estudi, una bella cambra al angul de migjorn de la casa tota inundada de sol ponent en aquella hora, on Na Blanca Selva estava enllestint la seva sessió d'aquest mateix vespre.

El Mtre. Millet li ha dit breument que li portavem una presentalla en admiració de l'Art seva i en justa correspondència de la seva catalanitat.

Na Blanca Selva, tota commosa i somrienta, ens ha estret efusivament, un darrera l'altre, la ma que teniem lliure, repetint: "jo no puc dir res", "no puc dir res".

Trencant l'empaquetament de la situació, hem obert els nostres envolums, treientne un exemplar en paper de fil i altre dels usuals per a ensenyar-els-hi. Aleshores,

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 7 ella s'ha adonat de que hi havia un Prefaci del Mtre. Mi -
21 De - llet, i prenent'el amb les dues mans i guaitant-s'el de
sembre. fit, ella anava dient: "també, també? mes jo no puc dir res", i al cap d'un moment de silenci, esplaiant els seus sentiments, com en soliloqui, ha afegit: "Avui no sabré tocar!"

Llavors jo he respost, que encara que ho fes malament, ja'ns acontentavem, perquè amor es indulgenta i Catalunya estima als qui l'estimen.

Despres d'una petita conversa, i deixant-li un escampall del seu llibre per totes les cadires, ens hem despedit a fi de que ella pogues prepararse pera la sessió del vespre. Ens ha acompanyat fins a l'escala i mentres baixavem, ella, des de dalt, repetia la seva frase prou eloqüent de "no puc dir res".

I hem retornat al "Orfeó Català", tots contents de la nostra criaturada.

22 Desbre. Ha sortit el volum dels Estudis Universitaris Ca-
Estudis Universitaris Catalans. talans corresponent al semestre Gener-Juny d'enguany i el seu contingut apar bon xic engruxit respecte del anterior.

Referent an aquesta Institució, que va reprenent la seva vida, En Cambó me deia l'altra dia, que s'havien reunit pera veure d'hostatjar les càtedres en un local mes escaient que'l que are utilisen.

23 Desbre. He aplegat el Consell de la Institució Patxot a
Consell. Fundº. C.R.C. Instruccions de Guiatge. fi de que fossin testimonis del acte de lectura de les meves "Instruccions de Guiatge", que avui lliurava als Srs. Continuadors de la "Fundació Concepció Rabell i Cibils, Vda. Romaguera", en previsió de la meva mort.

De la "Institució Patxot" hi havia: el Dr. Fontseré, el Mtre. Pujol, En Jordi Rubió, En Duran i Sampere, i En Ba-

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 7 tista i Roca.

23 Desembre. Com a continuadors de la Fundº. C. R. C.: el Mestre Francesc Pujol, En Jordi Rubió i En Josep Danés i Torras.

Ho he fet pera que sentissin historiar l'origen de la Fundº. C.R.C. i així tots poguessin ben judicar la miseria espiritual d'aquells representants de la Iglesia, que no respectaren llur benefactor, ni l'acte de caritat que ell els comanava, ni la seva esposa, etc. etc. i per amor al diner ho trepitjaren tot, motivant el vergonyos escandol i la deplorabilíssima transgressió de la inconcebible "testamentaria Romaguera".

========

1 9 2 8 Amb aquest títol he enviat avui unes ratlles a la

5 Gener. premsa catalana: "La Veu de Catalunya", "La Publicitat"

"Esplai" i "La Nau".

Es un escrit veritablement "esplai" de l'home que comença a estar cançat de que els altres se recordin massa d'ell i en forma mal avinenta.

D'un quant temps ençà, n'hi ha que l'han donada per ferme coses sense'l meu consentiment previ i naturalment, això ha produït desafinades mes o menys ridicules o deplorables.

Uns ho han fet amb la mellor bona intenció, però amb curtedat d'intel.ligencia o molt oscada finor moral; d'altri ho fan merament creient poder així explotar en profit d'ells mateixos, una presuposada vanitat meva. Derrerament, un autor català ha intentat dedicarme un llibre seu editat en castellà.

Pera prevenir la continuació d'aquests fets, on s'hi veuen masses miseries humanes disfreçades d'idealitat, i que en certs aspectes, no solament fan tristor, sinó que adhuc arriben a ofendre, he escrit el meu "esplai", que la majoria de la gent trobarà sibil.litic, però ho entendran

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 8 de sobres els qui ho hagin d'entendre.

5 Gener.

16 Gener. A la Sala de Ciencies, de la Biblioteca de Cata-

Publicacions I. E. C. lunya, ens hem aplegat: el Dr. Fontseré, En Nicolau d'Olwer i En Ramon d'Alós, pera tractar de les "Memòries" del Institut d'Estudis Catalans.

Seguint l'usança d'altres vegades, i que pinta be l'actual situació intel.lectual dels gobernants, hem insistit en no circular les monografies per Catalunya, fins despres d'haver expedit tot l'intercanvi internacional i haver-nos començat a arrivar els bulletins de recepció.

Com a noves monografies pera anar a l'impremta, s'han proposat:

Secció Filològica. Un estudi de les "Inscripcions llatines de Catalunya".

Secció Històrico-Arqueològica. Un treball sobre la "Topografia romana de Catalunya".

Tant En Nicolau, com N'Alòs, han demanat una certa urgencia pera aquests dos fascicles vinents, car els voldrien presentar pel Maig a la reunió internacional de Bruxelles.

Llur proposta ha estat acceptada, acordantse que passes de seguida a la impremta.

20 Gener. Per fi avui surt la "Quaresma de St. Vicent Fer-

"Quaresma de St.Vicent Ferrer". rer" que ja feia uns dos anys teniem en premsa a l'impremta Atenas, A.G.

Es la transcripció d'un manuscrit de València feta per el Canonge Dr. Sanchis Sivera, la publicació del qual havia estat proposada al I. E. C.; mes ara per raó de les circumstances, la Institució Patxot s'en ha encarregat.

L'obra resulta interessant per el llenguatge, per l'especial imatgeria que hi vessa, perque'ns perfila la discutida personalitat del seu autor i ens presenta el marc social

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 8

20 Gener.

dintre del qual actuava amb gran desinvoltura, potser massa i tot, barrejant l'Apostol amb el "meneur" de multituds.

M'ha semblat escaient d'ofrenar la publicació a la "espiritualitat de València", fent una frase que deixa a cobert els meus sentiments i la meva consciència.

21 Gener.

Mossen A. Griera. "Butlletí de Dialectologia".

Mossen A. Griera m'escrigué el 12 ct., dient que per raons especials ell no podrà continuar el "Butlletí de Dialectologia" d'acord amb la Secció Filológica del I. E. C. i demanava si jo'l podia ajudar, detallantme al mateix temps les seves investigacions preparatories en aquest sentit.

També me recordava l'oferiment que jo havia fet, si calia, per a que no s'interrompés la publicació del Butlletí.

Avui responc a Mn. Griera que efectivament segueixo dispost a facilitar la continuació del "Butlletí de Dialectologia", però sempre dintre del Institut d'Estudis Catalans, tal com vaig proposar de bell començament. A les altures de la intel.ligència tenim el deure de no compartir les errades del nostre poble i així hem d'evitar la intermitencia i la duplicitat d'esforç, perque altrament no arribariem mai a constituir escola, que vol dir continuitat, entre altres coses,

Afegeixo que segurament el I. E. C. no rebutjaria pas la seva colaboració i que per part meva, si venen propostes seves a la Comissió editorial, ja pot comptar amb que jo seré'l primer d'acollirles ben de grat.

28 Gener.

VIIe Concurs. R. Patxot i Ferrer.

Avui se publica el veredicte del Setè Concurs Rafel Patxot i Ferrer.

Enguany no s'ha presentat cap treball optant a la part històrica, per la qual raó el Concurs ha resultat desert.

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 8

28 Gener.

En la part polític-social, han concorregut dos treballs.

L'un d'ells, du per titol "Un romanticisme politic llatí" i ve a ser una crítica del temperament llatí, adalerat, però mancat de preparació i constancia. Dintre de la seva particularisació excessiva, aquesta monografia es apreciable, però no te ni l'extensió, ni la profunditat requerida pera'l premi.

L'altre treball s'intitula "La Crisi de les llibertats públiques". Malhauradament, es fragmentari, car altrament, tant per la seva redacció, com per l'orientació, mereixeria'l premi. Estrictament, potser no s'avé del tot amb la lletra de la convocatoria, mes si que n'ha ben copsat l'esperit. L'autor hi tracta'l moviment actual de les "minories nacionals" amb una competència que me fa sospitar En Maspons i Anglasell. No l'acompanya cap plica.

El Jurat ha acordat: no atorgar el premi; donar un accessit de 750 pts. al "Romanticisme polític llatí" i repetir el tema, solament amb un any de terme, per si l'autor del treball inacabat volgues completarlo.

IXe Concurs.

La convocatoria del Novè Concurs Rafel Patxot i Ferrer, compren els dos seguents temes.

a). Estudi de contrasts històrics. Els ideals de llibertat de la passada centuria i llur crisi en la present.

b). Monografia històrica catalana dintre dels segles XIe i XIIe.

8 Febrer.

Ferran de Sagarra: "Sigil.lografia".

I. E. C.

En Ferran de Sagarra vingué l'altre dia a invitarme pera la reunió d'aquest vespre a casa seva, on se trobaria la "Secció Històrico-Arqueològica" del I. E. C. la qual cortesia vaig agrair degudament car jo no soc membre del I. E. C.; però com que se tractava de la "Sigil.lografia" i la Institució Patxot s'ha fet carreg de publicar els gravats del IIIer volum, la meva

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 8 presencia era quelcom justificada.

8 Febrer. A l'hora convinguda ens hem aplegat: En Ferran de Sagarra, En J. Puig i Cadafalch, N'A. Duran i Sampere, En J. Massó Torrents, En F. Valls i Taberner, En Ramon d'Alos i En F. Martorell.

De primer, el Sr. Sagarra ens ha ofert un te, servit per una seva nora i uns nets; després, al voltant de la taula, plena de reproduccions de segells, el Sr. Sagarra ens ha anat explicant l'estructura del III^er vol. de la "Sigil.lografia" que ja te a punt d'anar a l'impremta; s'ha extès en consideracions d'especialista i ha demanat parer respecte d'alguns punts que han estat resolts, previ intercanvi d'opinions entre'ls presents.

També'l Sr. Sagarra ens ha mostrat gran nombre de carteres contenint, ja acabat, un estudi d'investigació històrica referent als fets del 1640 i del qual ens ha llegit fragments. Aquest treball actualment no es publicable, per raó de que la veritat i la intel.ligència son dues coses intolerables pera'ls actuals governants.

Els aplegats hem felicitat el Sr. Sagarra, exemple de treballador infatigable, desitjantli molts anys de vida, pera continuar la seva tasca, tant profitosa en bé de l'espiritualitat de Catalunya.

9 Febrer. N'Angel Aguiló ha vingut a ferme presentalla del primer exemplar arrivat a Barcelona, de la Bibliografia Catalana del seu pare En Marian Aguiló i Fuster, editada a Madrid amb el títol de "Catálogo de Obras en Lengua Catalana, impresas desde 1474 hasta 1860."

Marian Aguiló. Bibliografia Catalana.

L'obra fou premiada el 1860 en el concurs de la Biblioteca Nacional de Madrid i segons resa la portada "es impresa a expensas del Estado" que, tal com se veu, ha necessitat 67 anys pera la seva publicació, i en el pecat ha trobat la penitencia, perque en aquests moments de catalanofobia, l'a-

Fons Patxot
Arxiu Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 8 parició del llibre de Mtre. Aguiló resulta un sarcàstic ana-
9 Fe - cronisme, contradient l'encegament espanyolista que s'obs-
brer. tina en negar una història secular i repren la brega pera
ofegar un fet social natural, que sempre se li reprodueix
i agrava, per raó de que es força mes perdurable que'ls ac-
cidents merament polítics del Estat.

Es curios de comparar l'esperit del Proleg que Mtre. Ma-
rian Aguiló posà en el seu llibre, amb les notes autògrafes que
actualment nosaltres trobem en les seves carteres del Can-
çoner Popular. En pocs anys Mtre. Aguiló havia trasbalsat
considerablement les seves apreciacions; la seva naixença
catalana s'havia arroentat i li era esdevingut, justament
an ell mateix, allò que en el Proleg deia que no hi havia
por de que arrivés.

Com a característica de dues èpoques, val la pena de
contraposar aquesta Bibliografia Catalana de Mtre. Marian
Aguiló, impresa en Castellà, a Madrid, amb la "Bibliografia
Espanyola d'Itàlia" que N'Eduard Toda ara està publicant en
català, des del seu Castell d'Escornalbou.

D'ací mitja centúria, qui sap quins fruits espirituals
haurà donat la present tirania espanyola, filla d'un "acte
il.legal", segons propia confessió dels qui l'exerceixen i
usufructuen?

5 Març. Ha sortit el fasc. 2 de la Secció de Ciencies
"Memòries" I.E.C. del Institut d'Estudis Catalans.
Sec. Ciències,
fasc. 2. Es un treball del Dr. Jardí sobre l'intensi-
tat de la pluja a Barña., basat en els diagrames del seu plu
viògraf, que ha estat experimentant aquests darrers anys.

El pluviògraf Jardí es concebut amb vistes a estudiar
la intensitat dels xafegs, tan caracteristics del nostre
ploure.

Es un aparell que actualment ja construeix la casa
Richard de Paris i figura en el seu catàleg amb el nom de

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 8 pliviògraf Jardí, del Servei Meteorològic de Catalunya.

5 Març.

5 Març. La Societat de les Nacions, de Ginebra, va re-

Cooperació intel.lectual? sultant una completa antinomia. Concebuda en un moment de sentimentalisme i adhuc potser de remordiment, de mica en mica es devinguda inversa o sia, ratificació i agravació del fet polític Estat, contra'ls pobles o nacions que'ls composen o sofreixen.

Ho demostra el següent incident, que es de la mateixa familia d'aquell altre de Ginebra, detalladament historiat l'any passat.

Entre les dependències de la Societat de les Nacions, sembla que hi ha un organisme de "cooperació intel.lectual".

Relacionat amb això, uns companys me proposaren d'assistir al Congres d'Art Popular que se celebrarà a Praga, idea que vaig acceptar de grat, perque crec que Catalunya deu afermar sempre la seva personalitat i majorment de cara al estranger.

Per raons que ignoro, la nostra decisió fou comunicada a Paris, d'on dits companys reberen una resposta dient que ho trametien a Madrid. Posteriorment han vingut de Madrid uns nomenaments pera uns Srs. d'ací.

Mes, com que plantejada en aquests termes la qüestió, implica sotsmetre la intel.ligència a un acte polític prèvi, jo he tingut de fer avinent a dits companys que me desentenia de llur proposta perquè entenc que la intel.ligència deu actuar lliurement, prescindint d'una cosa tan transient i generalment impura com es el fet politic Estat. La meva decisió ha produït gran desil.lusió a alguns dels meus oïdors, però jo tinc de cumplir el meu deure i no sotsmetre la intel.ligència a ningú, ni a res, llevat de Déu i la meva consciència.

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 8

21 Març

"Butlletí de Dialectologia Catalana". Mn. Griera.

Haventme trobat dies enrera amb Mn. Griera, a qui vaig preguntar pel "Butlletí de Dialectologia Catalana", me respongué molt raonadament, en forma que translluïa un estat d'esperit més conciliador que quan la nostra primera conversa.

A conseqüència d'això, me semblà avinent d'enterarne an En Pompeu Fabra i despres n'enraonàrem amb En Ramon d'Alos, En Jordi Rubió, En Nicolau d'Olwer i En Fontseré, essent tots de parer que calia rependre la publicació del "Butlletí de Dialectologia Catalana" aprofitant aqueixes bones disposicions de tothom.

Per tant, degudament assessorat i autorisat, avui he tingut una sentada a la Biblioteca de Catalunya, amb Mn. Griera a qui he enterat detalladament de les meves gestions i el meu punt de vista particular. L'he posat al corrent de l'articulació del Institut d'Estudis Catalans amb l'Institució Patxot i de llur manera conjunta.

A la seguida, li he proposat la continuació del Butlletí, sotsmés naturalment a la mateixa convenció que regeix les altres publicacions. Després d'haverli resolt algunes objeccions i dubtes, he demanat a Mn. Griera la seva colaboració i la dels seus companys, En Barnils, En Montoliu, etc. També calia mantenir i aixamplar la colaboració estrangera.

Mn. Griera ha fet la bona obra d'acabar acceptant i en principi, hem passat llista dels materials disponibles pera posar la publicació al dia. Quan ho tinguem, ha dit que ell era de parer de que'l Butlletí surtis trimestralment.

En el curs de la seva conversa m'ha exposat que se li havia demanat colaboració al Anuari de Filologia, que publicarà el Foment de Pietat Catalana, on treballaran igualment En Par, En Miquel y Planas, etc. Respecte d'això, jo li he respost, que eren coses particulars d'ell, en les quals no m'havia de ficar per res i que jo sempre trobo molt lloable

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 8 tot quan sia espiritualitat i ciencia catalanes.

21 Març

23 Març A la sala d'actes del "Club Montanyenc", ens

Llegendari Català. hem aplegat el Jurat pera fallar el Segon Concurs

Segon Concurs. del Llegendari Català.

Formaven Jurat: En Sebastià Farnes, vingut expressament de Canet de Mar, el Dr. Carreras i Artau, En Valeri Serra i Boldú, En Pere Bonigas i jo.

Per cortesia, hem pregat que assistissin a la reunió, com expectadors: la filla d'En Farnés, que l'acompanyava, i En Rossend Serra i Pagés, President de la Secció de Folklore del "Club Montanyenc", que ha convocat el concurs, a proposta de la "Institució Patxot".

He proposat per a la Presidència del Jurat En Sebastià Farnés, car tots li reconeixiem aquest dret propi, i com a Secretari En Pere Bonigas, perquè era deure inherent a la seva joventut.

Els treballs presentats a concurs eren 18, desde la senzilla llibreta fins a gruixuts volums mecanografiats i enquadernats. Per la redacció s'hi endevinava'l Rosselló i Mallorca.

En Sebastià Farnés ha començat exposant la seva apreciació dels diferents reculls, extenentse en nombroses digressions de recordança personal i tractant naturalment el tema amb l'amor i la severitat del folklorista que hi ha esmerçat tota la seva vida.

Jo li he fet notar que calia ben situarse dintre de l'especial finalitat del concurs que era: aplegar el major nombre de materials pera incorporarlos a una obra de conjunt i que si bé calia premiar rigurosament el mèrit llur, també'ns haviem d'assegurar —o comprar— el dret d'utilisar els materials presentats. En conseqüència, dintre dels diferents valers, haviem de premiar tot ço que contingues quelcom d'a-

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 8 profitable.

23 Març Entorn de la meva tesi hem parlat detingudament fins que reprenent la visió d'En Farnés, el Dr. Carreras i Artau ha dit que ell i En Pere Bonigas havien establert unes categories que'ns anaven a sotsmetre per si podien servir de base per a les adjudicacions.

La classificació presentada en el fonds ha resultat força avinguda amb les notes que tots portavem i partint d'això hem adjudicat els premis anunciats i després hem fet una escala de ponderació, seguint la qual hem repartit els diners restants.

Dels divuit treballs presentats n'hem premiats tretze, restantne cinq fora concurs, dels quals la major part eren taxativament eliminats per les condicions de convocatòria.

Acabada la missió del Jurat, En Serra i Pagès ha proposat que'l repartiment de premis se fes el 31 de Març, en la sala d'actes del "Club Montanyenc", com l'altra vegada.

També, per indicació d'En Serra i Pagès, farem una tercera i darrera convocatoria pera'l Llegendari Català, que serà publicada de seguida.

23 Abril Enguany, el Centre Excursionista de Catalunya ha atorgat la Medalla an En Francesch Matheu, el qual ha intentat resistirse dient que ell estava sempre disposat a fer coses pels altres, però no li agradava que n'hi fecin an ell. Jo li he respost que això sonava massa dictatorial per un poeta i ell ha devallat a la confessió, ja mes conciliadora "que si no fos cosa d'En Patxot hauria refusat la medalla". La veritat es que no es pas cosa meva, sino una decisió de la Directiva del C.E.C. de la qual ni tant solament formo part; però "tant se val" com deia En Maragall.

Medalla del Centre Excursionista de Catalunya: Francesch Matheu.

La designació de la persona ha estat arreu unànimament aclamada i la Medalla cumpleix ben bé la seva missió social,

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 8 car en Francesch Matheu es bellament representatiu de tota
23 Abril una generació a la qual devem molt i de la qual tenim força per apendre. Així honorant el mestratge dels predecessors, la generació actual se dignifica i honora ella mateixa.

He assistit al acte, per simpatia i cortesia, mes sense pendre-hi la paraula. No es pas que l'ocasió no fos ben temptadora pera enraonar de cara als nostres intel.lectuals i dirlos quelcom que ja fa temps me burja pel magí. Per acabar-ho d'agravar, el President En Maspons i Anglasell m'ha estirat materialment la llengua al ferme la finesa de posarme la Medalla a la mà a fi de que En Francesch Matheu la rebés de mí.

No obstant, jo no he badat boca perquè moralment ni física, no podia parlar.

La darrera vegada que vaig enraonar en el C.E.C. tenia allà en els rengles del meu devant la Mariona (a.c.s.) i amb aquesta evocació i la seva imatge en el cor i el cervell, jo m'hauria trencat si hagués obert la boca. Ja explicaré an En Matheu l'aparent descortesia i tant ell com En Maspons, la capiran de sobres.

29 Abril La Medalla del Centre Excursionista de Catalunya,
Dinar Matheu. atorgada enguany an En Francesch Matheu, ha donat lloc a un dinar intim, de més de quaranta coberts, que s'ha celebrat avui a Pedralbes, presidit pel Mtre, en el restaurant de la Font del Lleó. D'aquesta feta ja no m'en ha culpat Mtre. Matheu, car sap prou bé que això no es pas la meva especialitat i a mes, a les clares s'ha vist com era cosa d'En Joaquim Cabot i Rovira.

M'ha tocat anar a la presidencia, a la dreta de Mtre. Matheu, qui estava tot enfellonit fent càrregs an En Cabot, per la gent que havia remogut, car En Matheu havia rebut a casa seva gran nombre de cartes i telegrames, apart d'altres

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 8 adhesions que'ls organisadors publicaven abans de començar
29 Abril l'àpat.

Mtre.Guasch ha llegit uns escaients mots d'endreça i En Cabot ha clos amb el mot d'ordre de que no hi haurien discursos.

Al acabar el dinar, En Francesch Matheu ha fet un breu remerciament, afegint en sintesi i entre grans aplaudiments, que com que l'homenatge no era pas precisament an ell, sinó a una pila d'altres coses, ell també s'adheria a la festa.

Despres de postres, ens hem compartit en grups i En P. Aldavert m'ha vingut a abraçar, dientme coses falagueres i fins ha intentat besarme la mà. L'emoció del venerable vellet m'ha fet molta impressió i m'he afanyat a aturarlo responentli que sense la feina preparatòria d'ells, jo m'hauria trobat mancat de colaboradors pera realisar la tasca espiritual que tots aplegats anavem empenyent.

He invitat els assistents a donar una volta per el "Clos Montserrat", i la comitiva s'ha posat en marxa sota una nuvolada primaveral, acompanyada de trons per la banda de ponent.

En el Clos Montserrat, la gent s'es aplegada segons les respectives afinitats, i seguint caminals divers, ens hem retrobat tots en el menjadoret del cim. Allà s'han fet fotografies i al cap d'una estona de voltar ha començat la davallada, que hem tingut d'accelerar perquè els trons refermaven i la gotellada començava.

En sent a la casa del masover, ens hem soplujat dintre'l celler, que N'Apeles Mestres ha comparat a un cau de conspiradors a sota terra i En Miquel i Planas ha fet notar que allò del "Jeu de Paume", a França, devia haver estat quelcom de semblant.

Durant aqueixes remarques de crítica històrica i literaria revolució, ha anat minvant la pluja i tothom ha retornat a casa seva amb la satisfacció d'una obra de germanor

INSTITVT D'ESTVDIS CATALANS MCMVII Fons Patxot Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 8 espiritual, que les nuvolades de la terra no han pogut en-
29 Abril terbolir.

8 Maig Pera'l Concurs d'enguany, s'ha presentat un
Memòries Patxot sol treball, d'autor angles, consistent en un
Vᵉ Concurs. assaig climatològic de la Mediterrània Occidental.

L'autor hi posa molta bona voluntat i s'ha donat molta feina pera situarse, malgrat lo qual li escapen importants observacions ja publicades. A mes, no tracta per res l'aspecte dinàmic del problema, que es justament ço que mes ens interessa.

Per aqueixes raons hem acordat no donar el premi i repetir el Concurs, accentuant el nostre requiriment dinàmic en la Convocatòria.

Algunes autoritats meteorològiques estrangeres ens havien ofert concorrehi i probablement no han tingut temps d'acabar la tasca o be senzillament l'hauran deixada corre al descobrir la dificultad del tema proposat, que nosaltres coneixem plà be, per experiència pròpia.

9 Maig Aquest vespre hem anat a casa d'En Francesch
Francesch Matheu Matheu, la filla del qual, Na Montserrat, me feia
Sorpreses. un concert intim, complint un oferiment del hivern. No hi havia altre públic.

Aprofitant un moment de repòs del piano, els he demanat m'excusessin de no haver près la paraula el dia de la Festa de la Medalla. No es pas que l'acte no s'ho valgues de sobres, ni que m'en manquessin ganes, i que En Maspons no agravés aquesta temptació amb el seu acudit de ferme lliurar la medalla, gest cavalleresc que equivalia a estirarme la llengua.

Malgrat tot, la meva boca romangué closa. Per què?

Perquè la derrera vegada que vaig parlar en el C.E.C., tenia allà en els rengles del meu devant la ntra. filla Ma-

INSTITVT D'ESTVDIS CATALANS MCMVII Fons Patxot Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 8 riona (a.c.s.). En aqueixes circumstances, si hagués inten-
9 Maig. tat enraonar, m'hauria fallat el cor, precisament perquè m'en sobra.

En Matheu, visiblement emocionat d'escoltarme, m'ha aturat de seguida, donantme les gràcies, car ja vaig fer prou assistint al acte, malgrat aqueixa crudel evocació.

Pera atenuar la meva descortesia aparenta, li he llegit un parlament suplementari que ara "a posteriori" li endreçava.

He començat demanantli que'm deixès fer el criatura, perquè ja estic cançat d'ésser gran i prenent peu d'una llegenda del nord, l'he convertida en epissodi de la nostra espiritualitat, fentne sortir els Jochs Florals amb llur florida i granada, prometedora de mellor pervindre.

El meu parlament s'inicia amb una mena de prosa rimada que's va transformant en intent de vers i acaba, naturalment, en un esclat optimista, com pertoca als infants.

Jo havia escrit això, per cortesia intima y sentimental, sense cap pretença literaria; mes l'emoció de Mtre. Matheu li ha volgut donar una valor que certament no te pas i que gaire bé m'ha fet arrepentir de haver-li-ho llegit.

Posats a relliscar, ell també s'ha tret uns papers de la butxaca i ha llegit versos que havia començat i que me destinava.

D'aquesta manera, hi ha hagut sorpresa mutual, que s'ha acabat reprenent el concert per Na Montserrat Matheu, la qual aixis no ha estat sola a omplir el programa de la vesprada.

23 Maig En M. Carrasco i Formiguera es vingut a ferme pre-
M. Carrasco "Normes del Comerciant". sentalla del primer volum de les seves "Normes del Comerciant", a la publicació del qual llibre he contribuït materialment com acte de simpatia devers el seu autor, una de les primeres víctimes de la catalanofobia dictato -

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 8 rial.

23 Maig Empresonat per delicte d'impremta i despres portat al penal de Burgos, lligat de peus amb un veritable criminal i com si ho fos brutalisat, el cas Carrasco'ns revelà tota l'arbitrarietat de la persecució que s'iniciava.

I pera major dissort, el pobre Carrasco també s'escaigué esser de la Junta del Col.legi d'Advocats, quan En Raymond d'Abadal i demés companys foren exilats perquè osaren defendre llur dret i dignitat professional davant de la força.

23 Juny Estudis Universitaris Catalans. Ha sortit el núm. 2 del vol. XII dels E. U. C. en els quals En Pere Bohigas comença a deixar veure el treball que estem fent respecte dels "Manuscrits Catalans" i publica un report bastant extens de la missió d'Anglaterra, que ell va realisar l'any passat.

El seu treball es il.lustrat amb fotogravats, reducció dels manuscrits originals i trets de les fotografies i clixes que tenim aplegats en els cedularis del nostre Arxiu.

La meva idea es ferne una publicació global i en major format; però interinament donarem resumidament el resultat de les nostres encerques, a utilitat dels erudits que les necessitin.

6 Juliol Institut d'Estudis Catalans. Secº. Històrico-Arqueolª Puig i Cadafalch. En Puig i Cadafalch ha tingut la gentilesa d'invitarme a casa seva, on s'aplegava avui la Secció Històrico-Arqueològica del Institut d'Estudis Catalans.

En aquesta reunió, En Puig presentava'l resultat de les seves encerques per Europa referents al primer Art Romànic i el conjunt de les quals forma un volum que la Institució Patxot oferí publicarli; d'ací la invitació esmentada.

Han assistit al acte: En Ferran de Segarra, En J. Massó i Torrents; En Ramón d'Alòs, En F. Valls i Taberner, i En

INSTITVT D'ESTVDIS CATALANS MCMVII Fons Patxot Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 8 Francesc Martorell.

6 Juliol Les Sres. de la casa ens han ofert un agradós refresc i despres s'ha passat a tractar l'obgecte de la convocatoria.

En Puig i Cadafalch ha fet un resum donant la visió global del tema que fa anys ve estudiant i perseguint en nombrosos viatges per Europa; ens ha estructurat els diferents capítols que composen el llibre; ha anat desplegant carteres de material gràfic amb els seus mapes corresponents i així'ns hem trobat davant d'una obra especialisada, que cridarà l'atenció per l'autoritat documental que l'acompanya, a mes del rigorisme científic dintre'l qual se desenrotlla i l'amor al Art que la inspira.

He felicitat an En Puig i Cadafalch; li he repetit com me plavia de poder associar la Institució Patxot a treballs de semblant valer i agraïnt la cortesia i la col.laboració dels assistents, me som retirat sense esperar la fi de la sessió, per raó de que'm cridava un compromis en altre lloc.

1 9 2 8 He tingut una sentada amb En Maspons i Anglasell,

17 Agost que marxarà aviat cap a Ginebra, amb representació jurídica i jo li havia proposat si li fora grat d'arribar a La Haia per a tantejar la manera d'enfocar i llençar des d'allà un Concurs internacional demanant un Tractat de Dret Natural dels Pobles, ço es: proclamar el fet natural home-família-poble per demunt del accident polític estat, que ha de derivar d'aquell i serli sempre sotsmès.

F.Maspons i Anglasell. La Haia.

Entorn d'això, hem enraonat una bona estona, examinant detalls i caires divers del problema, no solament en el seu fonds, sinó també en la forma de plantejarlo.

Li he llegit unes quartel.les, on jo havia assaijat de presentar la qüestió en una seqüença motivada i que no me satisfeien gens, perquè no havia encertat incloure el

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 8 nostre cas concret dintre d'un enunciat abstracte, d'ordre
17 Agost merament intel.lectual. Així i tot, En Maspons m'ha demanat l'escrit, dient que ell miraria si li surtia la redacció desitjada.

Hem quedat que jo li tornaria la visita a Bigues, pera continuar l'afinament del projecte.

27 Agost No havent pogut anar a Bigues, l'altra dia, En
Maspons i Anglasell. F. Maspons i Anglasell es vingut ací aquest matí, per
La Haia. a enraonar una estona, en la Biblioteca de Catalunya.

La seva redacció dels motius del Concurs projectat, està molt ben encaixada dintre del tarannà professional i el present "tinglado" d'aqueixes activitats europees, que ell fa temps estudia i coneix força.

Hem tornat a revisar el seu escrit i al arribar al enunciat del tema, per a la convocatòria, jo he volgut precisarho més, a fi d'evitar que se'ns descarrilessin aquells concursants, que veuran el problema dès d'una situació sortosament ben distinta del ntre. actual punt de vista. Aixis hem topat novament amb la mateixa dificultat de les altres vegades, ço es, el perill de que'ls tractadistes, moventse en un marc tant diferent del nostre, potser no culliran el sentit de distincions que l'experiència ens ensenya son fonamentals per a la propia defensa.

Cal estudiar a fonds i revisar, a la llum de la consciència, el fet individual de l'home, i el col.lectiu dels pobles.

Respecte del fet individual, l'Estat s'afanya vers l'anulació de la personalitat humana i vol un home-autòmata, mer instrument estatal. Això es per raó de que la present dèria socialista, no es, ni cristiana, ni democràtica, ni verament social, sinó un socialisme d'Estat, provinent de que la burocràcia s'ha apoderat del mecanisme i l'usufructua, invertintne la funció, de manera que, en comptes

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 8 de servir al poble, ella va fentse servir pel poble, d'ací
27 Agost que, com mes unipersonal sia aquest, mellor.

En quant al fet col.lectiu, l'Estat nega'l fet natural dels pobles i brega per esborrar, adhuc amb violencia, l'heterogenitat, car crea nuclis de resistència, mentres que al Estat li es grata la uniformitat, perquè facilita'l parassitisme, l'invasió, el domini i finalment la tirania.

Mes tot això mena a l'eixorquia i constitueix greus problemes socials del pervindre, dels quals l'intel.ligència deu preocuparse, estudiantels amb temps, per a tenir solucions quan arribi l'hora. Semblants pensaments sont els que'ns han suggerit l'idea del Concurs entre mans.

La noció i pràctiques actuals del Estat cal que desapareguin i siguin substituïdes per una concepció a base d'absolut respecte a la personalitat del home. I els pobles, com a col.lectivitats ètniques, tenen d'ésser reconeguts i consagrats causa determinant i àrbitre del fet o accident polític Estat.

L'era colonial s'en va a la posta i els imperis comencen d'afluixarse, i malgrat que lo consignat sia encara una heretgia diplomàtica, quelcom d'això va furgant actualment per Europa, i es curiós de notar-hi com l'Allemanya té gran cura de fer-s'en una eina d'acció, mentres la França se la deixa pendre, potser per por de desvetllar el propi remordiment. Certament, la llibertat lírica es llatina, però la efectiva, s'hostatja mes a Nord.

Tornant an En Maspons, hem arribat a presentar la nostra tèsi en forma academicament passadora.

Ara jo la traduiré al francès i la hi enviaré a Genève, per on En Maspons surt aquest vespre. Després s'arribarà a La Haia on li expediré també algun llibre i prospectes d'altres concursos, a fi de que vegin clarament quina mena de treball intel.lectual es el nostre.

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 8

30 Agost

Prof. Rappard de Genève. "Reprise".

De retorn del Montseny, me som trobat a casa amb un telegrama inintel.ligible, provinent d'En Maspons i Anglasell, dès de Ginebra. Sortosament, també havia arribat la carta explicativa que l'acompanyava.

Se veu que en una reunió universitaria l'han presentat al Prof. Rappard; que durant la conversa ha sonat el meu nom, i que al dir En Maspons que coneixia les passades negociacions amb el "Institut de Hautes Etudes Internationales", el Prof. Rappard, qui en tenia'l "coeur gros", se li ha esplaiat, i segurament per a rehabilitarse, li ha fet una nova proposta, de mes digna volada intel.lectual, que aquella deplorabilíssima retirada, simili-burocràtica-meridional, amb la qual el Rector de l'Universitat de Ginebra, abandonà'l camp.

En Maspons s'afanya a transmetre'ls oferiments del Prof. Rappard, que creu mereixen acollirse com una represa de relacions, i al mateix temps demana instruccions.

Jo li he respost, telegràficament, que pot negociar "ad referendum" amb el Prof. Rappard, però sense compromis, i que apart d'això, realisi la tasca convinguda d'exploració de La Haia.

Demà, per carta, li raonaré aquest telegrama, sense amagarli que a mí me plauen mes concursos i llibres, perquè son més permanents i tenen major difusió, mentres que'ls cursos s'escapen fàcilment del intent del instituïdor i adhuc poden devallar a un parassitisme, ben vestit.

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 8

9 Setembre. En Maspons i Anglasell arribà a La Haia diumenge passat i durant tota questa setmana hem tingut animada correspondència, part d'ella per telegraf, i les seves darreres noticies donen resolta satisfactoriament i amb elogi, la qüestió del Concurs que vaig proposar.

La Haia.
Maspons i Anglasell.
Concurs.

De primer, n'enraonà amb el Prof. Max Huber, qui acollí l'idea amb entusiasme, hi feu atinades observacions i dictà una llista de noms, escaients pera'l Jurat, per mor de llur autoritat científica.

Mes, com sol succeïr en semblants casos, la dificultat ha estat de poder-los trobar en aquesta època de vacances; la majoria eren al estranger, un a Amèrica; un altre se morí aquells dies mateix, etc.

Quan era entremig d'aquests entrebancs, En Maspons rebé una invitació de l'Altamira i parlaren incidentalment de la qüestió. Aleshores, l'Altamira també trobà'l tema encertadíssim i s'oferí expontaniament a afavorir el Concurs, amb les seves relacions com resident de La Haia.

Després d'anades i vingudes inevitables, per fi, el dia 6 ct., a mija nit, En Maspons pogué telegrafiarme que l'avinença era feta. A la seguida, dia 7, tornava a telegrafiar comunicant que l'endemà, dia 8, firmaven el document corresponent, si bé mancaria recollir la firma d'un Prof., actualment a Ginebra, en la Legació Holandesa a la Societat de les Nacions.

La derrera carta d'En Maspons, del 6 ct., que ara acabo de rebre, me dona la constitució del Jurat com segueix:

Sr. Anzilotti, italià, actual President del Tribunal de Justícia Internacional.

Prof. Eysinga, hol.landés, de l'Universitat de Leyden.

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 8

9 Setembre.

F. Maspons i Anglasell, català, ex-president de l'Acadèmia de Jurisprudencia de Barcelona, delegat de la Institució Patxot.

A conseqüencia d'aqueixes noves i seguint la mateixa indicació d'En Maspons, he telegrafiat al President Anzilotti agraïntli l'honor que feia al nostre Concurs i al Sr. Altamira, lloant la seva expontania colaboració.

Ara manca que torni en Maspons i expliqui anecdòticament la seva gestió.

10 Setembre.

Butlletí de Dialectologia Catalana. Mn. Griera.

Amb Mn. Griera i en un reconet de la Biblioteca de Catalunya, hem revisat les galerades del Vocabulari del Art del Taper, amb el qual reprenem la publicació del "Butlletí de Dialectologia Catalana".

Com que ell ja les havia repassades de primer, solament m'ha calgut afinarhi algun concepte que resultava massa balder. Aquest vocabulari es fill d'una iniciativa de N'Agustí Casas.

Mn. Griera hi ha posat un prefaci saberut i en canvi, jo li he ofert una mena d'introducció, de caire bon xic menys formalista.

Tenim ja a punt, l'original necessari per a posar la publicació al dia, cosa que comptem realisar durant l'hivern, si l'impremta no'ns falla.

13 Setembre.

Bigues. Maspons i Anglasell.

Som anat a Bigues per a veure En Maspons i Anglasell i felicitarlo verbalment per l'esplendit resultat de la seva missió.

En Maspons i Anglasell torna encantat de lo que ha sentit, parlant amb grans figures jurídiques d'Europa, alguna de les quals li ha dit senzillament que la ntra. tesi es el problema del pervindre.

Genève. Prof. Rappard.

= A Ginebra, el Prof. Rappard s'afanyà a justificarseli

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 8 confessant que ells no havien capit el ntre. punt de vis-
13 Setembre. ta, car semblava que volguessim prescindir del Estat i aquest es necessari; d'ací que no trobessin solució a la proposta.

En Maspons li respongué que nosaltres no prescindiem pas del Estat, que es un element inevitable de coordinació, però li explicà com el voliem fill del poble, sotsmès an aquest i, per tant, negaven al Estat la facultat de fabricar pobles i el dret de mercadejar-hi; li formulà la distinció del fet natural poble o nació, i l'accident o convenció política Estat; li remarcà que perxò mateix, els pobles son força mes perdurables que'ls Estats, etc. etc., es a dir, totes aquelles coses que per nosaltres ja son velles, dissortadament, i en canvi, an aquells Srs., els soptaven com un mon nou.

El Prof. Rappard s'interessà fondament al capir l'insospitat problema que se'ls havia escorregut de les mans i després d'una llarga conferencia sobre'l tema, tinguda a altes hores de la nit dintre l'auto a pluja batent, confessà lealment que, com que entre'ls Conselles n'hi havien de socialistes, aquests s'esveraren davant la meva manera de tractar l'Estat.

El Prof. Rappard invità En Maspons a dinar a casa seva l'endemà, a fi de rependre la conversa mes avinentment. Allà, insistí novament en fernos tota mena d'oferiments i al despedirse pregà En Maspons que, al menys, a la Primavera hi anés a donar un curs de quinze llissons, essent la despesa a carreg del "Institut de Hautes Etudes Internationales". El problema del any passat, se'ns havia tornat funció inversa: aleshores jo oferia i ara son ells; hauré de continuar aquest dossier.

La Haia. = De la Haia, En Maspons m'ha portat cartes i documents on se veu la gestació del Concurs: l'actuació del Prof. Max Huber, llistes de noms pera'l jurat; borradors

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 8 de convocatoria amb els seus successius retocs, fins ar-
13 Setembre. ribar a la redacció definitiva; provisió de Jurats su-
plents, dipòsit del premi, llistes pera les circulars,
etc. No escatimà elogis a l'Altamira qui l'ajudà deci-
sivament a resoldre la situació creada per l'absencia de
molts dels proposats per Max Huber.

Impressionà molt an En Maspons la sentada amb el
Dr. Anzilotti, actual President de la Cour Permanente de
Justice Internationale, el qual feu unes notes marginals
a la convocatoria afinant-ne'l sentit d'una manera extra-
ordinaria i donant una abstracte generalitat a lo que,
nosaltres, adhuc sense voler, exposavem amb relleix de
punyida.

Per l'acolliment que trobà l'idea, En Maspons s'ha
convençut de que'l tractar aquestes coses es posarse a
primera categoria. Jo crec es el començament de la croa-
da de l'intel.ligencia contra l'estat violador del ho-
me.

27 Setembre. Val la pena de notar una gesta més de la
"Cosas de España". incorregible barroeria xerraire de sempre.

"La Publicitat" d'avui encapsala un telegra-
ma de Madrid dient: que la Legació d'España a La Haya ha
informat el Ministeri d'Estat de que un català havia ofert
un premi, etc. etc., es a dir, esbombant sensillament lo
del Concurs, en el qual aquells organismes no tenen res
que veure i per la mateixa raó venien obligats a una dis-
creció que, a més d'ésser inherenta als càrregs diplomà-
tics, també era imposada per la mes elemental cortesia de-
vers les personalitats que han de convocar el Concurs.
Aquestes son les que han de parlar primer i no pas una
burocràcia boca-molla.

Fons Patxot
Arxiu Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 8

20 Octubre
"Franciscalia"
P. Miquel d'Esplugues.

L'altre dia vingué a visitarme'l P. Miquel d'Esplugues O.M.C., justament quan jo era fora de casa i malgrat haverse esperat una estona, no'ns poguerem veure. Deixà l'objecte de la seva visita que era ferme presentalla d'un magnífic exemplar de "Franciscalia" en paper de fil i com a correspondencia a les meves publicacions.

Després d'haver fullejat una mica'l llibre, m'he afanyat a durlo a enquadernar, i avui dono gracies, per carta, al P. Miquel.

A mes de la referencia al homenatge que acaben de publicar, tractantse de franciscans, no me som pogut estar d'esplaiar breument la tesi espiritual d'aquest moment històric, ço es: que, ara que l'Iglesia burocràtica devé instrument del Cesar, fa goig de veure que dintre la familia cristiana, segueix haventhi qui manté la doctrina, constituint això un frè pera la decadencia d'avui i un fogar de recristianisació pera demà.

Fora interessant un col.loqui del P. Miquel, que es avesat a filosofar, amb mi, que prefereixo experimentar.

27 Octubre.
Concurs de La Haia.

Aquesta tarda hem tingut sentada amb En Maspons i Anglasell, referent al Concurs de La Haia, les condicions del qual li ha enviat N'Altamira des de Madrid, redactades seguint la pauta verbalment convinguda.

Mes abans d'entrar en materia, En Maspons m'ha donat a llegir una carta que acabava de rebre del Prof. Van Eysinga, de l'Universitat de Leyden, acceptant el carreg de Jurat, que se li havia ofert i agraint d'una manera especial la cortesia d'incloure la llengua hol.landesa en el Concurs, si be feia notar, molt finament, que s'hauria de dir "neerlandesa". Aquest purisme, tant simptomàtic, ens

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 8 ha entusiasmat, perque revela un estat d'esperit i una sen-
27 Octubre. timentalitat semblanta als nostres i proba que hem encertat l'home.

En quant a les bases presentades, estan bé en el fonds, però hi he fet algunes suppressions i addicions, he precisat conceptes, etc., tot lo qual, englobat en un contraprojecte, mecanografiat de nou, En Maspons ho trametrà a La Haia, acompanyat del primitiu projecte; per tant, aquest punt també pot considerarse pràcticament resolt.

Ara'ns manca solament decidir els dos jurats suplents que encara romanen en blanc i pera quals llocs ja tenim candidats.

També hem decidit que les convocatories s'imprimirien a La Haia i se circularien d'allà estant, per raó, de que, amb el Dr. Fontseré, hem descobert que moltes de les convocatories de les "Memòries Patxot", no han arribat a destinació, ni tampoc les remeses al estranger en sobre tancat, com a cartes.

No es cap secret que la violació de la correspondencia es una de les multiples formes dels actuals procediments governatius que aixís venen a legalisar tradicionals mals usos i costums.

29 Octubre. L'impressió de l'obra d'En Puig i Cadafalch so-
De Llibres. bre l'Art Romànic, que serà'l vol. III^er de les "Memòries" de la Secció Històrico-Arqueològica del I.E.C., ha motivat una reunió a La Biblioteca de Catalunya, a la qual han assistit: l'autor, En Ramón d'Alòs, N'Hermenegild Alsina, que es el nostre tècnic tipogràfic, i jo.

Se tractava de resoldre'l problema dels fotogravats de l'obra, que en el meu paper, fabricat en vistes a la perduració dels textes, no resulten tant bé com en el "couché" que En Puig i Cadafalch demanava i que jo tinc proscrit de

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 8 les ntres. edicions.

29 Octubre. D'això n'ha resultat una sessió força pintoresca a estones i en la qual En Puig i Cadafalch me deia que no l'entusiasmava massa la permanencia del llibre, perquè la ciencia varia i lo mellor es tornar a ferne un altre mes endevant; que ell ho sacrificava tot a la perfecció del gravat, com element documental, encara que fos relativament transient, etc.

Aqueixa tèsi, en certes ocasions, me l'ha exposada semblantment En Jordi Rubió.

Francament, jo no me se avenir amb l'idea del llibre, cosa efímera, reduit a la condició de prospectes d'idees circumstancials.

Aneu a saber qui te raó!

Potser tothom; perque ells consideren el llibre solament un instrument, un medi de proclamació o intercanvi intel.lectual; mentres que jo, pobre de mi!, l'estimo massa; ne faig un fi, la fixació d'un moment històric de la pensa humana i, devegades, un monument de recordança. Ben mirat, probablement trobariem que l'única diferencia que'ns separa consisteix en que, l'amor meva, te un fonds de dolor que, sortosament, an ells els manca.

Després d'una gran abundor de raonaments, que han acabat per esser excessivament filosofics, hem decidit, per excepció, fer el tiratge en paper "couché" i uns pocs sobre Japó, pera consolarme a mí.

5 Novembre. Amb motiu de la correcció de probes del Vocabulari de l'Art del Taper, que es la represa i continuació del Butlletí de Dialectologia Catalana, Mossen A. Griera m'ha detallat els divers materials que te a punt pera posar la publicació al dia i m'ha fet molt de pler que expontaniament me parlés d'inclourehi un homenatge an En P. Fabra, per el qual l'he

Mossen A. Griera. Institut Internacional de Llengua Catalana.

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 8 felicitat.

5 Novembre. La seva conversa s'ha anat esplaiant i ha acabat per comunicarme un projecte d'Institut Internacional de Llengua Catalana, a base de gent d'ací i d'uns quants filòlegs estrangers que ja m'ha nomenat. Aquest Institut continuaria'l Butlletí i la Biblioteca Filològica.

Li he respost que, en principi, soc partidari d'internacionalisar l'espiritualitat catalana, perquè això té gran eficacia; però, de moment, li he consellat que vagi madurant el projecte amb els altres filòlegs catalans, la col.laboració dels quals seria indispensable; que mentrestant, tornarem a arrencar el "Butlletí", i que quan el tindrem al dia, aleshores serà'l moment de tractar seriament el tema del "Institut Internacional de Llengua Catalana".

7 Novembre. Avui escric al Prof. Rappard de l'Universitat de Genève agraïntli les explicacions donades expontaniament an En Maspons i Anglasell, quan aquest passà per allà i li afegeixo lo molt que m'ha complagut de veure que no hi havia hagut cap intromissió política en la nostra anterior correspondencia, com m'havia fet sospitar una de les seves respostes.

Prof. Rappard. Genève.

En quant a les noves propostes i oferiments que de part d'ell trameté En Maspons, li dic que enguany el curs es massa avençat i a més les nostres disponibilitats ja son destinades.

Apart d'això, resta sempre la qüestió primordial de ben fixar el tema —que ells mateixos confessen no haver capit prou— per la qual raó insinuo que si En Maspons, seguint l'invitació del Prof. Rappard, va a Genève mes endavant, a donar un curset de lliçons, aleshores tindran lleure de discutir la meva tèsis i d'arribar a precisar una base pera possibles negociacions ulteriors.

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 8

20 No - vembre.

Prof. Altamira.
Concurs de La Haia.
Llengües.

En Maspons i Anglasell m'ha comunicat una carta del Prof. Altamira, referent al Concurs.

El Prof. Altamira escriu des de Hollanda, on acaba d'arribar, però procedent de Madrid, després d'haver-hi fet estada.

Demana d'abandonar l'idea de publicar els sis Jurats: tres actius i tres suplents, perquè, diu, resultaria deprimente pera'ls que figuressin a segon rengle com a suplents i en aqueixa forma no's pot oferir el lloc a ningú, sense perill de que'ns el rebutgin.

També proposa que a les tres llengües convingudes per a la convocatoria: francès, anglès i alemany, s'hi afegeixi l'espanyol, sobretot amb vistes als americans. En aquest sentit, afegeix, ha parlat al Dr. Anzilotti que ho ha trobat bé, naturalment, perquè s'ha cregut que'l Prof. Altamira parlava en representació nostra, essent així que nosaltres no hi tenim res que veure.

El Prof. Altamira espera la ntra. resposta a les dues qüestions, afi d'eliminarse ell i despres deixar que'l Dr. Anzilotti s'entengui directament amb nosaltres.

Aquest tema es delicat i una mica espinós, perquè la proposta del Prof. Altamira, lo mateix pot esser una oficiositat seva, que un ròssec d'aquells que ara s'estilen i que ell hagi portat de Madrid o que allà li hagin imposat: ens fa dubtar si seguim tractant amb el intel.lectual o bé si'ns ha sortit l'estatista, el diplomàtic.

Amb En Maspons hem examinat tots els aspectes del problema i hem resolt que, malgrat ell respongui al Dr. Altamira, jo escrigui també al Dr. Anzilotti i al mateix Sr. Altamira.

De conformitat amb això, escric al Dr. Anzilotti que a mi m'anava bé l'idea dels sis Jurats, perquè d'aquesta manera sonava'l nom del Prof Altamira, qui s'ho mereix de so-

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 8 bres per la seva colaboració en la preparació del Concurs;

20 Novembre. que comprenc les raons adduïdes i que venint del Sr. Altamira l'idea d'eliminarse ell mateix, haviem de respectar el seu voler.

(D'altra banda, això pot tenir per ell l'avantatge de posarlo en condició de pendre part al Concurs).

En quant a la qüestió cremadora de les llengües, discretament li faig avinent que si'ns sortim de l'usança de les tres llengües estatuïdes, el Concurs aparentarà quelcom que jo me som esforçat d'evitar.

I al tractar aquest tema, en la meva carta al Prof. Altamira, vaig al fonds de la situació per ell creada, fentli notar que jo he donat l'exemple no incluïnt el català en les convocatòries, malgrat tractarse d'una iniciativa de Catalunya i reblo l'argument fent constar que som intel.lectuals que estudien punts doctrinals, fora de "apasionamientos terrenos".

Suposo que'l Prof. Altamira cullirà tot l'abast del raonament, que li posa aquest dilema: o no insistir en afegirhi l'espanyol o bé acatar igualment el català.

De la seva resposta deduïrem si ha promogut inocentment la qüestió o bé si actua per compte d'altri.

Si es lo primer, s'adonarà de la improcedencia de la seva iniciativa i adhuc de la involuntaria desconsideració que representa vers el català i sembla que no hi quedarà altra camí que retirarla.

Si en canvi la sosté malgrat la meva resposta, hi haurà motiu per a suposar que en alguna banda ha estat indiscret durant la seva estada a Madrid i que això es el relleix d'allò.

Aquestes dificultats internes fan mes interessant la treballosa gestació del Concurs.

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 8

28 Novembre.
"Societat d'Estudis Occitans."

Dies enrera rebi, d'En Josep Carbonell i Gené, de Sitges, una carta acompanyant tres quaderns on exposa i detalla el seu progecte d'una "Societat d'Estudis Occitans", que radicaria a Tolosa i extendria la seva acció a tot el migdia de França i a més, a Catalunya, Valencia i Balears.

He llegit detingudament aquesta concepció ideològica, que trobo molt oportuna en els actuals moments de fallida de la personalitat humana i que considero ben eficient pera refermar la germanor espiritual catalano-occitana, que tants de nosaltres hem pogut constatar en nombrosos intel.lectuals i personalitats científiques contemporànies.

En tal sentit li escric avui, sense escatimarli la simpatia, perquè crec que es fer obra d'humanitat i de llibertat, tot lo que sia proclamar les unitats naturals de pobles, elements fonamentals pera la mellor organisació de la societat del pervindre, quan l'Estat haurà esterilisat les generacions presents.

30 Novembre.
J. Carbonell i Gené.

M'ha vingut a veure En Josep Carbonell i Gené, de Sitges, pera donar gracies de la meva carta i amb motiu d'això, hem parlat una estona del seu progecte.

Es més jove del que creia i fa pler de constatar que, derrera nostra, se va revelant una generació d'acció que capeix i vol enfocar en tota la seva plenitud els problemes dintre dels quals se troba Catalunya.

Parla amb una visió força justa de la tasca a fer i no li han pas passat per alt els ensenyaments de l'experiencia catalana d'aquests vinticinc anys darrers.

Haventli jo demanat, m'ha explicat que ja havia consultat an En Cambó, qui li donà consells divers i està disposat a subvenir l'empresa, per la qual raó En Carbonell sent el deure moral de cercar colaboradors que li permetin presentar-

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 8

30 Novembre.

se an En Cambó podent dirli que solament necessita un ajud material complementari. Això es una delicadesa de bona llei i revela que En Carbonell sent fondament l'idealitat pera la qual treballa.

En la conversa, hem parlat d'En Perbosc amb qui ja fa anys que jo he perdut contacte. Li he demanat l'adressa afi d'enviarli la "Quaresma de St. Vicent Ferrer", que sembla li interessa, car En Perbosc ha trobat documents inèdits referents al Sant.

He ofert an En Carbonell una suscripció de protecció, pera que consti com comparteixo'l seu enlairat propòsit i si troba colaboradors a l'altura del seu entusiasme, aquest jove farà bona feina encetant una altra fase de l'acció catalana.

2 Desembre.

Prof. Altamira. Concurs de La Haia.

El Prof. Altamira, des de Madrid, respon a la carta que li vaig adressar a La Haia.

Troba molt bé el que jo li deia i en quant a les llengües diu que jo tinc el dret de resoldre la qüestió en la forma que me sembli, si bé fa constar que ell te una altra idea respecte de la valor internacional del castellà.

Ja'ns trobem amb lo de sempre: que no'ns entenem ni en les altures de la mentalitat. Ningú li ha parlat d'exercir drets, ni li ha discutit la valor de relació del castellà, però la posició del Prof.Altamira era falsa i no ha sabut estintolarse com calia, ni caure d'una manera elegant. Pera lo primer, n'hi havia prou amb fer acatament al català, indiquant que se fecin convocatories en català i en castellà; pera lo segon, podia haver retirat la seva inoportuna oficiositat, donantse compte de la injustícia que representava devers Catalunya.

No ha fet ni una cosa ni altra i la seva carta es formulista, fredament correcta i deixa un regust d'amargor.

El Prof. Altamira ha oblidat els raonaments que motiven

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 8 la convocatoria a la qual ha colaborat i un hom gaire bé
2 Desembre. no's pot estar de sospitar que, en comptes d'una finalitat científica i set de justicia, ell no ha vist en el Concurs, sinó l'avinentesa d'un efectisme espanyol. "Lasciate ogni speransa!"

3 Desembre. Com ja suposava, En Maspons i Anglasell m'esperava a la Biblioteca de Catalunya.
Maspons i Anglasell.

Ell també ha rebut carta del Prof. Altamira; unes ratlles breus de despedida encarcarada, que no diuen verament res i davant de les quals sembla lo mellor que En Maspons doni aquest incident per liquidat. Ja li escriuré jo d'ací alguns dies, quan m'hagi respost el Dr. Anzilotti.

Hem resolt no perdre mes temps amb aquest joc de pilota epistolar, dificultat, a més, per la mobilitat excessiva del personal de La Haia.

En aquest sentit En Maspons escriurà al Dr. Anzilotti, que cal llençar el Concurs abans de Nadal i que nosaltres ja ho tenim tot apunt.

No vull dubtar de la cavallerositat del Prof. Altamira, però ara es a Madrid i l'ambient de Madrid es fatal.

4 Desembre. Rebut carta del Dr. Anzilotti, acompanyant còpies de la redacció definitiva de la Convocatoria, amb l'objecte del concurs i les condicions que'l regiràn.
D. Anzilotti. Concurs de La Haia.

Diu que'ns encarreguem de les traduccions anglesa i alemanya; també de l'impressió i distribució de la convocatoria, perquè ell no està pas organisat per això. En canvi, s'ofereix per a tot el que sia donar publicitat al concurs.

En conseqüencia, mentres acabem d'enllestir les traduccions, hem resolt amb En Maspons, portar desseguida la convocatoria francesa a l'impremta i activar la preparació d'adresses, de les quals ja'n tenim alguns milers, perquè fa dies que hi treballa una de les nostres bibliotecaries.

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

4 Desembre. Encar que'ls impresos sien fets ací, volem mirar que l'escampament vingui de La Haia.

La publicació del Concurs te d'ésser les nostres estrenes de Nadal o Cap d'Any, a Catalunya.

20 Desembre. Concurs de La Haia. Per fi sembla que ara arrencarem el Concurs, el qual si bé no serà pera Nadal, com haviem volgut, no obstant, se publicarà per Any Nou.

El Prof. Anzilotti te donada la seva conformitat a la prova d'impremta que li trameterem, en la qual i referent al Jurat, ha tingut la cortesia de substituir el mot "sousinscrits", per el de "soussignés", que nosaltres no osarem posarhi, sense una autorisació ben explícita, com aquesta.

Per la seva part, el Prof. van Eysinga suggerí algun retoc, veritables minucies, i a més, proposava intercalar una frase incidental, amb intent de subratllar una de les manifestacions que nosaltres considerem vitals en l'exposició del objecte del Concurs. En el fonds, no era sinó preocupació de mentalitat o sintaxis alemanya, que no te aplicació a les nostres llengües llatines, car mes aviat trencava la claredat afirmativa, per la qual raó demanarem al Prof. van Eysinga permetés ometrela.

Obtinguda telegràficament la seva conformitat, les convocatories passen definitivament a l'impremta i sembla que haurem acabat la carrera d'obstacles.

---

1 9 2 9

2 Gener. "Memòries Millàs. El derrer dia de terme pera'l concurs de les Memòries Patxot, s'ha presentat al estudi del Carrer de la Cucurulla, un gros treball amb un assaig sobre la ciència catalana mig eval: es d'En Millàs i Vallicrosa.

Tinc el pressentiment de que aquestes botides carpetes ens donaràn molt que fer, perquè En Millàs es orientalista,

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 9 però no es físic i en canvi nosaltres som físics i no som
2 Gener. orientalistes, de manera que no sé com lligarà això. No trigarem gaire a saber-ho.

7 Gener. Dies enrera me telefonà En Cambó dient que'ns hau-
Cambó-Fabra. riem de veure. Aleshores jo havia fet llit i encara no podia sortir de casa; d'altra banda, ell també estava quelcom macat, segons me comunicà.

Aquest matí hi som anat i m'ha parlat del projectat homenatje an En Pompeu Fabra; que una comissió li havia encarregat que m'en parlés, a fi de que hi donessim una empenta.

Sembla que algú havia pensat en regalarli una casa, proposició inocenta de gent que no sap el trasto que es actualment la propietat. L'idea s'afinà i concretà en el propòsit de ferli un capital de cent mil pessetes.

He demanat an En Cambó que me donés el seu parer pera que jo'm pugués situar. Ha respost que ell pensava posarhi deu mil pessetes i li semblava que jo havia de fer altre tant. Dixisti!

Després hem convingut que Catalunya dèu fer una ofrena per l'estil al Mtre. Millet, com ja s'havia tractat en altra ocasió, si bé de moment, valia mes deixarhi anar un xic de temps entre una cosa i altra.

Finalment, ens hem esbravat una mica respecte de l'actitud del Vaticà, que's va definint contra nosaltres i a favor de l'estatisació eclesiàstica, permor del prebendisme. Ell n'estava indignat i jo somreia recordant la "testamentaria Romaguera", que me feu mestre d'aquestes realitats que ara escandalisen a tothom i venen de nou, malgrat ésser cosa vella i reincident. Amb motiu d'això i referent a l'aparatosa informació del Nunci li he repetit ço que vaig dir de calent en calent a N'Anguera: "que aquella informació me feia l'efecte d'un espionatge de compte-meitat entre Roma i Madrid.

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 9 Avui responc al Prof. Altamira que ara es a

7 Gener. Madrid.

Resposta Altamira. Li dic que assaijaré d'ablanir la rigidesa que
Concurs La Haia.

se sent en la seva carta; que estant avesat a l'experimentació, no desconec la valor internacional del espanyol, però que no es cas de qualitat, ni de quantitat, sino senzillament de concomitància; que camino de cara a la mort, realisant el meu propi testament, per la qual raó els deures m'interessen més que no pas els drets, perque'l sacrifici s'acorda mellor amb la dolor dels que sofrim; que soc gelos de la llibertat de l'intelligencia i que perxò vull proclamar el Concurs d'una manera ben visiblement independenta "de los histerismos, revuelos e inversiones que padecen actualmente algunos pueblos latinos".

Afegeixo que si estés aquí, amb nosaltres, aviat se convenceria de lo meritori que son certes actituds. Retrec la deplorable indiscreció d'aquells telegrames de Madrid, esbombant el projectat Concurs, quan encara'ls interessats no havien dit res i tot just ho estaven estudiant.

La meva epístola acaba sol.licitant que ell ens acompanyi fins al acabament d'aquest Concurs, al qual ell, de bell començament, s'havia sumat tant expontaniament.

10 Gener Com que ja fa dos o tres dies que deuen haver co-

Publicació del Concurs de La Haia. mençat d'escamparse les convocatòries de La Haia, decidirem amb En Maspons que la premsa d'ací podia publicarho i en conseqüencia avui "La Veu de Catalunya" i altres diaris ja ho duen.

14 Gener Rebut carta d'En Rafael Altamira, de Madrid.

Incident Altamira. La seva resposta es lealment efusiva; explica
Acabament.

que ell no abandona pas el Concurs, sinó que el deixa en altres mans perquè an ell ja no se'l necessita, però que a la menor indicació nostra, vindrà de seguida amb el

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 9 mateix entusiasme de sempre.

14 Gener. Afegeix que la seva proposta era feta pensant en la opinió americana que, al menys per ell, es una valor que no cal oblidar, ni esgarriar.

Se veu que ha ben compres els motius de la meva actitud d'independencia.

Aludeix a l'indiscreció diplomàtica que esbombà el Concurs abans d'hora, calificantho d'història curiosa que algun dia m'esplicarà: "una habilidad egoista, muy frecuente en quien la empleó".

També demana exemplars de la convocatoria per a repartir.

Per tant, l'incident s'ha resolt satisfactoriament.

18 Gener. Calma Holandesa. En Maspons acaba de telefonarme fora de sí, perquè ha rebut carta de La Haia en la qual li escriuen tranquil.lament que pensen tenir aviat les convocatories enllestides, a punt de tirar al correu; detallen lo rebut i desitgen saber si encare n'enviarem gaires mes i que mentrestant, gestionen del correu holandès que'ls faci una rebaixa.

Aixís han estat debades totes les nostres previsions i combinacions: aquelles remeses escalonades, la cortesia de deixar per a la cua, les adresses de la Península Ibèrica; la pressa de fer expedicions de sobres per avió, convergint amb el correu de terra, etc. I es que nosaltres haviem comptat amb moltes coses i detalls, menys la tant coneguda calma holandesa, ben diferenta del nostre temperament.

En altres ocasions, això fora un punt escapat que podria haver espatllat la reixida de la tasca, mes aquest concurs se veu que es nat amb bona estrella i te d'anar be per força.

19 Gener. Concurs Patxot i Ferrer. A casa d'En Carreras i Candi, ens hem aplegat amb En Valls y Taberner pera'l veredicte del Concurs Patxot i Ferrer. En Daniel Girona s'ha excusat per no poder sortir de casa.

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 9

19 Gener.

El canvi d'impressions ha estat breu, perquè'ls parers resultaven força concordants.

S'ha convingut premiar el treball, en francès, sobre la política oriental d'Alfons V, d'autor rumà, Marinescu, que no ha volgut amagar el seu nom.

Hem donat un accessit de 1.500 pts. a un assaig, en català, sobre "La Crisi de les llibertats nacionals", que potser no encaixa ben bé dintre'l tema, però que es molt documentat i nodreix una tesi que'ns toca molt d'aprop.

També hi havia un altre treball, que resulta fora de convocatòria, presentant una visió de conjunt del esperit dels nostres juristes clàssics, fentne una exposició sumament interessant i atractívola, on ens ha semblat poder sospitar la pluma d'En Maspons i Anglasell. Caldria que aquest treball fos publicat.

Resolt el veredicte, En Carreras i Candi, m'ha dit que tenia l'encàrreg, en nom de dues persones, de ferme avinent la conveniencia de cenyirnos a temes històrics, que son més nostres i tenim massa oblidats, en lloc de qüestions de filosofia social.

He respost que aquesta observació ja feia temps que me l'esperava, si bé volia remarcar que es inexacte la preterició de temes històrics, car en els concursos, sempre hi havia hagut un tema històric alternant amb altre d'experimentació social, malgrat lo qual ambdues menes resultaven massa sovint deserts. D'altra banda, els concursos son a nom i en recordança d'un home, l'acció característica del qual fou aquest aspecte polític-social, que jo no podia sotsmetre ni sacrificar a ningú.

La veritat de l'observació d'En Carreras i Candi es que, permor del caracter de corporació oficial que te l'Academia de Bones Lletres, l'actual composició de la mateixa i la creixent tivantor de certs problemes de la vida pública a casa nostra, els meus temes devegades comprometen l'oportu-

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 9

19 Gener.

nisme tradicional de gran nombre d'acadèmics. Es un mal que ja vaig preveure i fer constar de bell començament i que no te altra solució que'l sotstraure'ls Concursos Patxot i Ferrer, de tot lligam corporatiu.

En Valls i Taberner s'ha mostrat molt interessat en aquest dialeg, amb el qual ell no comptava.

Desè Concurs Patxot i Ferrer.

= Enllestint la feina, hem passat a la convocatòria del desè concurs, fixantne'ls temes.

A proposta d'En Carreras i Candi, oferim un premi de 1.500 pts. al estudi d'algun dels "Moviments socials, politics o econòmics de Catalunya, dels segles XVIe al XVIIIe".

I havent-ens enterat En Valls i Taberner de l'existencia d'un treball, en francès, d'autor difunt, sobre la "Marca Hispànica", l'hem posat a concurs de 1.000 pts. per si la viuda'l volia presentar.

22 Gener.

L'Arxiu de Ripoll.

Els coneguts de la redacció del "Scriptorium" de Ripoll —colla Tomàs Raguer i Cía.— vingueren a trobarme aquesta tardor sol.licitant cooperació per l'Arxiu que progecten instal.lar en l'iglesia de Sant Pere, de dit lloc. Els vaig dir que jo ara ja portava una càrrega massa feixuga pera poder esbarriar el meu esforç, però que miraria de fer quelcom, expressió de la meva simpatia personal, la valor de la qual fora d'ordre moral i no s'havia pas de judicar per la seva materialitat.

Arribat el moment de realizar aquell oferiment, ara ens trobem amb les ordres de Roma, treient el català de la iglesia, perseguint i expatriant sacerdots catalans i en un mot, pretenint barrar el pas a l'ànima catalana que Deu ens donà.

Així les coses, avui escric an aquells companys dientels que me dol no poder oferirlos ço que jo volia, perquè se tracta d'un Arxiu Parroquial, es a dir, una oficina burocràtica estatista, segons la nova pràctica romana, amb la qual nosaltres, els catalans, no tenim res que veure, car som ro-

Fons Patxot
Arxiu Institut d'Estudis Catalans

masos al carrer servant la doctrina cristiana que la Iglesia hi ha deixat oblidada.

22 Gener.

Estic segur de que la meva resposta punyirà fondament an aquells bons ripollencs, tant mes quan interiorment ells mateixos també han de compartir l'argument i no'l poden desfer. Ara, nosaltres continuem l'Iglesia del Christ, mentres que'ls altres, Roma, s'ha venut an el Cesar. Totes les decadencies son pariones.

23 Gener.

Per fi, després d'uns mesos d'encallament, segons costum de les impremtes, avui ha sortit el "Butlletí de Dialectologia Catalana", vol. XIII, corresponent al semestre Juliol - Desembre del 1925, amb el qual reprenem la continuació d'aquesta seriosa publicació.

Butlletí de Dialectologia Catalana.

A la seguida, aniran els vol^{s}. corresponents als anys 1926, 1927 i 1928, els materials dels quals son a punt, i d'ací a Nadal, ens proposem deixar al dia aquest "Butlletí".

2 Febrer

Acabem d'enterrar En Rossend Serra y Pagès.

Rossend Serra y Pagès.

Sabent-el gravement malalt, ans d'ahir al matí aní a visitarlo i me reconegué encar, dient-me:

"No's pot pensar l'alegria que'm dona!"

Se posà a parlar de folklore, dances populars, llegendari i amb la mateixa animació, reprengué'l desvari, durant el qual retreia les seves obres teatrals -cosa que jo ignorava- i com que'l panteig creixia a mida que seguia l'excitació, vaig mirar de calmar-lo dient-li que's cansaria massa i calia reposar una mica, com així ho feu i al cap d'una estona de quietut, vaig aprofitar el seu ensopiment pera retirarme sense badar boca. Mes tard hi entrà En Miquel y Planas i ja no'l reconegué.

Morí ahir al matí; que Deu l'hagi.

En Rossend Serra y Pagès encarna tota una època de folklore a casa nostra. Autodidàctic, com els del seu temps,

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 9 suplí amb l'entusiasme i la constancia, la manca d'utillat-
2 Febrer. ge inevitable en tots els començaments, treballà sense repòs, ensenyà pera guanyarse la vida, col.leccionà, i sota una acritut més aparent que real, filla de tragèdies íntimes, amagava una delicadesa, rectitud i cavallerositat, on poden apendre els que'l criticaven barroerament.

Vaig mirar d'endolcir els seus darrers anys amb la Medalla del Centre Excursionista de Catalunya i aixís poguí retornarlo a la entitat on havia esmerçat gran part de la seva vida. Amb el mateix intent de justícia li encomaní l'aplegament del Llegendari Català. Després entrà a l'Acadèmia de Bones Lletres.

Me venia a veure sovint els diumenges acompanyat d'En Gassiot, resultantne la parella mes antitètica que us pogueu imaginar; solia passar a casa bona part de la tarda i gairebé tenia ell sempre la paraula. Quan s'en anaven, era per seguir l'itinerari cap a casa En Miquel y Planas, un dels seus grans amics, al menys en aquests temps darrers.

En el nombrosissim acompanyament del seu enterrament, ens hem trobat aplegats tota la colla de romàntics i idealistes de la passada centúria, en honor dels quals Espanya ha comès un altre cop d'estat, perquè nosaltres ens obstinem en pensar i creure i afirmar i voler practicar, que l'home es quelcom mes de ço a que pretenen minvarlo les modernes burocracies governatives, civils i eclesiàstiques.

17 Febrer. Fragment d'una conversa telefònica que acabo de
Misèries Misèrrimes. tenir amb En Carreras i Candi, President de l'Acadèmia de Bones Lletres:

-Escolti, Patxot, l'altre dia, a la sessió de l'Acadèmia, al repartir la convocatòria dels Concursos Patxot i Ferrer, un acadèmic se sorprengué de veure-hi figurar En Valls i Taberner, per l'Institut d'Estudis Catalans, essent així que aquests son disolts.

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 9

17 Febrer.

-Això es la vella cançó del any passat, que aleshores ja vaig respondre com calia.

- Es que com que som corporació oficial...

-Sí, van amb mala companyia. Miri, Sr. Carreras. Vostè no ha pas de respondre dels actes d'altri i si algú firma com I.E.C., es cosa d'ell, no pas de Vostès.

-Es que l'Institut es disolt.

-Jo no ho sé pas, ni'ls del Institut tampoc, car fins ara ningú'ls ha dit res.

-Vol que ho pregunti an En Milà?

-Home, això fora un acte de sabotatge indigne. Aquest acadèmic que's mostra tan devot del servilisme oficial, deu ésser algun familiar de l'acció secreta que ara s'estila.

-Doncs, si li sembla, en la vinent sessió diré que ho he preguntat a Vostè i m'ha respost que'l I.E.C. no era disolt.

-Està bé i pot afegirhi la meva resposta del any passat, que Vostè recordarà i que ara repeteixo. Que se sàpia, el I.E.C. no ha estat disolt, però si ho fos, En Patxot el continuaria, i si pretenien ofegarlo ací, rebrotaria fora d'ací, perquè jo no sotsmeto l'intel.ligencia a cap autoritat, llevat de la consciencia que Deu m'ha donat.

-Es que amb els temps que correm, tot son conflictes...

-I misèries.

Aquest clixé, reprodueix fidelment la mentalitat i la valor moral, d'una colla de gent de l'Academia de Bones Lletres, que certament no's mereix pas l'ajuda que li he donat en moments ben crítics per ella.

Nota agravant. En Ferran Valls i Taberner es a la presó, perquè recollia firmes per un document que s'enviava a Roma amb motiu de les ordres trameses d'allà contra la cristianitat de Catalunya. Probablement, aquell pobríssim acadèmic, causant del incident que transcric, deu tenir por "oficial" d'aquest mon i por "eclesiástico-gubernativa-ita-

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 9 liana" de l'altre.

17 Febrer. Vet-ací, al descobert, una de les tares de la nostra societat contemporania. Això es mal de casa, molt pitjor que'l que puguin fer els enemics de fòra. I fixeuvos que'ls que aixis obren, pretenen ésser intel.lectuals.

18 Abril. Dr. Anzilotti. La Haia. Amb motiu d'una carta tramesa pel Prof. Anzilotti, en la qual un concursant demana si hi hauria preferencia en quant a l'extensió dels treballs que se presentessin, responc al President del Jurat, que efectivament haviem tractat aquest tema amb el Dr. Maspons; que degut a la meva experiencia, jo era partidari de limitar l'extesa dels treballs, car això facilitaria molt la tasca del Jurat; però, com també resulta un entrebanc per a l'autor, decidirem deixar la cosa enlaire, tal com ell mateix diu que ho ha fet, al aclarir la consulta del concursant.

Aprofito l'avinentesa de correspondre amb el Dr. Anzilotti pera enterarlo de que hem rebut varies lletres de donzelles dels Estats Units, les quals pretenen concorrer.

20 Abril. Dic. Aguiló. Vol. VI. Per fi tenim llest el vol. VI del Diccionari Aguiló, que estava encallat, com tantes altres coses.

No dic pas que ha sortit, perque En Fabra es de parer que no se doni al públic, fins que sia tot ell imprès. La raó d'En Fabra es que, amb la dèria que té certa gent de fer mèrits anti-catalans, ens podrien venir amb el ciri trencat de que això pertany a la Diputació i aquesta no'ns deixes completar l'obra. De pitjor n'hem vistes, com allò de fer fondre galerades i mes galerades ja compaginades.

Actualment manquen encara dos volums per a rematar l'obra del Dic. Aguiló, tasca que la I.P. s'ha proposat com homenatge d'agraiment al bell exemple de Mtre. Marian Aguiló.

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 9

23 Abril

Centre Excursionista de Catalunya.
Festa de la Medalla.

He caigut en la temptació de voler dir quelcom, amb motiu de la Festa de la Medalla, que enguany s'ha donat al davanter dels alpinistes catalans En Lluis Estasen.

Mossen Llorenç Ribé ha fet una evocació de St. Jordi, bella en el fons i en la forma; Na Maria Perpinyà ha llegit amb braó una ben concebuda poesia i En Maspons tot descapdellant l'actuació de fe pràctica, ha anat dient coses i trenant frases notablement precises per un jurista.

Despres m'ha tocat a mi el cloure la Festa, sermonejant. Retreient l'idealisme de la passada centúria, amb motiu de donarse la medalla a un muntanyenc, he assaijat de glosar la muntanya, aprofitant el seu simbolisme.

Esmentant l'anul.lació de la personalitat humana, que persegueixen les preteses societats organisades, acollintme a la Natura, les he posat la muntanya en front, corporia protesta contra l'arrasament i he mirat de descriure quelcom del encis poemàtic d'ella. Elogiant les qualitats que a muntanya adquireixen els alpinistes, els he proposat com a guiatge per aplegar-nos tots, part damunt dels solatges de la plana. Probablement, com l'altra vegada, la Censura gobernativa aturarà les meves quartel.les.

28 Abril.

Tor Bergeson.

Aquests dies En Fontseré m'ha fet fer la coneixença de Tor Bergeson, del Servei Meteorològic Norueg. Per compte del Meteorological Office de Londres, ha passat uns mesos de comissió a Malta, a fi d'estudiar la Mediterrania Occidental i ara retorna per Barcelona, volent completar els seus mapes amb les observacions del Servei Meteorologic de Catalunya.

Li he fet avinent que jo tinc posat a concurs el tema de la Meteorologia Mediterrania i que li havia enviat una convocatoria a Bergen, la qual ell no coneixia encara per haverne estat absent.

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 9
28 Abril

Ens ha donat una conversa a la R. Academia de Ciencies sobre la teoria i aplicacions del front polar, detallant alguns casos molt interessants.

Després, en conversa particular amb En Fontseré, li hem fet avinent que ací rares vegades ens arriba'l front polar, però, en canvi, els rachos d'Africa'ns comencen de revelar una mena de "front equatorial", car la nostra Mediterrania va resultant mes africana que altra cosa.

En Bergeson, aquests dies, s'ha mostrat un infatigable treballador intensiu i a totes hores se'l trobava regirant els ntres. registres pera omplir falles del seu treball.

L'he acompanyat, amb la seva muller, al Institut de Cultura de la Dona, on justament se ballaven dances populars, que'ls han interessat moltíssim i en l'apreciació de les quals he descobert que En Bergeson era força music. Aleshores també els he dut al Orfeó Català, que estaba ensaijant, i la cara del norueg s'ha anat escalfant, entusiasmat de ço que oia i de la feina del Mtre. Millet que, en mànega de camisa, anava afinant els cantaires individualment. M'ha dit que comptava poderse instalar a Oslo i com que allà disposaria de mes elements, organisaria un chor i ens demanaria cançons catalanes.

29 Abril.
"Carnegie Endowment". Washington. Concurs La Haia.

A fi de mellor assegurar la circulació, principalment a Amèrica, de les nostres convocatories de La Haia, vaig escriure a la Carnegie de Washington, sol.licitant consell i ajuda respecte del particular.

M'ha respost el Director de la "Division of International Law", James Brown Scott, dient que ells reproduiran la convocatoria en l'"American Journal of International Law" i aixis passarà per la vista de 2.500 llegidors. A més, me refereix a una llista d'adresses en l'"Endowment Icar Book", mercès a la qual nosaltres hem enviat directament 580 circu-

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 9 lars als Estats Units.

29 Abril

8 Maig El Dr. Millás i Vallicrosa presenta un "Assaig

Memòries Patxot. III Concurs. b). d'història de les idees físiques i matemàtiques a Catalunya, durant l'Edat Mitjana".

La personalitat d'En Millàs, que havent guanyat dues vegades la càtedra de Barña., l'hi han negada pel crim d'ésser català i finalment l'han estacat a Madrid; la quantitat i qualitat del treball presentat i l'entusiasme i tenacitat que tot ell respira; la seva competència en l'època triada, tot aplegat feien que la meva actuació de Jurat fos de les mes desagradoses que m'han tocat fins ara.

No es pas que de bell començament no's veiés prou evidenta la decisió. En Millás exposa i discuteix segons els cànons de la historiografia, però nosaltres, físics, som estructurats diferentment, de manera que no es possible l'avinença. Ell analisa meticulosament materials i a nosaltres ens calen resultants, sintetisades dintre la construcció científica del època. I es que'l seu tema solament podia esser tractat pel maridatge d'un físic amb un orientalista, aquest proveïnt els elements que aquell hauria pogut articular.

D'altra banda el treball d'En Millàs es gros i de profit indubitable, car dona un apleg de monografies, suggerint problemes que caldrà rependre i esbrinar.

El resultat final del conflicte sentimental i científic en que'ns ha posat l'amic Millás es que nosaltres, com a físics, no podiem pas donarli el premi, que no hem atorgat, però li hem adjudicat una compensació de set mil pessetes, aixís reconeixent el seu esforç i fentli honorable acatament.

VIe Concurs. També acabava avui el Sisè Concurs (1927), proposant l'estudi de l'estabilitat de les ntres. construccions, considerades sota'l punt de vista sísmic, però no hem rebut cap tre-

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 9 ball amb aquest tema.

8 Maig. Fa mesos que D. Luis Ulloa m'envià amb dedicatòria, un exemplar del seu darrer llibre, "El Predescubrimiento hispano-catalán de América en 1477".

Maig.

D. Luis Ulloa. Colom Català.

A la seguida de les seves anteriors publicacions i l'experiència que n'hagué l'autor, confesso que'l títol d'aquest llibre me feu molta estranyesa, sobretot al veure accentuada més la nota en la portada, "Xristo - ferens Colom, Fernando el Católico y la Cataluña Española".

Segons pròpia confessió, la primera vegada que D. Luis Ulloa arribà a Madrid duent la seva tèsi del Colom Català, cregué que se l'acolliria amb palmes, i el sorprengué la fredor primer, i després, l'hostilitat no dissimulada: els castellans s'estimaven mes que Colom fos genovès que no pas català. Aleshores, l'autor descobrí que l'esperit de Ferràn el Catòlic perdurava igual que en l'època per ell estudiada, i de seguida comprengué moltes coses que abans li semblaven fosques.

Però, la seva campanya de rectificació històrica, no lliga gens amb l'actual títol, verament "fernandesc", o sia, fals, car llavors solament hi havia unió personal, de dos monarques i, per tant, no existia l'Estat, ni la "Cataluña Española", fora de la mala intenció de Ferran el Catòlic.

Amb motiu d'això, li he escrit agraïntli la seva cortesia i aprofito l'avinentesa per a ferli notar la incongruencia del títol esmentat, que fa l'efecte de cosa, no pas filla de la veritat històrica, sinó senzillament imposat per frecs o conveniencies diplomàtiques, que sovint resulten massa interessadament mentideres.

5 Juny. M'han convocat a casa d'En Serra y Pagès, que Deu l'hagi.

Serra y Pagès. Deixa intel.lectual.

Hi havia la seva filla, Na Sara Llorens i En

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1929 Miquel y Planas. Previament, En Gassiot ja m'havia enterat
5 Juny. de que, haventse trobat unes disposicions autògrafes d'En Serra y Pagès, les havien convertides en testament ològraf.

En Serra y Pagès ens parlava sovint de Na Sara Llorens, la seva deixebla predilecta, però jo no la coneixia encar: es un esperit fort hostatjat en un cos molt feble i gastat.

M'han fet llegir les instruccions d'En Serra y Pagès, permor de les quals Na Sara Llorens, En Miquel y Planas i jo, som els que hem de decidir l'aplicació del seu heretatge intel.lectual.

Respectant la manera d'ésser d'En Serra y Pagès, que coneixiem prou, y recordant afirmacions categòriques seves, hem començat per resolucions negatives: la deixa d'En Serra y Pagès, no anirà a parar, ni al Arxiu de l'Universitat, ni a l'Academia de Bones Lletres, on romandria enquistat. Tant la seva biblioteca folklòrica, com els nombrosos materials que tenia recollerts, i els treballs inèdits, s'han de conservar aplegats; però, on els podrem situar, particularment en les actuals circumstancies tèrboles?

Un colp més, jo he tingut de repetir la vella cançó: que per ara, a la ntra. terra, no hi ha manera d'estabilisar cap fundació, i que no havent trobat cap solució pera mi mateix, tampoc podia oferirne als altres.

El meu raonament ha desil.lusionat visiblement Na Sara Llorens, car s'ha adonat de moltes coses i aspectes d'organisació pública, que ignoraba.

Com a solució expectant i preventiva, els he dit que me semblava lo menys defectuós acollirnos al Arxiu Històric Municipal, on el Patronat Massana té jurisdicció especial, que probablement facilitaria una combinació, a base de dipòsit inventariat. En quant a ferne donació, jo m'en som declarat absolutament contrari.

A fi de que'ls companys poguessin ferse càrreg de la

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 9 meva proposta, abans de decidirho definitivament, els he
5 Juny. pregat que anessin a visitar l'Arxiu Municipal i m'he ofert pera presentarhi a Na Sara Llorens qui, se veu, no coneix gens aquella casa. Això ha estat acceptat en principi, i quan Na Sara Llorens torni de Pineda, m'avisarà i continuarem la tasca.

Respecte d'els originals inèdits, que molta gent demana i cobeja, jo som de parer de retenirlos nosaltres, per a major seguretat de moment, i a més, perquè m'ha semblat traslluïr en Na Sara Llorens, una certa il.lusió de publicarlos ella, si podia.

14 Juny. Aquests dies hem tingut reunida ací, sota la Pre-
Atlas International de Nuvols. sidencia del general C. Delcambre, la "Commission Internationale pour l'Etude des Nuages", C.E.N.

Ha vingut, aprofitant l'avinentesa de la reunió, per a fer acatament a la col.lecció de nuvols de la"Fundació Concepció Rabell i Cibils, Vda. Romaguera", que el President ha calificat de única al mon, tant per la quantitat, com per la manera sistemàtica d'ésser aplegada.

L'objecte de la reunió era discutir l'Atlas Provisori de Nuvols, i deixarlo en forma definitiva per a ésser promulgat en la reunió de Copenhagen el Setembre vinent.

Solament he pogut assistir a les primeres sessions, perquè les meves miseries corporals, presentantse inoportunament, m'han obligat a fer llit. Sortosament, restava el Dr. Fontseré per a mantenir bellament, com sempre, la representació de Catalunya. El novell Atlas contindrà algunes apreciacions físiques nostres, que capgiren certes idees corrents, i una cinquantena de fotografies, triades del Arxiu de Nefologia de la Fundació C.R.C.

El dia abans de cloure les tasques de la C.E.N., el general Delcambre ha suprimit la sessió de tarda, per a tenir la gentilesa de venir a ferme una estona de companyia amb el

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 9 Dr. Fontseré.

14 Juny. Assegut a la capsalera del meu llit, hem parlat llargament amb el President de questions de meteorologia, de records del passat, de coses de França, del estat intel.lectual d'Europa, de la ciencia, cultura i neguits de Catalunya, etc. Llavors jo li he ratificat l'oferiment, que ja coneixia per conducte d'En Fontseré, de que la Institució Patxot s'honoraria de subvenir a la publicació del Novell Atlas Internacional de Nuvols. Ho ha agraït fondament i hem fixat unes primeres linees de realisació, que precisarem després de la reunió de Copenhagen.

Nosaltres hem obsequiat la C.E.N. al Orfeó Català, amb un concert d'homenatge, que fou molt reeixit, tant per la part artistica, com per el públic que'ns respongué omplint aquell casal.

17 Juny. Acompanyat d'En Maspons i Anglasell, se m'ha presentat avui el Dr. E. Ammende, alemany d'Estonia, Secretari del "Congrés de Nacionalitats Europees".

Dr. E. Ammende. "Nacionalitats Europees".

Tornant de Madrid, passa per Catalunya, l'idealitat de la qual coneix prou, i ha tingut la finesa de venirme a felicitar per raó del Concurs de la I.P. a La Haia, donant-m'en gracies en nom de l'ideologia dels pobles, per a mi, mal nomenats, "minoritaris".

He agraït la delicadesa i a causa de l'opressió que patim, agravada amb l'estat passional caracteristic dels meridionals, li he fet avinent la necessitat i justícia de que les Nacionalitats Europees, coneguin i pregonin la sofrença de Catalunya. En el centre d'Europa, aqueixes Nacionalitats se troben de costat i sempre senten l'escalf de l'emoció llur, mentres que nosaltres, isolats en un cantó del mapa, entremig del bloc ibèric i el gal.lic, que'ns converteixen en un mercadeig diplomàtic, segons les respectives conveniències, som pràcticament una regió ocupada, una víctima que cal recordar

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 9 mes sovint.

17 Juny -Efectivament, ha respost, sou la Russia d'Europa.

Així encetada la conversa, li he dit que, partint de la distinció entre l'Estat, artifici polític, i el Poble o Nació, fet natural, que ja comença d'esser acceptada, calia anar resoltament i sense embuts a la revisió del concepte d'Estat, un dels molts problemes que la nostra centuria te'l deure de resoldre. A Europa, l'Estat no es sinó la continuació d'antics absolutismes, agravats amb abstraccions enciclopèdiques, que faciliten la creixença i disfressa d'egoismes socials. Relliscant per la pendent d'un socialisme inhumà, l'Estat consagra'l parassitisme i s'hi fonamenta i ja toquem al "coming slavery" de Spencer.

Cal afanyarse a esventar tot això, perquè hi ha nombrosos simptomes greus. Per exemple, la França, que tant concirosa està per raó de la minva de població, no te'l coratge de dir que una de les causes del mal, es senzillament l'abus del estatisme, que no respecta ni la cel.lula social bàsica -la familia- i la tracta com un mer "fournisseur" de contribu - ients i de soldats; així escarnida, fora de la seva finalitat moral, la familia se marceix i devé xorca. I continuant la negació, la familia devindrà una funció d'estat, com la fabricació de segells o de moneda.

Raonant per l'estil, hem arribat molt lluny i jo fins li exposat que no veia perquè un poble o nació, no podia formar part d'Estats diferents i per coses diverses. Quin dubte hi ha que a Catalunya li convindria tenir un conveni amb Espanya i un altre amb França, segons perquè?

Escatint nombrosos caires d'aquestes qüestions complicades, me som planyut de la distinció entre minories protegides i no protegides, car resulta un estigma per al dret, i un sarcasme per a la moral, internacionals.

Si's tracta'l problema per, i amb, justicia, aquesta ha d'esser general i compendre tots els casos; altrament, fora

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 9 una invitació a la revolta, puix que solament per la força
17 Juny se podria arribar a la "soi-disaute" protecció.

La denominació de "minories" es ben poc encertada, perquè presuposa l'acatament a un Estat, moltes vegades transgressor. A Catalunya no som cap minoria, sinó una majoria, tot un poble, i la minoria son els altres, els invasors, que usufructuen l'Estat i no agraeixen ni respecten l'hostatge que se'ls dona. El calificatiu de "nació desposseïda" es més dreturer en semblants casos.

Generalisant les presents inquietuds de l'Europa espiritual, li he dit que, al meu entendre, hem de desplegar i mantenir tres afirmacions capdals: a) llibertat d'intel.ligencia, b) defensar la personalitat humana, a tot estrop, c) revisar la noció d'Estat, reduïntla a la condició d'instrument consentit i paccionat. Això deuria constituïr el credo del neo-liberalisme: l'època de les colonies, ja es finada.

Els meus punts de vista, probablement exposats amb rectitud massa geomètrica per a un diplomàtic com el Dr. Ammende, de totes maneres l'han interessat molt, i després de demanar la solidaritat de Catalunya, havent complert el seu comès, ens hem despedit ratificant la simpatia internacional.

24 Juliol. Hem completat el vol. XIII dels "Estudis Universitaris Catalans", corresponent al any 1928.
Estudis Universitaris Catalans. Vol. XIII.

El núm 2, del segon semestre, que ha sortit ara, conté la continuació del treball de P. Rehr sobre'l Papat a Catalunya, un estudi d'En Reparaz (fill) sobre cartògrafs catalans; una nota d'En Bohigas referent al Repertori dels Manuscrits Catalans, recensions, etc. Al final i com a informació pera arxivar, reprodueix la convocatòria del Concurs de la Institució Patxot, a La Haia.

30 Juny. Encara que tot sovint hem d'anar repartint
Concurs La Haia. convocatòries, que se'ns van demanant, l'escampada

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 9 ja es practicament realisada i potser val la pena de consig-
30 Juny narne les xifres.

En nombres rodons hem enviat: 6.000 convocatories franceses, 4.000 d'angleses i 2.000 d'alemanyes. Les primeres d'exhaurirse foren les alemanyes, després les franceses, les quals ferem reimprimir.

6 Juliol Ha sortit el fasc. 4 del vol. I de les "Memories" del Institut d'Estudis Catalans, Secció Històrico-Arqueològica.

Memòries I.E.C. Secció Històrico-Arqueològica. Baetulo-Blanda.

En ella en Serra-Ràfols comença la publicació de la "Forma Conventus Tarraconensis", part corresponent a Baetulo-Blanda, complint la colaboració de Catalunya a la "Forma Orbis Romani", segons l'acord amb l'Union Académique Internationale.

16 Juliol. M'han vingut a visitar N'Estelrich i En Campalans, demanant parer sobre divers aspectes de l'actuació de Catalunya i incidentalment, hem parlat del llibre que acaba de publicar N'Estelrich, referent a la qüestió de les minories nacionals.

Estelrich-Campalans. Internacionalisme.

Els he dit que una de les moltes coses que tindrem d'agraïr al Directori Militar d'Alfons XIII, es haver colaborat a definir la qüestió catalana, dintre de casa, al ensems que' ns obligava a durla fora, per agermanarla amb situacions nacionals europees mes o menys similars.

Jo crec que es fer bona obra i transcendent, tot el que sia internacionalisar Catalunya. En aquest sentit vinc actuant segons la meva capacitat i hem de multiplicar i anar aixamplant aquesta internacionalisació.

El Catalanisme ha d'ésser una modalitat de l'actual renovació espiritual d'Europa. D'aquesta manera, la ressonancia d'una idealogia pan-europea, serà "catalanisme" a casa nostra on, a més, es justificada i preexistent per causes locals i

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 9

16 Juliol.

antecedents històrics. Una idea així presentada, serà avalada per totes les tendencies polítiques: les dretes, en nom de la tradició; el centre, per esperit de conservació; i les esquerres, permor de radicalisme enfront de les tiranies imperants; se tracta senzillament de casar el romanticisme de la passada centuria, amb l'aspiració dreturera dels temps que corren, treient-ne major vitalitat. Estem encara dintre la neurosi de la guerra, les veritables resultants de la qual s'han de precisar, però l'intel.ligencia ja ha començat la seva croada i va prenent la davantera.

Això'ns ha dut a fer una mena de recompte de l'actual representació internacional de Catalunya i N'Estelrich ha contat alguna anècdota curiosa.

Passant d'una cosa a l'altra, hem tocat moltes tecles, i jo'ls he demanat que m'ajudessin a completar les meves fitxes de ciencies polítiques i socials, perquè ara'ls Concursos Patxot i Ferrer, seran estructurats en la Institució Patxot i fent acatament a la vera personalitat del meu avi Patxot i Ferrer, penso enunciar un seguit de temes d'aquells que la gent de casa nostra, no mes osa tractar en la conversa particular i encara amb estranyes temences. Hem d'esventar molts d'aquests fingiments i preocupacions, provinents de la manca de personalitat, que es una de les nostres malures més dolentes.

N'Estelrich m'ha enterat de la despesa que implica l'actuació internacional col.lectiva, viatges, vida de relació, etc., despesa que fins ara ve soportada per contribucions voluntaries, i m'ha demanat bonament, si'm fora grat d'adjuntarmhi. Jo'ls he respost que, com ells ja saben, porto una feixuga càrrega, per a la qual no demano ajud a ningú; no obstant, com penyora de solidaritat moral, no tinc inconvenient en que'm posin en llurs llistes, si bé demano, per la raó damunt dita, que se me consideri "victima propiciatoria" únicament en cas extrem.

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 9

5 Agost

Memòries I.E.C.
Secció Filològica
P. Aebisher
Toponimia Catalana.

Ha sortit el fasc. 3er. del vol. I de les "Memòries" de la Secció Filològica del Institut d'Estudis Catalans.

Conté un extens Estudi de Toponimia Catalana per Paul Aebisher de l'Universitat de Fribourg (Suissa). El text es en francès i en ell se tracta dels noms de persona en certes categories de noms de lloc i de noms de lloc de certa terminació a Catalunya i el Rosselló.

Es un treball interessant, perquè es fet amb un esperit crític que no es pas el clàssic o tradicional d'aquesta mena d'encerques.

21 Agost

F.Llewellyn-Jones
"Concurs La Haia"
Congrès Ginebra.

He rebut una carta d'aquest M.P. anglès, referent al Concurs de La Haia, la noticia del qual ha llegit en una revista alemanya, en conexió amb les Nacionalitats Minoritaries d'Europa.

Demana prospectes i detalls, fent-me avinent que serà a Ginebra el mes entrant, per a assistir al Congrès de dites Nacionalitats i prega d'una manera especial que l'enteri de les "activities of your group".

Per raó de la seva procedencia galesa i l'esperit que respira, aquesta entrada en escena resulta interessanta i caldrà que En Maspons i Anglasell hi faci coneixença i aclareixi la filiació política del novell factor.

31 Agost

Maspons i Anglasell
Congrés de Ginebra.

Avui En Maspons i Anglasell dona fé de vida dès de Ginebra, omplint uns quants fulls en foli que, aquesta vegada, sortosament, son escrits amb tinta.

Se mostra satisfet de l'actuació dels anglesos, entre'ls quals ha saludat Mr. F. Llewellyn-Jones qui resultà ésser diputat liberal i li ha dit que probablement l'intel.lectualitat del Pais de Gales, dès de l'Universitat, pendria part al

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 9 Concurs de La Haia.

31 Agost M'entera de que encara remena la cua aquella correspondencia amb el Rector de l'Universitat de Ginebra, Dr. Rappard, car, en el Secretariat de la Societat de Nacions, s'ha parlat d'una càtedra a l'Institut Rockefeller, "aux soins de Mr. Patxot".

Nosaltres, d'això no'n sabem res, fora de que a Ginebra juguen brut; però tampoc ignorem que si no troben un complement a l'Institució Rockefeller, aquest la deixarà finar als cinq anys de la seva fundació. Davant del dilema, resulta menys explicable la tèrbola actuació de l'Universitat de Ginebra en la meva proposició de "in illo tempore". No obstant, per a nosaltres, fou una sort aquella girada, perquè'ns ha menat a La Haia on hi ha menys industrialisme internacional, o mellor dit, internacionalisme industrial.

Me diu que, en una de les sessions, un jurista hongarès, Clemer Jakabffi, proposà a l'Assamblea una moció que fou ben acollida, elogiant l'activitat dels catalans i Mr. Patxot, per raó del Concurs de La Haia. M'hauré de malfiar de aquestes aparatositats, recordant que, entre'ls molts perills de la vellesa, hi ha la vanitat.

En Maspons retrassa uns dies la tornada permor de fer la coneixença personal del Prof. van Eysinga, que va a Ginebra com delegat holandès per a la S. de N.

També me diu que, seguint la meva recomanació, ja ha parlat amb el Dr. Viktor Bruns, de Berlin, referent al concurs "Religion und Muttersprache", que jo tenia en cartera, i que ara han llençat aquells simpàtics desconeguts de la "Forschungen " de Münster. El plany llur es actualment tant nostre, que bé podria nomenarse, mal d'Iglesia, ço es, materialisació de la doctrina.

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1929 Marxa'l Prof. Fontseré cap a Kopenhagen, per a
5 Setembre. pendre part a la reunió del "Comité International Mé-
C.E.N. téorologique" i particularment a les sessions de la
Kopenhagen.
Prof. Fontseré. C.E.N. on se donarà'l darrer colp de mà, a la publi-
cació del "Atlas International des Nuages", com epíleg de
la reunió de Barcelona.

Es en aquestes ocasions que verament me dol no estar en condicions de viatjar, per raó de que son tasques atractívoles per al meu temperament. Ací tenim un dels aspectes tràgics de la vida: que quan hom arriba a sentirse centrat, intel.lectualment i moral, aleshores generalment falla'l físic i el restant de ben poca cosa serveix. De totes maneres, amb el Dr. Fontseré ja n'hi ha prou.

El Dr. Fontseré es portador d'una carta meva al General Delcambre, president de la C.E.N., en la qual jo vaig precisant la meva manera de sentir i concebre l'edició del Atlas Internacional, "aux frais de l'Institució Patxot de Catalogne".

Això ha estat provocat per l'incorrecta intromissió del Director del Servei Meteorològic de Madrid, Sr. Messeguer, pretenint que se suprimís el nom de Catalunya i s'hi posés el d'Espanya, en les planxes provinentes de la Fundació C.R.C. Es lo de sempre: ni fan ni volen deixar fer.

L'actual Director del Servei Nacional de Madrid, que a l'Exposició de Nuvols de la C.E.N., a Barcelona, presentà com obra de l'Aviació espanyola una sèrie de fotografies preses del Atlas del ntre. company Quénisset de la Société Astronomique de France, ara voldria desnaturalisar igualment el treball dels meteorològics catalans. Segurament que'l resultat serà semblant: llavors ell mateix tingué d'arrencar i endursen les fotografies disfreçades i ara li sortiran mes Catalunyes de les que altrament haurien aparegut.

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 9

16 Setembre.

Butlletí de Dialectologia Catalana.

Han sortit d'un cop els vols. XIV, XV i XVI del Butlletí de Dialectologia Catalana, corresponents als anys 1926, 1927 i 1928; així tenim també al dia aquesta publicació.

En el vol. XIV, hi ha un interessant "Vocabulari de la pesca", que caldria completar amb les variants de les diferentes contrades litorals. Malgrat no haverlo vist fins que ja era compaginat, jo vaig poguerhi enquibir nombroses addicions, de mera recordança.

El vol. XV, (1927) es plè de "Essers fantàstics", descrits per En J. Amades.

I el vol. XVI, (1928), l'ocupa Mn. A. Griera, amb un apleg de "Feines i costums que desapareixen", on la filologia va de bracet amb el folklore; després segueixen notí - cies, bibliografia, recensions, etc.

Aquest "Butlletí", ara rependrà la seva marxa semestral.

17 Setembre.

Maspons i Anglasell. Reunió de Ginebra.

En Maspons i Anglasell, de retorn de Ginebra, via Bigas, m'ha vingut a veure aquesta tarda i ha explicat detalladament els punts capdals de la seva carta.

Per ell he sapigut, amb estranyesa, que l'Assamblea de Nacionalitats Minoritaries havia acordat enviarme un telegrama que no he rebut encara. M'ha contat l'efusiva coneixença que fiu amb el seu company de Jurat, Prof. van Eysinga, i el còmic embarràs que tingué el gust de causar al Prof. Rappard, a qui sorprengué i anà saludar, mentres "posava", davant de dos dibuixants, per a una publicació ginebrina.

Ha pogut esbrinar que'l cas Rappard tingué per causa que dit Sr. parlà massa publicament abans d'hora, motivant que algun agent polític forà el fes desdir del liberalisme que vessà en la seva primera correspondència i li suggerís l'estil burocràtic meridional on finaren els ntres. pompaders.

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 9 Hem parlat quelcom d'actituds eclesiastiques i se
17 Setembre. veu que el Vaticà arreu fa com a Catalunya o pitjor -p.e. la Transilvania- car, actualment, l'Iglesia es devinguda comanditaria del Estat i operen de compte-meitat: es la novella fòrmula del romanisme.

L'he felicitat per la seva Presidència de l'Asociació Internacional constituïda a fi d'estudiar els drets de les nacionalitats.

M'ha donat un exemplar francès del fullet que ja havia publicat en alemany, exposant el punt de vista català referent al procediment de protecció de les Minories Nacionals.

Per aquest camí la conversa ha anat a parar a les dificultats que En Maspons tindria per a satisfer el desig dels delegats anglesos Dickinson i Llewellyn-Jones, els quals demanen publicacions on estudiar la qüestió catalana, essent així que no'n tenim en llengua estrangera.

Referent an això, jo li he respost que, ja fa temps, vaig parlar amb En Nicolau d'Olwer de la necessitat d'escriure una historia de la cultura catalana, destinada als anglesos i que segurament no fora difícil d'editar a Londres, formant part d'alguna de les nombroses sèries internacionals que allà tan abunden.

20 Setembre. Me som trobat amb En Cambó i ens hem esplaiat una mica
Cambó. respecte de les proses de l'obra cultural i entre elles, la necessitat de disciplinar la majoria dels Ntres. autors que, a més de presentar les obres generalment d'una manera intelligible, després les van fent i refent durant la correcció de proves, que devé interminable, i de passada, així impossibiliten el que un hom pugui imposarse moralment a les irregularitats de les impremtes. Ha estat un veritable duo de planys.

M'ha demanat pel Concurs de La Haia i jo li som explicat la seva gènesi: la meva primera idea d'un Concurs, que

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 9

20 Setembre.

vaig oferir a Ginebra; la contra-proposició del Rector d'aquella Universitat, per a convertir la meva iniciativa en càtedra; els pomparlers referents an aquesta, i la revivada final del Rector Dr. Rappard, que jo vaig rebutjar, per no haverse mantingut en el reialme de l'intel.ligencia, pura i independent.

Llavors, En Cambó m'ha notificat que ja tenia realisat el seu propòsit d'una càtedra a Paris, a base de professor i sèries de conferencies en les quals alternarà gent d'ací. L'he felicitat.

Això ens ha dut a tractar un cop més la insoluble qüestió de la continuitat de les fundacions. M'ha dit que abans, quan hi havien lleis, la solució ja era impossible, i ara, no haventhi lleis, era debades pensarhi. Presentment, ell no veu altra manera que una societat anònima, domiciliada en terres més acollidores, com Suïça, p.e., jo li he respost que no creia en la perennitat de les coses humanes, que d'altra part, tampoc resultava convenient a la llarga, i que per aquesta raó, ho tenia momentaniament estructurat prescindint de les lleis escrites i refiantme de la llei moral, afegint, per a rebatre un possible argument, que si m'han de robar, m'estimo més que'm robi un pare de familia que no pas l'Estat.

-I la troca de Madrid, qui la desembullarà?

Ha fet la seva contracció facial característica i sense respondre a la meva pregunta, m'ha comunicat que, durant l'estiu, aprofitant els lleures d'a bord, havia escrit un llibre, que no trigarà gaire a sortir, sobre "la fí de les dictadures", perquè, ha insistit, "no vull que quan vingui'l xàfec, el que s'hi trobi sota, doni la culpa als qui no'n tenen".

-Serà interessant de veure qui lliga caps sense poder civil i amb l'exèrcit desfet...

-I la Magistratura.

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 9 -I l'Iglesia fent de marxant al en gros. Si ara hi ha-
20 Setembre. gués religió ja tindriem un grapat de cismes.

-Es que no n'hi ha de religió.

-Ni l'Iglesia es cristiana.

-Perxò ha durat tant.

-Potser sí.

I amb aquest diàlogat, que s'anava descarnant ràpidament, hem trencat la conversa, ens hem despedit i cadascú a la seva feina.

Diàlegs: Varia. Havent deixat En Cambó he anat a raure a una colla, la conversa de la qual ha resultat satel.lit de l'anterior, perquè En Puig i Cadafalch s'hi dolia precisament de que li havia fallat En Valls i Taberner per a les conferencies de la càtedra d'En Cambó, a París.

També hi era En Nicolau d'Olwer a qui he recordat la necessitat d'un fullet, escrit de cara al poble anglès, exposant la qüestió catalana, sintèticament i en les altures. Adhuc li he ofert el titol, car, recordant la bella prosa de Milton, se m'ha acudit que la ntra. exposició podria titularse: "Catalonia's plea for justice". Remarqueu que poso "justice" i no pas "liberty". Ha somrigut.

Com que N'Estelrich era de la colla, m'ha retret les Minories Nacionals de Ginebra i la Cooperació Intel.lectual Internacional.

Jo li he repetit que mentres la Cooperació Intel.lectual sia organisada a base de patents d'Estat, jo no'n vull saber res, car l'intel.ligencia actua part damunt de la politica i les fronteres; que quan rebo una d'aqueixes notificacions provinentes d'Estat, hi noto la recepció amb llàpis blau i a la seguida, un zero vermell, arxivantho curiosament i guardant-me de respondre, perquè no vull contribuïr a que l'intel.ligencia ni tant solament sembli un paràssit més del estatisme: a mi, primer m'escapsaran, abans que deixarme

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 9 clavar un timbre mòvil al clatell.

20 Setembre.

Rebo un telegrama de Kobenhavn, del Prof. van Everdingen. President de la Conferencia Internacional Meteorològica, que allà s'acaba de celebrar, acceptant les proposicions de la Institució Patxot per a l'edició del Atlas Internacional de Nuvols i donant-ne gracies en nom de la ciencia i la collaboració internacionals.

22 Setembre.

Prof. Van Everdingen. "Atlas Internacional de Núvols".

Entre altres coses, això vol dir que tindrem Atlas Internacional de Nuvols en català, i dec fer constar que la reeixida d'aquesta actuació pertoca, en primer lloc, al Dr. Fontseré, i també, a l'exquisida discreció i benvolença del general E. Delcambre, nostre President de la C.E.N.

25 Setembre.

Ha tornar el Dr. Fontseré de la Conferència Internacional Meteorològica de Copenhague on, a mes de la seva personalitat, duia la representació de la F.C.R.C. i actuava en qualitat de Conseller de la I.P.

Kobenhavn. Atlas de Nuvols. Colonel Meseguer. Exportació de fòbies.

M'ha explicat l'acolliment fet a París, pel general Delcambre, a les meves oferta i proposicions referents a la publicació del Atlas Internacional de Nuvols, i la forma definitiva convinguda per a ésser presentades a la C.E.N.

Quan el Dr. Fontseré ja havia marxat, vingué a Barcelona el Director del Servei Meteorològic de Madrid, Coloner Meseguer, i la següent narració aclareix les maniobres d'aquest Sr., aprofitant l'absencia del Dr. Fontseré.

Cumplint amenaces prèvies, el Director del Servei Meteorològic de Madrid, havia obtingut del Ministre una R.O. declarant que a la reunió de Copenhague no hi havia altra representant d'Espanya que'l Colonel Meseguer. Així armat, passà per Barcelona i s'anà a esplaiar amb el Capità General sobre'l separatisme de la meteorologia catalana; després,

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 9 s'entrevistà amb el President de la Diputació Provincial,

25 Setembre. Sr. Milà i Camps, a fi de que escrigués al Dr. Fontseré recomanant que'l Servei Meteorològic de Catalunya, a Copenhague aparegués sota la dependència del Sr. Meseguer. En Milà i Camps feu la carta demanada i la posà en mans del Colonel Meseguer per a que la donés al Dr. Fontseré. De tal manera preses les posicions tàctico-burocràtiques, el Colonel Meseguer partí cap a Copenhague amb coratge de vencer el separatisme dels nuvols.

Un cop allà, s'afanyà a visitar el Dr. Fontseré, a qui presentà la carta d'En Milà i Camps, fen sonar la R.O. que duia embutxacada i tornà a la seva dèria de que'l Dr. Fontseré demanés personalment al General Delcombre, President de la C.E.N., la supressió del nom de Catalunya, que figura en l'"Atlas Provisoire", car, de cap de les maneres, no havia de passar al Atlas oficial.

El Dr. Fontseré li respongué que, així com ni ell ni jo no haviem posat el nom de Catalunya en l'"Atlas Provisoire", tampoc faria cap gestió per a que l'entreguessin, entre altres raons, perque ell havia de tornar a la seva terra i no volia arribarhi amb el cap cot.

Esclatat el conflicte premeditat per la catalanofobia central, el Dr. Fontseré cregué que devia enterarne el general Delcambre, qui ja n'havia hagut esment, per raó de que'l Sr. Meseguer ne feia plat a favor seu.

Aleshores intervingué el temperament expeditiu del General Delcambre, qui destacà Mr. Wehrlé a trobar el Sr. Messeguer al qual manifestà que si el Director del Servei Meteorològic de Madrid presentava la R.O. al Comitè Internacional Meteorològic, ell, dès d'allà estant, demanaria telegràficament, mijançant l'Embaixador francès a Madrid, una audiència al Rei d'Espanya, en la qual li explicaria la personalitat científica del Colonel Meseguer. Aquesta intimació feu que'l Sr. Meseguer se presentés desseguida al ge-

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 9 neral Delcambre.

25 Setembre. Les cròniques no diuen si l'entrevista fou gaire repte, però se sab positivament que, entrant en acció, el general Delcambre insistí, ras i curt, en que no havia de sortir per res la malhaurada R.O. i a més, exigí del Sr. Meseguer un acte públic de consideració i desagravi al Dr. Fontseré.

I l'endemà, mentres En Fontseré era a passeig amb la seva filla, vet-ací que arribà a llur hôtel un gros ram de roses, destinat a la filla del Dr. Fontseré i acompanyat d'una afectuosa tarja, on el Colonel Meseguer feia acatament al seu pare. Els companys del Dr. Fontseré, que s'havien adonat de quelcom del incident, copsaren les primícies de l'inesperada cortesia, de manera que quan ell tornà amb la seva filla, trobà completa la "mise en scène", sense mancarhi els espectadors corresponents, que hi estaven moralment interessats.

7 Octubre Dr. Willemsen "Leges Palatinae". A la Biblioteca de Catalunya m'han presentat el Dr. Carl a Willemsen, de l'Universitat de Freiburg (Alemª.) del qual m'havien parlat per raó d'estar fent recerques en les nostres coses.

Hem tractat de la publicació de les "Leges Palatinae" de Jaume II de Mallorca segons el manuscrit de la Biblioteca Reial de Bruxelles, que dit Dr. te copiat amb nombroses fotografies i un estudi preliminar.

A més d'En Jordi Rubió, hi havia En Ramon d'Alòs-Moner, com Secretari del I.E.C.

Després de ben considerat l'oferiment del Dr. Willemsen, hem decidit utilisarlo pera completar el vol. Ier. de Memòries de la Secció Historico-Arqueològica del I.E.C. Donarem la transcripció de tot el text, amb fototipies de caplletres i reproduirem en colors una pàgina del original.

En Jordi Rubió m'ha dit que'l Dr. Willemsen s'ha mostrat sorprès de la facilitat amb la qual ens hem entès.

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 9

12 Octubre.
"Les Dictadures"
F. Cambó.

Dies enrera En Cambó m'envià un exemplar, fresc de l'impremta, del seu llibre "Les Dictadures". Haventlo llegit, avui li'n dono gracies. Es llibre d'us extern, escrit a dues cares: cara dalt i cara baix. Situa cruament l'estigma de les dictadures damunt els pobles incultes i tot passant, s'hi diuen coses que tothom hauria de rumiar.

Politicament, posa una mica de seu a la porta per la qual la dictadura sembla voler eixir de l'escena, si bé romanent com apuntador, amagada del poble.

Ara, si's tractés d'una recepta pera "us intern", me veuria amb cor d'endevinar molts ingredients que En Cambó hi afegiria.

12 Octubre.

Deixa intel.lectual
Serra y Pagès.

Previa convocatoria, ens hem aplegat en l'antic estatge d'En Serra y Pagès: la seva filla Doloretes, Na Sara Llorens amb el seu marit Serra i Moret, i En Miquel y Planas.

Na Sara Llorens de Serra, que ha estiuejat a Gombreny, ha estat també a Ripoll, on els parents i coneguts d'En Serra y Pagès, especialment En Tomàs Ragué, demanen que'ls materials d'En Serra y Pagès sien destinats al Arxiu Comarcal de Ripoll, creient interpretar així una intenció del difunt.

La demanda ha sigut estudiada amb la major cura i bona voluntat; jo he tornat a repetir que no som barceloní, afirmació que reservo pera'ls casos solemnials; però, comprovant les impressions personals de cada hu de nosaltres, aquests darrers anys, amb En Serra y Pagès, hem convergit en que l'intenció d'ell, no era pas la que suposaven els ripollencs.

En conseqüencia, la qüestió resta expectant, tal com la deixàrem al començament del estiu.

Interinament, Na Sara Llorens va catalogant els llibres i mes endavant, quan torni, se posarà en contacte amb el Patronat Massana, per tal de veure si lliguem caps i decidir

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 9 plè coneixement.

12 Octubre

21 Octubre
Concerts Ibero-Americans.
Mtre. Alfredo Wyld

Al anar a fer la visita acostumada a l'oficina del Cançoner, me som trobat amb En Samper, dialogant amb un foraster, que de seguida he suposat músic. - Era el Mtre. Alfredo Wyld, compositor i pianista de Venezuela, resident a París, un dels molts que han vingut permor dels Concerts Ibero-Americans, organisats per l'actual Diputació Provincial governativa.

Com que jo estava enterat dels incidents que havien tallat els progectats concerts, li he preguntat intencionadament:

»-Con que Vds. ya se van?

-No Señor, que nos echan.

-Ve Vd. son inconvenientes de venir oficialmente consignados.

-Tiene Vd. mucha razón; por esto volveremos otra vez en calidad de artistas libres.

-Harán Vds. muy bien, porque la inteligencia no debe ser condicionada por fronteras, ni mucho menos el Arte - puede sujetarse a impurezas políticas.

-Vds. han cometido el gran pecado de apercibirse del alma de Cataluña y de querer ponerse en contacto con su - espiritualidad. Esto, naturalmente, no puede consentirlo la ficción gubernativa imperante. De ahí que los conciertos hayan sido brutalmente amputados, sin respetar la invitación, ni los compromisos pendientes.

-Esta experiencia conducirá a Vds. a ratificar la siguiente definición: La actual Exposición de Barcelona, es un »camouflage» que el gobierno dictatorial de España ha hecho del pueblo catalán disponiendo arbitrariamente del dinero de Barcelona, sin pedirle parecer ni consentimiento. Tal es la verdad, cruda y muda, y es justicia estric-

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 9
21 Octubre

ta que se sepa y se proclame.

-Pierdan Vds. cuidado que esto de sobras lo estamos aprendiendo».

Oficialment, la cosa es acabada; una colla s'en son anats disgustadíssims, però altra colla resta intimant amb els músics catalans i estan encisats de descobrir una vitalitat musical que els altres volien amagar-los.

L'Orfeó Català els donarà un concert d'obsequi, si be sense ferho constar públicament en el programa.

28 Octubre
Cerverí de
Girona

A la Biblioteca de Catalunya hem tingut la sentada convinguda pera tractar de l'edició de les obres d'En Cerverí de Girona. Hi havia: En Jordi Rubió, En Nicolau d'Olwer, En Ramón d'Alós i el ntre. censor tipogràfic En A. Alsina.

Ja fa temps que vaig proposar la publicació dels escrits d'En Cerverí, i a tal fí, hem anat recollint els clixés de tots els manuscrits coneguts: Barña., Madrid, Paris i Venezia. Com que això ara ja ho tenim, fent unes 160 plaques, calia decidir la manera de donarlo als romanistes; d'ací la reunió d'avui.

L'edició serà, naturalment a curt tirage, sobre paper de fil i reproduirà, en fotocopia, tots els manuscrits, per tal de posar els documents bàsics a la vista dels erudits. Anirà precedida d'una transcripció, merament diplomàtica, amb les corresponents notes bibliogràfiques, mes sense pretença d'edició crítica. La completarem amb un index de noms, seguint la suggestió d'En Nicolau d'Olwer.

Per aquesta tasca, s'utilisarà'l treball que d'anys te fet En J. Massó i Torrents, aplegantho amb els estudis d'En Nicolau d'Olwer, de manera que'l llibre durà la firma d'ambdós.

Penso dedicar l'obra a l'intel.lectualitat del Gironès, com veí del Baix Empordà.

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 9
28 Octubre
Dr. J. Aguadé
i Miró

He rebut la visita del Dr. Jaume Aguadé i Miró l'ànima de les »Monografies Mèdiques».

Vol ampliar la seva acció cultural i progecta una mena d'Enciclopedia científica, pera la qual venia a demanar ajuda, sol.licitant m'encarregués del volum de Meteorología.

Li he respost que agraïa la distinció que així'm feia, i se be'm temptava'l tema, majorment en aquests moments de turbulencia meteorològica, jo no tenia pas lleure pera esser autor, sinó que'm cal dedicarme a anar empenyent a tothom, perqué, altrament, s'encallaria el carro que estem tirant.

M'ha enterat de que les Monografies Mèdiques, comercialment, s'aguantaven totes soles i això li feia venir ganes de transformar en anònima la seva empresa a fi d'anar-la eixamplant. Ha afegit: »quan això sia, m'heu de permetre pidolar qualque ajuda, per petita que sia».

Li he dit que'l seu esperit i la seva feina intel.lectual eren summament simpàtics i mereixien companyonia; però que tingués en compte que jo porto un feix molt feixuc i complicat, per la qual raó, crec que mereixo compassió. A més, tots tenim la ntra. missió i la meva es presentar i mantenir actuant l'espiritualitat catalana al estranger, cosa que absorbeix totes les meves capacitats i no m'han de debilitar amb derivacions.

El Dr. Aguadé i Miró parla amb l'optimisme d'una fe jovenívola i creu que'l poble es la mellor pedrera pera la reconstrucció de Catalunya. En abstracte, te raó, però malhauradament, el poble català se deixa pervertir per l'antic règim i ara's deixa materialisar per el novell. L'estatisme anul.la la personalitat humana; resultantne tota mena de servituts i tiranies.

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 9
2 Novbre.
F. Valls i
Taberner.

Dr. Ulloa

En Valls i Taberner es vingut a veurem, en visita d'exploració, segons la seva propia frase.

Ha rebut carta del Dr. Ulloa, manifestant que desitjaria venir a fer encerques en els Arxius de la Península, pera continuar la seva tesi de Colom; però necessitaria ajud pecuniari, motivant les visites que està fent En Valls pera situarse.

De bell començament he declarat que son coses fora del meu clos i que les meves capacitats ja eren absorbides en la forma que En Valls sab prou bé.

Al Dr. Ulloa li escriguí temps enrera, amb motiu del seu darrer llibre, que m'envià dedicat, i el títol del qual me feu deplorabilíssim efecte, que no vulguí dissimular, perque uns estudis d'història crítica, tant independentment iniciats amb un Colom català, ara's presenten sota l'etiqueta d'una Catalunya espanyola, aplicada al segle XVe. quan l'Espanya no existia i la traidoria de Ferran el Católic encara no havia complert tota la mala intenció que hi posava'l seu reial autor. Aqueixa etiqueta del seu darrer llibre, fa pensar en una submissió a indicacions o conveniencies embaixadoresques i això no faria gaire favor, - ni a la ciencia, ni a la llibertat intel.lectual.

Resumint l'argumentació, i encara que jo no contribueixi a les despeses sol.licitades, he volgut fer avinent an En Valls i Taberner, que era un deure moral i civic, advertir al Dr. Ulloa que'ls diners catalans no poden pas servir pera efectismes espanyolistes, ni oportunismes desavinguts amb la veritat històrica.

M'ha fet gracia En Valls quan, incidentalment en la conversa, ha dit que En Cambó no sentia gens de simpatia per Colom. Hauré de mirar de ferli explicar el perquè, si me'n recordo.

En Valls m'ha dit també que probablement el tindrem de Director en l'Arxiu de la Corona de Aragó. Tant de bó!

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 9
13 Novbre.
Maspons i Anglasell

Concurs de La Haia

R. O.

Conversa telefònica amb En Maspons i Anglasell.

-Escolteu, Patxot, estic en el Col.legi d'Advocats i remenant papers, acabo de fer un descobriment que m'afanyo a comunicarvos.

En una revista jurídica de Madrid, veig publicada una R.O. del 26 Setbre. 1929, donant coneixement del vtre. Concurs de La Haia, i en la qual, entre altres florets, se us tracta de "Astrónomo consagrado"...

-Si que es maco això! I vos, Sr. Secretari, si que heu badat de deixar-vos passar fins ara tant belles coses!

-I el nom de la Institució Patxot es imprés arreu en català...

-Això encara m'agrada mes. "A tant seigneur, tant honneur".

-I ja s'hi publiquen les bases.

-En la R.O.?

-Sí.

-D'un Concurs que encara no era convocat. Veig que aqueixa R.O. es senzillament el text d'aquell telegrama que'l Ministeri d'Estat circulà a la premsa, esbombant barroerament i inoportuna, el Concurs que nosaltres encara no teniem ben cosit.

-En canvi, la revista d'on ho trec, es publicada després de la convocatoria, malgrat lo qual, nomes publica les bases i se menja pudorosament el davantal que les motiva.

-Això ja no m'agrada tant; però vull suposar, caritativament, que deuria esser pera compensar o expresar l'indiscreta loquacitat oficial del començament.

Moltes de gràcies per la nova, de la qual prenc nota, car, de totes maneres revela consideració devers el Concurs i que'ls qui hi hem intervingut no som pas tant mala gent, com n'hi ha que voldrien fer creure.

Aqueixa indiscreció realordenisada la farem explicar

Fons Patxot
Arxiu de Tradicions i Estudis Catalans

1 9 2 9
13 Novbre.

al seu col.lega, el Prof. Altamira, si's deixa veure quan torni a passar per ací.

Repeteixo les gràcies, i adeussiau! i no us envaniu pas per la part que us toca!

16 Novbre.
Arxiu Històric Municipal.

Hem fet la presentació de Na Sara Llorens de Serra al Arxiu Històric Municipal.

Deixa R. Serra i Pagès.

L'acompanyava'l seu marit En M. Serra i Moret, la filla d'En Serra i Pagès i En R. Miquel i Planas.

En Duran i Sanpere'ns ha rebut en la sala Massana, ha explicat el funcionament de la casa, amb una equanimitat exemplar i ha detallat la formació del Patronat Massana.

El parlament del Director ha estat tant clar i complet, que Na Sara Llorens gairebé no ha tingut que demanar res mes, llevat de qualque detall. Ella l'ha invitat a anar a veure la deixa intel.lectual d'En Serra i Pagès, a fi de judicar mellor la manera d'instalarla, tenint en compte l'heterogenitat dels materials i el desig de conservarlos aplegats com una unitat provinenta d'En Rossend Serra i Pagès.

19 Novbre.
Madona Verdaguer

Tot dialogant:

-Vinc d'allò més cremada.

Beca Maria Patxot

-Madona Verdaguer, jo us prec tingueu en compte que a la meva edat no convenen neguits i menys després de dinar.

-Perxó arribem mes tard del convingut, a fi de que la ntra. visita resultés mes allunyada del repàs.

-S'agraeix l'atenció, si bé no promet gaire res de bo.

-Som aci per dirvos que amb això de les beques, n'hi ha que abusen de vos i nosaltres no ho hem pas de comportar.

-Feu molt ben fet i Deu vos ho pac. Reconec, Madona,

INSTITVT D'ESTVDIS CATALANS MCMVII Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 9
19 Novbre.

que'l mal ve de lluny, perqué no hi he entès mai en dones i sempre m'he deixat enganyar, però qui sab si això es defecte o qualitat? Vos ja coneixeu la meva tesi dels inconvenients de fer bé i n'estic tant convençut que devegades penso si fora mellor dedicarme a fer mal.

-Es que prenentvosho així ja comenceu a ferne de mal! No us podeu imaginar lo cremada que estic fa dies i això que jo també tinc les mans foradades.

-Que per molts anys pogueu fer semblants obres! Car sonc capaç de no corregirme, nomes pel plaer de que'm vingueu a reptar així, Madona, tant enfadada.

20 Novbre.
Prof. Eduard Fontseré
Gustau Gili

Aquest estiu me visità l'editor En Gustau Gili, el qual per raó de fer 25 anys aviat que treballava a casa seva el Prof. Eduard Fontseré, com censor científic, volia rétreli public homenatge en forma de llibre, per l'estil dels "Fertschriften" alemanys. Me demanà ajuda i convinguerem en parlarne de nou ppasat l'estiu.

Degudament autorisat, vaig descobrir el progecte al propi Prof. Fontseré qui s'en ruborisà com una donzella, responent ras i curt, que en la seva vida no hi havia pasta pera semblant cosa. Jo li respongui que essent ell part interessada, no podia judicarho i vaig invitarlo a estudiar tots dos la qüestió, com si's tractés de persona estranya.

Les vegades que he promogut aquest tema, durant l'absencia d'En Gustau Gili, me som trobat sempre, d'una banda amb la modestia exemplar d'En Fontseré i de l'altra, amb delicadeses de consciència i de sentiment que'm deixaven desarmat, car conec bon xic aquest caire intim, que soc el primer de respetar, perquè també m'agrada que se'm respecti.

En aqueixa brega d'ordre moral hem passat el temps

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 9
30 Novbre.

sense arribar a cap resultat material; En Gustau Gili ha tornat de fora; m'ha avisat pera reprendre la tasca i prèvia una darrera sentada amb En Fontseré, avui m'ha calgut confessar an En Gustau Gili que no'm semblava factible l'homenatge en la forma per ell progectada.

En Gustau Gili s'ha mostrat molt decebut, car s'havia imaginat que la meva intervenció podia canviar les condicions del problema, afegint que donaria altra forma al seu intent. En canvi, el Prof. Fontseré ens ha reblat aquest comentari: «M'heu tret un pès de sobre!».

La veritat es que'l Prof. Fontseré personifica admirablement un d'aquells casos d'heroicitat anònima, característics de l'època de transició i reacció que estem passant, els quals dificilment farà justícia la generació que'ns segueix, malgrat lo molt que ella els deurà.

Son d'una heroicitat tràgica aqueixes vides plenes d'idealitat, però esmerçades en la malaguanyada presa de desfer els embolics i redreçar els torts d'altri, sostenint situacions i organisacions poc menys que insostenibles i suportant entre altres coses, l'injustícia dels mateixos que elles han format.

Dotat de vocació i capacitat científiques, amb el seu esforç guanyà una càtedra que després li barataren arbitrariament per altra que no era la de les seves amors. - Constituí família i la pujà amb el fruit d'un treball escarraçador i tot cumplint la materialitat de deures burocràtics sobrevinguts, segui lluitant per l'idealitat científica, constituintse en centre d'atracció al voltant del qual s'estructuraren iniciatives diverses, que han subsistit malgrat els entrebancs, perquè la tenacitat es el pa dels convençuts. An ell deu Catalunya la personalitat internacional que frueix actualment en el mon de les ciencies físiques; sense ell no tindrien ara'l millor arxiu de mòvils del món, ni serien respectats certs autors els

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 9
20 Novbre.

disbarats dels quals ell anava corregint generosament a l'ombra del seu estudi de càn Gili. Temperament independent, es mestre en l'Art difícil de disciplinar l'independencia, sense minva ni claudicació de cap mena, i jo no m'hauria arriscat a certes empreses, si no hagués tingut ell al meu costat, no solament pel complement de saber que representa sinò també perque'l seu gran domini de les situacions m'ajuda considerablement a temperar solucions que jo tot sol resoldria mes malament.

Deixa Serra i Pagès

Hem passat la vesprada en el domicili que fou d'En Rossend Serra i Pagès, que Deu l'hagi.

Sara Llorens

Hi havia la seva filla Doloretes i Na Sara Llorens de Serra. No ha comparegut En R. Miquel i Planas, segurament perquè encara es a Madrid assaijant d'adobar un disbarat gobernatiu dels comités paritaris de les Arts del Llibre.

Després d'una estona d'espera, per cortesia al absent, ens hem posat a la feina. Na Sara Llorens m'ha fet entrar a la cambreta de treball d'En Serra i Pagès. M'ha mostrat detalladament les seves col.leccions, la seva biblioteca, les carteres de manuscrits; m'ha explicat com, amb ajuda d'una bibliotecaria voluntaria, anaven catalogant els llibres, especialisats, seguint rigurosament la classificació científica del seu Mestre R. Serra i Pagès, del qual Na Sara Llorens parla sempre amb una reverencia que impressiona, i ha acabat dientme que ella ara s'en te d'anar a invernar, per raó de la seva salut, i no podrá tornar fins al Maig. Per mor d'això, me pregava que m'encarregués d'empenyer la feina, a fi de que no s'allargués massa.

Li he ofert que faria'l que sabria, per consideració al difunt, per colaborar a la devoció exemplar que ella li demostra, per amor a les tasques intel.lectuals i finalment per allò de que »els cançats fan la feina», i a mi de feina

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 9
20 Novbre.

m'en sobra, però "tant se val", com deia l'amic Maragall.

I allà en la cambra on jo havia vist, per darrera vegada, En Rossend Serra i Pagès, parlantme mig raonant, mig delirant, el dia abans de la seva mort, aquella dona expressantse amb tanta fortitut espiritual, malgrat el seu físic gairebé inexistent; amb aquell munt de carteres plenes de manuscrits, fruit de tota una vida, omplint talment el mateix llit on va finar llur autor, era una escena solemnial, en la qual se sentia talment la continuitat del esperit, malgrat la mort del cos.

22 Novbre.
Prof. Abdul Hamid El Abbadi

El Congrés d'Història, convocat amb motiu de l'Exposició Internacional de Barcelona, i del qual, seguint la dictatorial usança espanyola, son exclosos els autors i temes catalans, ens ha dut estrangers prou observadors pera adonarse de les incongruencies oficials que pretenen envoltarlos i, entre ells, avui m'ha fet visita Abdul Hamid El Abbadi, Prof. adjunt de l'Universitat Egipciana del Caire, on s'ocupa d'Història Islàmica. L'acompanyava En Maspons i Anglasell, qui te vocació i habilitats d'introductor d'embaixadors.

La conversa ha estat en anglès, perquè es la llengua que l'egipcià maneja més fàcilment, a part de la seva.

M'ha explicat que aprofitava l'avinentesa del Congrés d'Història pera venir a escorcollar documents referents a la invasió islàmica; que perxó, d'aci anirà a Madrid i que sobretot l'interessaven els documents de Córdoba i Sevilla.

De mica en mica, l'enraonar ha anat fent solc i hem descobert punts de vista i sentiments comuns. Ja havia remarcat com en les botigues tothom li deia que erem catalans; m'ha parlat d'un document aràbig del Rei En Jaume, etc. etc.

Erudit en quant al passat i observador en el present, l'he enterat de la ficció que volia esser l'Exposició de

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS MCMVII Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 9
22 Novbre.

Barcelona i el divorci que hi havia entre l'aparença oficial i l'ànima del ntre. poble, que no era respectada, sinó encegadament perseguida. L'he enterat de l'exclusió dels ntres. historiadors, els noms dels quals li he donat, pregant an En Maspons que els li presentés; li he ensenyat les ntres. publicacions científiques i d'estudi, que haviem de fer poc menys que d'amagat, perque això es obra pecaminosa segons l'actual poder públic espanyól, de manera que molts dels ntres. erudits que ell coneixeria, a nes de llur vale científic, tenien el mèrit cívic d'haver estat empresonats i exilats, per gent que ni intel.lectualment, ni moral, no podien compararselshi, ni de lluny.

A mida que enfondiem l'exposició de conceptes, el Prof. egipcià s'anava trobant «à l'aise» i com a conclusió, ha resumit somrient: "ja ho entenc; ací, jo som catalanista, i a la meva terra, vos sou egipcià; ara, nosaltres som practicament independents".

M'ha repetit insistentment, que se consideraria molt honrat de colaborar amb nosaltres; que li enviessim les ntres. proves aràbigues per corregir, i s'ha ofert a remetrens transcripció dels documents aràbigs que'ns puguin convenir.

A més, m'ha demanat convocatories, en francés i en anglès, del Concurs de La Haia, pera donarles personalment a juristes egipcians, que estava segur hi concorrerien.

I així, dintre la Mediterrània, en la regió de l'intel.ligència, hem encaixat lealment l'Orient i l'Occident.

30 Desembre
Estudis Universitaris Catalans

Ha sortit el vol. XIV, núm. 1, dels Estudis Universitaris Catalans.

Apart de la continuació de treballs anteriors, hi ha un estudi d'En Nicolau d'Olwer sobre "Escriptors llatins de Catalunya"; un altre d'En Duran i Sanpere,

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 2 9
30 Desembre

referent als »Sostres gòtics de la Casa de la Ciutat de Barcelona» amb interessants fotografies i recensions nombroses.

---

1 9 3 0
3 Gener
Dr. Lluis Recasens

En Maspons i Anglasell m'ha acompanyat el Dr. Lluis Recasens i Siches, Catedràtic de Filosofía del Dret, a l'Universitat de Santiago de Galicia.

Fill de pares catalans, ha estudiat al estranger, principalment en l'Europa Central i revela una visió molt clara i encertada dels problemes humans que somouen la societat contemporania. Està al aguait de vacants en la Càtedra de la Facultat de Dret de l'Universitat de Barcelona i el dia que ho pugui assolir, sembla que serà un bon element nostre.

Li he preguntat sobre l'estat d'esperit de Galicia i ha resposta que hi existeix una reacció de sentiment, amb una idealitat encara no tant ben definida com la nostra.

Ha fet elogi del Seminari d'Estudis Gallegos, del qual jo li parlava.

Es curiosa la seva afirmació referent a la Dictadura. Diu que malgrat tot el que ací es malparla de la tirania imperant, la veritat es que enlloc la Dictadura ha trobat tant de sosteniment com a Catalunya.

Si veramente es així, resultaria que la Dictadura que nasqué a Catalunya, aprofitant el descontentament d'aci, se sosté amb Catalunya malgrat Catalunya i, podem predir, que morirà per Catalunya.

7 Gener
»Oc»

En Carbonell, l'apòstol de la convivencia occitana, es vingut a recollir una memoria que m'havia deixat, historiant l'actuació d'»Oc» durant l'any finat i demanant ajud per l'any que comença.

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 0
7 Gener

M'ha explicat l'incident de la suspensió d'«Oc» per la policia espanyola de la frontera, prohibint-ne l'entrada; les gestions que's feren per resoldre el cas, els personatges que cavallerosament hi intervingueren i han contat anècdotes interessants respecte dels procediments i mòbils gobernatius que ara s'estilen.

Ha detallat els principals colaboradors i entusiastes occitans; els treballs que's fan per a l'austament ortogràfic; les traduccions i llibres occitans que ja s'estan imprimint, entre ells les Georgiques i els Evangelis, etc. Es un jove que vessa optimisme i fa bo de veure això en un home de la generació que'ns ve a darrera la qual no brilla certament pas, ni per la seva idealitat, ni per els seus entusiasmes.

15 Gener
III^er. Concurs del Llegendari Català

El tercer Concurs del Llegendari, al menys en quant a volum, ha estat mes productiu que'ls anteriors, perquè enguany han entrat 16 plecs o volums.

La mort d'En Serra i Pagès (a.c.s.), me complica no poc aquesta feina, de la qual ella era'l capitost.

Escriguí a Na Sara Llorens de Serra, la Presidencia del Jurat, però ha respost que no haventho volgut acceptar en vida d'En Serra i Pagès, ara encare té mes raons per no acceptarho tampoc. Davant d'això, he constituir Jurat amb En Duran i Sanpere, En Batista i Roca i jo, si us plau per força.

25 Gener
Acadèmia de Bones Lletres

Concursos Patxot i Ferrer

Avui envio una carta al Sr. President de l'Acadèmia de Bones Lletres, fent-lo sabedor de que, a comptar d'enguany, els Concursos Patxot i Ferrer, son enclosos dintre la Institució Patxot, i, en conseqüència, seran regits per ella.

En aquests Concursos hi ha un aspecte, el polític-social, que no lliga amb la manera de ser de l'Acadèmia.

INSTITVT D'ESTVDIS CATALANS MCMVII Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 0
25 Gener

De bell començament ja'ls ho vaig fer avinent, malgrat lo qual l'Acadèmia'ls acollí.

D'aleshores ençà, l'Acadèmia s'es tornada mes i mes "oficial", i tot lo oficial es devingut encegadament anticatalà, de manera que'ls termes polític-socials esveren la majoria dels acadèmics, els quals me'ls anguleixen o substitueixen, resultantne una desfiguració del tremp civic d'En Patxot i Ferrer.

D'altra banda, som en el moment psicològic per compartir la croada de l'intel.ligencia que batega arreu d'Europa, amb pretença de dignificar la personalitat humana i d'obtenir l'al.liberació dels pobles, reduint l'Estat a la seva funció coordinativa, servidora de les col.lectivitats i consentida per aquestes.

Els dos aspectes esmentats son naturalment antitètics i perxó els Concursos Patxot i Ferrer, se fan independents de la tirania oficial, sens perjudici de que jo agraeixi a l'Academia de Bones Lletres, la convivencia espiritual durant els anys passats, en bona recordança de la qual, quan reprenguem els termes d'erudició històrica, tornaré a oferir a l'Acadèmia, un lloc en el Jurat.

No obstant, de moment i per la raó dita, els Concursos Patxot i Ferrer, van enderrerits de treballs d'experimentació social i s'han de rescabalar de termes vivents abans de pensar en les enquestes fòssils.

25 Gener
Occitania

Josep Carbonell

M'ha vingut a veure En Josep Carbonell a qui jo havia escrit demanant si me podia donar una selecta d'adresses occitanes a qui trametre la convocatoria dels Concursos Patxot i Ferrer.

Hem parlat llargament dels idealismes de l'altra banda del Pirineu i jo li he proposat que si aquella gent fa un aplec de Monografies d'estudi, on figuri l'intel.lectualitat dels diversos pobles occitans, des de Provença a la

INSTITVT D'ESTVDIS CATALANS MCMVII Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 0
25 Gener

Gasconia, la Institució Patxot els les editarà i ne farà ofrena de germanor espiritual. No's tracta d'obra literaria, sinó de treballs de fonds, d'investigació històrica, recerques lingüístiques, selecta de documents, personalitats pretèrites, etc. etc.

En Carbonell ha promès transmetre-ho i ocuparsen seguidament, despedintse d'allò més content.

Tant mateix fa pler de veure que entre la grisor de la generació que segueix, no manquen els idealistes que han de salvarla de l'inconsciencia i la materialitat.

27 Gener
Butlleti de Dialectologia Catalana
Vol. XVII

Ha sortit el vol. XVII del "Butlletí de Dialectologia Catalana", corresponent al any 1929, de manera que ara tenim aquesta publicació al dia.

Conté treballs en català, francès i alemany; entre ells, Kuen estudia'l mot "colze", Aebischer "Gavarra" i "Gavarresa", A. Sallent "El nom de les plantes" i Mn. Griera "La Naixença, les esposalles, la mort", etc.

Aquest vol. és dedicat a Pompeu Fabra en el seu seixanté aniversari.

D'ara endavant, Mn. Griera vol que sia trimestral.

28 Gener
XI Concurs Patxot i Ferrer

Trametro als diaris de Barcelona la convocatoria anyal dels Concursos Patxot i Ferrer, a fi de que la publiquin si la censura ho deixa passar, cosa que'm sembla dubtosa.

En previsió d'això, ja fa una quinzena que aquesta Convocatoria va sortint per correu, adressada als centres intel.lectuals i a personalitats caracterizades d'Europa, en nombre d'unes noucentes.

Aquest detall dona ben bé la mida del esperit migeval del Poder Públic que ara governa, o millor dit, desgoverna; presentment, la funció de l'intel.ligència se judica delictuosa, perquè, inevitablement, resulta sempre en front dels

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS MCMVII Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 0
28 Gener

transgressors. Temps a venir, els ntres. successors se faràn creus d'aquesta reculada de la vida pública, però dificilment capiran fins a quin punt el menyspreu que ells ne sentiran, es en nosaltres feridora violència.

L'actual Concurs enceta una serie de temes, que me proposo anar pregonant, malgrat surtin bon xic de les porugues tradicions o fingits respectes que aci massa s'estilen.

Mentre'ls pobles forts, que han fet la guerra, cerquen llur novella posició d'equilibri, n'hi ha d'altres que, sense haverla feta, pateixen apollament històric i, fent salt enrera, reprenen les errades seculars que'ls desballestaren i, vestintles de sonoritats llampants, han desformat tota llei de passions, immoralitats i disbauxes, motivant el tema del present XIe. Concurs, internacional «Estudiar els casos de regressió pública que veiem en l'Europa Contemporània».

Es l'«inri» a l'Espanya del Duc d'Alba, que preté ofegar l'espiritualitat de Catalunya, no havent après encara, malgrat el troçam colonial, que els fets naturals son força més duradors que'ls accidents polítics.

31 Gener
Dr. Aguadé i Miró.

He rebut la visita del Dr. Aguadé i Miró, qui ha vingut a parlarme, més concretament, de la publicació de la «Enciclopedia Científica», que temps enrera ja m'havia anunciat.

Enciclopedia Científica.

A la seva demanda d'ajud, jo he respost amb la meva coneguda cançó: que tinc una trajectoria de la qual no'm puc desviar, perquè ella sola ja absorbeix, de sobres, les meves disponibilitats.

Per aquesta raó, no puc colaborar fortament a cap empresa fora del meu propi camí; si bé, quan s'escau, me plau donar proves de simpatia moral a determinades belles obres, entre les quals encloia la seva.

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 0
31 Gener

Després d'enraonar una estona, a fi de trobar la manera d'encaixar els seus projectes amb la meva organisació, he acabat oferintli que la Institució Patxot se farà càrreg de la despesa de publicació de tres o quatre volums de ciencies físiques, els originals dels quals me sotsmetran abans d'anar a l'imprenta, fent acatament al meu costum de reservarme el »veto», a les publicacions que han de dur a la portada, el nom de la »Institució Patxot».

1r.Febrer
Tribut
Serra i
Pagès

Una de les deixebles d'En Rossend Serra i Pagès, Na Maria Baldó de Torres, tingué la bella pensada de que, en la diada dels funerals, que han estat avui matí, s'aplegessin en el estudi que fou d'En Serra i Pagès, les seves deixebles que poguessin, i després de dir cada una uns mots de recordança, ofrenessin un ramell de flors, sobre la taula on En Serra solia treballar.

Na Sara Llorens, que vingué expressament, m'enterà del acte, al qual, d'altra banda, m'havia invitat la iniciadora, Na Maria Baldó.

Amb motiu d'això, ens hem trobat sentimentalment aplegats, una colla de Senyores i Senyoretes, entre elles una de nordamericana, a mes del marit de Na Sara Llorens, En Miquel i Planas, i En Valeri Serra i Baldó.

Encabint-nos com hem pogut en la cambreta d'estudi del difunt, envoltant la seva taula d'escriptor, tothom ha anat dient la seva oració, després de la qual, les Dames deixaven llur ramell damunt la tauleta, que ha restat curulla de flors, sota la presidència de la seva filla Dolors i de Na Sara Llorens, les quals m'han invitat a parlar darrerament, quan ja l'emoció bategava fortament en la cambra.

La meva oració ha estat molt breu. Recordant que jo tenia tres filles; ara, dues de mortes i una d'elles, deixeble d'En Serra i Pagès, he ofert el tribut de la filla

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 0
1r.Febrer

morta i, darrera d'ella, ha fet acatament el pare desgraciat.

Na Sara Llorens no ha pogut parlar, després, perquè les llàgrimes li han entelat la veu. Llavors, el seu marit ha clos l'acte, llegint unes quartelles de recordança folklòrica.

Ha estat una pregona impressió de devoció i sentiment, delicadíssims.

Indubtablement, de l'espiritualitat humana, sempre resta quelcom.

3 Febrer
Atlas
Internacional
de Núvols

El General Delcambre qui, dies enrera, ens sobtà amb la nova de que, l'Atlas reduit de Núvols, havia de sortir el 1r. de Mars, avui respon a la carta que li escriguí sota la impressió de la "Consculade", que per nosaltres representava aquella sorpresa.

Per la seva banda, al ntre. President, sembla que també li ha vingut de nou el ntre. esverament, perquè dona detallades explicacions sobre l'estat, les dificultats i la marxa de la feina, afanyant-se a trametre-ho el començament del text, mecanografiat, a fi de que poguem fer-ne la traducció, tot esperant l'arribada de la continuació del original.

El General Delcambre ratifica la ntra. convenció i ofereix retrassar, si cal, la sortida de l'edició de París, fins que la ntra. edició catalana sia a punt. També demana que'l Dr. Fontseré vagi a París, per mor de resoldre dubtes que puguin presentarse. Nosaltres no'n veiem la necessitat.

He començat a desbrossar la traducció, la qual serà revisada por En Fontseré i ambdos establirem després el text definitiu, quan tinguem a la vista el plecs que vindràn de París, a mida que se vagin tirant.

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 0
3 Febrer

Hi haurà problemes de llenguatge, no gaire planers de resoldre, ço que fa la tasca més atractívola.

11 Febrer
Llibreria
Balva

Havent mort repentinament el llibreter i antiquari S. Balva, tots els que'l coneguerem s'han preocupat, naturalment, del importantíssim fonds d'obres raríssimes i valuoses, referents a Catalunya, que tenia aplegades en la seva llibreria. Me n'ha parlat En Jordi Rubió i En Duran i Sampere. A més, En Moliné i Brasés m'ha telefonat dient-me que intervé en la liquidació de la Llibreria Balva i pregantme que hi anés a enraonar una mica.

Aquesta tarda hi som anat i he posat en clar la situació deplorabilíssima de les coses d'En Balva. Ha mort intestat; deixa una viuda amb fills d'ell i d'altra marit; el seu fill es menor d'edat, no se li troba comptabilitat, ni diners; no hi ha catàleg ni fitxatge, de llibres, etc. En un mot, es, com si diguessim una deixa en mig de la plaça i envoltada de malfiances.

Tot parlant, he fet avinent que no hi havia res a fer. Mentre no fossin aclarits aquests tres punts: a) qui era que venia; b) amb quin dret venia; c) que es ço que se venia.

En Moliné y Brasés ha assaijat de resoldre aquest sistema d'equacions, assignant que tramitarien ràpidament - l'intestat, que'l problema era juridicament clar i senzill que, a ser posible, ho voldrien vendre en bloc per un milió de pessetes i que ell venia en representació de la - viuda. Li he fet algunes preguntes més certeres a les - quals ha respost que, tant ell com la viuda, garantien que no sortiria cap llibre d'allà, i com que encara hi ha algunes setmanes de marge, ha ofert avisarme quan la cosa - estigués a punt.

Mentrestant, allà dintre, on fou «Santo Santorum» - d'En Balva, hi havia un llibreter foraster, remenant lli-

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS MCMVII Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 0
11 Febrer

bres i separant lots.

12 Febrer
Biblioteca
de Catalunya
F. Cambó

Entre l'enrenou de noves degut a la caiguda del Directori Militar d'Alfons XIII, els diaris han fet sonar el nom d'En Cambó, fent viatge amb un futur Alcalde de Barcelona. Això'm donà idea de preguntar a En Jordi Rubió, si li semblava oportú que l'anés a veure, amb intent de rependre'l problema del canvi de casa de la Bibliot ca de Catalunya.

En Rubió trobà molt encertat aprofitar els actuals moments d'indecisió i aquest matí som estat a casa d'En Cambó, a presentarli la qüestió.

A fi de que no ignorés precedents, que a mi m'interessa fer constar, li he explicat que, actuant de Marmessor de Na Concepció Rabell i Cibils, Vda. Romaguera, vaig proposarme emancipar la Biblioteca de Catalunya, de tota dependència político-administrativa, posantla sots un Patronat compost de particulars caracterisats, en nombre reduit, i en el qual hi tinguessin representació les Corporacions locals o regionals, que subvencionessin la Biblioteca, però romanent aquesta sempre independenta, com pertoca a l'intel.ligència.

Quant al canvi d'estatge, varen cercar per tot Barcelona un local d'ascendencia històrica i no'n trobarem d'altra que l'Hospital de Sta. Creu, en aquells moments venut al Ajuntament de Barcelona.

-La Casa de Convalescencia?

-No; les sales gòtiques del Rei Martí.

Per tal de que no's pogués dir que se'ns donava res, amb caracter de Marmessor vaig fer una reserva de sis milions de pessetes, destinades al ntre. projecte.

En Jordi Rubió s'entusiasmà i m'ajudà de debó; per la meva part, jo anava lligant caps amb l'Hospital de Sta.

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 0
12 Febrer

Creu, amb l'Ajuntament de Barña., amb la Diputació i el Consell de la Mancomunitat. Tot anava com una seda i adhuc, amb En Rubió, ja teniem les plantes del edifici i haviem començat a distribuirne les sales; fariem una sala Concepció Rabell on aplegariem les obres escrites per dones o referents a la dona; una sala Montserrat Patxot i Rabell, destinada als infants, apleganthi des de'ls cartells i sil.labaris fins als tractats de pedagogia i psicologia infantils; una sala Patxot, de Ciencies, a base de les meves col.leccions, que aniria aixamplant; etc. etc.

Semblava que ja ho teniem, quan, al arribar el ntre. projecte al President de la Mancomunitat, En Puig i Cadafalch, li va barrar el pas, amb indefinible sorpresa nostra.

En Cambó, que's veu coneix molt incompletament l'afer, escoltava amb molta atenció i m'ha interromput novament:

-I per quina raó ho va aturar En Puig?

-Ho ignoro; potser sospità alguna maniobra política, oblidant la meva independencia intel.lectual, prou coneguda d'En Prat de la Riba.

-I els diners, ara ja no hi deuen ser?

-Vaig esperar dos anys amb els diners a la ma, i veient que perdia el temps, els vaig deixar anar a d'altra destinació, perque darrera meu no mes hi havia que dones, a les quals jo volia deslliurar d'embolics.

-I de qui es ara l'Hospital?

-Actualment es del Ajuntament i la Biblioteca de Catalunya es de la Diputació; per tant, això suposa un problema de reglamentació escrita, que no'm pertoca a mi resoldre, perquè jo m'ocupo solament de la llei moral.

Us he vinc a parlar, en aquests moments tèrbols de la política, per enterarnos del fallat projecte i veure si hi hauria manera de rependre'l, en una forma o altra.

Fons Patxot
Arxiu de Recerca d'Estudis Catalans

1 9 3 0
12 Febrer

La Biblioteca de Catalunya, tal com es ara, morirà d'estrangulació, cal canviarla de casa i organisarla a l'anglesa, com institució merament cultural i lliure, i l'estatge mes addient foren aquelles sales que un Rei nostre bastí per guariment del cos i que ara nosaltres aplicariem a necessitats del esperit. Que jo sapia, tals edificis no tenen actualment cap destinació determinada; si bé tothom els vol; de manera que crec som a temps de salvar un bell monument, confiantli una bella institució.

El meu parlament ha interessat molt a En Cambó; m'ha demanat per les »Cròniques» i hem acabat, com altres vegades, planyentnos de les dificultats d'autors i d'impressors, que'ns faran guanyar el cel.

18 Febrer
Col.legi
d'Advocats

Na Maria d'Abadal, que ha vingut a visitar la ntra. filla, m'entera de que, en aquests moments, el President de l'Audiència, està restituint els càrregs a la Junta del Col.legi d'Advocats, que fou empresonada i exilada per el Directori Militar d'Alfons XIII.

Permor d'això, m'afanyo a felicitar el President En Raymond d'Abadal i a la Junta, llur retorn a uns llocs que ocupaven per voler de llurs companys, expressat dintre la llei.

Al mateix temps, els acompanyo convocatories del Concurs Patxot i Ferrer.

20 Febrer
Concursos
Patxot i Ferrer

Veredicte del
X^{E}. Concurs b)

La decisió d'aquests Concursos fou publicada en el seu temps, però la redacció del veredicte pera'l nostre arxiu ha estat quelcom laboriosa i no s'ha enllestit fins ara.

El treball de Mr. Flach sobre »La Marche d'Espagne» està documentalment bé i perxó fou decidit premiarli, sobretot tenint en compte l'encertat raonament d'En F. Valls

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 0
20 Febrer

i Taberner qui feia notar que, tractantse d'un treball inèdit d'autor difunt i d'una firma com la del historiador Mr. Flach sobre un tema que'ns toca tant directament, calia incorporarlo a les nostres publicacions.

Però, Mr. Flach, en una segona part, especula'ls fets d'una manera tant exageradament afrancesada, que'l Jurat tenia de salvar el propi parer. En Valls i Taberner ho enllestí en un paragraf clar i ben categoric, que En Carreras i Candi trobà insuficient per la qual raó calgué redactar novament el veredicte, cosa que feu ell mateix, insistint en punts divers.

En tot això es curiós de constatarhi la preocupació estatista i de veure fins a quin punt arriba a enterbolir adhuc les intel.ligencies ben conreades.

Mr. Flach ens fa francesos i parla de la França i de l'esperit francès en una època que res d'això existia, al menys tal com ells ho entenen, per l'estil de la dèria hispànica d'altres, entre'ls quals, potser, el mateix Carreras i Candi.

Es una de les moltes i variades formes que pren l'estatisme el qual no'n té prou amb estrafer l'home, sinó que també voldria emmotllar l'intel.ligència.

17 Mars
El Ponent de Cultura de la Diputació Sr. Jansana

El Sr. Jansana, actual diputat, Ponent de Cultura de la Diputació de Barña., m'ha fet la cortesia de venirme a trobar a la Biblioteca de Catalunya, a l'hora que solo anar-hi.

M'ha dit que essent ell novençà en el càrreg, s'havia voltat de consellers especialisats, i a fí de mellor situar-se i poder obrar amb major encert, sol.licitava aixi mateix el parer de la gent autorisada.

M'ha enterat de que la Diputació anava a refer tot ço que la Dictadura espanyola, ajudada pels "caragirats" de casa nostra, havien fet malbé o desfigurat. Dintre d'a-

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 0
17 Mars

quest criteri venia a parlarme del Institut d'Estudis Catalans, que jo estic apuntalant.

Li he respost que la meva actitut era filla de l'amor a la Ciència i del meu civisme català, però que al mateix temps, aprofitava l'avinentesa de demostrar experimentalment la tesi que fa molts anys vinc predicant, ço es: que l'intel.ligència ha d'actuar d'una manera absolutament independenta de la burocràcia i la política, perque no te res que veure amb elles sinó que, per damunt d'elles i llurs manades, la intel.ligència té la missió d'assegurar la continuitat espiritual de l'humanitat.

L'I.C.C. bella i trascendent iniciativa de la Mancomunitat de Catalunya, fou concebuda i organisada com una oficina cultural, presidida pel mateix President de la Mancomunitat. Aquesta dependencia junyia l'I.E.C. a tota mena d'aventures -com les que hem presenciat- i donava a l'obra cultural catalana una mentalitat que la comprometia fonamentalment.

Les ntres. temences foren aviat confirmades, si bé les senyals eren de que'l invasió seria de la banda del republicanisme unitari espanyolista, més aviat que de la clàsica insubordinació militar espanyola, com ha succeit.

L'I.E.C. tingué clara visió del novell estat de coses i no caigué en el parany de cobrar la seva subvenció amb un nom castellà diferent del seu, car hauria estat un veritable suicidi; però, en canvi, no fent això, restava sense recursos i havia de morir igualment per estrangulació. Fou aleshores que la Institució Patxot oferí continuar les publicacions I.E.C. per assegurar l'intercanvi científic internacional.

Ara cal aprofitar la present clariana, no per a tornar al »statu quo ante», sinó pera situar l'I.E.C. d'una manera tal que, després d'aquest formalisme inicial, ell mateix pugui emanciparse fins assolir l'independència que

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 0
17 Mars

li pertoca i que'l posarà a cobert de sotragades o recaigudes polítiques.

També li he parlat del meu passat propòsit respecte de la Biblioteca de Catalunya, repetintli l'historial que ja havia fet amb En Cambó i insistint en que actualment s'hauria de rependre l'idea si bé jo no la podia alçafrernar amb els importants cabals testamentaris de que disposava quan vaig promoure la qüestió.

El Sr. Jansana escoltava atentment, s'ha interessat molt en la meva exposició, potser s'haurà esverat interiorment una mica al oír certes afirmacions meves i ha acabat la sentada despedintnos amb oferiments mutuals.

18 Mars
Llibreria Balva

Josep Porté

A iniciativa del llibreter Josep Porté ens hem aplegat a casa seva: En Damià Mateu, En Gustau Gili, els dos germans Tolrà i jo, per veure d'encarrilar la qüestió de la Llibreria Balva.

En Porté ens ha llegit un resum dels escandalls fets a la Llibreria Balva, pera arribar a una valoració aproximada i a la seguida ha començat el canvi d'impressions.

En Gili tractava de constituir una societat anònima, pera desenrotllar una gran empresa editorial a base del fons Balva.

Se li ha respost que'l ntre. intent era senzillament d'evitar la fugida del fons Balva, a fi de que les Corporacions i els particulars de casa nostra poguessin adquirir-ne col.leccions, feta la qual cosa d'ordre moral, restaria la materialitat d'una liquidació comercial que es el que menys interessava. Aleshores En Gili ha dit que essent així, an ell no li convenia participar-hi.

Passant a les condicions de realisació, En Porté ha formulat unes pretensions tan poc encaixades que hem considerat debades tractar més el problema i ens hem despe-

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 0
18 Mars

dit posant-nos a la disposició d'En Domenec Carles-Tolrà, que es el qui de bell començament ha pres l'iniciativa d'aquesta qüestió.

Joan Soldevila.
Marina Catalana

A conseqüència d'unes indicacions que m'havia fet En Domenech, llibreter, avui m'ha vingut a veure En Joan Soldevila pera tractar de les encerques que està fent referents a la Marina catalana.

M'ha ensenyat un inventari de documents, tret dels Arxius de Barcelona i de Simancas, al començament de la passada centuria pel tinent de Marina J. Sans de Barutell.

La seva idea fora publicar aquest repertori per facilitar als investigadors la coneixença del lloc on poden trobar els documents que puguin convenirlos.

Examinat el documental que ha presentat, m'ha fet l'impressió que fora mellor publicar una serie de »Documents pera l'historia de la Marina Catalana», que jo iniciaria i algu o altre continuaria, transcrivint una selecta dels documents inventariats, aplegant-els per regnats o bé per centuries. Cada vol. s'encapsalaria amb una memoria històrica del period que compendria i acabaria amb un vocabulari resultant dels documents transcrits.

El meu punt de vista li ha semblat bé i hem quedat que jo'n parlaria amb En Valls i Taberner, pera utilisar l'Arxiu de la Corona d'Aragó.

20 Mars
Butlletí de Dialectologia Catalana

Ha sortit el fascicle del »Butlletí de Dialectologia Catalana» corresponent al primer trimestre d'enguany.

Mn. A. Griera l'omple gairebé tot amb una interessant exposició i acurat vocabulari de Liturgia popular, començant així la novella fase d'activitat d'aquesta publicació.

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 0
27 Mars
Guillem Forteza
La "Possessió Mallorquina".

Amb motiu d'un carteig, que ja ve de lluny, amb En Guillem Forteza, de la Ciutat de Mallorca, referent a la Masia Catalana i a la Possessió Mallorquina, en el qual pesa fortament l'autoritat d'En Josep Ramis d'Ayreflor i Sureda, de Mallorca, escric an En Forteza invitant els mallorquins a entrar en la meva terenyina romàntico-intel.lectual, a qual fi la "Institució Patxot" els ofereix la publicació d'un volum dedicat al estudi, tant complet com sia possible, de la Possessió Mallorquina amb il.lustracions, etc.

Fa temps que brego per vencer certes resistencies insulars que per altra banda, se compren preferissin fer la publicació ells mateixos, abans de donarla a iniciatives continentals, si bé, en el meu cas -ja'ls ho faig constar- hi ha l'indiscutible atenuant de que la meva iniciativa es empordanesa.

29 Mars
Veredicte del Concurs del Llegendari Català.

A fi de redactar el Veredicte del IIIe. Concurs del Llegendari Popular de Catalunya, ens hem aplegat al estudi del carrer de la Cucurulla: N'Agustí Duran i Sanpere, En Josep M^a. Batista i Roca, i jo, així constituint Jurat. La mort d'En Rossend Serra i Pagès, qui dirigia aquestes activitats, és un sotrac molt gros en l'obra del Llegendari.

Com aportació, aquest IIIe. Concurs és el més abundós de tots, però s'hi troben les mateixes característiques. En general, la majoria dels concursants no's donen prou compte de que apleguem materials, els quals se'n haurien de trametre tal com son eixits de la boca del poble. Més, el tema és temptador i la gent se deixa anar facilment a arrodonirlo en forma literaria, llevantli així'l caire que a nosaltres més ens interessa en aquest moment.

Entre'ls plecs vinguts a Concurs n'hi ha algun de ben

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS MCMVII Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 0
29 Mars

interessant, que s'escau fora de les condicions requerides: per exemple, un recull valencià, gaire bé tot ell a base de cosa ja publicada.

Hem deixat enllestit el Veredicte pera'l »Club Montanyenc» situant-nos en el punt de vista d'aplegar materials i, dintre d'això, premiar els de més mèrit.

1r.Abril
Llibreria
Balva

Quan ja'm creia que aquest afer era definitivament aigües avall, me som trobat amb En Domingo Carles-Tolrá, qui m'ha dit que tenia la cosa resolta: erem En Damià Mateu, els dos germans Tolrà i jo; que havia fet una entrega a compte a la Vda. Balva; que ja tenia les claus, etc.

Davant d'això, li he indicat que lo mellor i mes correcte fora que ara tots hi tinguessim parts iguals i ho ha trobat bé.

23 Abril
Premi Massana

Havent rebut una invitació del'Alcalde de Barcelona, aquest matí he assistit al acte d'entrega del Premi Massana a N'Agusti Duran i Sanpere, pel seu treball »Els retaules de pedra a Catalunya: segles XIV i XV». La ceremonia s'ha celebrat en el gran saló de l'Arxiu Històric Municipal. Hi havia algunes dames, regidors, representants de Corporacions, membres del I.E.C. etc.

A. Duran i
Sanpere

En Marco ha llegit l'acta corresponent al concurs, la mena de treballs presentats, raonant el veredicte.

Després, l'Alcalde, Comte de Güell ha fet un bell parlament enaltint l'esperit de Catalunya »que ha sabut perdurar malgrat la dura proba que acaba de passar»; ha lloat l'exemplaritat dels ciutadans com En Massana i els erudits com En Duran i Sanpere i ha acabat amb un paragraf encoratjador que li ha valgut l'aplaudiment dels assistents

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 0
7 Maig
A. Jansana
I. E. C.

Com que de tot arreu m'arribaven noves de que, a la Diputació de Barña., En Puig i Cadafalch treballava per tornar les coses al «statu quo ante» i, entre elles, pretenia que l'Institut d'Estudis Catalans siguès una oficina o dependencia de la Diputació, com anteriorment, m'ha semblat previsor tenir altra sentada amb el Ponent de Cultura, Sr. Jansana.

Aquest m'ha exposat ben lealment l'estat intern de la qüestió i com En Valls i Taberner, havent hagut esment de les orientacions d'En Puig i Cadafalch, escrigué al President de la Diputació, Sr. Maluquer i Viladot, una carta oposantse an aquell criteri i que hauria provocat una discussió pública poc desitjable, per la qual raó, En Jansana prengué cura d'evitarla, fent que'l dictamen restés damunt la taula i mentrestant s'oficiés al I.E.C. damanantli en quines condicions s'encarregaria de cert nombre de serveis especialisats que, per si sola, la Diputació no pot fer, sense una direcció tècnica.

Així les coses -ha dit En Jansana- quan l'I. E.C. respongui, no cal pas que se limiti estrictament a la materialitat de la nostra consulta, sinó que pot esplaiarse tan com vulgui i exposar resoludament aquesta tesi de la seva independencia, «que vos propulseu, molt encertadament».

Li he agraït aqueixes manifestacions; he insistit en que la Institució Patxot no ha pas sostingut l'I. E. C. per tornar a deixarlo caure en el seu pecat original; he afegit que, referent an això, penso enviar una comunicació, escrita en nom de l'Institució Patxot, de la qual donaré copia an En Jansana, el mateix dia que la trameti al I. E. C., a fi de que'l Ponent de Cultura tinguit tots els elements de judici per informar exactament el seu Consell.

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 0
10 Maig
Butlletí del Centre Excursionista de Catalunya

Festa de la Medalla

El Butlletí del Centre Excursionista de Catalunya corresponent an aquest mes de Maig, publicarà el parlament que vaig llegirhi en la Festa de la Medalla de l'any 1925, en ocasió d'atorgarse la Medalla an En Rossend Serra i Pagès.

Com que en aquell temps erem en plena ofensiva dictatorial, quan presentaren les meves galerades a la Censura Militar, aquesta ho ratllà tot, llevat del primer apartat i, a més, amenaça amb suprimir el Butlletí, si de cas se tornava a presentarli un altre escrit semblant. Aquesila Censura devia confondre la meva exposició amb els retrets de la propia consciencia, car jo tractava coses permanents i la Dictadura espanyola no era mes que un histerisme, recurrent si's vol, però sempre histerisme i, per tant, fet malaltiç.

Ara, com homenatge pòstum an En Serra i Pagès, la redacció ha decidit publicar el meu sermó i jo hi he afegit una »post data» que completa'l discurs fins a l'Abril de 1930, aplicant »a posteriori» alguns dels seus enunciats.

15 Maig
Deixa Serra i Pagès.

Na Sara Llorens de Serra es vinguda de Pineda i hem reprès l'execució de la deixa Rossend Serra i Pagès.

D'acord amb En Duran i Sanpere, portarem de seguida tots els objectes i la biblioteca al segon pis del Arxiu Històric Municipal començant aixi'l Museu Folklòric que era la gran dèria d'En Serra i Pagès.

Les carteres de manuscrits resten a cura de Na Sara Llorens per mor d'un prec autògraf d'En Serra i Pagès, i després jo triaré les que me pertoquen com elements de treball pera'l Llegendari, el Refraner, la Masia Catalana, etc.

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 0
19 Maig
Atlas Internacional de Nuvols.

C. E. N.

Per fí, avui hem rebut del ntre. President, General Delcambre, les probes impreses del text francès definitiu de l'Atlas Internacional dels Nuvols, que ja fa temps estavem esperant pera portar a l'imprenta la nostra edició catalana.

Se veu que ha estat molt treballós d'arribar a una redacció final, car el President ens confessa amicalment el "soulagernent" que tindrà quan la tasca sia enllestida, ço que es molt natural en empreses complicades com la present en les quals a mes de la dificultat científica, hi ha el fet inevitable del gran escampament del personal que hi colabora i la diversitat de nacions a les quals pertanyen.

A nosaltres també'ns triga deixar realisada una feina que de tan lluny venim preparant.

21 Maig
Institut d'Estudis Catalans

Dr. Fontseré

Avui he donat al Dr. Fontseré, a fí de que la faci a mans del'Institut d'Estudis Catalans, ensems com a membre i en qualitat de Degà del Consell de l'Institució Patxot, una exposició de fets, que acaba raonant la meva tèsi de l'urgència de l'independencia del I.E.C.

Els dic que la meva convivencia amb el I.E.C. durant aquests anys de Dictadura espanyola, excusen la pretença de donar parer en una qüestió vital pera l'I.E.C. i faig constar que ja diguí an En Prat de la Riba, ço que ara els repeteixo.

La Institució Patxot ha posat gran cura en no singularisarse, sinó que -mentres ha pogut- ha anat aplegada amb els organismes existentes: Biblioteca de Catalunya, Orfeó Català, Acadèmia de Bones Lletres, etc. També vaig donar an En Cambó la pauta de la meva actuació cultural, per tal de que les nostres tasques resultessin coordinades malgrat llur completa independencia.

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 0
21 Maig

Quan la gent de la Dictadura oferí al I.E.C. una subvenció en forma que era un suicidi acceptarla, vaig sentirme honorat de que la Institució Patxot continués les publicacions del I.E.C. pera l'intercanvi científic internacional.

I ara que se tracta de definir i consolidar el I.E.C. insisteixo en que la intel.ligència, pera que pugui cumplir la seva missió de mantenir l'espiritualitat per damunt dels falliments humans, té de viure mes enlaire que el replà on breguen les passions col.lectives. Això implica convertir l'I.E.C. en institució científica independenta de tota estructuració político-administrativa, cosa a la qual no s'oposaran els homes que actualment regeixen les Corporacions Públiques, car ben clar han proclamat llurs sentiments de dignificació cívica.

I acabo fent constar que la Institució Patxot no vol colaborar a que l'I.E.C. torni a exposarse a recaigues en les veleïtats i els sotracs ibèrics.

Sr. Jansana

Aquest matí mateix he donat al Ponent de Cultura Sr. Jansana, còpia del document original que tenia el Dr. Fontseré.

Li he llegit algunes xifres referents a la despesa feta pera les publicacions del I.E.C. i, a més, li he donat còpia del meu refús de membre del Patronat de la Biblioteca de Catalunya, que m'havia tramés la gent de la Dictadura, sense consultar-me, després d'haver violat la fe de naixença de la ntra. Biblioteca i el primitiu Patronat, del qual jo era. Encara que se tracti de cosa pretèrita, vull que conegui la redacció literal d'aquell refús, que mogué bon xic de polsaguera interna entre'ls transgressors del dret públic, un dels mes anticatalans dels quals segueix formant part de la Diputació.

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 0

29 Maig

Ivon l'Escop

"La Llengua de l'Església"

He fet coneixença personal amb l'Ivon l'Escop que m'havia escrit tractant de la propera publicació del seu llibre "La Llengua de l'Església".

Jo li responguí que, ultra el pler de coneixer an ell, m'agradaria tenir una idea del seu llibre, perque si bé es cert que en el Christ sempre ens trobarem tots, en canvi quan veig el mot Església me cal assegurar primer del que's tracta, majorment ara i a casa nostra, on l'Església oficial i burocràtica s'es feta un reforç d'ocupació, en contra de la doctrina cristiana i dels sentiments del poble que l'ha acollida.

A conseqüència d'aquesta resposta meva, Mn. Ricard Aragó es vingut i hem enraonat bella estona.

M'ha portat els plegs tirats de la seva obra, que ha anat fullejant curosament, on fa l'historial dels Concilis, Constitucions, decrets diocesals, etc., respecte de la predicació en català, i en el seu documental he vist clarament fins a quin punt l'Església ha vulnerat tot això a casa nostra, per mor d'arreplegar materialitats transients.

La conversa s'ha anat allargant, s'es esgarriada per caminals divers i, entre altres coses, li he llegit fragments de cartes que jo havia escrit a gerarquies d'ací i de Roma amb motiu del deplorable meradeig espiritual que m'havia passat per les mans durant alguns anys.

Hem moralisat cristianament una mica, m'ha esplicat la seva estada a Roma i a Ginebra i jo li he demanat 50 exemplars del seu llibre, per repartir entre'ls infidels.

Premis del IIIe. Concurs del "Llegendari Popular Català".

En l'estatge del "Club Montanyenc", aquest vespre hi ha hagut el repartiment de premis del Tercer Concurs per'l Llegendari Popular Català, que dirigia el difunt Rossend Serra i Pagès.

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 0

29 Maig

Jo no hi som anat, però m'ha representat N'Agustí Duran i Sanpere, qui ha fet el lliurament dels premis.

En Miquel i Planas, invitat per el »Club Montanyenc» ha tractat de la personalitat d'En Serra i Pagès, en un encertat parlament, que ha emocionat la concurrència.

6 Juny

Ateneu Barcelonès

Previ avis telefònic m'ha comparegut En Ferran Valls i Taberner, amb En Nicolau d'Olwer, els quals han excusat l'absencia d'En Pompeu Fabra qui també devia acompanyarlos.

Jo'm creia que'ls portava quelcom relacionat amb l'independencia del I.E.C., però En Nicolau m'ha sortit de seguida amb que era cosa ateneista, car venien senzillament a oferirme la Presidencia del Ateneu Barcelonès. Volien una candidatura de caire científic, sense lluita, i perxò havien pensat en mí.

Els he agraït la consideració personal que llur proposta representava. Malgrat la qual l'he refusada perquè, deixant de banda que no he tingut mai condicions per anar en primera línea, ara'l meu físic també m'impossibilita per càrregs que requeixen una actuació constant.

Ràpidament liquidada la qüestió, he aprofitat l'avinentesa pera enterarme d'interioritats de la Diputació i de l'Ajuntament i hem acabat la sessió en un camp gairebé antitètic del començament.

9 Juny

Mr. Martin-Chabot

A l'Arxiu de la Corona d'Aragó, En Ferran Valls i Taberner m'ha presentat Mr. Fern. Eugène Martin-Chabot, de l'Arxiu National de Paris, amb el qual hem convingut la seva colaboració a la publicació del »Liber Fendormi» perque, entre altres coses, Mr. Martin-Chabot estaba preparat, independentment, un estudi de les miniatures del manuscrit.

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 0 — El nostre oferiment d'encloure'l en el ntre. llibre
9 Juny — l'ha complagut molt i com que, durant la conversa ha parlat de treballs provençals jo l'he fet sabedor de la projectada »Miscel.lania Occitana» i li he recomanat que se'n recordés per si trobava quelcom d'escaient.

Després, l'he acompanyat a l'Arxiu Històric Municipal de Barña, on he tingut de fer les honors de la casa per raó de que En Duran i Sanpere era fora de Barña.

Finalment, com que l'interessava l'Arxiu Episcopal, l'he deixat allà, en mans de Mn. Sanabra.

Mr. Martin-Chabot està molt ben enterat de les coses de per ací, car no es pas la primera vegada que sojorna en la ntra. terra.

1r.juliol — M'ha vingut a veure En Josep Carbonell a qui he de-
J. Carbonell "Oc" — manat perque no venia »Oc» i m'ha respost que, malgrat
Miscel.lania Occitana. — l'ajuda que rebien de Catalunya, la colla occitana no podia continuar la publicació per raó de que'ls mancava'l suport de l'altra banda.

Davant d'això, En Carbonell ha proposat a l'Ajuntament i a la Diputació de Barña, la constitució d'un Comité de relacions meridionals, amb intent de continuar practicament la tasca iniciada intel.lectualment per »Oc». Sembla que, en principi, la seva idea no ha pas estat mal acollida.

Hem acabat parlant de la Miscel.lania Occitana i m'ha ensenyat una llista de treballs promesos, la major part de caràcter filològic. Com que la Societat d'Estudis Occitans està en marxa, creuen que per cap d'any tindrem aplegats tots els materials per a fer volum.

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 0

14 Juliol

Memories Patxot
Vol. 1r.

L'Alsina ens ha portat els dos primers exemplars del vol. Ir. de les "Memories Patxot". En ell hi ha el corpus pluviomètric de Catalunya i un Atlas pera la realisació del qual se pot dir que el Dr. Fontseré i jo hem treballat gairebé una quarentena d'anys.

10 Novembre

Cambó

Ciencia oficial espanyola

He visitat an En Cambó que fa poc ha tornat d'Anglaterra, on fou operat aquesta primavera. Està considerablement millorat i molt satisfet d'haver aumentat 6 kgs. de pès, ell que jamai en tota la seva vida "no havia pogut aumentar 15 grs."

Hem parlat de coses diverses i com que el seu nom sura novament en la política espanyola, li he dit que malgrat lo malament que ens tractaven els d'allà, jo'ls volia correspondre amb bé, a qual efecte l'he enterat dels incidents - "indésirables" promoguts en la Ciencia internacional per qualque representant oficial espanyol, que confon la alta actuació científica amb una taula de café de la Puerta del Sol o el corredor d'un cuartel.

La meva relació l'ha interessat mes ràpidament del que jo creia, perque ha près un carnet de notes s'ha posat a escriure, vist lo qual, jo li he dit que no s'oblidés de remarcar la generositat de l'advertencia catalana, perque a nosaltres ens afavoria mes la continuació del desprestigi que li senyalava.

Després hem acabat amb les lamentacions de consuetut referents a les dificultats en la publicació de llibres, autors, imprenta, etc. etc.

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 0

21 Novembre

Dr. Anzilotti
Concurs de
La Haia

He rebut una carta desconcertant del Dr. Anzilotti, car demana senzillament que se'l deslliuri d'actuar en el Jurat del Concurs de Dret Públic, la convocatoria del qual du la seva firma com President del Tribunal Permanent de Justícia Internacional.

Ho fonamenta en l'enderreriment de feina que li han portat els anys de Presidencia, ço que l'impossibilataria de dedicarhi tot el temps que requereix la importancia del tema i del premi; a mes -diu- per raons d'ordre personal que no fora del cas exposar.

Com que en la seva enlairadíssima magistratura internacional, no hi cab coacció, ni claudicació -adhuc tenint en compte la follia del feixisme, car ell es italià- vull creure que la carta ha estat dictada per una depressió física provinenta de "surmenage".

M'he afanyat a posarho en coneixement d'En Maspons i Anglasell qui s'ha quedat astorat al enterer-s'en, i de seguida ens hem posat a estudiar la qüestió per tots els seus carres, del dret i del revers, sense que hi trobessim explicació satisfactoria.

L'única conclusió a la qual hem arrivat es que no hi havia altra cosa a fer que agafar el tren i anar a La Haia a aclarir-ho personalment.

En conseqüència, demà passat En Maspons surt directament cap a Holanda.

Mentrestant, no prejutgem res i volem rebutjar una sospita que ens furga insistentment. Quina en fora!...

23 Novembre

Prof. Altamira
Concurs de
La Haia

En Maspons i Anglasell, amb la maleta a la mà, perquè marxa aquesta tarda cap a La Haia, m'ha fet a mans una carta que acaba de rebre del Prof. Altamira, referent al cas Anzilotti. Se veu que aquesta carta tenia d'arrivar primer, però anava adressada a Bigues i d'aci el seu retràs.

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 0
23 Novembre

Naturalment, el Prof. Altamira es més explicit que el Dr. Anzilotti i, per tant, la seva carta te - molta major importància. Diu que el Dr. Anzilotti l'ha pregat d'apoiar la seva demanda i que ell hi accedeix.

El Prof. Altamira te cura de no justificar la decisió Anzilotti, ni d'apoiarla ostensiblement, sinó que la transmet amb una mena de condescendent simpatia. Firmat per Altamira, llegim textualment: "Si el Sr. Anzilotti cree que su continuación en el Jurado puede traerle peligros personales...". Després continua: "Nadie mejor que él, por otra parte, puede conocer las condiciones del ambiente italiano actual", i afegeix mes avall: "Nadie tampoco puede incurrir en la responsabilidad de forzarle, si eso fuera posible, a mantenerse en su puesto que él considera ahora de tanto riesgo para su persona en relación con su propio país".

Tot això demostraria plenament l'existencia d'una amenaça -ja sia oficial, de l'actual dictadura italiana, o be secreta del feixisme criminal- si no fos que el Prof. Altamira referint-se a les raons del Dr. Anzilotti comença la carta dient: "por ser esas razones manifestación de una amenaza completamente personal de apreciar unos hechos, no cabe apoyarlas en otras razones objetivas, mucho menos discutirlas desde ese punto de vista".

Al mateix temps que va aclarint-se la situació s'enfosqueix. El móvil de l'Anzilotti es la temença d'un perill personal; però, aquesta temença té realitat, es objectiva, o bé, es un estat subjectiu, una folia dels nervis gastats, una emoció hiperestèsica, etc. etc.?...

Aquella sospita de bell començament furga més punxenta que mai; malgrat tot m'obstino en rebutjarla fins al darrer moment.

Mestre Maspons: teniu una bella tasca entre mans. Heu

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 0

23 Novembre

d'aclarir si el President del mes alt Tribunal de Justicia del món, ha estat amenaçat precisament per un dels mateixos governs que contribueixen al seu nomenament i sosteniment. O, altrament, si el primer Magistrat Internacional ocupa un lloc completament indefens, que fa impossible la justicia i converteix el Tribunal Internacional en una ficció mes negativament trascendent que les altres.

Si resultés veritat l'amenaça -oficial o secreta- quin coeficient més simplomàtic fora de la regressió que està patint la civilisació europea!

De totes maneres, aquest incident tan greu, es la justificació del Concurs i li fa aureola.

24 Novembre

Butlletí de Dialectologia Catalana

Avui Mon. Griera m'ha portat el Butlletí de Dialectologia Catalana, corresponent al 4t. trimestre d'enguany.

Gaire be tot ell es ocupat per un estudi en alemany de Otto Klesper, referent a la sintaxis de les conjuncions en el català antic i es notable la bibliografia que l'acompanya, la qual l'autor, diu, que ha vista tota a Hamburg.

Com que, degut a l'activitat de Mn. Griera, aquesta publicació va devenint més important, he tornat a insistir devers En Pompeu Fabra i En Nicolau d'Olwer, a fi de que hi sia mes explícita la dependencia i intervenció de la Secció Filològica I.E.C.

27 Novembre

Atlas Internacional de Nuvols. C. E. N.

Estem repartint l'Atlas Internacional de Nuvols i dels Estats del cel, edició reduida destinada als observadors.

Aquesta edició catalana la publica la Fundació Concepció Rabell i Cibils, Vda, Romaguera, la qual ha

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 0

27 Novembre

posat a disposició del Servei Meteorològic de Catalunya tots els exemplars que li calguin per a ofrenar-los als colaboradors catalans.

A més, n'enviem un exemplar als colegues de la C.E.N. algun dels quals s'ha interessat força per les publicacions cientifiques catalanes.

1r. Desembre

Maspons
Concurs de
La Haia

Ha tornat de La Haia En Maspons i Anglasell havent aclarit el fons de la qüestió Anzilotti, però no pas la forma, segurament perque deu esser una d'aquelles coses lletges que defugen la llum. Llevat del Prof. Altamira, qui ha fet d'intermediari, ningú sabia res del cas, ni el Prof. Van Eysinga, company de Jurat del Dr. Anzilotti.

Durant les seves gestions a La Haia, En Maspons i Anglasell, en comptes d'escriure cartes, ha tingut la bona pensada d'anar enviant una mena de dietari, on hi ha detalls i anècdotes sumament interessants per a la coneixença d'aquells estats d'esperit i ambients jurídics, que resulten ben avinguts amb les orientacions del nostre Concurs. El Prof. Max Huber ens ha recomanat, com altres vegades, que el ntre. tema es de Dret Public no ens l'hem pas de deixar internacionalisar, segurament al.ludint a un apartat que el Dr. Anzilotti ens va «glissar» en la convocatoria, i que la desfigura una mica, però que nosaltres acceptàrem per cortesia devers la firma que ens avalava el Concurs, des de la Presidencia del Tribunal Internacional.

El Prof. Van Cysinga, en el curs de l'entrevista, davant d'un retrat del Princep d'Orange, feu unes apreciacions del rei Felip d'Espanya i el seu obrar, que tot Catalunya suscriuria: se veu que a Hollanda encara fermenta el llevat del Duc d'Alba.

Tornant al mòvil del viatge d'En Maspons, ha resultat

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 0 — veritat aquella sospita que'ns furgava i que nosaltres
1r. Desembre — voliem rebutjar.

Damunt del Dr. Anzilotti hi ha l'amenaça de perdre la seva càtedra de Roma i de no poder entrar a Italia, si actua en el Jurat del Concurs per ell mateix convocat. No sabem si l'amenaça ha estat oficialment documentada o bé si es insinuació sòrdida per conducte indirecta; som de parer que es això darrer; seguint les pràctiques feixistes i dictatorials. Heus aci en que ha vingut a parar el romanticisme liberal i democràtic de la passada centuria!

Sembla que la qüestió ja venia de lluny, però el Dr. Anzilotti la deixava arrossegar i ha esperat el darrer moment per a plantejarla: ara es tanca el Tribunal i ell s'en va a Italia a passar el Nadal.

Quan En Maspons li donà la meva carta en la que li deia que havent-nos ell acullat tan cavallerosament, jo em feia un deure de correspondreli en tot ço que de mi depengués, al Dr. Anzilotti se li tregué visiblement un pes enorme de sobre. Vet-ací una altra justificació ben concreta del Concurs Patxot i Ferrer on s'esmenta «la regressió pública en la Europa contemporània».

L'incident, per la seva gravetat i les altures socials en les quals se desenrotlla, dona ben bé la mida de l'actual situació interna d'Italia, i, potser, revela també que el feixisme no va pas massa en popa.

Per substituir el Dr. Anzilotti, entra a formar part del Jurat el representant anglès Sir Cecil J.B. Hurst qui ha acceptat molt planerament després d'haverli exposat tota la veritat del cas, a la qual ell respongué senzillament: "Aqueixes qüestions nosaltres ens les podem mirar de part de fora". Es un element del Foreign Office i, més que un doctrinari erudit, representa el sentit pràctic de les solucions escaients al temps i a les circumstàncies.

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 0

1r. Desembre

El Prof. Altamira, malgrat tenir una filla greument malalta, ha ajudat valenterosament a resoldre el conflicte i cal esmentar amb agraiment la seva decidida colaboració.

Amb lo qual resta clos l'incident, que jo considero un triomf per al ntre. Concurs.

3 Desembre

Sir Cecil J.B. Hurst

Concurs de La Haia

Escric a Sir Cecil J.B. Hurst donantli les gràcies perquè la seva acceptació clou l'incident provocat per la dimissió forçada del Dr. Anzilotti.

Li dic que el ntre. "intercourse" me recordarà la meva jovenesa, quan jo era estudiant a Anglaterra, i, seguint aquest fil d'idees, m'ha de permetre confessarli que el ntre. Concurs no vol pas ser una eixerreida dissertació acadèmica, sinó que es talment set de justícia i millorament social, provinentes dels mals tractes i pitjors experiencies governamentals, que hem sofert.

Generalisant aquests fets de Catalunya, nasqué el ntre. Concurs, i me plau molt que l'esperit anglès vingui a intervenirlo.

9 Desembre

Marquès de Camps

Corporacions oficials

Vaig fer presentalla del vol. 1r. de les Memòries Patxot al Exom. Sr. Marquès de Camps, qui es President de la Confederació Hidrogràfica del Pirineu Oriental.

Dit Sr. al donar gracies, diu que s'ha près la llibertat de passar el vol. a la Confederació a fi de que conegui treballs fets, que li son indispensables i demana que se'l excusi si tal decisió no fos encertada.

Amb motiu d'això, avui trameto un altre exemplar al Marquès de Camps, aprovant el seu gest, i aprofitan l'avinentesa per a explicarli que, per raó de manca de reciprocitat i cortesia, de part de la generalitat de les Cor-

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 0 poracions oficials espanyoles, qui, adhuc responien amb
9 Desembre agror a les nostres distincions, fa temps que vaig treure dites Corporacions de les ntres. llistes d'intercanvi, pertal d'evitar que seguissin prenent-se malament ço que, de part ntra, era penyora de germanor entre col.lègues.

23 Desembre Aquest matí, a casa d'En Maspons i Anglasell hem
Projecte de llibre començat d'afinar un projecte que ja havíem tractat mes d'un colp incidentalment.

Permor del Concurs de La Haia, se presentaren concursants a la Biblioteca del Palau de La Pau, demanant llibres per a situarse principalment en el que afecta a la - personalitat social de Catalunya que ha estat promotora - del Concurs, en demanda de justícia.

Malhauradament, ara ens hem adonat que, en aquella Biblioteca, manca aquest fonds, i el mateix Director, Dr. Jacob Ter Menleu, ens sol.licita la remesa de material, cosa que ja hem començat a fer, tan En Maspons com jo, al mateix temps que ho recomanem als companys.

Semblant realitat, que nosaltres no havíem previst, ens recorda la necessitat de publicar un llibre, destinat sobretot a l'estranger, on s'exposin sintèticament els antecedents històrics del poble català i la seva personalitat social, una mena de »vade-mecum» de Catalunya, que donés orientacions als investigadors i els senyalés el camí per a trobar les fonts documentals, segons l'especialisació de cadascú.

Encaminat an això, avui he portat an En Maspons un primer assaig d'index del llibre projectat, a fi de que l'estudii i el modifiqui com li sembli per tal de trobar la resultant més encertada.

Jo concebeixo el llibre seguint les fases històriques

INSTITVT D'ESTVDIS CATALANS MCMVII Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 0 dividit en quatre parts. 1ª. part (fins al s. XIV) forma-
23 Desembre ció i expandiment del poble català, culminant en la civi-
lisació Mediterrània. 2ª. part (s. XV a XVIII) decadència, reis forasters, assimilació, l'Estat "versus" Catalunya, persecució, etc. 3ª. part (s. XIX) renaixença, romanticisme, industrialisme, acció política. Prat de la Riba. 4ª. part (s. XX): Mancomunitat. Postguerre. Dictadura espanyola. Post-dictadura. La Catalunya contemporània on el catalanisme uneix l'antic romanticisme floralesc amb la nova tèsi de l'autodeterminació i el Dret Natural dels Pobles.

Clouria l'obra un Apendix amb la Bibliografia, tan completa com fos possible.

També En Maspons m'ha ensenyat unes primeres notes seves amb la visió del llibre. Ell el divideix en dues parts: en la primera hi ha els antecedents històrics i en la segona ell hi posaria una sèrie de treballs monogràfics fets per especialistes i destinats als especialistes, a fi de que coneguessin les deus on anar a posar llurs ulteriors encerques.

An En Maspons li ha agradat mes el meu projecte, però s'espanta de la seva realisació per manca de personal.

De totes maneres, va resultant que l'obra ha de ser sintètica; un treball col.lectiu de divers autors; centrada en el poble català com a fet humà diferencial i persistent i, finalment, te de presentar una riquíssima Bibliografía.

Hem començat a revisar el personal de colaboració i hem decidit parlar-los-en i demanar-los parer, després de lo qual tornarem a digerir l'idea.

30 Desembre Toquem al terme d'admissió de treballs per el Con-
Concurs de La Haia curs de La Haia, alguns dels quals son encara en camí,
Obres rebudes segons notícies que en tenim, i que probablement no arribaràn fins a cap d'any.

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 0

30 Desembre

Actualment hem rebut concursants de: Washington, Paris, Manila, Marburg, Helsingfors, Napoli, Hamburg, Praga, Strassburg i Nijimegen (Holanda).

Entre els paquets rebuts, hi ha tres o quatre obres grosses, al menys per llur extensió. Ara manca solament que la valor cientifica sia proporcional al volum escrit.

Com a llenguatge domina l'alemany.

Tampoc manca la nota humorística, car en un treball de poca extesa i a més fora concurs per raó del tema que tracta, hi ha la divisa: "Olet pecunia?»

Al primer colp d'ull, fa l'efecte que certs autors - s'han fixat massa en la capsalera que el Dr. Anzilotti va posar al nostre Concurs i, en canvi, no han meditat prou l'exposició que l'acompanyava.

Veurem fins a quin punt domina el dogmatisme estatal i si hi ha gaire gent que se recordi del poble, del qual solament pot derivar l'Estat.

---

1 9 3 1

7 Gener

Concurs de La Haia
Obres rebudes

Aquests dies hem rebut paquets de Paris, Lausana, Berlin i Bremen.

Estem esperant-ne un altre de Baviera, que ja fa dies ens varen avisar i amb En Maspons hem decidit publicar la llista total, de seguida que aquest sia arrivat.

La majoria dels darrers concursants presenten feines de categoría.

22 Gener

Pompeu Fabra
Butlletí de Dialectologia Catalana.

M'ha vingut a veure En P. Fabra per a tractar del encarrilamentdefinitiu del »Butlletí de Dialectologia Catalana.

Originariament, aquest Butlletí fou un dels aspectes de l'activitat de la Secció Filològica I.E.C.

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 1

22 Gener

Aturat durant la Dictadura espanyola, per causes internes i externes, jo vaig oferir subvenirne la publicació i en aquest sentit parlí amb Mn. Griera qui aleshores estava practicament allunyat dels seus companys en la Secció Filològica.

Després d'alguna vacil.lació, Mn. Griera acabà per acceptar la idea de la continuació del Butlletí, el qual de seguida tornà a sortir reprenent la seriació primitiva. Se posà fàcilment al dia i, l'any passat, cresqué de semestral a trimestral.

El meu oferiment fou fet a la Secció Filològica I.E.C. però aquesta no ho intervingué de bell començament, sinó que ho deixà a mans de Mn. Griera i així, inevitablement, el Butlletí tenia un aire massa personal, respecte del qual jo javia cridat l'atenció repetides vegades an En Ramon d'Alvó, En Nicolau d'Olwer i adhuc al mateix Fabra, car no convé en les publicacions científiques i menys encara amb l'esperit dominant a casa nostra. La visita d'En Fabra es conseqüència d'aquests antecedents.

Hem tractat de sotsmetre el Butlletí a un comité de redacció, del qual Mn. Griera formaria part i on caldria aplegar alguns elements forans, l'adhesió dels quals potser no sia tan difícil com sembla.

En Fabra i jo fa una quarentena d'anys que'ns coneixem de manera que ens hem permès filosofar una mica respecte de la ntra. intel.lectualitat i jo li he repetit una vegada més el meu retret de que fou una errada enviar pensionats a Alemanya on sense una forta preparació, els ntres. cervells no arriven a digerir aquell ambient, i ens han espatllat méo d'una intel.ligència altrament aprofitable.

28 Gener

Concursos Patxot i Ferrer. Dotzè Concurs

Avui, diada de recordança familiar, he publicat, com de consuetut, la Convocatòria del Dotzè Concurs - Patxot i Ferrer, en el qual, seguint la via iniciada

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 1 l'any passat, vaig proposant qüestions cremadores que no
28 Gener s'estilen entre nosaltres, per raó de que la convencional civilitat no hi comporta que se posi en lletres de motllo o se pregoni en alta veu, allò mateix que la majoria de la gent està pensant o sentint. Això es una de les falsies socials més greus, deguda al ntre. remigrat ensenyament cívic.

El tema d'enguany: »La llibertat religiosa i l'estatisme eclesiàstic», es calcat en el servilisme que la Dictadura espanyola obtingué de Roma per a ser aplicat a Catalunya: prohibició del català a l'església; espionatge, delació, persecució, preterició i expulsió de sacerdots catalans, barratge dels seminaris a les vocacions catalanes, ordres secretes (tramesses en italià) contra l'esperit de la terra; catecisme en llengua estranya, etc. etc.; es a dir, defensa de posicions i interessos materials, a canvi de transgredir la doctrina i de estraferne la valor moral.

Abans de llençar la convocatoria, demani parer a diverses personalitats, sacerdotals i laiques, per tal de situarme mellor; però després d'aquest intercanvi, la consciencia no m'ha pas fet canviar la redacció que jo ja tenia escrita anteriorment.

Proposo el tema precedint-el d'una exposició sintètica, que no es més que un discret clixé de fets consumats enfront dels quals formulo la meva protesta en les altures de la intel.ligencia.

10 Febrer Sir Cecil Hurst ens escriu de La Haia que ja fa
Concurs de La Haia dies rebé els onze plecs que vaig enviarli per correu i ara diu que li han avisat l'arribada per via marítima de la caixeta amb els treballs restants, entre tots, disset.

El Prof. van Cysinga també ens ha escrit que de se-

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 1
10 Febrer

guida d'acabar les sessions del Tribunal Internacional, se posarien a despatxar el ntre. Concurs.

Els derrers treballs vinguts foren: un d'Innsbruck i altre de Simback s/ Inn (Baviera).

N'hi ha un en francès, anglès, holandès, alemany i italià, però els alemanys predominen en nombre i extensió.

Malgrat ser enterament estrany en aquesta mena d'estudis, he resseguit tots els concursants i alguns d'ells força detingudament.

Per mi, ço que demanavem, un tractat de Dret Natural dels pobles, no hi es pas, entre els treballs presentats.

Potser sia perquè les modificacions de redacció provinents del Dr. Anzilotti feren sonar massa el Dret internacional en la convocatoria o bé i això es pitjor: perque els juristes son dogmatisats pel concepte d'Estat i obliden l'existencia primordial dels Pobles.

Ells operen sempre amb un Estat abstracte, prescindint de si es fill del poble o no se'ls acud sospitar que l'Estat pugui ser -com passa prou sovint- una ficció tirànica, veritable anti-poble.

La majoria dels Estat d'Europa no son mes que els hereus i continuadors d'antics poders absoluts, son fills de conquesta o de lluites diplomàtiques, no pas una resultant dels pobles. Perxò son estructurats d'una manera tan poc avinguda amb les idees democràtiques que ara imperen.

En l'Estat modern, continua la tradició autocràtica usufructuada per una burocràcia, veritable mestressa del Estat al qual va tornant parassitari i es una de les moltes causes de la malauança econòmica que estempassat. El poder personal d'abans és devingut el poder anònim d'avui en dia i així el tenim irresponsable.

Quant als drets dels pobles, malament anomenats ara "dret minoritari" la majoria de les obres presentades ni

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 1
10 Febrer

tan solament ne reseu. Adhuc l'autor qui se dedica exclusivament als Tractats minoritaris, ho fa considerant-els merament com provinents d'un pacte o compromis entre Estats, i no pas com un dret dels pobles. Son ells inherents i, per tant, anterior i superior el fet polític Estat. No manca autor qui, al parlar de les minories estatals, troba que hi ha minories que cal respectar i d'altres que s'han d'assimilar. Per arrodonir la barreja, notem un autor suis que s'entusiasme amb les solucions feixistes.

No obstant, malgrat aqueixa obsessió del Estat-dogma, aconsola de poder constatar en totes les obres presentades, un esblaïment, conscient o inconscient, de la noció clàssica respecte la sobirania del Estat.

Aximateix es curiós de veure com certs autors no troben res entre l'home i l'Estat: cap lligam, ni organisme entremig; ni distingeixen el fet polític del fet racial o biològic, moral o psicològic, etc. etc.; semblen autòmates funcionant dintre un marc de convencionalismes.

Jo havia somniat un pensador qui me presentés una obra doctrina i sintètica, a base de justicia, i me surt una colla d'advocats -i qualque filosof- qui s'entretena en examinar microscòpicament documents diplomàtics, del dret i del revés, i van filant llurs ficcions, com si fossin articles de fe.

Aqueixa es la meva impressió improfessional; ara el Jurat té la paraula, car jo som un intrús.

11 Febrer
Dr. Carles Cardó

L'amic Dr. Carles Cardó, canonge de la Seu de Barcelona, fa temps que en els pòrtics de »La Paraula Cristiana» i en els davantals de »El Matí» va publicant coses que aci no s'estilen dites amb tanta dretura i claretat i molt menys per part de plumes eclesiàstiques.

Permor d'això i en la impossibilitat de fer-ho verbalment, li escric avui uns mots de felicitació, repetint-li

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 1 una colla d'enunciats que ell coneix de sobres, car n'hem
11 Febrer parlat moltes vegades.

Al mateix temps li recordo que -si m'ho permet- tinc intent de ferli una edició de presentalla, aplegant una selecta d'escrits seus, que jo cenyiria als de caracter religiós, moral o social, ço es, els doctrinaris, no eclesiàstics.

12 Febrer Represent el progecte de llibre amb destinació als
Vade-Mecum de Catalunya. estrangers qui volen enterarse de la provinença històrica del poble català i estudiar els seus neguits actuals, a base de documentació original, hem convingut amb En Maspons i Anglasell convocar una reunió a la qual convidarem tots els que puguin aportarhi una monografia de llur especialitat. Aleshores faren un primer cami d'impressions i punts de vista, durant els quals sorgiran indubtablement, més noms de possibles colaboradors i així tots aplegats anirem afinant millor l'estructuració de l'obra.

Nosaltres som de parer, que cal un llibre sumament sintètic, farcit de dades de totes menes, per a que el mateix llegidor pugui orientarse segons les seves aficions i sapia on anar a cercar per eixamplar el propi camp. Per aquesta raó, "inter nos" anomenem "Vade-Mecum" el llibre no nat.

18 Febrer Aquest mati he rebut la visita del Dr. A. Rubió
Institut d'Estudis Catalans i Lluch, com President del Institut d'Estudis Catalans, acompanyat d'En J. Puig i Cadafalch de la Secció Històrico-Arqueològica, els quals han vingut a
"Geografia i Origen del Primer Art Romànic" - d'En Puig i Cadafalch. oferirme oficialment el primer exemplar de "La Geografía i els Orígens del Primer Art Romànic", obra d'En Puig i Cadafalch, publicada a despeses de la Institució Patxot, i que constitueix el vol. III de les Memòries de la Secció Històrica Arqueològica.

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 1

18 Febrer

Incidentalment hem parlat de la independencia del I.E.C. i del hostatge de la Biblioteca de Catalunya en l'antic Hospital de la Sta. Creu, la qual cosa sembla definitivament encarrilada.

Com que el Dr. Rubió i Lluch ha parlat del seu Diplomatari Oriental, jo li he dit que justament ara entrava en premsa el treball del Prof. C. Marinescu "La Politique Orientales d'Alphonse V d'Aragon", premiat en un dels Concursos Patxot i Ferrer. Aleshores el Dr. Rubió i Lluch ens ha explicat que al venir el Professor Marinescu comissionat per l'Academia de Rumania, per a estudiar aquella època, se - trobà amb que el Diplomatari del Dr. Rubió i Lluch, ja agafava el segle XIV, i per tal de no duplicar la feina, convingueren en que el Prof. Marinescu treballaria preferentment el segle XV.

27 Febrer

Vade-Mecum de Catalunya.

En Maspons i Anglasell me telefona que ahir, en el Centre Excursionista de Catalunya, s'aplegaren els colaboradors invitats a l'obra. Jo no pogui esserhi per raó de miseries corporals.

Hi havia En Pompeu Fabra, Mn. H. Anglès, En Pau Vila, En Reparaz fill, En Narcis Masó i feren adhesió: En Ferran Soldevila, En Pau Romeva i En T. Carreras i Artau. No assistiren ni En Pere Coromines, ni En Pi i Sunyer, probablement per no haver pogut lligar caps en llur feina.

Tothom trobà encertadíssima i urgent la idea. Ells concebeixen el llibre en petit format, de paper i de lletra, manegivol, tupit i dens de fets, exposats amb gran sobrietat i apuntalat en selecte bibliografía, que podria sistematisarse al final del volum.

Destinat als estrangers per a l'orientació llur, publicarien l'obra en francès.

Han convingut que En Maspons els faci per escrit la

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 1 pauta a la qual s'hauran de sotsmetre, que els la envií i
27 Febrer després tornin a reunirse, duent cadascu una primera estructuració de la seva part.

30 Juny Permor de greu malaltia, que m'obligà a una operació
Parentesi i Represa quirúrgica, seguida de llarga convalescencia que dura encara, aquest historial enclou un parentesi que s'haurà engolit moltes coses i solament de memoria puc suplirne algun dels fets més importants.

Medalla del Centre Excursionista de Catalunya Seguint l'usança, el dia 23 d'Abril, diada de St. Jordi, el Centre Excursionista de Catalunya celebrà la Festa de la Medalla, que enguany fou atorgada a Madona Francesca Bonnemaison, Vda. Verdaguer.

La personalitat de la Medallista, invitaven a parlar de la dona catalana i vaig aprofitarho per a esplaiar algunes amargors que de temps me furgaven.

Escriguí el meu discurs durant la Dictadura monàrquica i sigué llegit en plena eclosió republicana. Això feu que no digués moltes coses que haurien esverat la ntra. gent, mal avesada a la temença de veritat.

En aquella diada jo era allitat, en vigilies d'operació, i l'amic En Joaquim Cabot i Rovira tingué la gentilesa de llegir el meu parlament, on vaig raonant l'encongiment, l'esgarriament i la ponderació, de la dona.

L'encongiment ens dona aquella incongruença de la "col.legiala", claudicació d'uns i abús d'altri, que malmetia la dona com factor social. Vaig proclamar que la "col.legiala" havia entrebancat i gaire be anullat l'esforç redreçador de la ntra. generació, mitjançant el contracte de reciprocitat en virtud del qual els goberns de la Monarquia corresponien amb un "do ut facies" al "do ut des" de les Comunitats eclesiàstiques, devingudes instrument de penetració i domini.

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 1
30 Juny

La dèria "femenista" exemplifica l'esgarriament de la dona. Està bé que se resolgui un problema d'equilibri social olvint a la dona tans de camins on va substituint l'home amb aventatge; però, de seguida que pugui, val mes que la dona recobri el seu lloc de regina de la llar. I essent la seva força d'ordre moral, faig avinent l'errada de volerla encomanar a lleis escrites on no batega el sentiment, que és la potencialitat de la dona.

La ponderació de la dona l'admirem servint de nexe - entre'l mon moral i el físic, en el fogar que alena la família i es el tron de la seva grandesa quan, amb heroicitat maternal, en l'infant se fa àrbitre de la humanitat de demà que no podria subsistir si la cruesa de seny dels homes no fos endolcida per el sentir de la dona. L'exalçament d'aquesta estreba -usant la paraula bíblica- en ésser lleial companya i ajud de l'home.

Incidentalment esmentava el fort de considerar virtut la impersonalitat de la dona; la decadencia de l'home en - la present generació; l'esventament de la familia que viu amb la porta sempre oberta i rambleja continuament, certs egoismes paternals massa consuetut a casa nostra, etc. etc.

No diré pas que hi hagués buidat el sac, perquè es molt plè, però Deu n'hi do del que escrivia la meva pluma empesa por experiencies i conviccions molt fondes.

Enguany assistiren a la Festa representants de la Generalitat, Ajuntament, Universitat, Academies i Corporacions, ço es, que l'Autoritat anava amb el poble. Ja era hora!

Madona Verdaguer feu de resposta un discurs en el - qual parlava massa de nosaltres: el cor no té la culpa.

INSTITVT D'ESTVDIS CATALANS MCMVII Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 1

30 Juny

Mn. Griera: Gramàtica Històrica del Català antic.

Durant la meva malaltia, sortí la "Gramàtica Històrica del Català Antic" de Mossen Griera. Aquest treball era destinat al Butlletí de Dialectologia Catalana, però la nova redacción del Butlletí cregué que el tema i la seva extensió no hi encaixava prou i decidí deixarlo fora.

L'incident produí una dificultat material que vaig resoldre oferint que la Institució Patxot se faria càrreg del cost de l'edició, però jo no volia que el seu nom figurés en la portada.

Malgrat això, Mn. Griera hi estampà el nom de la Institució, cosa que'm dol per raons nombroses, fàcils de compendre algunes i d'altres que requereixen major finor de sensibilitat.

Miscel.lània Patxot

Una mesada després de la meva operació En Maspons i Anglasell vingué a visitarme, i deixà sobre el meu llit de sofrença un vol. "Miscel.lània Patxot", esplendidament relligat.

La gènesi d'aquesta Miscel.lània de Dret Públic En Maspons tingué cura de donarla a la premsa detalladament, però com que no es reproduida en el llibre i, per tan, aquest potser manca de presentació, crec convenient ferla constar ací.

Quan publicarem la convocatoria del Concurs de La Haia, les Minories Nacionals europees hagueren gran goig de veure llur qüestió proclamada en tesi doctrinal, avalada per firmes de representació científica internacional, que adhuc exercien càrregs oficials en la mal anomenada Societat de Nacions.

L'entusiasme dels "Minoritaris" suggerí la idea de donarli una forma permanent i externa, i en una reunió tinguda a Paris, nasqué el progecte de "Miscel.lània Patxot",

Fons Patxot
Arxiu de Historia de l'Estudis Catalans

1 9 3 1
30 Juny

que En Maspons i Anglasell fou encarregat de realisar. Per tan, es una feta en la qual jo no tinc res que veure, llevat de serne la víctima central. A més, aparentment al menys, això me fa semblar personatge, que es altra cosa per a la qual no tinc cap mena de qualitat, ni vocació: se veu que la meva planeta es servir de banderota.

Solemnitats de Barcelona

Al deixar jo el llit, sortí altra obra que feia temps s'arrossegava per la imprenta: el vol. I de les "Solemnitats de Barcelona", tret d'un Manuscrit de l'Arxiu Històric Municipal.

Aquesta publicació, que farà dos vols. es filla de la reial Dictadura militar espanyola.

L'Ajuntament dictatorial de Barña. sospengué de seguida la publicació de documents històrics de l'Arxiu Municipal per raó de que eren en català i ni hi valgué l'atenuant proposada per un d'aquells famosos regidors, de que la continuació del "Dietari de l'Antic Consell Barceloní" se fes traduint l'original al castellà i, naturalment, sense donar el text català. Val la pena de que consti aquest incident com monument al servilisme i a la ignorància d'aquell famós Ajuntament.

Aleshores la Institució Patxot tractà amb En Duran i Sanpere de publicar qualque vol. històric que fos esteriorització de la nostra protesta en les altures de la intelligència i al mateix temps que continuació de la feina començada, podria servir d'argument de represa per a mes endavant, quan la Dictadura s'hagués estimbat.

Així decidirem la publicació del Ms. de les Solemnitats, la transcripció i impressió del qual s'anà allargant més del que calia, puix jo volia que sortís durant la Dictadura, a fí de dedicar el llibre a la Ciutat de Barña. com reivindicació de la seva historia i esperit catalans.

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 1

30 Juny

La Dictadura s'esfondrà abans de tenir llest el vol. 1r. que no s'acabà fins a mijans de la primavera i ha sortit derrerament dedicat a la Ciutat recordantli la disfreça amb que la violaren els transgressors dictatorial i prevenintla contra desarrelaments futurs.

En Duran i Sanpere ne presentà al actual Alcalde de Barña. Dr. Aiguadé, un exemplar tirat a gran marge en paper de tivia verjurat a mà.

Dr. Millàs i Vallicrosa:

"Idees Físiques i Matemàtiques, a Catalunya, durant l'Edat Mitjana".

Altre llibre sortit durant el meu paréntesi es el del Dr. Millàs i Vallicrosa, titulat "Assaig d'Historia de les Idees Físiques i Matemàtiques a Catalunya, durant l'Edat Mitjana".

Se tracta del treball que presentà, fa un parell d'anys, al Concurs de les Memories Patxot, i que feu distingit amb una compensació.

Revisat i redactat mes concisament, forma un vol. molt interessant per la documentació inèdita que aporta, i, amb En Jordi Rubió, decidirem serviria per iniciar la Serie Monogràfica dels Estudis Universitaris Catalans, on encabirem obres massa extenses per a la Revista E.U.C.

10 Agost

Concurs de La Haia

En Maspons i Anglasell ha vingut a veurem en el Montseny, a la Masia Mariona de Moscaroles, i hem parlat de donar una empenta a la resolució del Concurs de La Haia, que segueix encalmat en la flegmàtica boira holandesa.

A fi de mes, ell pensa marxar a Ginebra, com de costum, a fer costat als Minoritaris i, acabat aquell Congrés, continuarà cap a La Haia, per veure si esventern quelcom allò.

Amb aquesta perspectiva, li he llegit unes breus quartilles que jo tenia escrites sintetisant la impressió glo-

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS MCMVII Fons Patxot Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 1

10 Agost

bal que m'havia fet la lectura dels treballs presentats. Si bé aquest comentari era un document privat per al meu »dossier», En Maspons m'ha demanat que l'hi deixés emportar, car li podria servir en aquelles terres.

També hem anat rellegint les fitxes que ja havia fet referent a cascun dels treballs presentats i se me les ha emportades igualment, malgrat ésser escrites d'una manera excessivament personal, perquè jo no havia comptat ensenyar-les a ningú, sinó transcriure impressions de criteri reservades per al meu guiatge.

5 setembre

Dr. Maspons i Anglasell

Concurs de La Haia

Han arribat extenses noticies de La Haia, on es actualment el Dr. Maspons i Anglasell en funcions de Secretari del Concurs.

En Maspons segueix el seu bon costum d'escriure senzillament una crònica de la seva actuació i aixís les noves que tramet prenen una vitalitat que augmenta llur interès. Devegades, la part anecdòtica que contenen, defineix tot un caràcter.

Resoltes les dificultats per aplegarse amb els altres dos Jurats, sempre absorbits per el Tribunal Internacional, han començat a desbrossar la feina.

Encara no han llegit tots els treballs, però la tasca feta ho es consciencioseament, potser massa i tot, car adhuc s'han entretingut en treballs que no s'ho valien.

De moment, llur impressió es que el premi no se podrà adjudicar puix, fins ara, no han vist cap treball a l'altura del premi ofert. Manquen encara alguns treballs i entre ells,-al meu entendre- el que s'acosta més a la intenció de la convocatoria, però sense arribar-hi.

En previsió de que el premi resti en l'aire, En Maspons ha insinuat que el Jurat, de conformitat amb una de les bases, potser podria recomanar la publicació d'alguna

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 1

5 setembre

obra concursant, per tal de que, després de tan d'esforç, el Concurs no resultés nul. Els seus companys ho han près en consideració per a resoldre-ho definitivament en una nova reunió, a Paris, d'ací un parell de mesos.

En Maspons acaba fent constar que s'en vé tip i retip de pluja, cap a les nostres sequedats i soleiades.

3 Octubre

XI Concurs Patxot i Ferrer

»Vox clamantis ni deserto».

Es acabat el terme d'admissió de treballs per al Concurs Patxot i Ferrer, i no s'ha presentat cap plec. A fè que el tema era interessant i de roenta actualitat: »La Regressió pública en l'Europa contemporània».

De totes maneres, no podrem pas dir que aquest Concurs hagi estat fallat, perquè hem esbrinat que el seu enunciat fou ço que provoca en el Dr. D. Anzilotti, la seva renuncia de Jurat del nostre Concurs de La Haia.

El Dr. Anzilotti senti que el tema enclola l'Italia; se neguitejà, s'esverà i acabà per sol.licitar se'l rellevés del compromis contret.

No vull creure que els feixistes l'haguessin amenaçat i suposo que l'esverament potser li encomanà la seva propia familia; però es simptomàtic, deplorablement simptomàtic, del moment psicològic actual, que el President del Tribunal Permanent Internacional no pugui compartir, ni tan solament examinar, qualsevol tesi acadèmica.

Si això esdevé en l'ordre intel.lectual, que deu succeir en les qüestions internacionals, on les passions i els egoismes juguen al engrós?

5 Octubre

Contracció

Després de mesos d'absencia de l'acció cultural, avui reprenc les sentades periòdiques, que constitueixen la cíclica monotonia del meu viure espiritual. Malhauradament, enguany els auguris no son pas riolers.

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 1
5 Octubre

Usant la frase consagrada, la contracció econòmica mundial afecta seriosament les ntres. disponibilitats materials, per la qual raó he decidit acabessin a fi d'any una colla de treballs que fa anys vinc sostenint. Així ho he previngut an En Duran i Sanpere, en la meva visita de represa al Arxiu Històric Municipal, i an En Jordi Rubió durant la ntra. conversa setmanal en la Biblioteca de Catalunya. Sortosament, la meva missió és en bona part acabada.

Durant la Dictadura, he sostingut les publicacions de l'Institut d'Estudis Catalans, i altres coses. Finida la Dictadura, ara és Catalunya qui pot i deu vivificar les seves Institucions, i jo tinc de reduirme a la meva tragectoria, d'on me tragué la reial transgressió espanyolista, ablarnant el romanticisme de la generació a la qual estic molt content de pertanyer.

Tal com me proposava, he realitzat en vida el meu testament intel.lectual. Deo gratias!

16 Octubre

Anuaria I.E.C.
vol. VII
1921 - 26

Rebut la visita d'En Puig i Cadafalch acompanyat d'En Ramon d'Alós els quals, en llur respectiu càrreg de President i Secretari, han vingut a ofrenarme el vol. VII de l'Anuari de la Secció Històrico-Arqueològica del I.E.C. que compren els anys 1921-26, i es publicat a despesa de la Institució Patxot.

Els he agrait llur acte de cortesia i en el curs de la conversa, que ha versat sobre molts aspectes de la ntra. intel.lectualitat, he insistit en la meva cantarella de que els Anuaris, per a esser tals, s'haurien de publicar anyalment i haurien de sortir dintre'l primer semestre següent al any al qual pertoquen. No fent-ho així se'ls ha de donar altre nom que el de Anuari.

En Ramon d'Alós ha sourigut repetidament puix coneix

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 1 de lluny aquestes meves idees i devia recordar més d'una
16 Octubre glossa formalista de la cronometria astronòmica.

27 Octubre Dr. Anumende

He tingut el pler de reveure el Secretari del Congrés de Minories Nacionals Europees, Dr. Anumende, qui m'ha vingut a veure acompanyat d'En Maspons i Anglasell.

El Dr. Anumende ha començat la seva salutació esmentant com les coses eren ben xic canviades a Catalunya d'encà que no'ns havíem vist.

Li he respost que efectivament, però no tan com ho hauríem pogut ésser si els davanters haguessin estat a l'altura del moment excepcional que hem passat i que Catalunya ha deixat perdre com tans altres. Dels nostres dos enemics, la Monarquia i l'esperit hispànic, la primera ha estat foragitada, potser una mica massa generosament; però en quant a la incorregible dèria espanyola, no solament subsisteix, sinó que sls republicans espanyols n'estan posseïts i el mal estatal ara s'es agravat amb els socialistes, adhuc els socialistes catalans, i majorment per els intel.lectuals ponentins, inclus els qui havien verbalisat de capir l'espiritualitat catalana i fingiren simpatisar amb ella. De fet, per tant, la qüestió, al meu entendre s'hauria agreujat, ço que no deixa d'ésser un aventatge perquè va empenyent cap a la solució del problema i precisantlo.

M'ha dit que ell venia de Madrid i que amb l'Estatut podríem resoldre moltes coses.

Li he fet notar que l'Estatut encara no es acceptat pel govern de la República espanyola, el qual, en canvi, va discutint i s'afanya a aprovar una Constitució unitaria, en la qual se retalla i desfà per endavant el migrat Estatut presentat. No obstant, així i tot, l'Estatut, segons qui el manegi, pot ésser un forceps per a extrapolacions impensades car, no cal pas forse il.lusions, el nostre pro-

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 1 blema es qüestió de forceps.

27 Octubre Ha somrigut apuntant l'idea d'una federació espanyola.

-Si, li he dit, doctrinariament molt bé; per a nosaltres també molt bé; i no obstant es impossible.

-Per què?

-Perque els castellans ni la capirien, ni l'acceptarien, ni la complirien, ni la respectarien. La present República ja ho havia d'haver estat Federal i ja ho veieu: unitaria, centralista, hegemònica i socialista, però d'un socialisme de catedratic espanyol, es a dir, d'aquell socialisme abstracte i arcaic que els pobles avançats ja han arreconat. I es que el castellà no més serveix per »senyor» o per »servidor», però no sap ser -o no pot- un company liberal i democrata. Per ell, la República son ells i el governar vol dir manar ells, cobrar ells i que els altres - creguin i paguin. Son continuadors directes de la tradició romana, que no governà mai cap poble, sino que els dominà tots mentres pogué. Amb Monarquia o República, llur esperit roman invariable. Malgrat la inútil lliçó que la historia ha escrit »en ambos hemisferios».

Donant un tomb a la conversa, ell ha exposat el goig amb el qual els Minoritaris vegeren la nova situació de Catalunya, si bé, de moment, sentiren temença de que els catalans, creientse alliberats, abandonessin la comunitat minoritaria i perxò tingueren gran alegria quan vegeren que els catalans prenien part en el Congrés i hi declaraven - per boca autorisada, que Catalunya continuaria treballant amb ells, per la llibertat dels pobles enfront del tirànic estatisme actual.

Personalment li he subratllat aquest propòsit, afegint que, per a mi, té més importància l'acció internacional que no pas certs efectismes locals: nosaltres som apòstols d'una doctrina i es la generalisació triomfal de la ntra. doc-

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 1
27 Octubre

trina ço que més ens interessa: volem proclamada la llibertat dels pobles i l'Estat reduït a un instrument de correlació.

Sia el que sia el resultat de l'Estatut, li he recordat el prec que li fiu l'altra vegada, es a dir: no oblideu que els catalans ens trobem isolats en l'occident europeu, mentre que la majoria dels Minoritaris son centrats, els uns a costat dels altres, cosa que totstemps es gran avantatge.

Hem acabat parlant del Concurs de La Haia, que te exasperat an En Maspons i Anglasell, per culpa de la calma hollandesa. Això ens ha dut a fer comentaris sobre la gènesi i les incidències del Concurs, algunes de les quals ha interessat molt al Dr. Anumende, car no les coneixia prou bé ni de primera mà.

I s'ha despedit encantantse en lee vorades de crisantemps, que son ara en plena florida.

19 Novembre

Revista de Catalunya

M'escriu En Ferran Soldevila enterantme de que la Revista no podrà continuar si no troba ajud pecuniari i fa notar lo deplorable que fora la seva desaparició en aquests moments. En Soldevila, afegeix, molt cortesment, que de primer m'ho havia volgut dir, abans de pensar en altri.

Li responc, agrahit de la seva consideració, la recança que'm duu la seva lletra, perquè actualment no'l puc ajudar gens.

El que no feu la Dictadura, ho està fent la crisi mundial, i jo també estic en plena retirada per manca de disponibilitats.

Amb penes i treballs, vaig acabant l'impressió de les obres en curs, i en plena retirada, vaig alliberantme d'un feix que no puc portar més. Un colp aclarida la meva situació, veuré fins on puc seguir actuant.

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 1

19 Novembre

M'agradaría poder continuar els Concursos Patxot i Ferrer on poso temes del »Noli me tangere» que ací s'estila. Son convocatòries-proclames, que diu En Valls i Taberner.

També voldria aguantar la Revista dels Estudis Universitaris Catalans.

I de cara a l'intel.lectualitat internacional hauriem de poder mantenir desplegada la senyera del dret natural dels pobles, en companyia amb els Minoritaris.

De moment, la nuvolada es fosca, però, un dia o altra, el sol la trencarà.

25 Novembre

Veredicte del Concurs de La Haia

Ens ha arribat la proposta del Veredicte del Concurs de La Haia.

Es un document estricte i concís, expressant el parer del Jurat i acompanyat d'un anexe en el qual se fa sintèticament el judici de les 17 obres presentades. - Aquest anexe es molt interessant i fa desitjar que s'hi - haguessin esplaiat mes, convertintlo en apreciació sistemàtica d'estats mentals.

Hem tingut sentada amb En Maspons i Anglasell i potser proposarem una mica de capsalera al veredicte, perquè, sobretot llegint l'anexe, se veu que el mateix Jurat s'ha deixat ginar massa pel titol que el Dr. D. Anzilotti posà a la Convocatòria i per raó del qual un tema que es fonamentalment de Dret natural, aparentava una incidencia - del Dret internacional.

El Jurat no troba manera d'atorgar el premi a cap de les obres presentades, però, segons una de les bases, proposa a la »Institució Patxot» la publicació del treball nº. 7, procedent de Hamburg, titulat »Das Weltgewissen» i que duu per lema »Justitia est constans et perpetua voluntas ius summum euique tribuens».

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 1

25 Novembre

Es el que s'acosta més a la meva intenció. Hi ha el concepte abusiu de l'Estat, contraposat amb el de Poble; el redreçament d'aquest a causa de la guerra i durant la post-guerra; la represa d'ofensiva i predomini del vell concepte d'Estat, etc. etc. Mes concentrat i purgat de filosofía, o sia, reduit a cosa experimental, aquest nº. 7 resultaría una presentació moralment tràgica de la lluita actual entre els drets dels pobles i la tirania de l'Estat.

30 Novembre

Senyals dels temps que corren:

Concurs de La Haia

Tenim d'enviar a La Haia els sobres que contenen els noms dels autors concursants, car s'ha de firmar el veredicte abans de Nadal.

Dificultats modernes

Això, aparentment tan senzill, feia temps que me preocupava perque aquells sobres tancats i lacrats no poden passar cap frontera sense que l'Aduana i la Policia els intervingui, cosa contraria a les condicions del Concurs i a la cortesia deguda als membres del Jurat.

Per mirar de resoldre-ho, avui, amb En Maspons i Anglasell, hem anat a consultar el Gobernador de Barña, l'amic N'Anguera de Sojo.

Ens ha dit que ja s'havia trobat amb dificultats per l'estil; ha aconsellat un parell de solucions estrictament administratives, però avui en el curs de la conversa digué que marxava aquest vespre cap a Madrid, jo li he proposat una sortida radical: que el Ministre d'Estat enviés aquests sobres tancats al Tribunal Internacional de La Haia, on els rebria el Prof. Altamira, jutge representant Espanya en aquell Tribunal, el qual els trametrá al Prof. Van Cysinga, President del Jurat.

N'Anguera ens ha respost que així ho proposaria al Gobern i s'en endú els sobres cap a Madrid.

Veurem com acabarà!

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 1

30 Novembre

Una cosa abans tan senzilla, que n'hi havia prou amb certificar-ho al correu, avui en dia se torna qüestió diplomàtica.

9 Desembre

Concurs de La Haia

En Maspons i Anglasell avui ha marxat cap a La Haia, permor d'enllestir el veredicte del Concurs abans de les Festes de Nadal.

La sessió final es convinguda per al vinent divendres, dia 11, i l'endemà, dia 12, creiem que's podrà radiografiar el resultat des d'Amsterdam i Barcelona, mitjançant l'Agencia Havas, amb la qual tenim fetes gestions prèvies.

En quant als plegs contenint els noms dels autors concursants, han estat tramesos per la via diplomàtica, tal com vaig proposar a n'Anguera de Sojo.

15 Desembre

Veredicte del Concurs de La Haia

Ahir rebí un radiograma de La Haia, d'En Maspons i Anglasell, fent-me saber que l'autor del treball nº 7 es el Dr. Rudolph Lam, antic Rector de l'Universitat d'Hamburg i jurista de la Delegació Austriaca en el Tractat de St. Germain en Lage. Això prova que per fi arribaren a l'Embaixada els plecs amb noms d'autors, que el pobre Maspons estaba esperant amb candeletes ja feia tres dies allà dalt.

Avui tota la premsa d'aci publica en la secció internacional i procedent de La Haia, la decisió del Jurat.

El premi no s'atorga, però, de conformitat amb una de les Condicions del Concurs, el Jurat me proposa la publicació de l'obra del Dr. Lam, esmentada mes amunt.

19 Desembre

Maspons i Anglasell

Concurs de La Haia

Havent retornat de La Haia En Maspons i Anglasell, li he fet visita a casa seva, car, si bé ha anat enviant el seu dietari, me trigava d'oir el «compte rendu» verbal.

Deixant de banda la tardança en arrivar els plecs

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 1 contenint els noms d'autors, -que foren consignats al
19 Desembre Prof. Altamira per conducte del Ministeri d'Estat, de Madrid i de l'Embaixada Espanyola a La Haia- tot anà com una seda.

M'ha portat el Veredicte signat no solament per el - Jurat, sinó, a més, per el Dr. Anzilotti, i el Dr. Altamira, en qualitat de testimonis de la ceremonia. D'aquesta manera tenim reunides en un mateix document, les firmes de tots els qui han intervingut en el Concurs.

El Dr. Van Cysinga donà gran solemnitat a la crema dels plecs, per a la qual cosa portà un plat de casa seva, de -

Malgrat no donarse el premi, ells troba que el Concurs resulta reeixit, perquè es considerable el nombre de treballs presentats, alguns d'ells molt extensos, i segurament de firmes autorisades. Han demanat amb insistencia si hi hauria un altre Concurs. En Maspons els ha deixat - endevinar que n'estavem rumiant un altre.

El Dr. Rudolph Lam, autor de l'obra recomada per el Jurat, es fill de Praga, austriac per part de pare i mare, i té publicats nombrosos treballs; el Prof. Van Cysinga el coneix personalment.

En Maspons invità els firmants a dinar amb ell i el Dr. Anzilotti, qui se mostrà molt satisfet de que se'l convidés moralment com element del Concurs, esplicà en l'intimitat la seva dimissió. Val la pena de consignarho perque és deplorablement revelador de l'esperit dels temps - actuals.

Quan la Convocatoria del Concurs, la seva redacció esverà bon xic a Italia, on començà a fer-hi polsaguera si bé la correcció de fons i de forma, no permeté exteriorisar res; però, després s'adonaren del XI Concurs Patxot i Ferrer (1930), en el qual se tractava de la »Regressió Pública en l'Europa Contemporània» i aleshores Italia -obli-

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 1

19 Desembre

dant que en el mon hi ha altres paises a més d'ella- se senti al.ludida, no solament en aquest Concurs, sinó adhuc en el de La Haia, on se volgué veure doble intenció i el feixisme alçà una cridoria que arrivà fins a La Haia, obligant al Dr. Anzilotti a dimitir.

Me plau que una iniciativa purament intel.lectual catalana hagi excitat el meridionalisme feixista.

Ara prepararem les notes per a la premsa professional i la d'ací, i jo'm posaré en relació amb el Dr. Lam permor de resoldre l'edició del seu llibre que segurament cridarà l'atenció en terres de llengua alemanya.

30 Desembre

Dr. Rudolph Lam
Hamburg.

Escric al Dr. Rudolph Lam, a Hamburg, felicitant-el per la recomanació que el Jurat de La Haia fa del seu llibre; recomanació que accepto de - grat, perque dintre de l'obra s'hi senten coses en acordança amb el punt de vista català.

L'entero de com la ntra. tesi original, de Dret natural, se convertí en incidencia de Dret internacional, quan el Dr. Anzilotti honorà el Concurs amb la seva acceptació.

Després de fer constar que no soc professional, confio a la seva indulgencia la meva impressió de l'obra recomanada i li faig avinent la simpatia que mereix el sentiment que traspua a travers de l'eclecticisme del seu escriure i l'escaiença del titol "Das Weltgewisch".

Li descobreixo la meva enemistat amb l'Estat, tal com s'enten i practica actualment. La gran tragèdia europea consisteix en una colla d'Estats, obra de conqueridors i l'hereu dels quals, l'Estat contemporani vol continuar en nom de la llibertat ço que els altres feien permor de la tirania.

El Dr. Lam te un concepte de Poble, element moral, no contractual, que cal lloar a plena veu i que jo li antepose a l'Estat, perque el Poble es un fet natural permanent,

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 1

30 Desembre

mentre l'Estat solament es una convenció política accidental. La funció de l'Estat cal reduirla a organisme de correlació, però la sobirania pertany al Poble, no pas a l'Estat.

El llibre detalla les incidencies d'aquesta lluita d'idees, especialment durant i després de la guerra i l'exposició del Dr. Lam, malgrat tot i a fi de comptes, es encoratjadora i saludable.

Recordantli sempre la meva manca d'autoritat en qüestions jurídiques, li esplaio la impressió que'm fera les altres obres presentades a Concurs, no amagantli que estic escandalitzat de constatar el gran nombre d'autors qui capeixen el Dret d'una manera purament liberal o protocolaria, indepentment del sentit moral de Justicia. Per ells, dret es una ordenació escrita, automàticament aplicada.

Després li faig un questionari referent a la publicació, perquè m'agradaria poder imprimir l'obra aci, a fi de que el seu llibre fes joga amb els altres nostres.

31 Desembre

Memories Patxot

IX Concurs

Avui ha acabat el terme d'admissió del IX Concurs de les Memories Patxot, sense que s'hagi rebut cap obra.

La convocatoria repetia el tema de la »Meteorologia de la Mediterrania Occidental», les dificultats del qual nosaltres coneixem de sobres.

No obstant, sembla estrany que no l'hagi intentat algun Meteoroleg francès o italià, tan interessats en aclarir la qüestió.

Temps enrera, durant la visita que ens feu el Meteoroleg Bergeron, n'havia parlat amb cert entusiasme, però, altra cop, les nostres fiances han estat fallides.

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 2

25 Gener

Retorn D'originals.

Comencem a retornar originals del Concurs de La Haia, reclamats per llurs autors.

La majoria demanen copia del Veredicte; altres se veu que ja'l coneixen i sol.liciten copia del Rapport del Jurat (Anexa II), referent a les obres presentades, o al menys copia del que diu respecte de la seva obra.

El prec que vaig posar en les condicions del Concurs, dient que la »Institució Patxot» agrairia se li deixés un exemplar de cada original per a l'Arxiu, es atès per uns i per altres no.

En la demanda de retorn transllueix la psicologia de cadascú i el seu estat d'esperit. N'hiha un qui exigeix »la restitució dels tres originals per retorn del correu», com si els li haguessin robat: an aquest autor, que es jurista i Professor de Dret, el temperament li sobrepuja la ciencia.

28 Gener

Bibliografia Catalana
»Premsa» vol.I

N'Alsina m'ha dut avui el vol. I de la »Premsa» formant part de la »Bibliografia Catalana» en la qual fa anys estem treballant.

Aquest llibre, igualment que les »Solemnitats», jo volia que haguessin sortit durant la Dictadura militar espanyola, amb una dedicatoria escaient, protesta intellectual contra la transgressió i tirania de les postremeries monàrquiques; però, la lentitud d'impressió, ha fet que dits llibres resultessin tardans, i jo tinguós de modificar les primitives dedicatòries.

La »Premsa» formarà 2 vols. que En Jordi Rubió i Balaguer nomena »el panteon de la Premsa Catalana».

28 Gener

XIII Concurs Patxot i Ferrer

L'any passat, davant del servilisme materialista de l'Església en general, de les Comunitats religioses en particular i majorment de la Curia Romana, mer-

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 2
28 Gener

cadejant a l'engròs amb la transgressió monàrquica i a preu d'oblidança de la Doctrina cristiana, vaig posar a Concurs el tema de la »Llibertat religiosa», que els esdeveniments posteriors han convertit en profètic.

Enguany, davant les orientacions de la República Espanyola, adoradora del Deu Estat i els seus privilegis i monopolis; mimetisadora de la fraseologia soviètica, amb allò de la »República de trabajadores» i la »policia de asalto»; obsessionada per un socialisme que l'experiencia d'altres terres ja ha condemnat; menyspreadora de l'home i la seva llibertat individual i col.lectiva; estremista de noms i regressiva de fet, enguany -dic- també vaig contra corrent i demano a Concurs la »Apologia de la personalitat humana», proposant un socialisme humà a l'enfront del socialisme d'Estat i originant un Dret Públic més en acordança amb el Dret Natural.

En l'actual crisi mundial hi ha tan de moral com de material, perquè això prové d'allò, i en l'ordre moral una de les concauses es la manca de personalitat humana.

L'Estat s'es convertir en un organisme parassitari, a base de l'anul.lació de l'home i s'afanya a substituir la ntra. Llei moral per un automatisme reglamentat que mata la potencialitat social i obra camí a tota mena de tiranies.

Jo crec en l'home, però no pas en els homes, puix les multituds sien de l'ordre que sien, son com pilons de brossa que qualsevol vent remou; perxò demano que s'estudii una inversió de comptes: una societat gravitant entorn de l'home.

Aquest enunciat, serà també profètic com el de l'any passat? »That is the question».

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 2
2 Febrer
"Plany"

Amb el títol de »Plany» i duent per lema les paraules de St. Joan: »Vox clamantis in deserto», he enviat a »La Veu de Catalunya», »La Publicitat», i »El Matí», una crida per als Concursos Patxot i Ferrer, els quals romanen ordinariament deserts, quan formulen temes d'actualitat mes o menys cremadora.

Això és degut a dues causes, una de les quals dic en l'article, per constituir una falla social nostra, ço és, »temença de veritat»; l'altre me l'he deixada en el tinter i la direm ací.

Per una pila de raons, la ntra. societat conrea una pusil.lanimitat que li fa arreconar en el »Noli me tangere» els problemes transcendents i s'obstina a tancarse en una ficció dogmàtica, incapaç i desprevinguda, on venen a sobtarla els fets de vegades bon xic cruament.

Així s'explica l'actual esverament i pànic de la gent catalana, que se troba amb que la realitat ha descompassat els seus aprorismes amb que la ntra. societat es mancada de coratge per a reconeixer que en bona part, el present estat de coses l'ha portat la seva inanició i que solament s'en eixirà amb una intervenció seva, ben resolta i decidida, deslliurada dels esporuguiments convencionals: es el càstig de voler educar el poble fent que els homes no sien homes ni les dones, dones.

D'altra banda, les discussions que sovint apassionen tant en els diaris i adhuc en les revistes, son fumera sense prou caliu pera produir una veritable monografia. Plau als ntres. intel.lectuals un papellonejar que els du a la producció freqüent i els allunya de la profunditat. Això es el que no diu el meu »plany».

En ell faig breument l'historial dels Concursos Patxot i Ferrer; confesso la meva decepció i conto algun incident de llur internacionalisme, per acabar demanant als ntres. pensadors, que vulguin honorar els Concursos col-la-

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 2

2 Febrer

boranthi, estudiant majorment els problemes, no gaire agradables, però extraordinariament interessants, que han pertocat a la ntra. generació i que les convocatòries van proposant.

12 Febrer

Medalla del Institut de Cultura de la Dona

Na Vicenta Carreras, Secretaria del'Institut de Cultura de la Dona, m'ha demanat uns mots pera un pergamí que acompanyarà el tríptic on serà estojada la Medalla que el Centre Excursionista de Catalunya atorgà l'any passat a Madona Francesca Bonnemaison, Vda.Verdaguer i que aquesta acceptà declarant que la prenia com pertocant a l'Institut del qual es Presidenta.

En aquest moment, en que la dona catalana, patint encara la seva tradicional impersonalitat, s'agita nerviosa entre extrems tan mal avinguts, com la qüestió eclesiàstica -que ella, naturalment, confon amb la religió, perquè així li han ensenyat- i un femenisme que consisteix en un mimetisme muscular, masculí o be en demanar que li posin en lleis escrites, algun dels molts drets que practicament ja té, però dels quals no pren esment; en aquest moment -dic- resulta bon xic comprometés firmar un autògraf que romandrà exposat en la Sala de Consell d'una Institució confessional.

Me sembla que ho he resolt passablement, escrivint el que segueix, d'una certa actualitat, dintre la seva perennitat: »Per damunt de les lleis humanes, la Dona es forta, quan la mou un cor que batega seguint la Llei moral de la consciència».

28 Febrer

Josep Carbonell

Llengua d'Oc

Rebut la visita d'En Josep Carbonell i Gener, qui ha vingut a ensenyarme probes dels Evangelis en llengua d'oc, segons la traducció de l'Abbé Jules Cubanyes, de Gréalon (Lot), fent un llibre que

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 2 s'està tirant a la Casa de Caritat, de Barcelona.

28 Febrer Aquesta visita, ja me la tenia anunciada i jo'm creia que era per la Miscel.lània Occitana, de la que hem reparlat, i se veu costa una mica d'anar aplegant els materials, en qualitat i quantitat.

Amb motiu d'això, i mentre s'acaba de preparar la Miscel.lània, m'ha proposat l'edició de la Gramàtica Occitana, com a cosa bàsica; però jo li he respost que mantenia'l meu oferiment respecte la Miscel.lània, més no podia acceptar altra cosa.

3 Març

Dr. R. Lam

Dificultats i preocupacions

El Dr. Lam de Hamburg, qui trigà setmanes a respondre a la meva carta del 30 Dbre. 932, fins al punt que li'n vaig enviar un duplicat creient que no l'havia rebuda, acabà per donar senyal de vida, en una llarga resposta, molt densa de preocupació, el fondo de la qual era mostrar l'estranyesa de que se recomanés la seva obra, sense donarli el premi; també pretenia discutir interpretacions i punts de vista amb el Jurat.

Com que el Dr. Lam, tenint plena coneixença de la Decisió del Jurat i dels seus anexos, a fi de Dbre. m'havia enviat un Pròleg per a la seva obra, en el qual comentava allò d'una manera noble i enlairada, me sorprengué i dolguí l'estranya preocupació del Dr. Lam. Vaig ferli raonaments de tota mena, aconsellantli que reprengués la seva serenitat d'esperit del Dbre. i em creia que seguiria el meu consell; però, si bé escrigué mes breu i mansoi, tornava a insistir, proposant una nova redacció, que no era admissible per habilidosa i capciosa.

Per tal d'acabar aquesta qüestió, abans d'ahir li vaig recordar que jo no venia obligat a imprimir les obres recomanades i, en conseqüència, li oferia la llibertat de rependre la seva obra, fora de les ntres. publicacions.

INSTITVT D'ESTVDIS CATALANS MCMVII Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 2

3 Març

I com que ara ha retornat de Hamburg part del seu original revisat, amb destinació a la imprenta, li'n acuso rebut recordantli que precediran a l'obra: la Convocatoria, la Llista d'obres rebudes i la Decisió del Jurat amb els seus anexes, es a dir, tots els justificants, per ordre cronològic abans del Prefaci, i acabo afegint que no faré res fins que ell hagi respost ben categòricament si s'avé an això.

No sé per qui s'ha deixat influir aquest home el criteri del qual resulta tan simpàtic en el seu llibre.

10 Març

F. Maspons i Anglasell

"La Generalitat de Catalunya i la República Espanyola

En Maspons i Anglasell es vingut per a tractar de l'ofrensa que preparo, com acte de agrahiment i cortesia, al Jurat del Concurs de La Haia i, de passada, m'ha deixat un exemplar del seu estudi, a punt de sortir, sobre "La Generalitat de Catalunya i la República Espanyola"; es un treball que fa temps li ballava pel magi i del qual sovint hem anat parlant. - Per cert que m'ha fet molta gracia quan m'ha dit que n'havia de presentar exemplars al Gobern Civil, ni mes ni menys que en l'època triomfal de la transgressió monàrquica espanyola.

El treball d'En Maspons es de caràcter merament jurídic, dintre les orientacions del Dret contemporani i la jurisprudència del Tribunal de La Haia.

Entre moltes altres coses de sentit común, En Maspons diu: que Catalunya es un Estat que s'ha donat una estructura; que l'Estatut, obra d'un plebiscit, no pot retocarse sense el consentiment explicit del poble; que la Constitució Espanyola no regeix a Catalunya, sinó en quant ho consenti la Generalitat, etc. etc.

Será interessant de veure l'efecte que farà això als republicans i intel.lectuals espanyols, els quals, malgrat llur pretés esquerrisme i avençament, son monàrquicament

INSTITVT D'ESTVDIS CATALANS MCMVII Fons Patxot
Arxiu de Història d'Estudis Catalans

1 9 3 2
10 Març

dominadors i pretoriament dictadors, ni capeixen altra democràcia que l'imposar llur voluntat als altres.

Aquest fascicle serà també editat en franès a Paris, si be no escau pas ni al gust, ni al'esperit, d'aquelles gents, però llur llengua es element de difusió.

12 Març

Fra Hermengol Costa
»Nuctemeron»

Mijançant unes ratlles de presentació de n'Estelrich, m'ha demanat entrada Fra Hermengol Costa. Probablement, amb això, N'Estelrich ha desviat una pretença que no li convenia, però, també, tal como ho posa, m'ha procurat una coneixença interessant.

Fra Costa duia un poema sota'l braç, causant de l'entrevista, car li triga publicarlo i no troba manera de ferho. N'Estelrich se li ha excusat.

L'autor, se veu que ha viatjat molt, es home de llengues i ha volgut escriure en català un poema »universal», segons la propia experiencia.

De bell començament li he dit que jo ja havia esmerçat tot el meu esforç durant la Dictadura espanyola i que ara estic retornant a la meva primitiva òrbita d'acció científica i social, de manera que, personalment, no'l podia pas treure a coses.

Ha agrait la franquesa de la meva resposa i hem entaulat conversa llarga i fonda,-d'aquelles que aci no s'estilen amb gent d'Església- i davant de moltes concordances, l'home m'ha ofert efusivament, que si volia, me deixaria la seva obra pera llegirla, sense que això impliqués cap mena de compromis per part meva. Li ho he acceptat, perquè he sentit prou bé que me trobava davant d'un cas.

El poema es intitulat »Nuctemeron», es fill d'un estat d'esperit i sens dubte conté no poca autobiografia.

Després d'una introducció on se descriu la vida cenobítica, entra en escena un Abat que mor i te de retre comptes al Cel, però no li surten i el Gran Jutge li fa una -

INSTITVT D'ESTVDIS CATALANS MCMVII Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 2 rèplica aluidora al final de la qual St. Pere li barra l'en-
12 Març trada del Cel.

Aleshores, l'Abat davalla cap al Purgatori i hi truca. Tampoc l'admeten, si be li concedeixen una estona pera enraonar amb la portera, Sor Tuió, lleidatana. De fet, el poema es aquesta conversa: el dialeg es d'una amargor i cruesa que demana tremp per a seguirlo, es ben bé la sobreeixida d'un home desenganyat a tot drap. La garlaire Tuió no oblida, ni perdona res, sia de nord o de migjorn, d'orient o d'occident; la seva crítica fa la volta al mon. Els conceptes brollen lliurement, amb gran independencia, i devegades en llenguatge nogarie poètic o adhuc escassament literari, fent una anatomia despietada de la humanitat. Acabat el dialeg -d'una extensió excessiva- la Tuió tanca la porta i el pobre Abat se trova altre cop enlloc. Tira cap avall, on ja l'esperaven a l'Infern, per a reblarli el seu mal obrar; no obstant, tampoc se decideixen a admetrel, permor d'algunes oracions que havia recitades i que li serveixen d'atenuant. I l'Abat resta en el No rés, per l'estil del Conte l'Arnau. Clou el poema, un soliloqui abacial.

Indubtablement, en aquesta obra hi ha la tragèdia espiritual de l'autor. Els seus clixés d'una realitat indiscutible, però, enfocantho altrament, veurien altres coses mes encoratjadores en la humanitat, tot depèn del obgectiu i la seva definició. Hi ha moments en les quals la versificació es fàcil i en altres, el ritme se recorda d'Horaci, mes no es pas una obra verament poètica, sinó una tesi vestida en forma poètica.

Si se publica aquesta obra, farà gran escàndol en la majoria de la ntra. gent "soi-disant" creient i, en canvi, servirà d'instrument d'escàndol als de l'altra banda, "soi-disant" avençats, perquè, en el fons, tots ells pateixen la mateixa tara.

I en quant al seu autor, que es frare i sacerdot, no

INSTITVT D'ESTVDIS CATALANS MCMVII Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 2 se pas com s'ho manegaria en aquesta terra avesada al Mo-
12 Març nopoli religiós i eclesiàstic.

15 Març El Dr. Laun, de Hamburg, s'afanyà a acceptar, per
Dr. R. Laun radiograma, el meu ultimatum del 3 ct. i avui li envio
Probes una pàgina composta, com a mostra tipogràfica de l'im-
pressió del seu llibre.

Posteriorment, ha anat enviant original revisat, de manera que resulta clos l'enutjós incident de les seves - preocupacions i susceptibilitats, que no sé qui les li fiu naixer, malmetent la seva equanimitat del començament.

23 Març Ha vingut Fra Hermengol Costa per a recollir el
Fra. Hermengol seu poema, tal com havíem quedat.
Costa

Apart de que -com ja li vaig dir- jo no puc publicar coses fora del sector en que me vaig recloent, reprenent la meva primitiva posició cultural, li he fet avinent que la seva obra, precisament per lo ben intencionada de fonds, però aspra de forma, requereix un moment psicològic mes reflexiu que l'excitació pública actual.

L'Església està rebent una lliçó providencial: s'ha de cenyir a l'espiritualitat d'on no devia haverse esgarriat mai; una lliçó que li costarà molt d'apendre, mal avesada com està a les materialitats i consuetuts que ella mateixa conreava a casa nostra, però "pro domo sua".

D'altra banda, els avençats "parverms" que ara imperen, també han d'apendre que la llibertat vol dir respectar a d'altri i la democracia no consisteix pas en baladrejar, no tenir modos, agavellar sous públics, etc. etc. N'hi ha per estona abans no haurem afinat una mica tot això.

Se veu que el meu consell l'ha decebut. Com tots els qui son dominats per una idea, no es dona prou compte del marc que l'envolta i on ell, de totes bandes, provocaria una reacció contraria de la que bonament preté, i, per llei

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS MCMVII Fons Patxot Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 2 de la vida, no pot pas prescindir d'aquest marc segons ell
23 Març mateix confessa.

Me fa l'efecte que es una mentalitat »diplaice», dintre l'ortopedia eclesiàstica que ací s'estila; es un home fora de lloc o fora de temps i potser totes dues coses d'un cop.

Estudis Universitaris Catalans vol. XVI, nº. 1

Ha sortit el vol. XVI, núm. 1, dels Estudis Universitaris Catalans, el qual conté el treball de Mr. Jacques Flach, sobre la »Marche d'Espagne», que varem premiar en els Concursos Patxot i Ferrer, X Concurs b).

Aquest núm. conté a més, altra col.laboració estrangera, un interessant estudi de Mr. André E. Sayons sobre »Les méthodes commerciales de Barcelone an XIII, siècle d'aprés des documents inèdits des Archives de sa cathédrale».

4 abril Prof. H. Gausseu

Dies enrera En Pau Vila me digué que vindria el Prof. H. Gausseu, de Toulouse, a donar una conferencia, i avui el propi Mr. Gausseu m'ha comparegut, després de fer personalment un pic de telèfon.

El Prof. Gausseu es mes jove del que jo empansava: fill de Foix, se compren l'entusiasme per la muntanya, que respiren els seus llibres: »je me plais plus en montagne qu'à Paris» me deia, i jo l'he felicitat per aquesta confessió, afegint que també tinc aficions feràstegues: hem acabat rient, sense convencionalismes de cap mana.

M'ha explicat que venia de Saragossa i que la seva muller causant d'aquesta »tournée», no havia pogut acompanyarlo pernor de tenir la seva mare malalta.

Hem parlat d'ensenyament, d'organització científica, de la guerra, d'impressions polítiques mundials, de l'esperit català, de les Facultats del Migdia de França, etc. i acabat aquests extensos prolegòmens, hem arribat al veritable obgecte de la visita, a part de la cortesia.

INSTITVT D'ESTVDIS CATALANS MCMVII Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 2
4 Abril

Ha obert la cartera que duia, de la qual n'ha sortit un mapa del Pirineu a gran escala, que hem extés damunt del piano. Aquest mapa, que ve a ser la continuació o complement del que presentà al Concurs de les Memòries Patxot dona detalladament -segons ell- la pluviometria pirenenca.

L'especialista de seguida hi constata la posició dogmàtica característica de l'autor, car l'aspecte general es el de una minuciosa orografia. Per a poder dibuixar fonamentadament un mapa com el seu, caldria tenir mils pluviòmetres més dels que hi ha i amb les sèries d'observacions suficientment llargues; però ell, amb l'impaciencia de tenir ço que per ara no tenim, agafa les observacions de la vall, si n'hi ha, i va apujant les isohietes proporcionalment a l'altitud, seguint una teoria presuposada, i així va xifrant i reproduint, inconscientment la topografia: es el que ja li diguerem, un treball empíric, allà on nosaltres cerquem un fonament experimental i aquesta diferencia de criteri fa que ell trobi massa esquemàtic el nostre Atlas Pluviometric de Catalunya.

Hem tractat de la variació, climàtica del Pirineu, en relació amb els temps geològics, li he parlat de la variació de la pluja amb l'altitud, i dels treballs que jo havia començat a la Vall del Ter, on semblava revelarse un màximum de condensació vers els 1.600 m., passats els quals, s'iniciava una minva; del diametre de les gotes de pluja, que jo havia trobat mes petit del que a primera vista de judicació, etc. Tot aplegat, l'hem feta petar ben be un parell d'hores, per que ell semblava que actues en càtedra, i jo no m'estava de comentar lliurement en el sentit que me dictava la meva experiencia.

Ha estat una visita de cortesia i crítica científica, ben agradable.

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 2

12 abril

"Servicio Meteorológico Español"

Precedit d'una carta molt efusiva del Coronel Meseguer, Jefe del Servicio Meteorológico Español, m'ha arribat l'edició espanyola del "Atlas Internacional de Nubes" edició reduida, encapsalat amb una dedicatòria autògrafa, més efusiva encara, del "Servicio Meteorológico Español" y de su Jefe.

A part d'això, en la portada ha suprimit l'esment de la Institució Patxot, que duen les edicions oficial de la C.E.N.: son les clàssiques "habilidades de l'atmòsfera madrilenya.

Encara que sia el mateix Sr. Meseguer que durant la Dictadura ens denunciava com meteoròlegs separatistes al general Barrera, i que del Dr. Fontseré deia: "lo que le perjudica es su amistad con el Sr. Patxot", etc. etc. vull creure leals les seves expressions i li'n dono gracies sense recordansa dels precedents de la nostra coneixença.

23 abril

Centre Excursionista de Catalunya Festa de la Medalla.

Enguany, tampoc he pogut assistir a la Festa de la Medalla i me dol, perquè el medallista era justament En Jaume Massó i Torrents, amic de més de cuarenta anys enrera.

Hi he enviat, per esser llegides, unes recordances i anècdotes del passat; he evocat la colla de "L'Avenç" i particularment algunes de les seves figures: la seva doble obra, literaria i política, i prenent peu d'aquell romanticisme actiu, faig una crida a la novella generació, per a que s'afanyi a forjar el propi romanticisme i el posi en obra dintre el present ennuvolament social, car les multituds actuals, potser víctimes del contre-cop de la guerra, mostren una psicologia encantada i gaire bé enza, que no les deixa heure esment de la transició mundial que s'està operant i s'acontenten de radio, cine, gramola i automòbil, sense aspiracions que vagin més enllà.

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS MCMVII Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 2

23 Abril

Tot passant, he publicat aquella barrabassada tan tradicionalment espanyola dels temps de D. Eduardo de Hinojosa, Gobernador de Barcelona, qui rebé de Madrid l'ordre d'aplicar la llei de repressió del'anarquisme a les Corporacions i Entitats firmants del Missatge de simpatia al Rei dels Hel.lens, en guerra amb Turquia. Això m'ha donat peu a subratllar l'ascendencia secular dels mals usatges autoritaris, que fan del separatisme un producte genuinament - espanyol, independentment de Monarquia o República, perquè és més fondo que les formes de govern.

Com que En Massó, en la seva joventut, fou un veritable excursionista en tot el sentit de la paraula, espiritual i corporal, he retret alguna anècdota pintoresca com la davallada als Estanys de Carançà, a les fosques, amb un misto per a il.luminar la contrada.

He acabat presentant En Massó com investigador d'Arxius, elogiant el seu treball i capacitat, i la seva dretura en saberse situar i afermar dintre la ciencia internacional, en una època en que ací tot eren entusiasmes intermitents i indeterminats.

Han assistit a la Festa representacions de la Generalitat i l'Ajuntament, que aximateix han près la paraula, Corporacions científiques, literaries, delegacions, foranes, etc.

29 Abril

Bibliografia Catalana
»Premsa»

L'altre dia, en un meeting on se llegiren unes quartel.les d'En Cambó, aquest retregué la Bibliografia de la Premsa, que jo li havia enviat, i digué que al veure tan gran nombre de publicacions que hi figuren solament per neixer i morir al cap de poc, allò semblava una »necròpolis infantívola».

Avui li escric fentli avinent que ha tingut precursos en la seva apreciació, perque quan preparàvem el vol. per a l'impremta, En Jordi Rubió ja solia dir que feiem »el

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 2 panteon de la premsa catalana».

29 abril Basantse en el material d'aquesta publicació, fora molt interessant un estudi de la psicologia del nostre poble en el moment històric de la nostra generació; però, un treball així demana una disciplina intel.lectual mal avinguda amb el meridionalisme.

Potser aquest tema ens el prengui un alemany d'aquells que ho agafen tot començant per el caos d'abans del gènesi i acaben, naturalment, en un altre caos.

17 Maig

Flora de Catalunya d'En Joan Cadevall

L'Institut d'Estudis Catalans m'envià un exemplar del vol. IV de la "Flora de Catalunya" delProf. Joan Cadevall, continuada amb la col.laboració del Dr. Font i Quer.

A prec del Dr. Bofill i Pichot de la Secció de Ciències, la Institució Patxot tenia acceptat de subvenir a l'edició de dit vol. IV per tal de que no romangués aturada l'obra d'En Cadevall i d'estimular aixi la seva represa i acabament.

Juny 23

"Nacionalitats Europees" Congrés de Viena

En Maspons i Anglasell es vingut a la "Masia Mariona", a Moscaroles per acabar les ntres. converses referents a l'assistència de Catalunya al Congrés de Nacionalitats Europees, que deurà celebrarse a Viena, a fi d'Agost, però que ara s'hi celebrarà fi del corrent.

L'any passat, En Maspons dugué al Congrés la representació de la Generalitat de Catalunya, més enguany, cada vegada que n'ha parlat amb En Macià, no n'ha pogut treure l'aigua clara.

La Revolució no ha donat a Catalunya cap veritable polític i els ntres. gobernants actuals son mentalitats febles, esperits esbojarrats o temperaments mancats de tremp moral, que perden el temps en qüestions minúscules o aprofitaments tèrbols, i en canvi no s'adonen de les

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 2
Juny 23

transcendents avinenteses que han tingut a les mans i han deixat perdre. En la vida pública, res hi ha tan deplorablement tràgic com situarse en llocs que no fan per un hom.

Davant d'aqueixa indecisió, i no devent Catalunya abandonar les seves posicions internacionals, he dit an En Maspons que, si ell acceptava de fer el viatge, Catalunya seria representada en el Congrés de Viena per la Institució Patxot. També he recordat que En Masferrer m'havia confessat que pensava anar-hi per darrera vegada.

En Maspons ha respost que sí, que li venia de grat, i aleshores jo l'he pregat que per cortesia ho posés en coneixement d'En Macià si bé prohibia que acceptés cap encarreg d'ell per al Congrés, a menys que pagués la meitat de la despesa del viatge.

Això, no pas per cap raó d'ordre material, sinó com una mena de protesta moral, per la preterició i oblidança de la ntra. trajectoria intel.lectual, que l'actual Generalitat no capeix, ni sent i, per tant, no estima, mentres, en canvi, conrea la disbauxa cridanera i fa política a ran de terra.

Juliol 11

Maspons i Anglasell

Congrés de Viena

De retorn de Viena, En Maspons i Anglasell m'ha donat compte del Congrés de Nacionalitats Europees i de lo bon acollida que fou la proposta que jo li havia encomanat.

No haventse atorgat el premi del Concurs de La Haia, el reservo per un vinent Concurs on demanaré la revisió del concepte d'Estat.

Per raó d'aquest tema, contrari a l'acció abusiva, tirànica i antihumana de l'Estat contemporani, jo desitjava que en el Jurat figurés un membre de les Nacionalitats Europees, i un altra, a ser possible, de l'Unió Interparlamentària, car així l'estatisme hi tindria representació.

En principi, això ha estat resolt a Viena, i ara ens

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS MCMVII Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 2 manca solament triar els noms en llista, cosa que farem amb
Juliol 11 calma passat l'estiu, quan coneguem el caient sentimental de cadascú.

En Maspons m'ha contat els incidents de Praga on fou invitat, i on En Batista i Roca, en el Congrés dels Sokols, bregava amb l'espanyolisme tradicional, ço es, agressiu i absolutista, de les comissions de Madrid, que hi havien anat exclusivament per entrebancar l'actuació catalana.

12 Juliol Rebo carta del General Delcambre avisant que,
Atlas C.E.N. per fí, la setmana entrant m'enviaran les Planxes
General Delcambre de l'Atlas Complet de la Comissió Internacional de Nuvols, per tal de que puguem preparar la ntra. - traducció catalana.

Apart de les dificultats materials, inevitables en les tasques internacionals, segurament que el treball s'ha retrassat permor de discussions tècniques filles de l'estat actual de la nefologia.

Me plau la nova, perquè me triga poder alliberarme del meu compromís de Copenhaguen.

13 Agost M'escriu el Dr. Anumende, Secretari del Congrés
"Nacionalitats Europees" de les Nacionalitats Europees, a Viena.

Dr. Anumende Dona les gracies per haver enviat un representant al Congrés i m'entera dels treballs fets, acompanyantme extractes de la Premsa mundial.

Incidentalment, el Dr. Anumende recorda unes afirmacions meves que el sorprengueren en la seva darrera visita i ara reconeix que me sobrava la raó.

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 2 En Jordi Rubió es vingut a passar la diada en la
9 Setembre. Masia Mariona, de Moscaroles, amb dos dels seus fills
Jordi Rubió. i després de tractar de les coses que duem entre mans, ha tingut la cortesia d'enterarme de la nova organisació cultural que serà proposada a la Generalitat d'ací pocs dies i m'en ha llegit la pauta.

La capacitat intel.lectual d'En Rubió i la seva experiencia administrativa dintre de l'encarrilament present, donen autoritat a les seves propostes.

Com sempre, en ço de casa nostra, jo hi he trobat excès de reglamentació i falla d'iniciativa individual; li ho he dit, però ell m'ha respost que N'Anguera de Sojo li havia aconsellat no trencar actualment el lligam polític-administratiu, perquè els polítics son gelosos d'intervenció i comanament.

D'això, l'amic Anguera ne sab certament força més que jo.

No obstant, doctrinalment, el meu punt de vista és romàs allà mateix on era.

13 Setembre. Havent-me telefonat N'Agustí Calvet (Gaziel) al
Jaume Carner. Montseny, dient que tenia un encàrreg per a mi d'En
Agustí Calvet. Jaume Carner, actual Ministre d'Hisenda de la República Espanyola, i que li convenia aclarir com més aviat millor, he baixat a Barcelona i he visitat En Calvet, convalescent en el seu domicili del Passeig de la Bonanova.

En Carner, segons sembla, ha oblidat que forem companys de col.legi i els nombrosos encreuaments que hem tingut en l'actuació pública catalana, car li digué que no em coneixia.

En la seva posició ministerial a Madrid, En Carner s'ha trobat amb que ell no tenia premsa, mentres tots els contraris ne tenien, i com que are hi ha en venta dos rotatius madrilenys, "El Sol" i "La Voz", En Carner voldria aprofitar-ho fent-ne un instrument d'acció catalana, per a qual fi sollicitava l'ajud pecuniari; tal era la demanda que En Calvet

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 2 me trametia.

13 Setembre. Prescindint de que no m'interessa la premsa, ni les qüestions madrilenyes, ni la política espanyola, he agrahit la cortesia de la consulta i he respost que quan la crisis econòmica mundial m'obliga a eixalar els meus treballs, m'era impossible compartir els d'altri.

2 Octubre. Tancat el terme d'admissió de treballs, ha resultat desert el XIIe Concurs Patxot i Ferrer.

XIIe. Concurs Patxot i Ferrer.

Convocat durant la Dictadura, el tema del Concurs, "La llibertat religiosa i l'estatisme eclesiàstic", no ha pas perdut la seva actualitat malgrat el capgirament portat per l'adveniment de la República.

L'estatisme eclesiàstic, fou una transgressió en comandita de Madrid i Roma, a base de materialitat disfressada d'esperitualitat, que assolí el seu màximum durant la Dictadura; mentre que ara, en plena democracia i liberalisme republicans, la llibertat religiosa tampoc se veu ben clar.

Per tan, el tema segueix essent d'actualitat cremadora i malgrat el nombre d'eclesiàstics i laics que el senten i s'el tenen resolt "in mente", no han presentat cap treball perquè encare no s'han deseixit d'aquella temença de Veritat que jo els vaig retreure quan era hora.

10 Octubre. Se m'ha presentat En Felix Durán i Canyameres oferintme una "Historia de l'Esculptura Migeval Catalana", per si la volgués editar.

Felix Duran i Canyameres. "Esculptura migeval Catalana".

Li he dit que, malhauradament, els temps son d'encongiment i no pas de desplegament, perquè la major part dels Goberns no permeten que els estrangers disposin dels diners que tenen en els divers paisos.

He fet preguntes sobre la gènesi i manera del seu treball i en una estona de conversa agradable i assenyada, he donat una ullada a la seva obra, que és voluminosa i m'ha

INSTITVT D'ESTVDIS CATALANS MCMVII Fons Patxot Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 2 semblat ben enfocada dintre l'emmarcament social corres-
10 Octubre. ponent.

29 Octubre. Entre el munt de papers acumulats du-
Francesc de B. Moll. rant la meva llarga absencia, trobo una car-
Diccionari Català - Valencià - Balear." ta molt enderrerida d'En Francesc de B Moll, encarregat de la publicació del Diccionari Català - Valencià - Balear.

En Moll me recorda els milers de cèdules que vaig enviar a Mn. Alcover anys enrera, en els seus bons temps; se plany de les dificultats amb que topa per la realisació de l'obra, principalment per "l'abstenció del públic català", i sol.licita ajuda material.

Avui li responc que la seva carta me fa pena per moltes raons.

En primer lloc, recorda l'esgarriament de Mn. Alcover, del qual haurà heretat moltes amargors.

Després, també me recorda l'errada dels que havien de casar el ntre. llenguatge vivent amb la disciplina gramatical, i per desconeixement d'una cosa i abús de l'altra, n'ha resultat una ortopedia lingüística deplorable.

Finalment, li dic que no el puc pas ajudar material - ment, perquè la crisis econòmica i els constreniments estatals, me limiten a liquidar els feixucs compromisos que encare tinc.

I me despedeixo expressantli la meva simpatia moral, que val quelcom en aquests temps de materialitats.

21 Desembre. Rebo carta del General Delcambre fent-me saber
Atlas C.E.N. que està molt avençada l'edició de l'Atlas Complet de Nuvols i permor d'això, demana si li puc enviar quelcom a compte del meu compromís.

Ho aprofito per a saldar definitivament aquest deute que venia arrossegantse de lluny, cosa gens plaent en les

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 2

21 Desembre.

actuals dificultats econòmiques i sobretot amb les trabes que arreu hi ha per al moviment del diner.

Vull recordar que aquest compromís el vaig contreure durant una visita de cortesia que me feu el General Delcambre estant jo al llit i que després el Dr. Fontseré formalisà en nom meu en la reunió del Comitè Meteorològic a Copenhague, on motivà l'incident del ram de flors, consignat en el seu lloc.

27 Desembre.

Observatori de St. Feliu de Guixols: Materials i Documents.

Per tal d'anar aumentant els materials catalans d'observació física, que el Dr. Fontseré persegueix amb tanta cura i constancia, fa temps que vaig depositant en el Servei Meteorològic de Catalunya, documents provinents del meu Observatori Català de St. Feliu de Guixols.

Anys enrera ja vaig portar al fons de la Xarxa Pluviomètrica de Catalunya, els originals de la Xarxa que jo havia organitzat per a un estudi especial, que motivà la publicació del meu assaig de pluviometria catalana (1912).

Derrerament han anat cap al Servei Meteorològic de Catalunya, en qualitat de dipòsit com tot lo altre; divers registres de St. Feliu de Guixols, nombrosos meteorogrames i dues caixes de bobines amb centenars de metres d'inscripcions del meu anembmetre de màxima, que seran d'utilitat en l'estudi sobre la tramontana que està preparant el Dr. Fontseré. Resten encara mes registres i meteorogrames a St. Feliu de Guixols, que faran la mateixa via i així aviat serà liquidada aquella il.lusió meva de joventut, que fou l'Observatori Català.

Cantemli una absolta.

Nat en l'escalf d'una idealitat, esdevingué per a mi una fruïció i consol morals, que me sostingueren en crisis atuïdores i finà per defallir física després d'un

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 2 esforç que vull creure no ha pas estat inútil per a l'esperit

27 Desembre. col.lectiu.

29 Desembre. Rebo de la impremta el primer exemplar de "Guiu

"Guiu Terrena" del P. Xiberta. Terrena", de Fr. Bartomeu F.M. Xiberta O.C.

Coneguí el P. Xiberta a l'Arxiu de la Corona d'Aragó on m'el presentà el Dr. Josep M. Llovera com un deixeble predilecte seu i temps després, el Dr. Llovera m'hi tornà a encarar, en la Biblioteca de Catalunya, sol.licitant l'edició de l'extensa monografia que el jove carmelità havia escrit sobre "Guiu Terrena" Bisbe de Mallorca i d'Elna, i que el P. Xiberta desitjava veure individualitzada en català, mellor que englobada en una Anolecta fora encalç del públic no especialitzat.

Vaig acceptar la proposta, després de parlarne amb En Jordi Rubió, i així es nat aquest vol. II de la Sèrie Monogràfica dels Estudis Universitaris Catalans.

31 Desembre. M'ha arribat de Paris una comunicació sol.licitant

Premi Nobel Proposta. l'adhesió al Patronatge de la candidatura del Prof. Rafael Altamira per el Premi Nobel de la Pau, de 1933. Apart de la seva historia i actuació intel.lectuals, el Prof. Altamira colaborà activament en l'organització del Concurs de La Haia, i fou ell qui transmeté l'embaixada del Prof. Anzilotti quan, per raó de la pressió feixista, li calgué dimitir el seu càrreg de membre del Jurat d'aquell Concurs.

De grat he firmat la proposta en nom de l'Institució Patxot i aixímateix ho he demanat an En Maspons i Anglasell, qui ha signat com President de l'"Association Internationale pour l'Etude du Droit des Minorités."

I es plaent de tancar l'any amb un acte d'amistat.

==========

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 3

2 Gener

XIII^{è} Concurs Patxot i Ferrer.

Enguany si que puc ferme ben bé la il.lusió de que ha estat profitós el "Plany" que vaig publicar en la premsa temps enrera.

Ahir finava el terme d'admisió de treballs per al XIII^{è} Concurs Patxot i Ferrer i tenim entrats tres concursants: un de castellà, l'altra català, i el darrer anglès, arribat de Pollensa (Mallorca).

L'autor castellà dugué personalment el paquet, per expressar la seva entusiasta sorpresa de que a Catalunya "hi hagués qui se preocupés" d'un tema com el que motiva el Concurs, ço es, l'Apologia de la Personalitat Humana.

A veure si d'aquesta diversitat sortirà un llibre per iniciar la sèrie d'estudis sobre actualitats transcendents.

2 Gener.

"Conférence Internationale pour l'Enseignement de l'Histoire".

Resposta al Prof. R. Altamira.

Per culpa de les empentes de fi d'any, fins avui no m'ha llegut de respondre a l'amable carta que el 10 Dbre. pt., m'escrigué el Prof. Rafael Altamira, sol.licitant la nostra simpatia per a la "Conférence Internationale pour l'Enseignement de l'Histoire", que ell presideix.

Me plau de retrobar en la seva carta i en els impresos que acompanyaba, aquell Altamira de "La España Regional" del temps d'En Pella i Forgas, on l'Altamira destacava com un esperit avançat dintre'l marc d'aleshores i que ara veiem culminant en la tasca conservadora de Jutge del Tribunal Permanent de Justícia Internacional, de La Haia.

Indubtablement, que una de les moltes falles del present ensenyament estatal, es el mal us que es fa de la His-

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 3 toria.

2 Gener. Com que l'ideal de l'estatisme no es pas fer homes -que se li redreçarien en retrets incontestables- sinó arremadar contribuients i preparar futurs soldats, els Estats tenen gran cura, en llurs escoles oficials, d'ensenyar als infants que de seguida d'haverse fet el mon, florí llur propi pais, i d'una manera tal, amb totes les qualitats imaginables, que llur terra se convertí en centre de l'humanitat i, per tant, amb dret de menysprear o apunyegar els altres, segons convingui.

Si esbrinessim a fons els intensius de la guerra, trobariem que aquest mite historic hi juga un paper determinant, al costat de l'Estat pedagògicament mentider com instrument "facilitant". La guerra Europea, desfermada per una alta burocràcia, premeditadament criminal, n'es un exemple catastròfic.

La "course à l'enfant" es un estigma de la pretesa civilització contemporania.

Responc al Prof. Altamira enviant-li l'adhesió de la "Institució Patxot", felicitantlo entre altres coses, per l'encert d'organitzar la Conferencia independentment de la política i de la intervenció estatal, segons ell mateix fa constar.

18 Gener. M'ha visitat En Josep Carbonell a qui jo desit-
J. Carbonell. java veure amb motiu de la Festa que està ormejant En
Occitania. Batista i Roca, i a la qual assistirà gent occitana; car me semblava que se podria aprofitar aquesta avinentesa per a donar una empenta a la projectada "Miscel.lania Occitana": la coneixença personal facilita i aviva el compromís. En aquest sentit havia parlat am En Maspons i Anglasell, el qual haventse trobat amb En Carbonell, ha provocat la visita d'avui.

En Carbonell ha començat per ferme la descripció de

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 3 l'estat actual de la ntra. relació occitana, els fruits de
18 Gener. la qual se ressenten del magre ajud que actualment pot aportarhi la generalitat i, potser, de que no tots els del Govern Català capeixen prou bé la trascendencia d'aquestes tasques.

De moment, la preocupació principal de l'Institut d'Estudis Occitans es la gramàtica, que en mans de l'Alibert, s'agermana amb l'ortografia catalana. A més dels Evangelis, ja publicats, els occitans treballen en la traducció de St. Pau; també es començada la traducció de clàssics llatins, etc.

En quant a monografies per a la "Miscel.lània", n'hi ha algunes de promeses, però costa de trobar gent ben situada dintre la ntra. orientació: els portem aventatge i cal saber esperar bo i ajudant-els.

Hem fet conversa retrospectiva sobre temes i èpoques d'historia migeval i li he recomanat que cerqui un historiador occitanà, degudament preparat, que s'enamori del següent tema: "Com es que en l'Edat mitjana, éssent més civilitzat el migjorn, fou vençut i invadit per el Nord?"

19 Gener. Dès de Roma m'escriu Fr. Bartomeu Mª. Xiber-
P. Xiberta, O.C. ta O.C. dient que ha rebut el primer exemplar del seu "Guiu Terrena" i amb motiu d'això dona gracies per haver pogut veure realitzada "la seva il.lusió" de publicar aquell estudi en català.

20 Gener. La República Espanyola, ajudada, o mellor dit,
Anècdota. atiada per les primeres figures d'aquella intel-
Autonomia Universitaria. lectualitat occidental, ha tingut gran cura de privar que la Universitat de Barcelona fos catalana; però com que l'Estatut permet demanar l'autonomia universitaria, l'amic Dr. Fontseré ha mogut la qüestió, motivant que una representació de Llicenciats portés al Rector de l'Univer-

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 3 tat per tal de donar forma a un document que en aquest sen-
20 Gener. tit calia trametre a la Generalitat de Catalunya.

El Rector de l'Universitat, Sr. Serra Hunter, al rebre els delegats, feu de primer resposta: que ell era home de partit i no podia dir res sense de primer consultar el partit. Exactament la mateixa falsa posició d'En Macià, qui pregona i sempre repeteix que ell es cap d'un partit, ans que tot. Això tradueix el moment psicològic dels homes que ara son en primer rengle.

Posteriorment, sembla que la qüestió de l'Universitat s'ha encarrilat i diumenge vinent hi ha convocada una reunió d'entitats pera tal fi.

26 Gener. M'ha visitat una comissió de la Federació Cata-
Federació Catalana d'Estudiants Catòlics. lana d'Estudiants Catòlics, composta d'un navarrés i un català, duent unes ratlles-programa d'En Valls i Taberner, on s'exposava un plà d'ensenyament de cara a la joventut, per tal d'arribar a una selecció amb vistes al Magisteri. Han dit que no venien a demanar res, sinó a exposarme una idea confiant que mereixeria la meva simpatia.

Els he respost que de simpatia ne tinc molta per gran nombre de coses, malgrat me sia impossible contribuïr-hi de cap manera, sobretot ara que'm veig obligat a plegar veles i m'estic encongint a una migrada part del meu camp d'acció.

Hem parlat de l'actual estat d'esperit de la joventut escolar, que desconec, però que'm sembla bon xic grisa; m'he adonat de llur divorci amb els professors, i m'ha sorprès una vegada més, que raonant tothom individualment tan bé, gaudim unes resultants col.lectives tan fallades.

La conversa s'ha anat generalitzant i parlant de coses de la seva terra, el navarrès m'ha enterat de que els carlins allà son els enemics del progectat Estatut vasc:

INSTITVT D'ESTVDIS CATALANS MCMVII Fons Patxot Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 3 "fueros, si! Estatuto, no!" sembla que es llur mot d'ordre.

26 Gener Ja que venien lluint divisa catòlica i ací el catolicisme es una còmoda consuetut dogmàtica, he volgut tractar una mica la falsa situació de l'Església, filla de la seva anterior posició falsa, que ella mateixa s'agravà durant la Dictadura militar espanyola, sobretot a Catalunya, posantse a servei de la transgressió reial i contra l'esperit del nostre Poble.

He fet remarcar que actualment l'Esglesia no mostra cap pressa en canviar la conducta, sinó que es complau en romandre expectant, en la refiança d'una cobejada Restauració, on rescabalarse d'enyorats privilegis, monopolis i mals usatges, que de vegades servien de patent de corsari. Aquesta disposició moral es perillosíssima, perque referma la materialització que ha fet davallar la nostra Esglesia, a la seva present decadencia.

Raonant així, ha començat a sagnar la ferida, i he devingut una mica elocuent. Parlant, parlant, per amor d'espiritualitat i abraçat a la doctrina cristiana, he anat fent marxa enrera i, de mica en mica, desbrossant la pujada, hem arribat fins al Sermó de la Muntanya, on raja aquella deu de puritat que no cal oblidar mai, si's vol servar l'espiritualitat neta d'oportunismes i sofismes, que no son sinó tapadores de materialitats i egoismes.

El meu auditori, de moment sorprès i gaire bé esverat, s'anava corprenent del raonament i ha acabat compartint-el.

També els he avançat que demà passat, els Concursos Patxot i Ferrer convocaran un novell Concurs el tema del qual crec que interessarà an ells i a ço que ells representaven.

I he tancat l'audiencia declarant-me estudiant vitalici, com ells, si bé madur i marcit.

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 3 Avui, diada de recordança, he publicat com
28 Gener de costum la XIVª Convocatoria dels Concursos
XIVè Concurs Patxot i Ferrer.
Patxot i Ferrer.

Seguint la meva lluita contra l'estatola - tria, l'apassionament de la reacció política esquerrana espanyola, m'ha donat fet el tema de la Convocatoria d'enguany, que en aquest moment psicològic no podia ésser altra que: "La llibertat d'ensenyament i la independencia de la intel.ligencia."

En el davantal de presentació del tema, no faig pas acatament al dogma de la sobirania de l'Estat. Fa gracia de veure com els "soi disant" extremistes esquerrans s'arrapen a la sobirania que, al cap i a la fi, es un concepte provinent de la lluita pel predomini entre el Papat i l'Imperi, dues causants que no son pas precisament esquerranes.

Tampoc reconec a l'Estat la seva pretença de monopolitzar el mestratge de ciutadans, car la coacció i tirania intel.lectuals sòn les mes inadmissibles de totes, i reblo el meu argument afirmant, ras i curt, que la missió de l'home es força mes enlairada i complexa que el servir merament de ciutadà.

L'amic Jordi Rubió, a qui he donat la convocatoria abans de tramètrela a la premsa, no ha pas amagat la seva sorpresa de veure el meu poc respecte estatal i sobretot s'ha estranyat de que jo diferencies el ciutadà de l'home. Per ventura no's considera'l "summum" de la ciutadania el fer de soldat i posarse a matar homes, quants més millor? I es gaire humà, això de matar homes?

2 Abril. Després d'entrebancs de totes menes i, entre
De la Colla ells, sobretot, la malaltia del Cap de Colla, Mtre.
"Mariona".

Francesc Matheu, avui hem celebrat el dinar de consuetut, al acabament del qual, La Colla havia de ferme la

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 3 presentalla protocolaria del llibre "Mariona", fill de
2 Abril. llur visita d'aquest estiu, a la ntra. Masia Mariona, en el Montseny.

En el restaurant Martin, ens hem aplegat: la Sra. Cabot, Na Montserrat Matheu i la Srta. Font, a més de la meva esposa i la ntra. filla Ció; Mtre. Francesch Matheu, En Joaquim Cabot i Rovira, En Ferran Agulló. Mossen R. Garriga, N'Alexandre Font, N'Enric de Fuentes, En Joan M. Guasch, En Lluis Via, el ntre. gendre Manuel Carreras i el promès de la Srta. Font.

Arribats al cafè, han comparegut: En Joan Ruiz y Porta, En Joaquim Guitert i En Manuel Vilà.

Després de les postres ha començat el ritual, llegint cada autor el propi treball. Segueixen una usança molt ben pensada i es que, com que cap autor coneix l'escrit dels seus companys, perquè cadascú se corregeix el seu, la lectura resulta una sorpresa pera tothom.

Hi ha treballs en vers i en prosa i els avis de La Colla, Mtre. Matheu i En Cabot, s'han recordat en llurs escrits de la ntra. neta Nuri, que també feu el seu paper en el Montseny.

Acabada la lectura, he demanat que me deixessin posar el colofó al llibre llur, dient-els que agraïa l'ofrena, no solament pel fonds, sinó també per la forma, perquè un llibre es cosa perdurable i aquest llibre du un nom, "Mariona", que per a nosaltres ho es de perdurable. Quant al fons, tot ell es sentiment, i en la davallada de la vida, la ntra. natura humana, s'aconhorta en el sentiment.

Al pendre comiat, En Joaquim Guitert, ens ha convidat, en nom de N'Eduard Toda, per a que li fecim una visita a Poblet, proposta acceptada pels concurrents.

No han pogut assistir al dinar: N'Alexandre Bulart i Rialp, i en Joan Santamaria. En Francesc M. Masferrer, fa temps que és a l'Argentina.

INSTITVT D'ESTVDIS CATALANS MCMVII Fons Patxot Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 3
15 Abril.
Prof. Rudolf Laun.
"Staat und Volk".

Per fi, avui, la Impremta Elzeviriana, m'ha portat els primers exemplars de l'obra del Prof. Rudolf Laun, d'Hamburg, "Staat und Volk", la publicació de la qual fou recomanada per el Jurat del meu Concurs de La Haia.

Aquesta obra sortirà en un moment psicològic ben antitètic de la seva doctrina, especialment a Alemanya, on fou nada.

Seria curiós que, com colofó del Concurs, aquest llibre obtingués de Hitler un incident similar al que el feixisme concedí a la Convocatoria.

D'aquesta manera, el meu tema de "la regressió en l'Europa contemporania", que tant enfurismà els idòlatres de Mussolini, seria justificat de sobres per els seus mateixos adversaris.

22 Abril.
Tretzè Concurs Patxot i Ferrer.
Veredicte.

A casa d'En Maspons i Anglasell, ens hem aplegat aquest matí, amb En Josep Mª. Batista i Roca, per tal de donar veredicte del XIIIe Concurs Patxot i Ferrer, corresponent a l'any 1932.

Aquest Concurs ha resultat, talment, internacional, car s'han presentat tres obres: una en castellà, l'altre en Català i la tercera en anglès, però duent el lema alemany.

La decisió no ha pas estat gaire laboriosa, per la gran diferencia de qualitat, de fons i de forma, dels tres concursants.

El primer, castellà, du per lema: "Summum jus, summa injuria", i vol ésser tan original, que s'ha faisonat un estil i una gramàtica propis, per la qual raó va precedit d'una mena de vocabulari-clau, a fi de que el llegidor arribi a capir el treball, si es que no s'adona massa aviat de que no val la pena, a menys que vulgui aprofitar-ho per un estudi de psicologia experimental en ço que pertoca a

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 3 l'auto-obsessió.

22 Abril. El segón, en català, "Personalitat", es plè de bona voluntad i revela qualitats especulatives. Prescindint completament del factor experimental, la seva intuició es mancada de disciplina bàsica; sembla elucubració d'algun d'aquells joves, que sense formar ben bé dintre la tradició del segle passat, tampoc s'han deixat masellar per l'indeferentisme regnant. Com confessa ell mateix, posa de banda tot aspecte jurídic i va guaitantse en dintre, esplaiant les seves inquietuds espirituals.

El tercer, anglès, es un treball que'ns arrivà en dues meitats, procedent de Pollensa. Se titula "The Doctrine of Personal Right" i el seu lema es l'aforisme alemany "Im Schatten, hober Fichten".

Comença amb una entrada de cortesia, on se recorda massa del llibre de Madariaga, el qual l'ajuda a cometre l'errada de consuetud entre els estrangers, ço es, de creure que la nació Espanya és una realitat i que, per tant, tots som espanyols i no hi ha altra cosa que espanyols. Es estrany aquest "lapsus", tenint en compte l'esperit anti-estatal i individualista de l'autor.

Segueix després un estudi interessantissim i ben documentat de les experiències socials angleses, sistematitzades segons la doctrina filosòfico-política tradicional de l'Anglaterra.

Es ben bé el tema del Concurs posat en obra, però concretat a un sol país. Això, que pot semblar, i adhuc és, un inconvenient, per referencia a una teoria, se troba compensat pel fet de que essent Anglaterra un poble capdavanter, que ens du més de mitja centuria d'aventatge en aquestes qüestions, el treball esmentat ens presenta resolts i fallats gran nombre de problemes, que ací ara comencem d'encetar, seguint orientacions que l'experiencia d'allà va eliminar i condemnar.

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 3 Hem acordat atorgar el premi an aquesta

S. Hutchinson Harris: "The Doctrine of Personal Right". obra anglesa que du el nº 3 d'arrivada al Concurs, l'autor de la qual ha resultat dir-se S. Hutchinson Harris.

Personalment, m'ha rejovenit el trobarme en calent amb un spencerià com se mostra aquest senyor, que me recorda l'atmòsfera d'un important sector de la societat anglesa, en els temps en que jo hi era estudiant.

23 Abril. Després de tres anys d'absencia, aques-

Centre Excursionista de Catalunya. Festa de la Medalla. ta nit he pogut compartir personalment la Festa de la Medalla, en el Centre Excursionista de Catalunya.

El medallista d'enguany ha estat En Pere Pach, l'antic "conserge" del Centre, ànima senzilla, home de bé i vell excursionista, el qual, encara ara, enllà de la setantena, té cura de tancar el Xalet d'Ull de Ter, quan s'acaba la temporada.

La sala d'actes era ben plena, exteriorisant la simpatia amb que ha estat acollida l'encertada designació del medallista. Han assistit: En Serra Hunter en representació de la Generalitat, i En Rosell i Vilà per delegació de l'Ajuntament, a més de nombroses representacions corporatives.

Al entrar En Pach, ha estat acollit a peu dret amb un entusiasta aplaudiment, que l'ha emocionat i dos companys li han fet costat durant la resta de la ceremonia.

En Pelegrí Casades i Gramatxes, per dret d'edat i de companyonia, ha fet la presentació del medallista, intercalant-hi fragments de l'auto biografía d'En Pere Pach, al qual ha lliurat la Medalla.

Se tracta d'una vida senzilla de lealtad i meritoria perseverancia, que m'ha donat el tema doctrinal del meu parlament, en el qual no ha pas mancat duresa contra les tendencies inhumanes del present.

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 3 He proclamat el regne de la Llei moral i la seva su-
23 Abril. perioritat: m'he confessat romàntic convençut i perxò, ar-
rapat contra corrent, seguia predicant l'espiritualisme;
he anatematitzat el paganisme i la tirania estatals, que
anul.len i trepitgen l'home; he condemnat els goigs pro-
fans que l'escola oficial ens ensenyava i que al fernos
grans hem tingut d'esquinsar, perquè ens enganyaven i
ferien; he cantat la personalitat humana i la ntra. vida
moral; he declarat que en la regió sobirana del ntre. és-
ser, l'ànima, les lleis jussanes no tenen jurisdicció, ni
autoritat; he remarcat que el deure, no'l definien pas
prescripcions comminatories externes, sinó que és acció
de consciencia i no pas sotsmetiment; i seguint raonaments
semblants, he deturat la catilinaria dient que pensavem així
els qui encara crèiem en l'home, perquè encara no arribem
a creure en els homes.

Referint-me després al medallista, l'he tractat com
una exemplaritat de la meva doctrina i de la supremacia de
la Llei moral.

Guiat senzillament per aquesta, En Pach ha gaudit
la bellesa del mon exterior i, permor d'això, no s'ha em-
malurat en filosofies exasperadores, ni ha seguit les males
arts d'anar en davant, no respectant res; ha sabut trobar
els tresors de la vida interior, els entusiasmes de la
qual, l'encaminaren a Casa nostra, on ell és imatge de
perseverancia i la Medalla ha anat a sobtarlo en l'ombra,
per a pregonar el ntre agraïment.

En Serra Hunter ha clos l'acte amb unes paraules de
simpatia, en nom del President de la Generalitat; s'ha
referit a conceptes meus, glosant-els en el sentit de que,
per damunt de les diverses idealogies, estaba segur de que
tots ens trobariem en l'espiritualitat de Catalunya.

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 3 Rebuda una carta firmada per J. Planes Mun-
29 Abril. det, de Girona, declarantse autor del treball nº
Boires foranes. 2 del XIIIè Concurs Patxot i Ferrer, i demanant
el retorn del seu plec.

Amb motiu d'això, fa una pila de consideracions refutant l'apreciació del Jurat, el qual tingué la discreció de no retreureli públicament aquell paragraf de la convocatoria on se prevé que en els temes socials cal prescindir d'abstraccions i treure conclusions de les coses viscudes.

Havent-li passat per alt dit advertiment, l'autor no compren la ntra. frase i creient que s'el considera indocumentat, se justifica esmentant una colla de noms alemanys i així descobreix el mal que hom de seguida sospita llegint la seva obra: es una víctima més de la nebulosa influència que la mentalitat alemanya produeix sobre la nostra. Aquella pretesa filosofia d'Eugeni d'Ors, que jo vaig calificar de "Art d'enterbolir l'aigua clara", fou la precursora d'aquests esgarriaments d'intel.ligencies que altrament donarien mellors fruits, i ben nostres.

29 Abril. L'autor del treball premiat en el XIIIè Concurs
S. Hutchinson Patxot i Ferrer, S. Hutchinson Harris, haventme dema-
Harris. nat el seu original per revisarlo, avui li responc fentli algunes "suggestions".

Començo per dirli que agraïm l'intenció de cortesia que li ha inspirat les primeres pàgines del seu llibre, en les quals s'endevina l'influencia de la darrera obra de Madariaga: els polítics no son pas bons mestres de doctrina.

Li faig avinent que Espanya no ha estat mai una Nació, sinó una heterogenia estructura política, mal bastida, en la qual hi ha dos esperits que no lliguen: Castella, hereva i practicant de la tradició romana govern = domini; i Catalunya, liberal i democràtica, freturosa d'in-

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 3 dependencia. Llevat de Catalunya, que es individualista,
29 Abril. la resta d'Espanya son pobles gregaris, diferentment del que Hutchinson Harris suposa en la seva introducció.

Com que en una carta me parlava de dictadures, li recordo que nosaltres, catalans, l'hem soferta i que no deu ignorar que la dictadura militar de la monarquia espanyola, anava principalment contra Catalunya. De tot això i de moltes altres coses els estrangers no s'enteren, perquè se fien massa de l'informació oficial.

Tanco la meva resposta advertint que qualsevol addició feta a l'original, caldrà que sia sotsmesa al Jurat.

12 Maig. Ha sortit cap Hamburg per via marítima, la
Expedició de la edició Laun. meitat de l'edició de l'obra del Prof. Laun, que li correspon segons les condicions del Concurs de La Haia.

Com que els futurs llegidors d'aquesta efemèride difícilment se donarien compte del gros problema que aquesta expedició suposa, l'explicaré per tal de que vegin fins a quin punt de complicació i d'absurditat ha arribat l'estatisme contemporani.

Els Estats son actualment unes capses tancades d'on no pot sortir res, ni tampoc entrar-hi, sense autorització de la intervenció corresponent. Permor d'això, al tractar de donar al Prof. Laun ço que li pertoca, ha calgut començar per demanar al Govern un permis d'exportació, el qual se concedeix amb la condició de que la valor de la cosa exportada ha de retornar cap ací: l'internacionalisme d'abans s'ha anat encongint fins el localisme rabiós que ara impera.

El nostre cas no comportava l'exigencia reglamentaria i ha motivat explicacions i preguntes i justificants i perdua de temps i paciencia, per fer triomfar la lletra de la Convocatoria, fins que les caixes s'han pogut embarcar sense

INSTITVT D'ESTVDIS CATALANS MCMVII Fons Patxot Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 3 que se considerés exportació de capitals, o sia, sense
12 Maig. exigir el retorn de la valor llur.

Aquest incident es simpotmàtic de l'economia que ara s'estila i de l'estat d'esperit dels actuals governants, els quals pretenen atenuar la crisi econòmica mundial amb uns mitjans que l'agraven.

15 Maig. M'ha fet visita el Dr. Ammende, l'aventura del
Dr. Ammende. qual jo ja coneixia i que ha motivat animats comentaris.

El Dr. Ammende asistí a un meeting de San Sebastian, on exposà, com de costum, la seva doctrina de les nacionalitats i de la solució federativa; després, seguí cap a Galicia i devallà a Portugal. Al voler tornar a Espanya, se trobà amb que el Consul li negà el visat del passaport, i aleshores el Dr. Ammende telegrafià an En Maspons i Anglasell, demanant que mirés d'aclarir l'embull.

En Maspons i Anglasell anà a veure el Governador de Barña, Sr. Atmetlla, el qual oferí transmetre el prec al Ministre de la Governació, de Madrid.

La resposta no's feu esperar i deia textualment que el Ministre no el podia complaure perquè "el Dr. Ammende havia estat expulsat d'Espanya com agent separatista, de conformitat amb la demanda del Governador Civil de San Sebastian".

El Governador de Barña. envià còpia de la resposta an En Maspons i Anglasell i aquest li'n donà gracies en una carta on, de passada, se feia avinent l'efecte que produïria en el Secretariat de la Societat de Nacions, de Ginebra, quan s'enterarien de la barroeria del Ministre espanyol.

Sembla que el Sr. Atmetlla comunicà igualment aquesta carta a Madrid, i això, afegit a les gestions que allà també feia N'Estelrich, en companyia d'un diputat basc i altre

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 3 de gallec, donà per resultat que el Dr. Ammende obtingués
15 Maig. el visat del passaport i tornés a Espanya, però amb la condició de que havia de passar de tranzit, segurament perquè així se salvava l'honor nacional del disbarat comès.

El Dr. Ammende m'ha dit que durant l'incident, s'havia recordat moltes vegades dels meus raonaments de dos o tres anys enrera, i ha confessat que jo tenia mes raó del que convindria i ell mateix hauria desitjat, perquè no es pas en l'arbitrarietat i el domini que se poden basar estructures federatives. Ve sorprès de l'esperit i organització que ha trobat a Basconia, i molt esperansat del despertament nacional de Galicia.

Ha insistit molt en l'importancia del moment actual i en la necessitat de que els catalans mantinguin llur posició en el Congrés de Nacionalitats Europees, anant de costat i en avinença amb els nacionalistes bascs i gallecs.

Tot parlant, hem tingut la vergonya d'oïr que ell havia pagat de la seva butxaca la cotisació oferta per el President de la Generalitat i deguda encara. Aquesta darrera part jo ja la sabia, l'altra no.

La sessió s'ha allargat filosofant sobre els fets consumats en el nou estat de coses; hem resseguit la història íntima de l'Estatut, l'escatimament i la malfiança que tradueix; hem notat caracteristiques de la gent que hi ha intervingut de banda i altra, tractant-ho no pas precisament com qüestió política, sinó cercant-hi ensenyament doctrinal de sociologia experimental.

Li he demanat que parlés de Hitler i de la inconcebible actuació d'Alemanya contra els jueus. Ha respost que, al seu entendre, Hitler es un home plè de bona voluntat, que no el guia cap profit personal, sinó un idealisme general; que això dels jueus, molt abundants i preeminents a Alemanya, era una atmosfera creada per els seus subal -

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 3 terns, permor de moure i engrescar el poble, el qual ara
15 Maig. donava compliment an aquelles prèdiques imprudents. Ha reconegut en això una errada molt grossa, que costa a Alemanya l'aïllament en que se troba, perquè els seus enemics l'han sabuda aprofitar. El Dr. Ammende es estonià, però apar que ressenti facilment la seva ascendencia alemanya.

He retret el meu projectat Concurs sobre la revisió del concepte d'Estat i li he dit si podia proposar noms per el Jurat: me'n cal un d'anglès i l'altra de qualsevol banda, menys alemany, car, en aquests moments, Alemanya s'havia situat fora Concurs. He subratllat que convenia en el Jurat un delegat oficial del Congrés de Nacionalitats Europees, i també un de l'Unió Interparlamentaria, la qual cosa li donaria gran equitat. Hem quedat que s'hi pensaria i que m'en diria quelcom dès de Ginebra.

També ha demostrat interès per a conèixer Mr. S. Hutchinson Harris, el qual m'ha escrit que demà passat serà ací, venint de Pollensa.

16 Maig. Aquesta tarda he rebut En Josep Carbonell qui
J. Carbonell. m'ha parlat de les coses d'Occitania.
Occitania.

Li he recordat la meva idea d'una Miscel.lania Occitana, la realització de la qual se va diferint i jo no tinc pas temps per perdre, car me vaig fent gran.

M'ha parlat de les dificultats per l'aplegament dels materials, però diu que no ho oblida i ho tenen entre mans amb la Societat d'Estudis Occitans. Es possible que una de les dificultats -inconfessable- sia el trobar prou gent de solvencia científica que no pateixi l'unitarisme francès.

Ha exposat la tasca feta en el sentit de llibres religiosos occitans i unes traduccions occitanes de classics llatins, per acabar presentantme un projecte de Concursos, i demanant ajuda pecuniaria.

Li he repetit que la meva contribució era en el sentit

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 3 de la Miscel.lania; que deixès el cartell dels Concursos
16 Maig. per tal de que pogués enterar-me'n, si bé els pregava que no se recordessin de mi pera apuntalar coses d'altri, essent així que he tingut de reduïr les meves.

17 Maig. Tal com m'havia avisat, he anat al Palace Hôtel
S. Hutchinson Harris. a fer la coneixença de S. Hutchinson Harris, el qual aquest matí havia arribat de Mallorca.

Alt i prim, el ntre. premiat te l'aspecte físic de persona afadigada, impressió que se confirma de seguida, perquè parla baix i les frases llargues facilment se li estronquen apagades: segurament fa temporada de repòs a Pollensa.

Ara m'explico el veritable sentit del lema del seu treball: "Im Schatten hober Fichten", que jo havia près com una imatge d'intenció moral, quan realment era una frase merament descriptiva de la situació actual de l'autor.

M'ha parlat de que la seva ascendencia, durant varies generacions es lligada amb la Hudson's Bay Company, i sembla molt versat en finances, teòriques i pràctiques, car ne parla amb autoritat. M'ha fet l'efecte d'una mentalitat que s'ha ormejat un horitzó propri, dintre el qual se mou lliurement i no li plau de sortir-s'en.

M'ha ensenyat alguns complements i correccions del seu assaig, que ja havia ofert per carta, però jo li he dit que com que fins passat l'estiu no calia pensar en imprimir el seu llibre, valia més que anés madurant amb calma les addicions que desitjés fer i aleshores les tornariem a sotsmetre al Jurat.

Segurament es deu haver enterat mellor de les nostres coses, perquè vol canviar la introducció, que ara no considera prou ajustada a la realitat i permor d'una ben intencionada cortesia, no cal pas deixar passar inexactituds en una obra doctrinal.

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 3 Ha convidat el Jurat a dinar amb ell i m'ha dolgut no
17 Maig. poder acceptar, però ho han fet En Maspons i Anglasell i En Batista i Roca.

A la tarda hi he tornat; hem precisat mes punts referents a l'edició i l'he acompanyat fins a l'estatge del Consul anglès.

Al vespre, s'ha embarcat altra cop cap a Mallorca i l'han anat a despedir a bord En Maspons i el Dr. Ammende el qual també el volia coneixer.

29 Maig. No haventse adjudicat el premi del Concurs de
Concurs Internacional de Barña. La Haia, i essent ara enllestida la publicació del llibre del Porf. Laun, me proposo aplicar aquells diners a un novell Concurs Internacional, que resulti una continuació agravada i mes precisa de l'intent de La Haia.

El tema del Concurs que preparem serà la "Revisió de la noció d'Estat", en sentit anti-estatal i restrictiu de la seva actual abusiva omnipotencia.

Per això, haviem convingut amb En Maspons i Anglasell que ell i jo, independentment, redactariem cadascú la ntra. Convocatoria; que després ens les canviariem per refondreles i arribar així a una redacció que fora la base de les gestions amb el futur Jurat internacional.

Aquest formalisme avui l'hem realitzat. Les dues redaccions independents, s'acorden en el fons, però difereixen en la forma: la d'En Maspons es mes orgànica i política, la meva més ètica i sentimental. Veurem, de primer, que dirà llur fusió i, després, com la deixaran els Jurats estrangers, que se troben en condicions tan diferents de les que havem patit, i seguim patint, ací a Catalunya.

9 Juny. Trameto per avió uns quants paquets de presentalla
Presentalles. als actors i colaboradors del Concurs de La Haia.

Son exemplars de l'obra del Prof. Laun, tirats a gran

INSTITVT D'ESTVDIS CATALANS MCMVII 235 Fons Patxot Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 3 marge sobre paper de fil i bellament enquadernats, per als
9 Juny. membres del Jurat: Jhr. van Eysinga, Sir Cecil Hurst i F. Maspons i Anglasell. Igualment n'envio al Dr. D. Anzilotti, president dimissionari del Jurat per culpa de la ratxada feixista, en recordança de qual incident he posat en el seu volum, una dedicatoria que diu: Al Prof. Dr. D. Anzilotti, en recordança d'una tesi que els actuals Governs son encara molt lluny de compartir. R. P. i F."

També expedeixo un d'aquests exemplars gr. marge a l'autor Prof. Dr. Rudolf Laun, a Hamburg.

A més, he fet relligar en marroquí un dels exemplars de fil per el Prof. Altamira signant-hi unes ratlles agraïnt la seva colaboració.

Amb això i la sortida de l'obra, resta acabat el Concurs de La Haia, la realització del qual ha durat quatre anys.

30 Setembre. Tancat el parentesi d'estiu i retornat a
Prof. R. Laun. ciutat, trobo una carta emocionant del Prof.Laun en la qual me fa sabedor de que perdrà la seva càtedra de l'Universitat d'Hamburg, segons li han notificat oficialment, car els drets adquirits son sospesos i se dona comiat als funcionaris senzillament per "Dientesrücksichten".

Demana si es podria fer res a favor d'ell en els comitès d'assistencia, si bé ja preveu que de primer ajudaran els professors "no - aris" i ell en canvi es "ari". Afegeix que a la seva edat de 51 anys, veu molt fosc el pervindre de la seva família, perquè ell ja no pot pas canviar de professió i, a més, vol romandre fidel a la ciencia.

Es un document d'època, veritable estigma del moment social actual, que recula esbojarradament cap a l'edat mitjana, en un embull d'arbitrarietats legals i de violencies materials.

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS MCMVII
Fons Patxot 236
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 3

30 Setembre.

En la meva resposta i entre altres coses, li dic que'm treu un pès de sobre el saber que el seu comiat no serà pas permor del nostre Concurs, el qual ja'n té prou amb l'incident del Dr. Anzilotti.

2 Novembre.

"The Doctrine of Personal Right".

Després de fallat el darrer Concurs R. Patxot i Ferrer, el guanyador, l'anglès S. Hutchinson Harris, demanà revisar el text de la seva obra, abans d'anar a l'impremta i volguè completar els dos darrers capítols, que havia escrit massa de pressa, per manca de temps.

Accedirem a la demanda i ens ha retornat dits capítols talment allargats, que fan més de 300 pàgs. de fulls mecanografiats. Probablement, al veure el volum del Prof. Laun, s'imaginà que el seu també havia d'ésser cosa semblant.

Avui li escric proposantli que condensi dits capítols de manera que encaixin dintre la mida convenient. Fent-ho així, confio que el treball servarà la seva primitiva unitat, enfocant l'experiencia político-social anglesa, quan, amb la volada que ha donat posteriorment al final del llibre, feia incursions en la historia medioeval continental que, si bé lligades amb el tema, son fora del camp on se mouen els capítols anteriors.

S'ho val de remarcar, no obstant, car prova la finor del seu sentit critic, que l'autor també s'adona de que la Provença tenia una civilització superior a la dels seus veïns del nord.

Ho aprofito per felicitarlo del seu "insight" i, a tall de comentari, hi afegeixo quelcom referent a l'aparent incongruença del Rei Pere el Catòlic, morint a Muret lluitant contra Simó de Monfort, o sia, Roma.

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 4

8 Gener.

S. Hutchinson Harris.

Rebut de S. Hutchinson Harris els dos darrers capítols de la seva obra "The Doctrine of Personal Right", modificats en el sentit d'escursarlos, tal com li demaní.

Amb una ductilitat que no es pas corrent en els autors, ell oferí adhuc suprimir els dos capitols, cosa a la qual me vaig oposar, per raó de que contenen molta materia interessant.

Ja té una primera remesa de probes d'impremta i me sembla que la feina anirà mes planera que amb la gent d'ací.

L'impressor ha fet un descobriment de filologia comparada i es que la caixa nostra es insuficient per a certes llengües estrangeres, car ja ha tingut de demanar dues vegades suplement de consonants, w, t, h & c.

10 Gener.

J. Carbonell Occitania

En J. Carbonell ha vingut a durme un exemplar de la seva conferencia "Idea e Politica Culturalas de Catalonha", publicada a Tolosa per la Societat d'Estudis Occitans, i amb motiu d'això hem parlat de coses d'ací i d'allà, mes o menys conexes.

També m'ha demanat parer respecte del Jurat per un premi d'historia que vaig oferir a dita Societat i hem convingut proposar En Ferran Soldevila.

M'ha explicat la represa de relacions amb l'Universitat de Montpeller, de la qual m'havia parlat En Batista i Roca. Diem represa per quant la Dictadura militar espanyola obtingué del Govern de la República Francesa, la prohibició de que l'Universitat de Montpeller correspongués amb la de Barcelona.

Incidentalment m'ha confirmat la sospita de que l'Església no havia permès que'ls funerals d'En Francesc Macià se celebressin en la Seu de Barcelona.

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 4

10 Gener. Tocant a l'acció cultural i transcendent de la Generalitat, s'ha expressat en la forma deplorabilíssima de tothom.

17 Gener. Lord Dickinson. Amb motiu dels treballs preparatoris del projectat Concurs sobre la revisió del concepte d'Estat, dies enrera escriguí a Lord Dickinson, antic President de l'Unió Interparlamentaria Internacional, explicant-li l'orientació del meu propòsit i demanantli si li seria grat de formar part del Jurat.

Avui me respon que es sent molt honorat per l'oferiment, més que no serviria per a la tasca, car està absorbit en altres menes de treball.

Això sembla justificar el que ja ens digué el Dr. Ammende, ço es, que actualment Lord Dickinson s'es donat a les qüestions religioses.

24 Gener. "International Law Association". Escric al Secretari de la "International Law Association", de Londres, recordantli el Concurs de La Haia, per el qual ell s'havia interessat temps enrera.

Aleshores no s'atorgà el premi i penso oferirlo de nou, demanant una revisió de la noció d'Estat, perquè adhuc en Anglaterra la gent se plany de "over-Government" i en el Continent les coses encara estan molt pitjor. L'Estat es necessari però únicament com orguen de coordinació, deixant lliure esplai a l'home moral, que are es esclafat dintre un automatisme que fa minvar la civilització.

Presentat així el tema, li dic que crec molt important que en el Jurat hi figuri la mentalitat anglesa, per raó de que l'Anglaterra ja coneix l'experiencia de moltes coses que en altres terres encara no son més que idees abstractes.

I per acabar li demano si té qualque nom per proposar.

Fons Patxot 239
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 4

24 Gener. Verament, es un tema que fa de mal capir -i menys sentir- per un ciutadà anglès, que gaudeix un Estat fill del mateix poble.

25 Gener. Dintre el terme d'admissió, s'han presentat dos treballs a Concurs:

XIVe Concurs Patxot i Ferrer.

Nº 1. Lema "Lluita pel teu dret i defensaras la teva dignitat".

Nº 2. Ensenya "Si vols conèixer l'Univers, acompanya't d'un infant".

26 Gener. Amb tota recança i fent-me molta pena, aquest matí he anat a l'Arxiu Històric de la Ciutat, per a dur un desengany al venerable i patriota vellet En Ferran de Sagarra. Abans, ja havia encarregat a l'amic En Ramon d'Alós que el preparés, com així ho feu.

Ferran de Sagarra.

En Ferran de Sagarra, a l'acabament de l'estiu, vingué a presentarme el manuscrit d'una obra seva, acabada de fresc, i de la qual feia temps que me parlava, referent al "Compte d'España i la Junta de Berga", documentat estudi Històric de la guerra carlina dels "Set Anys". I en la refiança de que m'interessaria, s'imaginava que jo li publicaria.

El tema se surt de la meva òrbita i no lliga gens amb la ntra. tradició de familia. A més d'això, l'edició implica una despesa de la qual l'autor té una idea molt errada.

Me dolia tant tenir de refredar així el seu entusiasme, que mai m'arribava l'hora, majorment quan en aquella història hi juga un antecessor seu i comprenc la part sentimental que el llibre enclou.

Avui m'he decidit a sortir del mal pas i En Ferran de Sagarra ha rebut la nova amb una desil.lusió que jo ja temia, que he endolcit tant com he pogut i poc se pensa ell el que m'ha fet patir, però les presents circumstancies

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 4

26 Gener.

econòmiques m'imposen el deure d'anar liquidant els meus compromisos culturals, sense afegir-n'hi de nous, mentre no sia aclarida la situació.

28 Gener.

XVe Concurs Patxot i Ferrer.

Avui es publica la convocatoria del XVe Concurs Patxot i Ferrer, amb un tema d'urgencia, imposat per la deplorable experiencia de certes coses que s'esdevenen a Catalunya.

L'antiga invasió burocràtica, estimulada i mantinguda per els governs de la Monarquia, s'es agravada derrerament amb la gent que fuig expontaniament de casa seva i desemboca a casa nostra, en cerca de mellor viure, sense que se la sotsmeti a selecció, ni control de cap mena, com se fa a tot arreu i aconsella el més rudimentari esperit de conservació.

La Generalitat actual, no solament no ha encarrilat pràcticament gens aquesta greu qüestió, sinó que, continuant les pràctiques de la Monarquia, ha explotat per a fins electorals les multituds forasteres, a les quals té obertes les portes de bat a bat.

Per tal de cridar l'atenció sobre aquest tema, que va prenent un caire tràgic, com factor pertorbador de la nostra vida nacional, on ha dut considerable augment de criminalitat, he posat a Concurs el problema de"La Immigració a Catalunya".

7 Març.

Comissió donostiarra. L'opera "Amaya".

Amb una carta de presentació d'En Maspons i Anglasell, m'ha vingut avui una Comissió de nacionalistes bascs, composta de dos representants de l'orfeó Donostiarra, als quals acompanyaven dos delegats residents ací.

Venen a organitzar la representació en el Liceu, de l'opera èuskara "Amaya", i en previsió de no cobrir despeses, segons com se presentessin les coses, estan cercant

Fons Patxot 241
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 4 amb qui comptar per alleugerir-se'n. La Generalitat i l'A-
7 Març. juntament els han promès una subvenció.

Aquest és l'aspecte material de l'afer, però, com ha dit molt bé un dels presents, el veritable objecte es anar estrenyent l'amistat Euskadi-Catalunya, començant per l'art i així anant-ho extenent a d'altres sectors.

Al començament no gosaven descobrir ben bé llurs sentiments, però aviat els he fet comprendre l'inutilitat de llur precaució i de seguida ens hem trobat duplicant l'estat d'esperit de Catalunya. He insistit en que l'avinença dels dos Pobles, en ço que hi ha de comunitat ideològica, fa molt de temps que havia d'haver estat feta, i tots hi hauriem guanyat.

M'ha interessat força coneixer amb exactitud de primera mà, la vibració actual d'Euskadi, i després de fer-los-hi avinent l'estretor de les meves disponibilitats, com expressió sentimental els he ofert contribuïr amb una quantitat determinada, si dissortadament esdevingués llur temença de no cobrir la despesa.

22 Març. L'honorable Secretari de la "International
Sir John Fischer Williams, K. C. Law Association", de Londres, amb referencia al progectat Concurs sobre la revisió de la noció d'Estat, me proposà dos noms al seu entendre escaients per al Jurat, un d'ells Sir John Fischer Williams, K. C., d'Oxford.

Amb motiu d'això li escrigui, presentant i raonant discretament el nostre tema del futur Concurs i oferintli un lloc en el Jurat. Avui he rebut la resposta i tot i agraint-ho molt i considerantse molt honrat amb l'oferiment, li dol de no poder-ho acceptar perque, ultra que no es considera capacitat per a judicar un estudi d'aquesta mena, li sobra treball d'altres ordres.

La resposta de Sir Fischer Williams, unida a l'anterior

INSTITVT D'ESTVDIS CATALANS MCMVII Fons Patxot Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 4 de Lord Dickinson, revela clarament que la mentalitat an -
22 Març. glesa no capeix les nostres raons i considera heterodoxe l'enunciat que nosaltres proposem.

Probablement també els deu esverar el saber que un dels membres del Jurat es representant del Congrés de Nacionalitats Europees el qual, de fet, resulta una afirmació anticolonial i anti-imperialista.

23 Març. Sentada amb En Maspons i Anglasell, per tractar
Geografia ideològica. de resoldre les dificultats que van sorgint en l'intent d'encaixar els anglesos en el Jurat de la proposada revisió del concepte d'Estat.

Procèdint per aliminació, hem resseguit un curs de geografia ideològica i hem fet l'insospitat descobriment que l'Europa es esdevinguda tant petita, que la nostra tèsi gaire bé ja no cab enlloc; ignoro si aquesta conclusió es una lloança o bé una condemna, però resulta indubitable. Els Estats llatins son unitaris per naixença; l'Europa central s'hi ha tornat, els orientals i escandinaus son socialistes i l'Anglaterra no es vol comprometre.

Resten alguns oasis, de vegades aparents, perquè la Suissa p.e. explota aqueixes psicologies nacionals, però no les sent, ni vol sentirles; Bèlgica té els flamencs que la fan recelosa; Holanda, segurament ens ajudaria, més ja la varem utilitzar; Dinamarca es dubtosa; Irlanda, de moment, no convé.

Complert el deure de cortesia envers Anglaterra, se'ns ha acudit que potser, ben cercat, trobariem un company a Escocia i hem decidit cercar-l'hi, al mateix temps que esbrinarem el sentir de Dinamarca.

De totes maneres, son constatacions simptomàtiques de l'estat mental de la vella Europa, que retorna als pecats d'abans i dels quals semblava havien de purgarla, les dolors de la guerra. "Lasciate ogni speranza"?

INSTITVT D'ESTVDIS CATALANS MCMVII Fons Patxot Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 4

10 Abril. Ens hem aplegat aquest matí a la Biblioteca de

Cerveri de Girona. Catalunya: En Massó Torrents, En Nicolau d'Olwer, En Jordi Rubió i jo, per tal de tractar de l'edició d'En Cerveri de Girona, que fa temps vinc preparant i per a la qual tenim ja arxivades les fotografies de tots els manuscrits coneguts.

En Massó Torrents ha ofert portar a l'obra tots els materials que ell havia recolert durant els seus estudis.

La meva idea ha estat sempre, publicar una reproducció de totes aquelles fotografies, acompanyada senzillament d'una transcripció per tal de facilitar la lectura dels manuscrits i també algunes notes on se corretgeixin les errades de noms i falses interpretacions, geogràfiques particularment, que abunden en la majoria de les edicions fetes. An això afegirem una descripció de les fonts.

Per tan, no es tracta pas de cap edició critica, sinó de facilitar els materials bàsics als erudits, a fi de que hi puguin treballar ells mateixos.

El meu parer era fer un curt tiratge, però En Nicolau ha demanat un tiratge relativament nombrós per quant, segons ell, aquestes edicions especialitzades son molt recercades i s'exhaureixen sempre.

16 Abril. Malgrat lo atractívol del tema, llibertat

XIV Concurs Patxot i Ferrer. d'ensenyament, el XIVe Concurs Patxot i Ferrer

Veredicte. no ha pas estat sortós.

Per començar, malgrat la seva oportunitat en un moment gaire bé passional, no més vingueren dos treballs.

El Jurat, format pel Prof. Eduard Fontseré, el Prof. Pau Romeva i jo, avui ha decidit no atorgar el premi.

Un dels treballs era una mera defensa casuística de la convocatoria, i l'altre, molt mes extens, no veia en l'ensenyament sinó l'infant. Cap d'ells s'ha adonat de que en la convocatòria s'apuntava resoltament una doctrina

INSTITVT D'ESTVDIS CATALANS MCMVII Fons Patxot Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 4 que calia desenrotllar.

16 Abril. Es que, en aquest Concurs, com en aquell altre de la llibertat religiosa, els qui més clamen públicament, serien potser els primers de no acudir-hi, perquè en el fonds son ells els que no volen aqueixes llibertats?

17 Abril. Precedits d'una demanda telefònica, al caure de la tarda m'han comparegut en corporació, els nacionalistes euskars amb el Director de l'orfeó donostiarra i una colla de "xistularis" els quals han vingut a ferme una visita de cortesia. Al adonarse de que, per raó de no sortir de nits, jo no assistia a llurs festes, han volgut portar-m'en graciosament un tast a casa.

Cortesia dels Euskars.

Naturalment, les respectives qüestions nacionalistes han estat l'entrada en materia.

Jo els he parlat a cor obert, per tal de que s'estalviessin de disfreçar els pensaments i sentiments llurs. Es corrent l'errada -premeditada per part de l'adversari- de considerar el nacionalisme com una qüestió política o administrativa, essent així que el nacionalisme es una doctrina, en la qual la politica solament pot venir o existir "a posteriori". Un partit politic sempre resulta massa esquifit o bonyegut pera poder contenir cap nacionalisme. Precisament aquesta es la gran errada de l'Esquerra Catalana i també la de les Dretes espanyoles, al menys judicant-les per llur dissortat llenguatge.

Plens de fervor nacional i amb gran optimisme, els euskars han anat exposant l'estat de llur problema.

La qüestió nacional euskara, nasqué pràcticament amb talí d'Arana, i li manca la tradició històrica secular de Catalunya; però té sobre nosaltres l'avantatge del sentiment religiós que uneix i fortifica; el costum d'una relativa autonomia administrativa facilita l'extensió del sentit nacionalista i també la derrera guerra carlina hi ha

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 4
17 Abril

deixat un llevat d'organització i disciplina, que els nacionalistes han sabut aprofitar i posar en obra.

No els manca pas el costat tràgic: la plutocracia industrial ha estimulat una immigració que ara els destorba força car, com ací, es explotada pels politicaires i girada en contra de la terra que els dona el pà. La preterició de la propria llengua es un entrebanc amb el qual lluiten de ferm i han obtingut grans victories en els darrers anys.

Els exespera l'actuació facciosa de la República Espanyola, perquè, malgrat haver guanyat les eleccions els nacionalistes i per majories considerables, topen arreu amb les famoses "comissions gestores", que els neguen el pa i l'aigua.

En canvi, estan contentíssims de la manera com se'ls ha rebut ací, on se senten envoltats d'una comprensió,una simpatia i lleialtat que els entusiasma.

Hem parlat de l'Estatut nostre i del llur, i jo els he fet remarcar que una delegació de serveis no es cap autonomia, la qual, si de cas, existeix i se posseeix "per se". Com tots els devots d'un ideal, voldriem assolir-lo i fruïr-lo de seguida, més jo els recordava que en els pobles els processos son lents i convé que ho siguin; a més d'això, en les multituds, igualment que en els individus, la sofrença es element de perfecció.

De passada, s'ha tractat dels personatges que actualment aparenten en primer rengle, a la majoria dels quals "els ve gran" el lloc que ocupen; una fase que cal soportar i passar.

De cara a Madrid, els euskars topen amb la mateixa malvolença que nosaltres, i encara més, per la qual raó no s'estan pas de dir que, llevat dels catalans, allà no tenen cap altre amic més.

He recomanat molt al President, que no s'oblidessin d'enviar sempre representació al "Congrès des Nationnali-

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 4 tés Européennes", perquè això, si bé no els donarà cap for-
17 Abril. ça material, en canvi els enfortirà moralment i hi guanyarem tots, Euskadi i Catalunya. Caldria també mirar que Galicia formés amb nosaltres.

Tocant moltes tecles, la conversa s'ha allargat, i al parlar d'intel.lectualitat, m'he vist obligat a retreure aquella famosa visita dels intel.lectuals castellans a Catalunya, després de la qual, ells mateixos s'afanyaren a esborrar llurs propris lirismes i s'oposaren per tots els medis a que Catalunya pogués disposar del seu ensenyament, i l'oposició no solament fou en el Parlament, sinó més encara per habilitats subterrànies, en les quals sobresurtí Menendez Pidal, el fingit amic de Catalunya. An ells tan se'ls en dona de la llibertat d'intel.ligència, la qüestió es mantenir i fruir llur monopoli estatal.

Com que el temps passava, ha vingut el torn dels "xistularis", els quals ens han donat una audició situantse en el jardí de casa. Es curiós ço que l'art pot treure del "xistu", un flabiol de tres forats, dos a sobre i un a sota. Han tocat cançons i danses populars i finalment, una mena de poema a base de temes euskars, d'una execució dificilíssima i que ha resultat una meravella. Aleshores, al felicitar el "virtuós", m'han dit que era el primer premi de "xistu". Hem demanat la procedencia dels tocadors i ens han nomenat divers pobles que coneixiem, ço que els ha complagut molt.

Després d'un petit refresc, el President i el seu Secretari s'han despedit, car tenien hora amb el President de la Generalitat. Els he acompanyat fins a la porta, on el meu "Gora Euskadi!" ha estat respost per un "Visca Catalunya lliure!"

Amb la resta dels visitants, hem continuat la vesprada, insistint tots en que cal mantenir i estrenyer aquesta comprensió d'Euskadi i Catalunya. Han explicat agradables

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 4 detalls de l'estada llur, fins que l'hora els ha obligat
17 Abril. a anar a preparar la funció del Liceu, pera la qual han deixat una llotja que, en representació meva, ocuparan la ntra. filla i el seu marit.

Com que, per tal d'arribar a Donostia a entrada de nit, marxen demà de bon matí, han resolt no ficarse al llit, de manera que, sortint del Liceu, faran ballades i cançons euskares a la Plaça de Catalunya, fins a l'hora de sortir el tren.

Que per molts anys puguin i puguem fer semblants obres!

19 Abril. Se m'ha presentat el Sr. Juan de Aldazabal l'em-
Presentalla Euskara. baixador dels euskars -segons dirien ells- i, en nom dels seus companys, m'ha fet ofrena d'un exemplar del "Libro de oro de la Pàtria", que conté una exposició i lloança de Euskadi i el seu esperit.

A més d'un autògraf de De Valera i d'En Macià, en el llibre hi ha alguna col.laboració catalana i nombrosos assaigs dels patriotes euskars, que en art i en literatura impulsen la renaixença d'aquell Poble.

Es un exemplar de presentació, amb bella enquadernació, gravats en colors, etc.

23 Abril. La Festa de la Medalla, del Centre Excur -
Medalla C.E.C. Tomàs Raguer. sionista de Catalunya, m'ha renovat el contacte amb coneixences fetes anys enrera a Ripoll, en la colla intel.lectualment catalana d'En Tomàs Raguer, medallista d'enguany.

D'aleshores ençà han passat masses coses. La dolor ha seguit esqueixant la nostra familia, però la vida d'altri feia el seu curs i empenyia l'afirmació sentimental ripollenca: En Raguer realitzava la seva idea de Museu Folklòric i la jovenalla que ell contribuïa a fer madurar esdeve-

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS MCMVII Fons Patxot Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 4 nia gran i es situava en l'escenari de la vida; d'ells he
23 Abril. retrobat en l'acció pública el Dr. Roqué, sacerdot jove prometedor, i En Puig, actual Batlle de Ripoll, que ha acompanyat En Raguer, per tal de fer-ne l'apologia.

Com de consuetut, han assistit a la Festa delegats del Parlament de Catalunya, de la Generalitat, de l'Ajuntament, de l'Universitat, del Bisbe i d'altres Corporacions oficials i particulars. El representant de la Generalitat era En Ventura Gassol, Conseller de Cultura.

També ha vingut una comissió de l'Ajuntament de Ripoll, que amb el seu Batlle, feien costat an En Raguer.

La significança de Ripoll en el passat i en la nostra renaixença era massa temptadora per a que no la teixís en el meu parlament, treient-ne imatges on la meva consciencia exposava la seva disconformitat amb els descarrerament de tota mena en mig dels quals ens trobem i no pocs especulen.

Després de recordar que la Medalla nasqué en temps de la Dictadura i de fer notar com la Dictadura s'anorreà ella mateixa en la propria transgressió, mentre la Medalla perdura, he esmentat la ressaga espiritual que ens mareja i el nostre jovent que sembla enfredorat; he gloriejat el sentiment i he cridat la nova generació a l'entusiasme, per tal de que assoleixi la beatitud de la il.lusió, mare de realitzacions.

Com que els sobrevinguts parlen massa i no sempre prou correctament, els he dit ras i curt que els que ja som grans també tenim dret a parlar i que la nostra paraula és escoltadora quan transcriu obra d'idees cimentada amb sentiment.

He declarat que la nau de Catalunya no serva prou, perquè en les empopades perd la senya i deixa jugar el timó. He remarcat el desarrelament, que ens du a un mimetisme que no és altra cosa que la claudicació personal

INSTITVT D'ESTVDIS CATALANS MCMVII Fons Patxot Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 4 i així ens encaminem vers el feudalisme futurista, que he
23 Abril. rebutjat i condemnat cruament.

Esmentant el "Scriptorium" de Ripoll, l'he situat en la cultura mig-eval; això m'ha portat al Monestir i a retre homenatge al Bisbe Morgades, qui volgué epilogar el cicle constantinià amb el retorn a la doctrina cristiana, sense que li'n sabessin grat les directives eclesiàstiques, les quals tenen cura de mantenir en oblidança la seva exemplaritat, perquè torbaria llurs mal dissimulades enyorances de promiscuitat estatal, en les quals elles es mantenen, agravant el divorci moral del poble.

Amb la llegenda del Compte l'Arnau, he fet notar com hi triomfa el bé i constitueix una encoratjadora lliçó secular.

Aprofitant l'alenada pirenenca d'En Tomàs Raguer, hem raonat així alguns estats d'esperit de l'ànima catalana, prescindint d'aquella "temença de veritat", que fa tant de mal a casa nostra.

He fet notar la continuitat moral que assegura l'existencia dels pobles i dintre d'ella he situat En Tomàs Raguer amb la seva obra, subratllant-ne la valor moral, anatemitzant els pobles basats en lleis escrites, perquè podran ésser moltes coses, Estats, societat, però, sense el sentiment no seran pas Humanitat.

El meu parlament s'ha clos amb una adressa germanívola a Mestre Tomàs Raguer, la vida del qual s'es acomplerta en la beatitud de la il.lusió realitzada.

Val a dir que el meu discurs no tenia cap intent politic, ni molt menys, sinó que era una senzilla, però categòrica, exposició doctrinal, del pensar i el sentir i l'obrar, de la nostra generació de la passada centuria.

Malgrat això, una part del públic, movent-se en una actualitat passional, que jo desconec i no comparteixo, ha començat a esclatar en demonstracions d'aprovació i entu-

INSTITVT D'ESTVDIS CATALANS MCMVII Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 4 siasme, que me som afanyat a contenir alçant la mà, senyal
23 Abril. que ha obeït de seguida, amb una cortesia que agraesc.

En el mateix estat d'esperit que aquell públic, En Ventura Gassol, representant de la Generalitat, es veu que s'ha sentit al.ludit i volent revindicar-se, ha fet un parlament d'un bell i pur sentit catalanesc que, no solament no lligava gens amb ço que ell representava en aquell moment, sinó que en constituïa una lleial acusació: "l'Estatut no es res i moltes altres coses tampoc, nosaltres hem d'anar molt més enllà, servant aquella catalanitat que ha impulsat els nostres sentiments i dintre el caliu dels quals poden i deuen conviure totes les idees que comporta la Pàtria catalana".

Ha insistit molt en això de la germanor i la convivència. Efusionant-se dintre d'aquesta tònica, ha recordat les seves emocions quan anava per la terra catalana, en qualitat de missioner de l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya, recollint cançons de boca de vells i velletes venerables.

No m'ha fet cap retret, sinó al contrari, que m'ha tractat amb respectuosa amistat.

Ha confessat que en l'escalf del Centre Excursionista de Catalunya, s'hi trobava molt a pler i que, amb representació o sense, tindria cura de no mancar-hi cada any -ha dit- si Deu vol.

Del públic li han subratllat irònicament aquell "si Deu vol" i ell s'hi ha encarat dignament repetint "sí, si Deu vol".

Ha tancat el seu parlament amb les salutacions protocolàries.

Acabat l'acte, hem fet conversa particular, canviant punts de vista respecte l'estat actual de Catalunya i les avinenteses passades, car la caiguda de la Monarquia fou un moment històric d'aquells que difícilment tornen i que,

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 4 com tants i tants altres, nosaltres perderem per manca
23 Abril. d'homes de volada en el sentit polític. En Gassol ha respost que aleshores ells "no podien" però que de totes maneres li semblava que a Catalunya en passaria "una de grossa" i ho ha repetit varies vegades.

28 Maig. Aquest matí, una mica d'aparatositat oficial.
Generalitat de Catalunya. El general Delcambre, President de la "Commis-
Atlas C.E.N. sion pour l'Etude des Nuages", del Comité Meteorològic Internacional i Director de l'"Office National Météorologique de France", ha volgut fer-me presentalla d'un luxós exemplar especial, en Japó, de l'Atlas General dels Núvols, publicat per la C.E.N.

Enllestit el volum, el general Delcambre el lliurà a l'Embaixada d'Espanya, a Paris, pregant que me'l fecin a mans "amb certa solemnitat".

L'amic Dr. Fontseré n'hagué esment i m'en enterà discretament; aleshores jo, per temença de que no es desfigurassin les coses i sembles el que no son, vaig aprofitar l'avinentesa de que En Pi i Sunyer fos Ministre de la República a Madrid, per a fer-li insinuar el meu desig de que el meu volum vingués a Barcelona i me fos lliurat pel President de la Generalitat, representant oficial de Catalunya.

Mentres el volum estava deturat per les lentituds burocràtiques, caigué aquell Ministeri i la presentalla acabà d'encallar-se en la revolçor de la crisi política.

Per fi, En Fontseré recordà l'afer a la gent de la Generalitat, la qual resolgué la qüestió encarregant a un diputat que cerqués el llibre pels Ministeris de Madrid i si el trobava, se'l emportès ell mateix cap ací, com així es feu.

La Generalitat oferí lliurar-me el volum amb molta solemnitat, però tingué l'encert de consultar-ho abans al

INSTITVT D'ESTVDIS CATALANS MCMVII
Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 4 Dr. Fontseré, el qual aconsellà un acte íntim, a peu dret.

28 Maig. De conformitat amb això, circulà unes invitacions i me'n lliurà una part, que vaig donar a alguns amics i companys de treball. Molts d'ells han tingut la benvolença d'assistir a l'acte, en el qual hi havia representants de totes les tendencies: l'Alcalde, En Nicolau d'Olwer, En Pere Coromines, En Massó i Torrents, En Valls i Taberner, el Mtre. F. Pujol, En Maspons i Anglasell, el Dr. Cardó, etc., etc. També hi havia algunes senyores fent costat a la meva esposa: la Sra. Verdaguer, la Sra. Fontseré, una representació de l'Institut de Cultura de la Dona, etc. No hi era el Conseller de Cultura Sr. Ventura Gassol.

El Dr. Fontseré ha exposat el que era i representava l'Atlas Internacional C.E.N. que m'oferien i la vera historia del qual ell coneix mellor que ningú.

El President de la Generalitat, Sr. Companys, ha fet un petit parlament en el qual ha recordat la meva actitud durant la Dictadura espanyola, quan vaig sostenir, entre altres coses, l'Institut d'Estudis Catalans, afegint-hi frases de cortesia i oferint la simpatia de la Generalitat per a l'obra cultural i científica.

Finalment he parlat jo, associant com era de llei el nom del Dr. Fontseré a l'acte. He explicat el perquè i de quina manera el nom de Catalunya anava pel mon vinculat amb l'Atlas C.E.N. Adressant-me en francès al representant del Consul de França, he recordat la meva estada a Champagne (Reims); les meves relacions amb l'Observatori de Paris, quan la construcció del meu Observatori de St. Feliu de Guixols; les experiencies amb el Dr. Fines, de l'Observatori de Perpinyà, per a l'estudi de la tramontana, etc. etc.

Després el President de la Generalitat ens ha ofert un cocktail, durant el qual hem tingut uns moments de conversa, verament catalana de fons i de forma, però quan el

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 4 diàleg esdevenia més interessant, el Sr. Puig i Cadafalch
28 Maig. l'ha trencat acostant-se per demanar la continuació del mapa de Catalunya.

1er. Juny. He publicat en la premsa catalana la convocatoria d'un Segon Concurs Internacional, fill del de La Haia, del 1928.

Institució Patxot
Segon Concurs Internacional.
Barcelona:
"Revisió de la Noció d'Estat".

No havent-se atorgat el premi aleshores, l'aplico enguany a un novell Concurs, que raona una agravació del tema originari proposat en aquell i que la intervenció del Dr. Anzilotti feu derivar cap al Dret Internacional.

En la motivació del Concurs, després de lligarlo amb el de La Haia, faig constatar l'agreujament de la Tèsis anterior, perquè el penediment degut a les sofrences de la guerra, s'és anat esmortuïnt i els Estats tornen a la pretença d'omnipotència.

Confonent amb premeditació les nocions d'Estat, Nació i Pàtria, l'Estat s'afanya a intervenir-ho tot, adhuc les lleis morals i naturals; anul.la l'home; desconeix la família; estimula el parassitisme; no comporta la diferenciació personal i va esvanint la llibertat d'intel.ligencia, etc. etc.

Aquestes consideracions me porten a demanar la "Revisio de la Noció d'Estat".

En la Convocatoria, assenyalo als concursants l'experiencia de Catalunya, on els autors poden fer observacions aclaridores del tema proposat.

He sotsmès la meva redacció de ponencia a divers amics i personalitats, havent merescut llur aprovació i molts d'ells han subratllat l'oportunitat i adhuc la urgencia del tema.

El terme del Concurs son dos anys 1934 - 1936 i el premi mil lliures esterlines.

INSTITVT D'ESTVDIS CATALANS MCMVII
Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

18 Setembre. Dies enrera me sorprengué, ací al Montseny, una carta del Dr. Fontseré en la qual, entre altres coses, me deia que havia pensat dimitir la Direcció del Servei Meteorològic de Catalunya, i m'acompanyava còpia de la dimissió, que tenia redactada, pregant-me que jo hi penses una nit i després li'n donés parer.

Coses simptomàtiques.

El motiu era que de la Conselleria de Cultura, el Cap de Negociat li notificava una decisió referent al personal de l'Observatori del Montseny, que era una desautorització implícita del Dr. Fontseré.

Vaig telefonarli de seguida, invitant-lo a venir a dinar amb nosaltres l'endemà, a la Masia Mariona, amb la seva esposa i filla soltera, cosa que ell acceptà.

El meu parer fou que de moment no cursés res fins que jo hagués enviat uns mots al Conseller de Cultura, Ventura Gassol. I l'endemà vaig trametre per propri una carta particular an En Gassol, cridant-li l'atenció sobre el fet i les seves conseqüències, que jo estaba deturant, amb la convicció de que ell, En Gassol, no hi tenia res que veure.

Me respongué seguidament per telèfon, desfent-se en admiració i benvolença pel Dr. Fontserè i demanant-me que es posés en contacte amb ell.

Per aquest camí hem arribat a la veritat del cas,que no es gaire exemplar.

L'actual observador del Turó de l'Home s'ha de rellevar per raons diverses i sobreres, i en aquest sentit havia informat el Dr. Fontseré degudament. Però aquella persona s'havia entès directament amb el Secretari particular i el Cap de Negociat del Conseller de Cultura i, passant per damunt d'aquest i prescindint també del Dr. Fontseré, s'havien resolt motu proprio la qüestió a favor de llur patrocinat adventici.

D'incidents simptomàtics com aquests la Generalitat n'és plena. Les Democràcies que han entrat en funció des-

INSTITVT D'ESTVDIS CATALANS MCMVII
Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 4 prés de la guerra son la negació de si mateixes i obren
18 Setembre. més autocràticament que les Dictadures que pretenen substituïr, d'ací l'abundancia de repúbliques faccioses.

20 Setembre De retorn de Ginebra, En Maspons i
Minories Nacionals. Anglasell ha vingut a dinar al Montseny a
Ginebra. enraonar una mica respecte de les impressions foranes.

He tret la impressió de que enguany hi ha hagut quelcom de nuvolós en el Congrès de Minories Nacionals Europees. Polonia, que actualment fa un joc tèrbol, ha dut una proposició que, tot aparentant afavorir i extendre la protecció de les Minories Nacionals, de fet podia resultar un parany per a malmetre els compromisos que imposen els Tractats respecte d'aquest particular; però el Congrés se'n ha donat perfectament compte i ha tingut la previsió d'inutilitzar la part perillosa de la iniciativa polonesa. Sembla que la maniobra formava part d'una colaboració a l'actual tàctica alemanya contra el Tractat de Versailles. Els Estats ja no es recorden de la contrició que començaren a sentir quan les dolors de la guerra i s'afanyen a tornar a les males pràctiques d'abans.

M'ha dit que diferentes personalitats li havien parlat del nostre Concurs demanant la "Revisió de la Noció d'Estat", la Convocatoria del qual ha pogut veure en la Biblioteca de la Societat de Nacions.

Els bascs també feren acte de presencia.

26 Octubre. Avui al matí, sentada planera i intima
Dr. Carles Cardó, Pvre. amb el Dr. Carles Cardó, a l'Institut de la
"Paraules Cristianes". Cultura de la Dona.

El Dr. Cardó es vingut ara d'Italia, però ha passat l'estiu al Tirol, a Innsbruck, per la qual raó el meu primer Deu vos guard ha estat demanarli si s'havia germanitzat,

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS
Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 4 i m'ha respost de seguida:

26 Octubre. "No, res d'això; are menys que mai!"

per la qual cosa l'he felicitat, car ell ja coneix la meva tèsi de que la mentalitat catalana no digereix sense dany la germanofilia, ni l'hi és empeltable. També m'ha dit que l'alemany el marejava i jo l'he aconsolat fent-li remarcar que això no era més que la confirmació de la meva teoria.

Li he demanat la seva impressió de l'Italia contemporània, tant més d'escoltar quant ell hi havia viscut uns quants anys d'estudiant. Diu que en la gent de trenta anys per amunt, ningú és feixista, sinó que, per por, solament osen dir-ho a cau d'orella, mentre que, de trenta per avall, tothom ho és, perquè l'Estat, mitjançant l'escola, els fabrica així, amb gran perill per a Europa, car vindrà un dia que aquesta jovenalla explotarà enfora.

"També podria explotar endins, a la mort de Mussolini", li he fet jo; en qual cas el Duce no fora sinó un replà de l'escala que està seguint Italia.

Després hem parlat del veritable motiu de la nostra conversa i que no era altra que la publicació, que temps enrera vaig oferirli subvenir, d'alguns dels seus escrits.

Per raó d'això, aquest estiu ell m'envià còpia d'alguns dels seus pòrtics en la revista "La Paraula Cristiana", la qual així motivaria el títol del futur llibre o aplec.

M'ha pregat que jo mateix els seleccionés, oferiment que, naturalment, he refusat, i després m'ha dit si jo volia prologarli el llibre, cortesia que tampoc he acceptat, entre altres raons, per tal d'estalviarli un problema insoluble amb la censura eclesiàstica; però sí -he afegit- que no hi havia cap inconvenient en que fes sonar el meu nom en la edició, perquè, apart de la finalitat cristiana i de l'amistat, creia molt convenient que es veiés ben clar

INSTITVT D'ESTVDIS CATALANS MCMVII Fons Patxot Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 4

26 Octubre.

com no manquen de costat els sacerdots catalans actualment trabats, arreconats o perseguits. Roma manté la proa contra Catalunya seguint una tradició que no vé pas del Compromís de Casp, com molts creuen, sinó de molt més abans: d'ençà del dia en que baratà la doctrina cristiana per l'estatisme i la germanor espiritual esdevingué poder temporal.

17 Novembre.

Senyals del temps.

Aquest matí, en la meva passada de costum, els dissabtes, pel Servei Meteorològic de Catalunya, després de parlar de la feina científica que duem entre mans, la conversa ha esdevingut menys especialitzada i aleshores el Dr. Fontseré m'ha enterat de que s'havia rebut una ordre de l'actual President de la Generalitat - estem en estat de guerra i suspensió de garanties - en la qual se'ls manava que retornessin tots els segells que tinguessin i que, d'ací endavant, enviessin tota la correspondència oberta a la Generalitat, la qual decidiria si calia o no cursarla.

La censura a la vida i relació científiques pinta bé l'apassionada malfiança del moment actual.

22 Novembre.

Verdagueriana.

Procedent de Mallorca, se m'ha presentat el P. Monjas, Agustí de l'Escorial, que té publicat un volum referent a Mossen Jascinto Verdaguer.

M'ha explicat que venia rastrejant unes llibretes autògrafes del Poeta, de les quals ja tenien vagament esment els literats de la coneixença de Mossen Cinto.

Aqueixes llibretes, en nombre de sis, ara han sortit i ell treballa per a recobrarles, afi de depositarles a l'Arxiu de Ripoll, el qual contribueix a l'adquisició, segons una carta d'En Tomàs Raguer, que m'ha deixat llegir.

M'ha ensenyat una de dites llibretes, efectivament autògrafes de Mossen Cinto i, després de parlar una mica de

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS MCMVII Fons Patxot Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 4 les intimitats verdaguerianes i de la intervenció incidental dels agustins, he afegit quelcom a la subscripció, deixantla molt a vora la xifra requerida.

22 Novembre.

La conversa ha derivat per camps divers i en certs moments segurament l'hauran sobtat les meves apreciacons tocant a l'actitud de l'Església a Catalunya: jo parlava en cristià i ell raonava en catolicisme estatal, de manera que adhuc en les altures de la intel.lectualitat castellana ha resultat inevitable la incongruença estereotipada:

"Claro. Bien está que se ame la patria xica, pero naturalmente sin perjuicio de la grande".

Es lo de sempre. Mai no distingiran la Pàtria, fet natural, de l'Estat, convenció política, perquè per a ells és una identificació còmodament parcial, mentre per a nosaltres son una antítesi secular molt aspre, que no s'adobarà pas amb lirismes verbals o literaris.

26 Novembre. "Conllevancia".

Un pic de telèfon del Dr. Fontseré demanant si el podia rebre, m'ha fet suposar alguna novetat que s'ho valia.

Ha vingut i m'ha explicat que dissabte passat, a les deu de la nit, fou pregat amb urgencia pera que es presentés a la Generalitat, on l'actual President accidental, que és militar per raó de l'estat de guerra, li digué amb molta cortesia i fins semblant dolent-se'n, que havia rebut ordre telegràfica del Ministeri privant-lo de representar el Servei Meteorològic de Catalunya en l'Organització Meteorològica Internacional i concretament en la Conferencia de Directors que té de celebrar-se el 1935.

Aquesta precisió revela la procedencia de l'ordre: és a demanda del Servicio Meteorológico Espanyol, el qual ja fa temps sent gelosia de la ntra. activitat i mira d'entrebancarla tant com pot.

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 4

26 Novembre.

Per a que no hi hagués cap mena de dubte, el Dr. Fontseré rebia l'endemà una comunicació del President Accidental de la Generalitat en la qual, a més de la indicació anterior, li diu que:"por orden del Excmo. Sr. Presidente del Consejo de Ministros, en telegrama de ayer, se dispone que cese toda actividad meteorológica relativa a la región catalana, por ser esta función relativa del Servicio Meteorológico Español, que comunico a Vd. para su conocimiento y cumplimiento, etc."

Aqueix ordre mostra ben bé la fruïció passional amb que s'acullen semblants misèries adhuc a les altures de la Presidencia del Consell i ensenya la qualitat de la política espanyola. Es una actuació subterrània tradicional i continuació de la del Coronel Messeguer quan la reunió de Copenhagen i la dels intel.lectuals castellans -sense oblidar Menéndez Pidal- quan la discussió parlamentària de la pseudo-autonomia universitaria, escanyada en un embull per l'estil del que ara ens ocupa.

Hem examinat la qüestió en tots els seus aspectes i després de rebutjar idees que no tindrien efectivitat en la interinitat d'ací i el tantineig ministerial d'allà, hem decidit no fer res de moment i esperar a veure que vindrà després, si la dissolució del S.M.C., o bé si resta la cosa així en els llims, com tantes i tantes altres.

Evidencia la barroeria passional de les altures el que la Conferència proïbida, no ha de tenir lloc fins al Setembre de l'any vinent.

Mercès a la generositat i capacitat científiques del Dr. Fontseré el Servei Meteorològic de Catalunya gaudeix personalitat i consideració internacional i això que deuria respectar-se, és precisament ço que l'estatisme burocràtic no pot comportar.

També m'ha dit el Dr. Fontseré que la Generalitat no havia cursat el mapa meteorològic de Catalunya, que diaria-

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 4 ment venia publicant, adhuc en temps de la Dictadura.

26 Novembre. Nota final. L'observador del Montseny, Josep Gil, que tot ho deu al Dr. Fontseré, l'ha denunciat com separatista. Aquestes denuncies son especulacions propries de les dictadures.

17 Desembre. "Convivencia" i "Conllevancia"

El Prof. Eduard Fontseré me tramet una curiosa demanda que acaba de rebre del Sr. Enrique Meseguer, actual Jefe del "Servicio Geográfico", de Madrid.

Es tracta d'una coneixença antiga, car dit Sr. Meseguer fou Director del "Servicio Meteorológico Español" i, quan la reunió del Comité Internacional a Copenhagen, mentre el Prof. Fontseré ja rodava cap a la Mar del Nord, el Director Sr, Meseguer voltà per Barcelona i s'afanyà a delatar-nos com separatistes al general Barrera, aleshores "factotum" de la Dictadura. Fet això, continuà cap a Copenhagen, en el seu caràcter de funcionari oficial i duent a la butxaca una R.O. la lletra i l'intent de la qual era fer-nos excloure de la Comissió Internacional. Aquella R.O. ni tant solament pogué eixir de la seva butxaca i en canvi li valgué la cortesia imposada de tenir que regalar un ram de roses a la filla del Prof. Fontseré, que acompanyava el seu pare.

També, el Director Sr. Meseguer, quan l'Exposició Internacional de fotografies de Núvols, feta a Barcelona amb motiu de la reunió tinguda ací per la C.E.N., presentà com del "Servicio Meteorológico Español", una sèrie de fotografies que no eren altra cosa que reproduccions de les del nostre col.lega Mr. Quénisset, de Paris. El President de la C.E.N., general Delcambre, al prendre esment de la primera de dites reproduccions esclafí en una rialla de sonoritat francesa, però, a mida que anà trobant tota la sèrie reproduida, es posà seriós i em digué: "On peut en

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 4 gober une, mais pas toutes, c'est trop fort!"

17 Desembre. Suposo que ells dos liquidaren aqueixa ensopegada, perquè l'endemà tota aquella pseudo-representació del "Servicio Meteorológico Español" s'era esvanida i solament hi romangueren els originals de Mr. Quénisset.

Aquella malhaurada actuació, fou abundosa d'incidents pintorescos.

Doncs bé, l'esmentat Sr. Meseguer, escriu al Prof. Fontseré demanant-li un exemplar francés de l'Atlas General C. E. N. perquè -segons ell mateix confessa- no pot anar-ho a consultar a la Biblioteca del "Servicio Meteorológico Español" i d'on el foragitaren els seus propis subordinats.

Ell aprofita l'ocasió pera fer constar que de tot cor deplora el callament manat al Servei Meteorològic de Catalunya pel President del Consell de Ministres, Sr. Lerroux, de la qual ordre s'ha enterat per la premsa i afegeix que no hi està pas conforme i que suposa que l'ordre serà temporal. Això ho firma en paper oficial aquell Sr. Meseguer que maldà per a fer altre tant quan la reunió de Copenhagen, però no li reeixí perquè les "habilidades" polítiques madrilenyes no es cotitzen en les altures científiques internacionals.

El Prof. Fontseré era de parer de no respondre a la carta del Sr. Meseguer, perquè certament no s'ho mereix pas, però jo trobo que la incongruença de l'enemic bé val una cortesia desinvolta, de manera que avui li expedeixo l'exemplar de l'Atlas General C.E.N. i li'n faig present, acompanyat d'una tarja particular meva que transcric:

"R. P. i F. saluda al Sr. Meseguer y le ofrece el Atlas General C.E.N., solicitado.

Me hace muchísima gracia que sus excompañeros le hayan condenado a la misma pena que a nosotros. Por lo visto, la Meteorología Central es muy desabrida y

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 4

17 Desembre.

ello aclara naturalmente, no pocos problemas de climatología espiritual. Afortunadamente, nosotros somos litorales.

Le desea Buena Navidad y Año Nuevo".

22 Desembre.

"La Paraula Cristiana": Historia discreta d'un llibre.

Com que, malgrat haver fet presentalla del llibre del Prof. Laun "Slaat und Volk", al Col.legi d'Advocats i a divers juristes de casa nostra, encara ningú d'ells, ni cap revista, ni diari, no en deien res, aquest estiu, en la Masia Mariona de Moscaroles, me vingué la temptació de suplir jo mateix l'oblidança d'altri i, naturalment, sense cap pretença professional, perquè no son coses del meu clos.

Així vaig posar-me a escriure pensant fer-ne un senzill article de diari, però, el tema no hi cabia i, sense voler, se'm tornà un article de revista.

He ofert còpies a les poques revistes catalanes que ara es publiquen i una d'aquestes còpies ha anat a parar a mans del Revnt. Dr. Carles Cardó, Director-fundador de "La Paraula Cristiana".

Francament, no em semblava pas que el meu escrit fos gaire escaient en aquella revista, però el Dr. Cardó me diu que si que l'hi vol publicar, per a la qual cosa me demana dues lleus modificacions.

Una d'elles és, que quan jo esmento els divers factors que han ajudat a fer Estats anti-naturals, hi poso les "colaboracions eclesiàstiques"; ell ja confessa que tinc raó, però ell no ho pot pas dir.

Després, al parlar jo del dret divinal dels reis, m'hi proposa una distinció escolàstica d'aquelles que volen salvar coses que la historia no es calla pas.

Li he acceptat ambdues perquè trobo que, tal com és ara ací la jerarquia eclesiàstica, el Dr. Cardó ja fa ben bé prou de publicar el meu article. De totes maneres, li he

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 4 advertit que, al publicar-se en altres revistes, l'origi-
22 Desembre. nal sortirà tal com es, sense les modificacions suggerides per ell.

Explico la gestació del Concurs que donà naixença a l'obra, dintre la discreció requerida pels noms dels qui hi intervingueren i que segueixen tenint una posició internacional de compromís. Per això no sona per res la Universitat de Ginebra, ni el seu Rector Prof. Rappard, com tampoc sona cap nom al contar jo certs humorismes històrics, amb els quals els nostres colaboradors ens donaven a entendre que capien de sobres, ço que nosaltres els anavem dient.

Tampoc hi consta explícitament la dimissió del President del Jurat, Dr. D. Anzilotti, provocada pel feixisme, però la faig endevinar dient que entrà en el Jurat un anglès, Sir Cecil Hurst.

Dono breument la meva apreciació, no professional, de les obres presentades i detallo els mals-de-cap que ens causà la tramesa de les pliques a La Haia i que esdevingué un veritable afer diplomàtic.

Faig una presentació esquemàtica i un resum de les tres parts que composen el llibre, extractant-ne la doctrina tan literalment com puc, si bé, inevitablement, se m'hi ha escapat alguna apreciació personal, vista la qual cosa, m'he pres tot un paràgraf lliurement a compte meu, on exposo el meu pensar i sentir, moral i cívic.

Acabo remarcant que, amb aquesta obra, Catalunya respongué a la Dictadura mitjançant l'aval internacional.

Verament, repeteixo, aquest article és una feina que tenien d'haver fet els altres, però per falla d'ells, l'he feta jo.

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 4 Amb motiu de la retirada d'En Joaquim Cabot i
28 Desembre. Rovira de la Presidencia de l'Orfeó Català, se'm fe-
Orfeó Català. ren insinuacions primer i després se m'ha pregat directament amb insistència pel Mtre. Millet i companys, a fi de que jo acceptés dita Presidència.

Naturalment, l'he refusada agraint la cortesia excessiva que això suposa, perquè la veritat és que jo no serveixo per cap càrreg públic: físicament, no puc actuar en la forma que aquests demanen, i moralment, tampoc tinc les condicions requerides per fer de personatge.

El Mtre. Millet no m'ha pas convençut amb els seus precs reiterats, en els quals hi havia molt de sentiment, ni els meus raonaments ha convençut al Mtre. Millet, senzillament perquè el contrariaven i no li convenien.

La desavinença s'ha resolt fent-me el Mtre. Millet retret de que jo "no els estimava" i aleshores, somrient, li he respost que, amb el seu permís, jo li donaria una prova de la meva estimació, dient-li quelcom que potser ningú li havia dit encara.

L'Orfeó Català es troba actualment en un punt moralment crític. Els qui feren i aguanten l'Orfeó, perquè en son verament l'ànima, s'ho consideren, naturalment, cosa propia, i en son tan ben intencionadament gelosos, que els esvera l'entrada de forasters en el seu clos directiu; per això els càrregs es van repetint i reelegint indefinidament.

Vinculat sempre en les mateixes persones, l'Orfeó, inevitablement, resulta un reflexe d'elles i, en conseqüència, com que aquestes enveilleixen, igualment va envellint l'Entitat.

En una obra personal, això no tindria cap transcendencia i potser fora just i tot, però, en una idealitat col.lectiva, concebuda de cara al Poble i per a ell, cal assegurar la continuitat, obrint la porta a la jovenesa i

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS MCMVII
Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 4

28 Desembre.

fent escola amb ella, car no hi ha altra manera de mantenir-hi la vitalitat normalment. No vol pas dir això que s'hagi d'arreconar ningú, ni molt menys fer-li injusticia, però es necessaria una prudent renovació de càrregs perquè fa reserves. Altrament, com ho farem el dia que mori el Mtre. Millet?

Al oir el meu discurs improvisat, el pobre Mtre. Millet prenia un aire tan encaparrat, que jo he trencat la meva arrencada fent amb humorisme:

"Ja que em voliau per President, en aquests pocs minuts que n'he estat fent, n'haureu tingut un tast, i suposo us heu convençut de sobres que, tal com us deia, jo no serveixo pel càrreg que tant erradament m'oferiu".

Després, hem continuat la conversa, ben avinguts aquesta vegada, per malparlar de la humanitat actual, en un pendent pessimista que també jo he deturat, dient:

"Això és parlar de vells, perquè quan erem joves no parlavem pas així, de manera que la culpa es nostra i de ningú més."

---

1 9 3 5

21 Gener.

Associació d'Estudiants: "Conferencies Universitaries".

M'han vingut a trobar N'Oliveró i En Serrallach, en representació de l'Associació d'Estudiants de Dret, pera notificar-me que, a fi de cridar l'atenció sobre el problema universitari, -majorment després de la suspensió de l'Estatut i de l'ofensiva de Madrid ajudada per bona part del professorat d'ací- tenien el propòsit de donar una sèrie de Conferències sobre temes universitaris, pera les quals ja disposaven de la sala d'actes de l'Ateneu Barcelonès. Els conferenciants serien d'ideologies diferents i en

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 5 posicions polítiques diverses, així m'han esmentat En Co-
21 Gener. rominas, En Cambó, En Serra Hunter, N'Estelrich, etc. per acabar dient-me que m'havien reservat de cloure la sèrie de conferències amb el tema "La Universitat lliure".

Els he lloat el bell esperit de la iniciativa llur, que considero oportuníssima, però els he fet avinent que, en ço que a mi pertoca, me dolia no poderlos complaure senzillament perquè no serveixo pel cas, ni la cosa fa per mi; si bé no m'he pas estat d'afegir que m'afalagava el tema que tant encertadament volien reservar-me car, entre les moltes coses que jo nego a l'Estat, hi ha l'ensenya - ment universitari.

A través d'ells, he mirat de pulsar l'actual disposició de l'Universitat, professorat i estudiants, que conec bon xic per altres conductes molt autoritzats; hem parlat de l'esperit de certs nuclis, de la invasió de professors forasters, etc. i els he despedit encoratjant-els a ésser idealistes actius, tal com es presenten.

22 Gener. En Carbonell ha fet acte de presència aques-
Societat d'Estudis Occitans: "Premi Dom Vaisseta". ta tarda i ha comparegut tot carregat de pa - quets.

El seu primer Deu vos guard ha estat:

-Ja he vist el vostre article en "La Paraula Cristiana" i me l'haurieu de donar perquè també el publicariem en "Oc" i potser traduit i tot.

Se veu li ha fet gracia la historia del llibre del Prof. Laun i aquella al.lusió de Van Eysinga al Príncep d'Orange; perxò, en la conversa, jo he estat una mica més indiscret respecte d'alguns incidents que en el meu article es deixen a l'ombra.

Després, En Carbonell ha anat desplegant i explicant ço que portava.

El plec més voluminós, tancava una colla de llibretes

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 5 en provençal, guanyadores del premi que jo vaig oferir
22 Gener. temps enrera a la Sociedad d'Estudis Occitans, de Tolosa, i que ella ha aplicat al "Premi Dom Vaisseta" 1934. Acompanyava els originals, el judici d'En Ferran Soldevila sota el punt de vista de la historiografia.

El treball du per títol "L'Empresti de Consolidacion per lo Seti d'Auriol e de Rocavaira", 1381 - 1387. Es una contribució a la historia d'antigues families marselleses.

Amb motiu d'això, hem parlat de l'esperit de la gent d'enllà del Pirineu, i ell s'expressa amb l'optimisme de sempre, la qual cosa es essencial per a un apostolat.

Li he demanat el que havia fet la Generalitat en aquest sentit i m'ha dit que qualsevol casino esquerrà de barriada, havia estat més considerat que l'acció ultrapirenenca, perquè de la Generalitat solament havia obtingut una subvenció de 2.000 pts., quan la Diputació amb la presidencia d'En Maluquer i Viladot li havia donat 10.000 pts., en plena Dictadura.

Liquidat el premi, els originals del qual m'he quedat per a llegirlos, En Carbonell ha anat exhibint una colla de plecs tirats de publicacions començades:

del vol. II de l'Occitania Cristiana, amb la traducció en llenguadocià dels "Actes dels Apostols i les Lletres als Romans i als Corintis", feta per l'Abat Juli Cubaynes;

del vol. I de l'Occitania Clàssica amb els "Idil·lis" de Teòcrit, traduits en provençal per Pau Cyssavel;

del vol. IV de l'Occitania Cristiana amb els "Evangelis" en gascó pel canonge C. Laffargue;

del vol. I de la Col.lecció "Renaissença" d'Escriptors Occitans Moderns, amb la "Legenda d'Esclarmonda" de Valeri Bernard.

del vol. I de la Col.lecció Pedagògica "Ramon Vidal de

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 5 Besalú", amb la "Gramàtica Occitana" de Loïs Alibert.

22 Gener. Com es veu, no és pas empenta ço que manca, sinó, com sempre, els medis materials de realització.

Es plaent de consignar que totes aqueixes publicacions es fan en la impremta de la Casa de Caritat, de Barcelona.

En Carbonell m'ha dit que tornaria d'ací dos mesos, quan jo hauré trobat lleure de llegir el "Premi Dom Vaisseta", atorgat. Naturalment, amb això ell amagava una temptació per al meu entusiasme idealògic.

25 Gener. XVe. Concurs Patxot i Ferrer. Plecs rebuts. Es veu que el tema de "La Immigració a Catalunya", corresponent al XVe Concurs Patxot i Ferrer, ha tingut la sort d'interessar més gent que els dos anteriors, els temes dels quals no eren pas menys cremadors i transcendents.

Enguany hem rebut tres plecs que, a judicar merament d'impressió pels indexs que enclouen, son com segueix:

nº 1. Lema: "Estimeu a Catalunya".

Aplec de documents trets de l'Arxiu Notarial, referents als esclaus, als jueus i als estrangers, corresponents als segles XIVe i XVe. S'acompanyen algunes fotocòpies.

nº 2. Lema: "En defensa de la Pàtria".

Aspectes divers del tema, principalment sota el punt de vista econòmico-social, amb gràfiques i mapes.

nº 3. Lema: "Catalunya Futura".

Estudi del tema especialment com problema d'eugènica amb les seves derivacions morals, socials i finalment polítiques. També du gràfiques dels factors de població i un mapa.

28 Gener. XVIe Concurs Patxot i Ferrer: Convocatoria. S'ha publicat la Convocatoria del XVI^è Concurs Patxot i Ferrer, proposant el tema: "Apologia i necessitat de l'Estament mitjà, com element

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 5 social.

28 Gener. La Convocatoria comença remarcant que, així com funcionalment la societat ha estat comparada amb un organisme, considerada en la seva estabilitat, és comparable amb el mon inorgànic, perquè el fet natural de la societat, consisteix en una mena d'estratificació sedimentaria.

Però el liberalisme de la passada centúria feu l'errada de basar aquell procés en el nombre i prescindint de la densitat dels elements, provocant així una subversió d'estrates mal avinguda amb la gravitació social i el braç mitjà n'és una de les víctimes principals.

No obstant, l'estament mitjà és una zona de resistència que connecta el nombre amb la densitat i aquest nexe importantíssim de la vida pública, no solament es troba actualment preterit, sinó adhuc amenaçat, perquè no manca qui ha proclamat que té de desapareixer.

A més, es tracta d'un dels factors més eficients en la perdurança de la nostra catalanitat.

23 Febrer. Temps enrera vaig suggerir al Dr. Cardó que fes una tria dels seus "Portics" de "La Paraula Cristiana" i els edités aplegats en volum, oferint-li que de grat jo'm faria càrreg de la despesa.

Dr. Carles Cardó. "La Nit Transparent".

Avui m'envia les probes corretgides de tot el llibre, de cap a cap i apunt de tirar, amb el títol "La Nit Transparent" que és el d'un dels pòrtics.

L'amic Dr. Cardó acompanya la maqueta del llibre amb una carta en la qual me'l sotsmet, segurament per haver oblidat el meu criteri respecte la censura intel.lectual.

El Dr. Cardó és un cristià eminent de l'Església catalana, coaccionada per l'Església estatista oficial.

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 5

10 Abril.

Veredicte del XVè Concurs Patxot i Ferrer.

A mitja tarda, ens hem aplegat a la Sala Massana, en l'Arxiu històric de la Ciutat, el Jurat del XVè Concurs Patxot i Ferrer, format pels Srs. Francesc Puig i Alfonso, Josep Mª. Pi i Suñer, i R. Patxot i Jubert.

Abans d'entrar en materia, he cregut devia enterarlos d'una estranyesa que s'havia produït mentre el Jurat estava en funcions. La premsa va publicar el resum d'una conferencia donada pel Sr. Vandellós i que resultava senzillament la recensió del treball nº. 3 presentat a Concurs.

El treball nº 1, conté un interessant recull de documents extrets de l'Arxiu Notarial i que deixa entreveure la població adventicia de Catalunya durant els segles XIV i XV. Aquest recull, degudament aumentat i seleccionat, fora la base d'un tema important de la nostra historiografia que escassament s'ha encetat. L'autor el fa precedir d'una presentació en la qual esplaia una tèsi bon xic aventurada, car preté que la decadència de Catalunya, fou un fet racial degut a la manumissió dels esclaus, de la qual hi ha nombrosos exemples en la documentació del seu treball.

L'obra nº 2, es de caràcter experimental i tant en la seva presentació, com en la seva redacció, transllueix el temperament de l'home d'acció, probablement un enginyer. Prescindint de formalismes, ell apunta el cas concret en la part mes cremadora i l'exposa amb una vivor que, de vegades, gairebé esdevé agressiva. Un cert nombre de mapes i gràfiques transcriuen el resultat d'algunes tabulacions.

Com que l'autor ofereix, si cal, revisar i completar el seu treball, se li podria dir que hi manca un capítol tractant de la Beneficencia i del parasitisme que en ella representa la immigració. A més, altre capítol estudiant la invasió burocràtica, que adhuc a les altures del professorat es mostra ingrata i passional, com s'ha vist ara amb motiu de la Universitat.

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 5
10 Abril

El treball nº 3 és d'una factura més acadèmica. En forma doctrinal, va desenrotllant la seva tesi, que s'encamina principalment als problemes d'eugènica, amb derivacions respecte la minva de natalitat, resultants d'herencia, decadencia racial, etc. Alguns aspectes estadístics son traduits aximateix en forma gràfica. Es veu que l'autor és molt influit per les idees italianes i, malgrat ell mateix, resulta quelcom feixista. La minva de la natalitat, que és un fenòmen mundial, deprimeix l'autor en quant a Catalunya, fins el punt que en algun lloc, sembla fatalista. No obstant, és un treball ben trabat, que revela molta cultura i disciplina científiques.

Tot ben considerat, i tenint en compte que l'intent del Concurs, a més d'estudiar el tema, es presentarlo en forma que cridi l'atenció dels dirigents de Catalunya,el Jurat ha acordat partir el premi entre els treballs nº 2 i nº 3, ço és:

pts. 2.500 al treball nº 2, lema: "En defensa de la Pàtria", del qual resulta autor En Lluis Creus i Vidal.

pts. 2.500 al treball nº 3, lema: "Catalunya Futura", del qual resulta autor En Josep A. Vandellós i Solà.

Firmada l'acta corresponent, se n'ha tret còpia per a ésser publicada seguidament en la premsa.

L'ésser En Josep Mª. Pi i Suñer, actual Secretari de l'Ajuntament de Barcelona, m'ha temptat a preguntarli interioritats polítiques del moment i així parlant, de mica en mica, hem anat a parar a la bojeria del 6 d'Octubre 1934, de la qual ell és bon testimoni perquè, en la seva qualitat de funcionari, tenia l'obligació de ésser-hi present i hi estigué tancat tota la nit.

He insistit en l'obligació que tenia d'escriure la seva impressió d'aquell fet i m'ha dit que efectivament tenia pensat de fer-ho, però jo li he respost que ja devia

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 5 haver-ho fet de calent en calent, que es la manera de que
10 Abril la historia sia realment historia i no es converteixi en mentides oficials.

Una recomanació per l'estil he adressat an En Puig i Alfonso, el qual acaba de publicar un interessant volum, no posat a la venta, "Recordant coses passades", on ell intervingué, però n'hi resten moltes altres en cartera.

De la narració d'En Pi i Suñer, vull conservar un detall anecdòtic revelador. Quan es vegé ben evident el collapse, els regidors de l'Esquerra s'afanyaren a desferse de llurs pistoles, amagant-les en els pupitres dels regidors de la Lliga Catalana: és un fet històric que no s'ha de perdre, per la seva aclaparadora eloqüencia.

Diu que l'únic que mostrà esperit de sacrifici fins al darrer moment, fou l'Alcalde d'aleshores, En Carles Pi i Suñer.

També ha fet grans elogis de la telefonista, la qual mantingué la comunicació entremig de les bales i els esclats de granada i potser gracies an això la tragèdia no prengué més volada, perquè es conservà el contacte amb el general Batet.

23 Abril. Avui, diada de St. Jordi, Festa de la Meda-
Medalla C. E. C. lla al Centre Excursionista de Catalunya; a la
B. Ubach, O.S.B. qual enguany també he pogut assistir.

La medalla ha estat atorgada al P. B. Ubach, O.S.B., per raó del seu erudit excursionisme oriental.

El medallista actualment és a Jerusalem enfeinat en la Biblia de Montserrat i m'escrigué que li dolia molt no poder assistir personalment a la ceremonia perquè, apart de la urgencia del treball en el qual està absorbit, no es veia amb cor d'emprendre un llarg viatge per mar, car sembla està delicat de salut, segons ja m'havia insinuat també el P. Prior de Montserrat.

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 5
23 Abril

Enguany les autoritats politiques no han fet acte de presencia a la Festa i han fet molt bé, perquè actualment a Catalunya el Poble no hi té pas autoritats, car les que així es nomenen i actuen, no son més que representants delegats dels partits polítics espanyols.

He aprofitat l'avinentesa per a fer un discurs reaccionari, no solament respecte l'estat de l'esperit públic produit per aquella incomprensible follia del 6 d'Octubre, sinó també resoltament contrari a l'orientació política i social que l'Estat va emprenent arreu.

El causant de la guerra fou l'abús del concepte d'Estat i ara tots els Estats volen guarir els desastres d'aquella agravant-ne la causa determinant o sia, el mateix Estat.

A Catalunya, on la República fou acollida com un inici de lliberació, l'actuació dictatorial d'una pretesa democràcia ha portat la desil.lusió i adhuc l'escepticisme a sectors importants de la nostra gent d'acció, de manera que d'un costat l'home es troba cada dia més i més constret per l'Estat i de l'altra l'idealisme se li va esfumant fins al no res.

En el meu parlament, he volgut considerar el nostre estat d'esperit avui respecte dels entusiasmes d'ahir i dels senyals del demà que s'endevina.

He començat fent avinent que la ntra. impressionabilitat atorga una transcendencia exagerada a la derrera barrabassada política. El ntre. problema es reproduirà malgrat les pròpies errades, perquè es una manera que té la natura de preparar la substitució de les caducitats. Nosaltres ho amidem tot amb l'esquifit compàs de la vida humana i per això ens sorprenen i contorben coses que son dictats d'una justícia superior actuant amb una amplitud que descompassa de molt el viure personal.

Tot passant, al.ludeixo el Medallista el qual, entre-

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 5 mig de les boires dominants ens hi fa una clariana amb les
23 Abril lluiçors d'Orient que l'acompanyen i això em fa situar de cara a Llevant ja que el Ponent no vol ésser acollidor i és de cara a Llevant que vull fer sentir a la jovenesa el mon d'ahir que aconhortà la vellesa dels ntres. avis.

La invasió napoleònica feu despertar molts de pobles, els quals s'adonaren que tenien una ànima, però que se l'havien deixat estrafer. A Catalunya aquest sentiment esclatà en l'Oda a la Pàtria de N'Aribau, inici d'una renaixença que no tothom coneix prou i que molts dels qui en frueixen els guanys tampoc agraeixen prou.

He anat glosant l'obra dels Jocs Florals, retreient el "Cant del Llatí", proposta de N'Albert de Quintana, guanyada per un poeta romanès.

Així el Poble recobrava l'ànima produint les creacions d'on treiem la força moral que ens sosté.

Esmento En Verdaguer, En Guimerà i En Maragall.

Mercès an aquesta resurrecció En Prat de la Riba aplegà les nostres gents per damunt de les "provincies" de patró franco-espanyol. Tot això ho ignoren els fills pròdigs que es creuen que la civilització comença amb ells.

Retrec la Pàtria, ciutadà de l'Humanitat, amb el dret natural inherent a la seva ciutadania i gloriejo la Fe amb que els ntres. passats ens feren llegat moral de llurs emocions i cobejances.

Passo a examinar la manera com nosa tres mantenim avui la comanda del passat.

La primera dictadura malmenà el ntre. jovent i aquesta deformació produeix la desorientació present que àdhuc torba certes directrius espirituals.

La societat organitzada tritura l'home real i el vol baratar per l'home abstracte el qual resulta deshumanitzat.

La tragedia social d'avui en dia, es el divorci de la Humanitat-natura i la civilització-artifici, cosa que exemplifico amb una anècdota del camp de batalla, en la guerra

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1935 europea.

23 Abril Altra obsessió de les generalitzacions és el concepte de "unitat", eufemisme capciós de domini. Això son propostes d'unitat externa. La unitat vera, moral, és consubstancial amb la Humanitat.

Disciplina és convenciment obrat en voluntat i precisament la ntra. malaltia és minva de voluntat per falta de convenciment i mancant el deure tot es vol resoldre per imposició que produeix covardia i revolta.

Recomano tenir escola en sentit de continuïtat i apunto les perdues de Catalunya per culpa de la discontinuitat.

Faig una crida al jovent a fi de que no es distregui en superficialitats i s'avesi a anar sense por al fons de les coses: Catalunya és un fet extrapolític i metajurídic, en això hi ha la salvació i esperança nostres.

Els problemes s'han de plantejar rigorosament, tant si agraden com si nó; la veritat no més pot existir sencera i una. La llengua és el verb de la ntra. independencia mental, inexpugnable amb la força material.

Recomano a la jovenesa que s'empari en l'humanisme en el sentit de reivindicació de l'home en tota la seva integritat, moral i espiritual.

La "Fontana de Jovença" únicament es troba en el reialme de l'esperit.

Després de la tensió de la guerra ha sobrevingut una crisis de raó que no comporta les generacions idealistes; per això les traba mentre fabrica els autòmates que tenen de substituïrles i aquesta es l'entrada de demà.

En faig un pronòstic per tal de que oiguin la condemna que fem de la novíssima civilització els qui no tenim vocació d'esclavatge.

L'home-autòmata de la industria social venidora no tindrà ànima, ni llinatge, ni sensacions, ni horitzons i estarà fermat als commutadors del tauler de distribució

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 5

23 Abril. mecànico-social. L'home "humà" serà intervingut; tot ho tindrà micromètricament reglamentat i no li caldrà consciència perquè li faria massa nosa.

La familia, que ja és una dependencia d'Estat, s'esvanirà amb la igualtat de l'home i la dona, que anul.larà l'humanal gradient.

Aleshores el proveïment d'autòmates el farà la secció d'eugènica del Ministeri d'Homicicultura, el qual standarditzarà les seves llocades per tal de que totes sien intercanviables i es mantinguin ben rases.

Proïbint el dret d'opinar, s'anorrearà la contradicció i s'enquistarà la intel.ligència; així el progrès tindrà via lliure perquè no l'entrebancaran ni les idees, ni els sentiments.

Deslliurada del mon moral, la civilització mecànica abassegarà el mon material, de molt més fàcil maneig. Es castigarà la iniciativa privada, es matarà l'estimul i, amalgamant totes les possibilitats, es convertirà el mon en una superficie equipotencial negativa.

Afegim que per amor de la uniformitat, les lleis no contindran drets personals i totes seran retroactives.

Acabo trencant els clixés que ens donen aqueixes visions tant malestrugues i tenint fermança d'un bell redreçament, predico l'abrandament d'idealitat, a fi de que els redimits de demà passat puguin trobar en el ntre. solc la clapa d'homes que encara tenim Pàtria.

20 Maig "Monumenta Cataloniae" Gracies.

En Francesc Cambó m'ha enviat els dos vols. sortits dels "Monumenta Cataloniae", a la qual finesa he correspost amb les següents gracies:

"Preat Amic. He rebut els dos vols. dels "Monumenta Cataloniae", esplèndida presentalla vostra que us agraesc.

El passat que aquestes pedres testifiquen ens dona força moral i arguments materials per a resistir la invasió

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS MCMVII Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 5 d'animalitat que estem patint i per a entrebancar la dèria
20 Maig. dels que voldrien una Catalunya nova de trinca, amb una incògnita per cervell i un penell per cabellera.

De moment, me sembla que la feina cultural és la cosa més transcendent i internacional que podem fer.

Amb la meva felicitació, rebeu l'encaixada emporda-nesa de P. "

20 Maig. Degudament enquadernat en marroquí blau, faig
Falliment Eclesiàstic. presentalla al Dr. Carles Cardó de l'exemplar nº. 2 en paper de fil de la seva "Nit Transparent", que sortí el mes passat.

El Dr. Cardó m'havia demanat que li prologués el seu llibre, demanda que vaig refusar per tal d'estalviar-li dificultats fàcils de preveure.

Però un cop publicat el llibre, l'actitud del Bisbat de Barcelona m'imposa el deure de consciència de dir ço que segueix i que he autografiat i signat en l'exemplar de referencia:

"La inversió de conceptes i confusió d'idees al mig dels quals s'enterboleix l'actual generació, comporta la meva incongruença de dedicar-vos aquest exemplar de la vostra propia obra.

Es veu que l'enterboliment ha encalçat la jerarquia eclesiàstica la qual, en un Bisbat de Catalunya i en un llibre català adressat al Poble Català, es presenta forastera, ignorant la llengua del poble, però respectant curosament l'estatofilia, ço és, aquelles cobejances terreres que li encomanà Constantí.

Verament, cal tornar al Crist; mes, ai!, que encara després del papal "Instaurare omnia in Christo", a Catalunya ens ha escandalitzat la famosa informació Tedeschini, que capgirà la veritat i donà al Cesar ço que era de Déu: la nostra fe de naixença. I així el poble, que ja vivia

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 5 divorciat de la jerarquia material, es trobà abandonat de
20 Maig la jerarquia espiritual.

Heus-ací explicat el present conflicte eclesiàstic sense el recurs de la Masoneria, tapadora còmoda d'aquells escriptors catòlics que volen defugir l'alliçonador "mea culpa".

Derrerament -ja ho sabeu- ens demanaren vocacions eclesiàstiques en castellà, ferint els nostres cors, que en el temple tingueren de respondre amb la noble exclamació de Tàcit.

I malgrat la caiguda del Cesar, invitació providencial a la contrició, el llindar castellà que han posat al vostre llibre, no és pas penyora d'esmena.

La meva consciència, contristada, compadeix aquest llindar mancat de Cristianitat i segellat de domini, perquè, tal com deia St. Joan, "Deu és amor" i amor és donació, no pas imposició de domini.

"Quonsque tandem?" P.

20 Agost. Tanmateix l'obra de Mr. S. Hutchinson Harris, "The
Símptomes Doctrine of Personal Right", va resultant doblement inte-
decadents. ressant.

L'autor em demanà autorització per a fer una edició als Estats Units, a la qual cosa vaig accedir ben de grat.

De seguida, es posà a la feina cercant amb qui entendre's entre les seves relacions editorials: els uns ho trobaven massa acadèmic, d'altres poc vendible per al públic de mercat, i de mica en mica ha anat passant tota la seva llista, sense haver pogut trobar editor.

Quelcom semblant ha esdevingut a l'Anglaterra amb els llibreters als quals ha proposat el dipòsit i la representació per a la venda: els uns darrera els altres s'han anat excusant i finalment tampoc ha trobat un llibreter comissionista.

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 5 Com és això?

20 Agost Senzillament.

L'obra de Mr. Harris és doctrinariament anti-estatista, tal com pertoca a un experimentat spencerià. A més, en ella s'exposen i judiquen sense atenuacions fets del gran mon financier, que ell coneix força per raó de la seva conexió familiar amb la "Hudson's Bay Company". També exhibeix una sèrie de clixès polítics la nuesa dels quals deu resultar massa "shocking" a l'actual sensibilitat comercial anglesa. El llibre va contra-corrent i es veu que als oportunistes d'allà tampoc els agrada d'anar proa a vent.

Tot aplegat, em fa l'efecte que aquesta experiencia justifica una temença meva, que he apuntat més d'un cop: amb la guerra europea l'Anglaterra es va continentalitzar i així aprengué a fer escarafalls de coses que abans tractava en aquell dreturer "plain english", al qual aquell Poble deu la seva grandesa. No hi ha dubte que això és un simptoma moral més del començament de la decadència: se li ha encomanat la "temença de veritat".

Es clar que no manca la reacció contra la davallada i naturalment son aquests elements els que s'han encarregat de la venda del llibre de Mr. Harris.

I és per amor d'això que la "League for the Restoration of Liberty", de Londres, ha esdevingut llibreter.

7 Setembre. En Maspons i Anglasell ha vingut a passar el

Mals usatges. dia a la Masia Mariona, de Moscaroles, i amb motiu d'això m'he enterat de que enguany, trencant el costum, no anava a Ginebra a fer acte de presència entre els Minoritaris.

Com que en altra ocasió estigué a punt de succeir això mateix, i jo'm vaig afanyar a suplir la falla material de les institucions i homes públics nostres, m'ha

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 5

7 Setembre.

sorprès que En Maspons no me'n hagués dit res oportunament i li he pregat, ras i curt, que m'ho aclarís.

Aleshores m'ha descobert que els actuals polítics catalans, malgrat haver estat precisament ells els qui, anys enrera, iniciaren l'anada a Ginebra, ara no volen que s'hi vagi.

Els de la dreta ho dissimulen dient que no hi creuen, però, alguns d'ells, més francs, confessen que en aquest moment ells son governamentals i, per tant, cal no mortificar Madrid.

Els de l'esquerra, per l'estil, temen que l'Azaña els excomuniqués -frase textual- i així, en el fons, concorden amb les dretes.

D'aquesta manera i enganyada una vegada més per oportunismes venturers, Catalunya va continuant la seva mancança de seny polític transcendent.

En Prat de la Riba, home de dreta i esperit conservador, era més pràcticament revolucionari que les esquerres, barroeres i dictatorials, del present.

9 Setembre.

Conferencies sobre la Universitat de Barcelona. Repartiment.

Per fi, després de vencer les dificultats inherents a l'aplegament d'autors divers, amb ocupacions, temperament i sensibilitat tan diferents, s'ha acabat la impressió de les "Conferencies sobre la Universitat de Barcelona", donades a l'Ateneu Barcelonès, i ha començat llur repartiment.

Com que l'Associació d'Estudiants que promogué aquestes Conferencies, expontàniament m'hi havia reservat un torn amb el tema "La Universitat lliure", malgrat no haverhi près part perquè jo no soc conferenciant, he volgut expressar ben clarament la meva conformitat a la tesi assignada, per la qual raó obro el llibre amb la següent dedicatòria "Als Estudiants de Catalunya":

"No havent pogut compartir la vostra iniciativa perso-

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 5

9 Setembre.

nalment tal com em demanàreu, compenso la meva falla amb l'edició d'aquestes Conferencies, que oferesc bo i repetint-vos la meva tèsi: La Universitat ha d'ésser lliure. P."

Quan, a l'hivern, aquestes Conferencies eren a punt de començar, els Estudiants Catòlics volgueren preparar-ne una altra sèrie sobre el mateix tema, segons m'enterà el Sr. President de l'Ateneu Barcelonès, Dr. Fontseré, el qual els respongué que els acolliria ben de grat en la mateixa sèrie, però no pas separadament, perquè semblaria una controversia i això no lligava amb l'Ateneu.

Efectivament; en una conversa, En Maspons i Anglasell em digué que ell havia estat requerit per els Estudiants Catolics i aleshores, mitjançant el seu conducte, vaig mirar de casar les dues iniciatives, però, ni el Prof. Fontseré, ni En Maspons i Anglasell, ni jo, no poguerem assolir el nostre bon propòsit, perquè els Estudiants Catòlics preferiren abandonar llur intent abans que anar en companyia d'altri.

L'edició és de presentalla i no es posarà a la venda.

11 Setembre.

Aparences i realitats.

En Novembre derrer, el Director del Servei Meteorològic de Catalunya, Dr. Fontseré, rebé una ordre telegràfica del President del Consell de Ministres de la República Espanyola, D. Alejandro Lerroux, instada pel Director del "Servicio Meteorológico Español", manant-li taxativament que s'abstingués d'assistir a la reunió del Comité Meteorològic Internacional, que enguany era a Warsovia i de la qual ell formava part en qualitat de Director S.M.C.; a més, se li prohibia exterioritzar, adhuc a casa nostra, cap manifestació d'activitat científica. Aquestes prohibicions vingueren després d'assaigs diplomàtics, no reeixits, per a excloure el S.M.C. de la seva posició internacional.

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 5

11 Setembre.

Malgrat semblant arbitrarietat estatal, arribat el moment, la burocracia causant de la prohibició s'ha abstingut prudentment de fer acte de presencia a Warsovia, probablement malfiant-se de l'atmòsfera que allà havia creat ella mateixa, o bé per temença de trobar-s'hi amb el Dr. Fontseré.

Però, les circumstancies han portat que, coincidint amb la reunió internacional, el Dr. Fontseré tingué d'anar a Madrid a formar part del Tribunal de oposicions a la càtedra d'Astronomia de la Universitat de Barña, a les quals concorria un català, i això ha fet que no pogués anar a Warsovia, resultant així aparentment efectiva l'esmentada prohibició, si bé també sense gaudença de la part contraria.

Com sempre, la Llei moral ha estat més forta que la llei escrita.

5 Octubre.

Fòbies tradicionals.

Cal anotar el resultat de les oposicions que privaren al Dr. Fontseré d'anar a Warsovia, en representació del Servei Meteorològic de Catalunya.

Hi havia vacant la càtedra d'Astronomia de la Universitat de Barcelona i el Tribunal es reuní a Madrid; dos dels seus membres eren catalans.

Es presentaven dos candidats: un de Murcia, patrocinat en companyonia per la majoria del Tribunal, i un altre de català.

Sense que les oposicions fossin res d'extraordinari, era evident la superioritat del català, però la majoria, no podent donar la càtedra al de Murcia, decidí declarar desert el Concurs per tal de que mentrestant no l'obtingués un català.

Fons Patxot
Arxiu Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 5

5 Octubre.

Congrés Internacional de Musicologia a Barcelona.

Mossen Higini Anglès ha vingut a trobarme a la Biblioteca de Catalunya per a fer-me sabedor de que el Congrés Internacional de Musicologia s'aplegaria a Barcelona a l'Abril vinent.

En la conversa m'he enterat de que, malgrat ésser això un acord près de temps, la seva realització s'anava entrebancant pels alemanys "nazis", els quals volien celebrar l'acte a casa llur, però que el representant d'Anglaterra s'hi havia oposat enèrgicament reclamant el compliment estricte de l'acord près.

Decidit en aquesta forma l'apleg a Barcelona, es comunicà al Gobern de Madrid sol.licitant la seva cooperació oficial i la resposta fou: que si el Congrés es reunís a Madrid, l'Estat es faria càrreg de tota la despesa, però que si era a Barcelona no en volien saber res. Això es el separatisme actiu de que no es pot legalment parlar i que els polítics pretenen resoldre amb neologismes.

==========

1 9 3 6

1 9 3 6

23 Gener.

P. Rodès Observatori de l'Ebre.

Aquesta tarda m'ha fet visita el P. Rodès, Director de l'Observatori de l'Ebre, a qui no havia vist de temps, ço és, d'ençà de la reunió de la Comissió Internacional d'Estudi dels núvols, a Barcelona i de la qual ell, encara no formava part.

Li he demanat que m'enterés de l'actual situació legal del seu Observatori i m'ha dit que era definitivament resolta i que àdhuc tornaven a tenir subvenció de l'Estat. M'en he alegrat, si bé no cal refiar-se massa, perquè, en els temps que correm, ni els Estats, ni els Goberns, no honoren gaire llurs compromisos.

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 6

23 Gener.

Parlant del primer intent d'incautació, li he explicat l'habilitat del Dr. Fontseré, quan els delegats de Madrid vingueren a cercarlo per tal de realitzar, tots plegats, la incautació proposada. Al Dr. Fontseré -que no volia colaborar-hi, ni tampoc s'hi podia refusar en la seva qualitat de funcionari- se li acudí argumentar que si realment procedia la incautació, l'Observatori de Tortosa no corresponia pas a Madrid, sino que pertocava a Catalunya, o sia, a la Generalitat. Davant d'aquest raonament, els delegats no volgueren saber res més del Dr. Fontseré, ni de la Generalitat, ni de Catalunya. Hem rigut una estona, glosant el tema, cadascú a la seva manera.

Després hem tractat de l'Astronomia moderna, de les sèries espectrals, de la metagolaxia, de la Relativitat -que no'ns entusiasma massa-; de la geometria no -Euclidiana- que tampoc; de la Fisica i de la teoria de la Materia i això és força atractívol, etc. etc.

Tot aplegat, una llarga sentada ben plaent i molt diferent de les que tinc de soportar massa sovint, llevat de les estones en que filosofem, moralment i física, amb el Dr. Fontseré.

25 Gener.

XVIe Concurs Patxot i Ferrer: Plecs rebuts.

Avui, diada de terme del XVIe Concurs Patxot i Ferrer, tenim aplegats quatre treballs presentats, un d'ells arribat pocs minuts abans de tancar.

Una primera ullada als Indexs respectius, dona la impressió de que els autors s'han fixat més -o coneixen més- els impressionismes, oportunismes i orientacions del present, que no pas les centúries d'acció de l'estament mitjà, en les realitzacions de les quals hi ha la seva mellor apologia i la raó de que Catalunya aguanti tant, malgrat les fallides de dalt i l'encegament de baix. Això vol dir que, per companys de Jurat, m'hauré de triar: un historiador i

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

un sociòleg.

1 9 3 6

28 Gener.

XVIIe Concurs Patxot i Ferrer. Convocatòria.

La Convocatoria del XVIIe Concurs Patxot i Ferrer, ha estat repartida a la premsa la qual suposo que, com cada vegada, la reduirà a la mínima expressió, enunciant merament el tema i prescindint dels raonaments que el justifiquen.

Enguany, aqueixa mutilació serà tant més rigorosa, quan, amb motiu de les eleccions, els diaris necessiten tot l'espai per a bescantar-se grollerament els uns als altres, i aquesta vegada l'escenari electoral és més deplorable que mai, per quant ningú es recorda de la doctrina que invoquen i diuen representar, sinó que tots s'enceguen amb l'obsessió de guanyar i guanyar per qualsevol mitjà. Les derreres eleccions foren una brutalitat de les esquerres i les d'ara, no més que amb les candidatures proposades, son una apostasia i una indignitat de tots costats.

Tornant al Concurs, el tema que proposa és: "Reivindicació de la Familia, en la vida privada i en el Dret Públic".

La Convocatoria comença fent notar com la consideració de la Familia ens dona el judici d'una civilització, car és el fonament de la societat i la seva jerarquia moral, les quals coses es van descalçant amb la difusió i el desarrelament d'avui dia.

Apunta els diferents factors públics que malden pera influir la familia i esmenta la "course à l'enfant", no pas per amor d'ell, sinó per esperit de domini fins a la rel social.

Retrec aquella frase brutal de Von Papen, cap del partit catòlic alemany, el qual digué que la missió de la dona era proveir de soldats el camp de batalla.

Convertint així la llar en un mercat públic, la familia s'enfredora i esdevé xorca, que és l'actual malura arreu i que debades es vol remeiar amb els avantatges materials

Fons Patxot
Arxiu Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 6 que els poders públics proposen.

28 Gener. I fallada d'homes, la societat esdevé una massa vivent que segueix d'esma qualsevol capitost que se li posi davant.

Però, com que la societat s'ha de refer amb l'home i l'home s'haurà de recolzar en la familia, d'ací el tema del Concurs.

El llibre d'En Vandellós, que hem publicat, dona actualitat psicològico-social al tema i a més, jo voldria cridar l'atenció sobre el seu aspecte d'independencia moral humana.

15 Abril. Conversa amb en P. Fabra. "Falla de feina".

La publicació, que tenim entre mans, del llibre premiat d'En Ll. Creus i Vidal sobre "La Immigració", ens posa el problema del castellanisme "atur forçós", que els diaris han consagrat malgrat ésser inacceptable.

Per aquesta raó avui matí he anat a trobar En Fabra a fi de parlar de la qüestió i de cercar-ne la solució. M'he trobat amb que ell, naturalment, tampoc accepta la locució "atur forços" i que ja n'havien tractat sovint, però sense saber-ho resoldre.

Jo li he fet avinent que, a la meva terra, el poble, tradicionalment, n'havia dit sempre: "manca de feina" o "falla de feina", les quals expressions hem analitzat del dret i del revers i que de totes maneres ell també considera molt mellors que les adoptades pel periodisme.

Després d'una bona estona de sospesar-ho tots dos, hem acabat per adoptar "falla de feina", que serà la que figurarà arreu en el llibre d'En Creus i Vidal, amb intent de veure si arribem a foragitar el mal trobat "atur forçós".

23 Abril. Medalla C. E. C. Eduard Toda i Güell.

Malgrat no estar gaire en condicions de sortir de casa, i encara menys de "predicar", enguany també he anat a la ceremonia de la

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 6 Medalla del Centre Excursionista de Catalunya, car m'hi
23 Abril obligava el fet d'ésser Medallista N'Eduard Toda i Güell.

Hi havia representació de la Generalitat, l'Ajuntament, nombroses Corporacions culturals i la sala d'actes resultava completament plena.

En la Festa jordiana ha ressaltat una magnifica poesia de Mn. Melendres, recitada per l'autor d'una manera magistral.

També ha resultat interessantíssima la biografia de N'Eduard Toda i Güell, feta i llegida per En Bassegoda.

Dintre d'una exposició temàtica general, jo he cercat la manera de dir tot passant, tres o quatre coses d'actualitat que feia temps em dictava la consciencia i em punxaven la llengua.

He començat lloant el valor històric que té l'anècdota i he retret la que En Francesch Matheu m'havia contat anys enrera de la seva colla, quan començaren a publicar una revista que ells mateixos es compraven; un infantilisme la conseqüencia del qual ha estat l'alçament de Catalunya.

Lligant les incerteses del present amb el passat nostre, la vida interior i la coneixença de sí mateix, he subratllat que Catalunya "guaita i espera massa enfora", repetint una errada de la qual ja ens hauriem d'haver guarit.

Prenent un exemple corrent d'oblid de tradició com és el suprimir la conjunció entre els noms de pare i mare, faig ressortir que això rebaixa la mare a una mera adjectivació, a tall de les "mesnadas" castellanes. Proposo, si de cas, deixar aquesta preterició per a les mares inconscients, que assistides per una industria immoral, redueixen la maternitat a uns minuts d'anestèsia, car aquesta pràctica es va extenent d'una manera tan perillosa, per a la mare i l'infant, com profitosa per als metges indignament comerciants.

Fons Patxot
Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 6
23 Abril

He fet avinent a la joventut del Centre que està bé que tinguin cura del cos i practiquin el sport, però que aquest es marceix mentre que l'esperit perdura i precisament el problema orgànic dels pobles és que tenen còrpora de sobres, però manca d'esperit i d'ací les revivades i el comerç de la política vulgar. Amb motiu d'això els recordo l'espiritualitat catalana i anatemitzo l'estatolatria, que és l'actual passa social.

Reprenc l'esperit dels jovincels de l'anècdota als quals pertany N'Eduard Toda i Güell, i en sentit parabòlic parlo dels mots que es desfan en l'orfanesa de sentit moral, esmentant brutalitats de la "cultura faustiana" i l'apoteosi de la violencia, que em nego a tractar.

Els arcaismes recurrents, com revolucionaris i altres, assaigen de compondre significances novelles amb les lletres esbarriades, però aquestes tenen un sentit eminentment humà i s'hi refusen, esperant llur reposició vera.

La tasca noble de vivificar paraules caigudes la fa la joventut quan va confegint les seves il.lusions i la vellesa quan s'aconhorta de records; aleshores les il.lusions son l'esclat de joia de les idees que han recobrat llur manera d'expressió.

Catalunya fa una centúria que treballa en el recobrament, d'ençà que N'Aribau enyorà el mot "Pàtria" que es desfeia i s'anava perdent en l'universalisme polític.

Per el sentiment de Pàtria, oïrem "La Veu de les Ruines" i allà a Ripoll jau el Bisbe que feu "el pecat estatal" de retornar la doctrina al nostre poble, restitució confirmada pel seu successor.

La Cristianitat clogué les voltes de Ripoll i el patriotisme d'En Toda i Güell està retornant les naus de Poblet.

He elogiat el Medallista com autor i bibliòfil, retreient la seva finíssima protesta d'haver publicat en

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 6 — 23 Abril

català la "Bibliografia Espanyola d'Italia", que tenia escrita en castellà i dic que ho feu ferit per la catalanofobia de la Dictadura de la Monarquia espanyola.

Contrasto això amb la deplorable censura eclesiàstica castellana, posada a "La Nit Transparent" del Dr. Cardó.

Em refereixo a "La Destrucció de Poblet" del Sr. Toda i li prego que completi amb anècdotes viscudes, el capitol dels tresors llegendaris de Poblet. Al oïr això, En Toda i Güell no ha pogut contenir una rialla, car ha comprès que jo li recordava aquella nit en que el General Barrera, després d'haverlo allunyat de Poblet, hi destacà Moços d'Esquadra amb un camió, per tal de recollir els cobejats tresors.

Referint-me a la "Historia de Poblet" del P. Finestres, he acabat fent presentalla al Sr. Toda del manuscrit del volum Vè., que jo tenia en la meva biblioteca i que havia estat enquadernat en vedell per a l'ocasió i duent gofrats l'ex-libris d'Escornalbou en la tapa de davant i el meu en la de darrera.

Aquesta sorpresa que ningú coneixia llevat del President, ha complagut visiblement al Medallista i el públic, entre el qual hi havia altres membres del Patronat de Poblet, que aixímateix han vingut a donar-me'n les gracies.

28 Abril

Veredicte del XVIe. Concurs Patxot i Ferrer: Manuel Reventós i Bordoy.

En el Jurat d'aquest XVIe Concurs em fan companyia els Srs. Josep Mª. Gich i En Ferran Soldevila. La nostra tasca ha estat bon xic entrebancada per malaltia d'En Soldevila, que ens hi ha tingut personalment incomunicats, de manera que tot s'ha hagut de resoldre per escrit.

Cap dels quatre treballs presentats respon rigorosament a la Convocatoria i a la seva motivació, però n'hi ha un que de seguida sobrepuja els altres i es fa remarcar per

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 6 la seva ordenació i fermesa d'exposició; malhauradament,
28 Abril més que considerar i sentir el nostre estament mitjà, fa un estudi abstracte del tema, seguint la metodologia i a través de la bibliografia alemanyes.

En els altres tres hi ha consideracions i algun capítol interessants, però resulten molt incomplets respecte del tema proposat, generalment fugen de camí i son escrits amb la preocupació d'anar a parar al corporativisme i al socialisme catòlic, que és l'empassegada oportunista del moment.

Com que l'autor del treball sobressurtint, posa un advertiment oferint completarlo i revisarlo, hem acordat atorgarli el premi i n'ha resultat autor En Manuel Reventós i Bordoy.

4 Maig. Aquest matí ens hem trobat a la Biblio-
Generalitat. teca de Catalunya amb el Director del Servei
Atlas General C.E.N. Meteorològic de Catalunya, Dr. Fontseré, per tal d'anar a veure el Conseller de Cultura, En Ventura Gassol, amb el qual havia estat prèviament convingut que ens introduiria al Sr. President de la Generalitat a qui voliem fer ofrena de l'edició catalana de l'Atlas General de Nuvols, publicat per la Comissió d'Estudi dels Nuvols, del Comité Meteorològic Internacional.

El Conseller de Cultura ens ha rebut de seguida d'haver-nos fet anunciar i hem tingut una estona de plaent conversa en la qual, somrisent, ha retret les "bombes" -segons ell- que jo tiro en el Centre Excursionista de Catalunya i referint-se així an aquell discurs meu que ell tingué d'aguantar pocs mesos abans del 6 d'octubre i en el qual jo vaig fer sentir lleialment la disconformitat de la meva generació amb certs creients del catalanisme oficial d'aleshores. Ha afegit que li sabia molt greu no haver pogut assistir enguany, en la diada de St. Jordi, a la ceremonia

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 6 anyal del Centre Excursionista.

4 Maig. Físicament m'ha semblat quelcom més aprimat i la conversa m'ha deixat una impressió de ponderació, domini i equanimitat superiors als que probablement hauria tingut temps enrera.

En poca estona hem tocat moltes tecles i m'ha agradat sentirli confessar que "nosaltres estem lligats pel partit, però aquest, de vegades, ens demana coses que no pot demanar".

Tractant del contrast que fa la situació actual de Catalunya amb la d'Espanya i que sorpren a tanta gent, jo he insistit en que aquesta és la vera manera d'evidenciar el fet diferencial i que el nostre deure és mantenirlo i reforçar-lo així experimentalment i no pas amb lirismes.

Parlavem de Ciencies i ell ens ha sortit amb que li agradava molt la Teologia i que s'hi havia dedicat amb tot el seu saber perquè la considerava una Ciencia superior.

Per aquell camí, d'una cosa a l'altra, hem anat a parar al Sr. Bisbe i a l'enterrament d'En Macià.

Aleshores ha explicat, per peces menudes, el conflicte en que es va trobar per causa del Sr. Bisbe, el qual es resistia a la solució que ell -En Gassol- proposava, per tal de complaure el desig catòlic de la família d'En Macià i la imposició laica de la Constitució, "encertadament o no", ha afegit.

De bell començament, En Gassol havia proposat, tal com finalment es feu, que l'enterrament sortis de casa En Macià amb creu alçada i la clerecia i, en aquesta forma, lliuressin el cos a la Generalitat, la qual acabaria la ceremonia en la forma "constitucionalment" laica.

En Gassol deia que el Bisbe Irurita s'hi refusà obstinadament i adhuc els tancà la porta del Palau Episcopal, fins que cap al tard s'hi presentà En Gassol, duent per testimoni l'Alcalde de Barcelona, En C. Pi i Suñer, i

INSTITVT D'ESTVDIS CATALANS MCMVII Fons Patxot Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 6 gairebé per força, resolgueren l'afer de la manera transac-
4 Maig. cional esdevinguda.

Independentment de la teoria constitucional -que ja li regalava- fent-me ressó de la veu general, li he assenyalat la conveniencia de que l'actual Sr. Bisbe fos traslladat per raó de la seva incomprensió de l'esperit de la nostra terra. M'ha respost que ja havien estat a punt d'obtenir-ho, que se n'havia parlat a Mgr. Pacelli i que ara es treballava novament en aquest sentit.

Passant a l'Atlas de Nuvols, s'ha entusiasmat poèticament en aquells paisatges aeris que li suggerien la mar de coses, de manera que jo he tingut de portarlo a la prosa, recordant-li que les nostres fotografies no tenien cap pretensió artística, sinó que eren documents de rigorosa sistematització física.

Amb en Fontseré ha sortit a parlar de l'Observatori del Turó de l'Home, en el Montseny, i ha donat la seva conformitat a que la Generalitat compri el cim del Turó, a reserva d'un Observatori definitiu, que es construiría el dia que es pugui.

Jo he insistit en l'urgencia de la qüestió abans no ens malmetin també aquells cims i he reforçat l'argument afegint que si la Generalitat no ho comprava, aleshores ho compraria jo i m'ha respost que això també "li ho havia dit un ocellet".

Li hem deixat un exemplar de l'Atlas General C. E. N. per ell i ens ha promès trametre'ns un exemplar dedicat del seu derrer poema "La Mort de l'os".

Després ens ha acompanyat a la Presidencia de la Generalitat.

En Lluis Companys ens ha acollit de seguida, hem encaixat, li hem donat la benvinguda, hem presentat l'Atlas i jo li he dit que era l'acabament triomfal, no solament d'una intensa tasca científica, sinó d'una carrera d'obsta-

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 6 cles, a estones veritable batalla, en la qual el Dr. Fontseré i jo haviem bregat de parella durant mes de tretze anys, fent-hi surar sempre el nom de Catalunya, malgrat les intromissions deslleials, poc nobles i més d'un cop traidores, de l'alta burocràcia espanyola.

4 Maig.

Aleshores el Sr. President de la Generalitat ha recordat la ceremonia d'anys enrera -el Maig del 1934- quan ell mateix em lliurà oficialment l'exemplar especial de l'edició francesa que, per via diplomàtica, li havia tramès el President de la nostra Comissió Internacional, General Delcambre.

Així complert l'acte de cortesia representativa, ens hem despedit d'En Lluis Companys, el qual tenia un aspecte físicament decaigut i malalt i feia una impressió moralment depriment, potser per la mateixa raó.

I d'aquesta manera hem tingut el goig d'haver pogut arribar al final d'una obra científicament encoratjadora, però pràcticament dificilíssima, i que constitueix una gloria ben guanyada per la fermesa de caràcter, i alt "savoir faire", del bon amic Dr. Eduard Fontseré.

8 Maig.

"L'Estament Mitjà". Manuel Reventós i Bordoy.

M'ha vingut a veure En Manuel Reventós i Bordoy, guanyador del premi del XVIè. Concurs Patxot i Ferrer.

Li he confessat ben francament que trobava el seu treball una mica massa abstracte i que, aprofitant la indicació que posa al començament, li pregava que el completés, arrelant-el més a casa nostra.

Ha respost que, tal com igualment hi feia constar, el treball havia estat presentat quelcom precipitadament per falla de temps, però que estava disposat a completar-lo.

Aleshores li he insinuat que -en el meu entendre- en el seu assaig hi havia l'aspecte final del tema, i que hi mancava el precedent històric; que l'estament mitjà tenia

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 6

8 Maig.

una bella història, que constitueix la seva mellor apologia, no pas reduïnt-la als Gremis, com es sòl fer correntment, sinó en tota la seva vida, pública i privada; que jo miraria d'anar a cercar la naixença de l'estament mitjà en el servatge i el feudalisme, i l'aniria seguint fins a la seva sofrença i desconsideració pública actuals. He afegit que m'agradaria sentir en el seu llibre, devers l'estament mitjà, la mateixa efusió sentimental que hi ha respecte de la vida proletaria i, sobretot, que no hi manqués l'arrelament a casa nostra.

M'ha ofert faria el possible, començant pel moment actual i anant reculant històricament, si bé li semblava que no arribaria pas tan enllà en el passat com jo li indicava.

Li he donat tot el temps que li calgués i que ho deixava a la seva ma; feta la qual avinença ens hem despedit.

20 Maig.

Congres Jurídic Català.

No és pas d'avui que estic treballant en coses que no son del meu rengle i que aparento el que no soc; àdhuc, si ho enfondíssim, potser en això trobariem el caire més tràgic i meritori -si és que ho és- de la meva vida espiritual. Però, avui, aquest aspecte i sentit de desplaçament, ha près un aire públic i solemnial en el Congrés Jurídic Català, en el qual, a proposta d'En F. de Maspons i Anglasell, he estat nomenat Congressista d'Honor.

Si no fos part interessada, consignaria que en aqueixa decisió, més que altra cosa, hi ha jugat el sentiment i, en aquest sentit, em plau, majorment tenint tal provinença.

Precedits de la comunicació protocolaria, avui, en representació de la Mesa del Congrés, m'ho han vingut a notificar personalment En Raimond d'Abadal, En J. Roig i Bergadà, i el Secretari N'E. Colom.

Al mateix temps que el meu agraiment per la insospitada i immerescuda distinció, jo no he pogut menys de confessarlos la meva sorpresa, però m'he tornat a trobar amb que

Fons Patxot
Arxiu del Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 6

20 Maig semblo el que no soc.

4 Juny. Per cortesia, he enviat a tots els Membres del Comité Meteorològic Internacional, un exemplar de l'edició catalana de l'Atlas General de Nuvols, publicat per la seva Comissió d'Estudi dels Nuvols.

Senyals del temps.

Aquests exemplars podia haverlos expedit per la via diplomàtica del Canvi Internacional (Madrid), però com que l'experiència ens ha ensenyat a defugir-ho, a fi de guanyar temps m'he carregat la despesa d'enviarlos per Agència, com paquets postals.

Ara be; per tal de que es vegi un dels innumerables absurdes dels temps que corren, acaben d'avisar-me que no deixen sortir d'Espanya el paquet destinat a Polonia, sense presentar abans el permís d'importació del receptor, que justament és una Institució oficial d'aquell país.

Tals son la civilització i l'internacionalisme actuals: els pobles pretenen viure tancant-se a dintre casa i rebutjant els altres, amb la qual cosa ara tothom s'ofega per falla de circulació.

5 Juny. Amb una telefonada prèvia, demanant ésser rebuts, dies enrera em compareguéren dos noiets i dues noietes de l'Escola de Mar, sol.licitant la subscripció a llur revista "Garbi", que jo ja coneixia per havèrmela ensenyada el Dr. Fontseré, en el Servei Meteorològic de Catalunya.

Escola de Mar.

Es presentaren molt deseixits i, tant els nois com les noies, parlaven de l'Escola com d'una cosa propria, sentida, responent sense embuts i amb gran precisió les preguntes que'ls vaig fer, respecte l'organització, disciplina, manera d'ensenyament, etc. Tinguerem una llarga sentada jovenívola, que va acabar fent-me subscriptor i essent invitat a visitar l'Escola de Mar.

Avui he realitzat la visita promesa.

Fons Patxot
Arxiu Institut d'Estudis Catalans

1 9 3 6
5 Juny.

L'Escola de Mar està situada a la platja de la Barceloneta, en una construcció de fusta sospesa sobre pilars a fi de que les ones s'hi esbandeixin per dessota quan fa mala mar; té un cos central i dues ales en àngul molt obert. Depèn de l'Ajuntament de Barcelona.

El Director Sr. Vergés m'ha rebut en la galeria del vestíbul, encarada a migjorn, a plè sol i aire: era una diada lluminosa d'aquelles de la nostra terra i àdhuc la mar ha tingut la consideració de no fer garbí.

Després d'enraonar una estona de temes de mar i de terra, el Sr. Vergés ha cridat els meus visitants per tal de que ells mateixos, tots sols, em fecin les honors de l'Escola.

Amb la major expontaneitat m'han introduit a les classes en plè funcionament i batejades amb apel.latius ben eloqüents: Nausica, Garbi, Nines, etc.; m'han explicat llurs jerarquies, Consell, cronista, torn de càrregs, estimulant així la personalitat de cadascú. He vist nois que sense haver après mai de dibuix tradueixen gràficament llurs idees i percepcions; d'altres que modulen en fang; col.leccions incipients de coses de mar, etc. i per fi ens hem trobat en el menjador, un estol de tauletes parades enjoiades amb flors i àdhuc el "menu" donant-vos l'entrada: feia goig de debò. Part de fora, arrenglerades en un banc, hi havia una colla de cambreretes dispostes a servir el dinar i que's morien de ganes de riure al veure el vell foraster.

Hem anat a la direcció, on el Sr. Vergés m'ha presentat els professors d'ambdòs sexes, als quals he deixat uns paquets de llibres per a la Biblioteca llur; els infants m'han fet presentalla d'una colla de postals i un evangeliari dibuixats i decorats per ells, i ens hem despedit, enduent-me'n una agradosa impressió d'escola humana, natural, que tant de bo jo hagués pogut fruïr.

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

EPÍLEG 1 9 3 7 - 1 9 3 8

"A posteriori": Aquest historial -apart de les moltes coses que m'han passat per alt en les anotacions que precedeixen- fou tràgicament trencat per un d'aquells sotracs que capgiren la història d'un poble, al mateix temps que n'esqueixen l'ésser individual.

La Rosiaz près Lausanne. (Suissa).

Una clàssica sedició militar espanyola, preparada de temps pels monàrquics, l'església i la burgesia, ha fet que la república esquerrana espanyola armés barroerament el poble, amb la qual cosa les masses de seguida sobreeixiren el govern; d'aquesta manera nasqué l'actual guerra civil, agravada per l'especulació diplomàtica internacional, de banda i altra.

Pel que respecta Catalunya, el General Franco, a més de proclamar, de bell començament, el seu socialisme sindicalista -promiscuïtat nazi-feixista- s'afanyà a amenaçar l'ànima catalana, amb l'espasa i amb la llengua, seguint la fatal tradició secular espanyola i cumplint el seu paper de successor del General Sanjurjo, qui ja s'havia sublevat quan el govern de la república espanyola concedí a Catalunya la pretesa autonomia, que no era sinó una migrada delegació de serveis.

Si aquestes llibretes son ara en terra suissa i poden ésser així epilogades "a posteriori", és degut a la cavallerositat d'un consul estranger, amic de Catalunya, qui les sostragué a la bestia humana desfermada i després les fiu passar la frontera.

El qui tan generosament se'ns portà, poc sospitava aleshores que, més tard, el seu poble també seria brutalment envaït i governativament tiranitzat, d'una manera sem-

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1937-38 blant a la de Catalunya.

Segon Concurs Internacional: 1934 - 1937.

El terme d'admissió de treballs per al Segon Concurs Internacional s'esqueia en plena guerra civil, el 1er. Desembre 1936, i era fàcil de preveure que això implicava la fallida del Concurs.

No obstant, hi hagué concurrent qui, donant-se compte de les circumstàncies, ja en Setembre 1936 es preocupà d'escriure a Barcelona, al Carrer de la Cucurulla, domicili oficial de l'Institució Patxot, preguntant si s'havia ajornat el Concurs, o bé si s'allargava el terme d'admissió; però, aquesta carta no m'arrivà fins quatre mesos després.

També, a l'Octubre següent, rebia un telegrama de La Haia dient-me que: un autor diligent, impossibilitat d'enviar el seu treball a Barcelona, l'havia depositat a la Biblioteca del Palau de la Pau, a la Haia, sota la divisa "Veritas,Libertas, Pax" i demanava se li donés conformitat d'entrada a Concurs, cosa que vaig fer.

Aleshores, acordarem prorrogar per un any l'admissió de treballs, o sia, fins al 1er Desbre. 1937. El Dr. Jacob ter Meulen, Director de la Biblioteca del Palau de la Pau, la Haia, que sempre ens ha fet lleial i generós costat, s'encarregà de fer publicar aqueixa decisió.

En la nota cursada al Bureau de la Presse, s'afegia a més, referent a la destinació dels manuscrits:

"Par suite des difficultés actuelles des communications, l'Institució Patxot à Barcelona, a prié le Directeur de la Bibliothèque du Palais de la Paix, à La Haye, de vouloir bien recevoir les réponses."

Crec convenient transcriure aquí textualment la Convocatoria d'aquest Segon Concurs Internacional, que era com segueix:

"La Institució Patxot, des de La Haia, en desembre de 1928, oferí un premi de mil lliures esterlines

Fons Patxot
Arxiu Institut d'Estudis Catalans

1937-38 al millor treball que estudiés la "Influència del Dret Internacional i de les Institucions Internacionals contemporànies sobre el Dret Públic Intern", havent-se presentat a Concurs 17 autors de diferentes parts del món.

El Jurat del Concurs, constituït pels Senyors: Jonkeer W.J.M. van Eysinga, d'Holanda; Sir Cecil Hurst, d'Anglaterra i el Prof. F. de P. Maspons i Anglasell, de Catalunya; decidí (desembre 1931), no atorgar el premi ofert, però recomanà la publicació d'una obra presentada pel Professor Rudolf Laun, de Hamburg, "Der Wandel der Ideen Staat und Volk als Äusserung des Wettgewissens". En compliment d'això, la Institució Patxot edità aquest llibre a Barcelona i sortí l'any passat, 1933.

Mentrestant, les raons que motivaren aquell Concurs s'han agreujat considerablement, i la Institució destina aquell premi a un novell Concurs, l'esperit del qual és ço que segueix:

Les sofrences de la guerra, al desvetllar la sensibilitat col.lectiva, produiren un estat de penediment durant el qual s'accentuà la desavinença entre la consciència mundial i l'estructuració política dels pobles.

Fou aleshores que es condemnaren pràctiques del Dret Públic intern; s'acceptà la igualtat de drets de raça, de llengua i de religió; la llibertat d'ensenyament, etc. I en l'ordre exterior, es demanaren sancions per a les transgressions estatals; es proclamà la lliure determinació dels Pobles i es generalitzà el tema dels mal anomenats "Minoritaris".

Malhauradament, aquella esperançadora ascensió, no solament s'és deturada, sinó que torna a imperar en l'Estat "l'idée de la toute puissance, plutôt que celle de la soumission de l'Etat aux exigences supérieures du

Fons Patxot
Arxiu Institut d'Estudis Catalans

droit et de la justice".

Obsessionat amb aquesta pressumpció d'omnipotència, i confonent l'accident o convencionalisme polítics amb el fet biològico-social permanent "Poble o Nació", i amb la seva localització sentimental "Pàtria", l'Estat s'afanya a intervenir-ho tot i àdhuc preté governar i modificar lleis morals i naturals que son anteriors i superiors a ell; minva moralment l'home fins fer-ne una eina automàtica; desconeix la familia com cèl.lula social bàsica i la considera meramente un obrador de contribuients i de soldats; estimula un parasitisme funcional públic que empobreix i coacciona els pobles; no tolera ni l'estímul, ni la diferenciació personals, i legalment va esvanint la llibertat d'intel.ligència.

Volent sostenir ficcions econòmico-polítiques que s'enrunen, els Estats es reclouen en un pseudonacionalisme, per culpa del qual la humanitat resulta estancada en compartiments que l'ofeguen i desorganitzen.

Tot això s'avé ben poc amb el respecte a la personalitat humana, que és el fonament de la societat, i amb l'afirmació de la sobirania popular, que es predica des del cim dels mateixos Estats que la conculquen i condemnen amb els aufemismes d'assimilació i unitat.

I com que l'estatisme actual ja assoleix un paroxisme precursor de la crisi, en previsió d'ella, la Institució Patxot demana als pensadors: que deseixintse de les pràctiques corrents, i guiats únicament per la intel.ligència, facin la

Revisió de la Noció d'Estat

d'una manera històrico-crítica i, amb l'ensenyament que en resulti, assagin d'arribar a una concepció de l'Estat en la qual aquest, bo i servant la seva missió d'orguen de coordinació necessari, sia constret a res-

Fons Patxot
Arxiu Institut d'Estudis Catalans

pectar majorment la personalitat humana i sotmès al Dret Natural dels Pobles, que n'és la conseqüència.

La Institució Patxot té el deure de recomanar als concursants l'experiència de Catalunya, on els autors poden fer observacions aclaridores del tema proposat. Perquè Catalunya formula el problema, no solament en les altures doctrinals, sinó també per sentiment de germanor envers els Pobles freturosos de llibertat i justícia".

XVIIe Concurs Patxot i Ferrer.

Com era de témer, passà el terme d'admissió del XVIIe Concurs Patxot i Ferrer -25 gener 1937- sense que s'hagués presentat cap treball, cosa fàcilment explicable tenint en compte el temporal social desfermat en la nostra terra i, potser també, la idiosincràsia dels nostres intel.lectuals, que prefereixen la feina relativament lleugera d'escriure articles de diari o de revista, a la disciplina d'enfondir temes transcendents, com el proposat en la Convocatòria d'aquest Concurs, que copio a la seguida:

"Talment com la disbauxa de lleis escrites pregona la decadència política dels Estats i l'abús d'impost prepara llur fallida material, també la consideració de la familia dona l'exponent d'una civilització, perquè la familia n'és l'element primordial.

Fogar de sentiment i escola de sacrifici, la familia és la mare de la societat i la seva jerarquia moral; fonaments que es van descalçant amb la difusió i el desarrelament d'avui dia.

Essent fermança de continuïtat, nombrosos factors públics cerquen d'influir la família, i majorment quan els Estats no són la concreció d'un poble, sinó un farcell de pobles, l'estatisme malda sempre per a junyir la família al seu domini, i aquesta coacció, contraria

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

al dret natural, torç la continuïtat i esguerra la família. D'ací arrenca la deplorable "course à l'enfant", no pas per amor d'ell i si com el medi més directe de penetració fins a la rel social.

La manca de respecte a la familia porta l'Estat a les brutalitats del nostre temps, en el qual un governant ha osat proclamar que la missió de la dona és proveir de soldats el camp de batalla, prospecte bàrbar d'una civilització follada, que vol reduir la familia a una funció d'Estat.

Al convertir així la privadesa de la llar en un mercat públic, s'esventa el caliu; aleshores la familia s'enfredora, té defallior i es torna xorca, malura que es va encomanant arreu en la societat actual.

La intromissió de la vida pública, causa principal de la malura, debades assaija de remeiarla amb temptacions i avantatges materials que compten ben poc en l'ordre moral, l'únic en que floreix i grana la familia.

I a mesura de la falla d'homes, la societat esdevé una massa vivent que segueix d'esma la ventura del capitost audaç que se li posi davant: és l'imatge contemporània.

Però, com que la societat s'ha de refer amb l'home i l'home s'haurà de recobrar en la familia, el Concurs d'enguany demana estudiar el tema: "Reivindicació de la familia, en la vida privada i en el dret públic."

XVIIIè Concurs Patxot i Ferrer: Convocatoria inèdita.

A entrada d'estiu, Juny de 1936, a la Masia Mariona del Montseny, vaig redactar la Convocatoria del XVIIIè Concurs Patxot i Ferrer (Gener, 1937), fixant-me en un aspecte doctrinal del fet de la producció, que les circumstàncies havien arroentat i que es tractava sempre amb gran cridòria passional i

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1937-38 que es pretenia resoldre d'una manera parcial, perquè no es cercava pas una solució de justícia, sinó únicament servir-se'n d'esca per a encendre la foguera que ara crema a Catalunya.

Adhuc així, hi hagué moments durant els quals vaig creure poder arriscar-me a llençar aquella Convocatoria, però, arribat el moment, la brutal realitat m'obligà a desistir; d'una banda, perquè l'onada proletaria forastera que s'ha esbandit a casa nostra, no hauria pas tolerat la presentació del meu tema, i de l'altra, perquè la socialització imposada a Catalunya ho ha desorganitzat tot, sense reorganitzar res: el treball no hi existeix.

No obstant, vaig donar dita Convocatoria a la impremta, per tal d'ésser enclosa en l'apendix del llibre d'En Creus i Vidal sobre la "Immigració a Catalunya", que s'estava component quan esclatà la guerra civil i del qual hi havia alguns plecs tirats, mentre la resta era en galerades.

Com que no sé on ha anat a parar tot això, ni quina fi farà, repeteixo aquí l'esmentada Convocatòria inèdita:

"Una vella tradició oriental, presenta el treball com un càstig, i ara, la reacció occidental, en fa argument de discòrdia: la resignació del passat s'ha tornat agressivitat present.

Amb esperit dictatorial, es proclama que el treball és el fí de la vida i sovint es vol imposar el millorament material, per via d'una regressió moral.

Com totes les reaccions, l'actual és extremosa.

D'una banda, tendeix a desplaçar el lloc del treball en la producció, la seqüència jeràrquica de la qual és: intel.ligencia, treball i capital. Ací, intel.ligència, vol dir la concepció dirigent; quant al capital, designa estalvi, o sia, fruit de treball convertit en previsió. Tampoc cal oblidar que en el fet

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

de la producció, el treball usufructua un dret preferent com és el jornal i aquest té el privilegi de no compartir les pèrdues.

D'altra banda, la idea popular rebaixa el treball a un esforç muscular i el desennobleix quan n'exclou la part de la intel.ligència, que un dels capitostos novells ha motejat de "luxe dels desvagats", proposició que animalitza l'home.

El treball és verament una necessitat orgànica, però, per damunt d'ella, és deure de col.laboració social i acte conscient de responsabilitat que dignifica. Intel.lectualment, augmenta el saber; moralment, ens perfecciona, i materialment, proveeix a la família, així sostenint la continuitat humana: la integració d'aquests diferents ordres de treball, dona per resultat la civilització.

Les experiències actuals del treball, acusen mancaments i violències que cal corregir, i el Concurs d'enguany vol contribuïr-hi posant per tema un: "Estudi crític del concepte de treball i de la seva dignificació."

Constituint Jurat. Pel nostre Segon Concurs Internacional, jo m'havia proposat un Jurat en el qual, a més de Catalunya, fossin representats: un dels vells Estats fent costat a un dels novells Estats vinguts a la vida internacional d'ençà de la guerra europea.

Quant als vells Estats, la cortesia m'obligava envers Suissa, que ens donava tan bon acolliment. Per tant, vaig demanar ajud a l'Universitat de Laussanne, el Consell de la qual designà per representant seu el Judge Federal, Mr. Robert Guex, Professor honorari de dita Universitat.

En aqueixes visites a la Rectoria de la Universitat, vaig fer la coneixença del Chancelier, Prof. Frank Olivier,

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1937-38 cavaller d'ascendència literària romande el qual, parlant de Barcelona, de bell començament em digué que ja sabia que el català era cosa ben distinta de l'espanyol i, per aquest camí, no cal pas dir com intimàrem després.

Respecte dels novells Estats, l'atzar ens havia posat en contacte amb gent txecoslovaca i això feu que demanessim a la Legació Txecoslovaca d'Espanya, aleshores resident a Barcelona, si ens podria oferir un membre de qualitat, petició que fou acceptada i molt cortesament agraïda.

Però, les dificultats de comunicació, que ja eren grans amb Barcelona, s'anaren agravant pel costat de Txecoslovàquia, on es començava de veure massa clar l'actitud amenaçadora d'Alemanya; el temps passava i la brutal premeditació alemanya s'anava precisant, de manera que els xecs finalment s'hagueren d'excusar.

Com que el temps s'escursava, vaig afanyar-me a escriure a Sir Cecil J. B. Hurst, representant d'Anglaterra en el Tribunal Internacional de La Haia, pregant-li que ens cerqués el membre-jurat que ens mancava, per el qual càrreg presentà Mr. Alexander P. Fachiri, del Temple, Londres.

I el Jurat fou constituït amb: Prof. Robert Guex, de Suissa; Mr. Alexander P. Fachiri, d'Anglaterra i el Prof. F. de P. Maspons i Anglasell, representant la Institució Patxot, de Catalunya.

Segon Concurs Internacional: Veredicte, 1938.

Vençut l'aplaçament del Segon Concurs Internacional, únicament presentaren treballs els dos autors que ja havien donat fe de vida l'any passat.

Un d'ells, amb el lema "Veritas, Libertas, Pax", titolat "New Ways of State Government", era molt poc extens tenint en compte la importancia del tema i del premi.

L'altre, titolat "The State of Personal Right", signat per "Ratio Dicendi", en canvi, resultava excessivament volu-

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1937-38 minós amb els seus nombrosos apèndixs, per altra part molt interessants com collacions.

Circulats dits originals entre els Membres del Jurat, aquest decidí no atorgar el premi, amb el següent veredicte:

"We have carefully considered the two works submitted to us in m.s. nomely "The State of Personal Right" and "New Ways of State Government". In our opinion, neither of there works is such as to justify the award of the prize offered by the "Institució Patxot". Each work, in its own way, has merit and both show commendable industry on the part of the authors, but, in our judgement, "The State of Personal Right" is too imaginative in character for the subject in hand and "New Ways of State Government" does not make a sufficient contribution to the theme propounded. Moreover, neither work is, in form, suitable for publication. We have, therefore, decided not to award the prize." Signat: Alexander P. Fachiri, R. Guex, F. de P. Maspons i Anglasell, September, 1938.

Un cop publicada la decisió i comunicada als anònims autors, aquests demanaren la devolució de llurs treballs, com així es feu de seguida.

Les circumstàncies no han pas afavorit el meu bon intent; però, tampoc cal passar per alt el fet de que, els qui tindrien capacitat i autoritat per a heure-se-les amb aquest tema, resulten pràcticament fora concurs permor d'ocupar situacions oficials entre aquests mateixos Estats contra els quals clama la Convocatoria i és un aspecte més de la transcendent desavinença entre l'esperit i el cos, enquistada en l'organisme social.

Fons Patxot
Arxiu Institut d'Estudis Catalans

1937-38

Projecte d'un Tercer Concurs Internacional: 1938.

Havent resultat desert el nostre Segon Concurs Internacional, vaig intentar un Tercer Concurs, per tal de que la Institució Patxot continués donant fe de vida al mig del remolí que estaba enterbolint l'Europa i seguís clamant en les qüestions que violaven els més nobles sentiments de la humanitat; en aquest estat d'esperit, vaig fixar-me en el Dret d'Asil, les transgressions del qual ací vèiem de ben a la vora i que, pràcticament, s'està esfumant.

Si jo hagués estat encara a Catalunya, hauria publicat la meva Convocatoria sense demanar permís a ningú perquè, sobre la intel.ligencia, no reconec altra jurisdicció, ni cap autoritat, llevat de la consciencia que Deu m'ha donat.

Però, la meva condició de domiciliat a Suissa amb tota la familia, m'obligava a una reciprocitat d'agraïment, i no volguí fer res sense abans consultar-ho privadament amb l'autoritat del pais que tan bé ens havia acollit.

A tal efecte, vaig escriure al Conseller Federal de Instrucció Pública, Herr Phil. Etter, que coneixia personalment per haver dinat amb ell una vegada a Berna, exposant-li el meu projecte en els documents, copia dels quals segueix:

"La Rosiaz le 9 Novembre 1938

Monsieur Phil. Etter.

Berne.

Très Honoré Monsieur:

Encouragé par votre bon accueil et par l'entourage civique dont la Suisse nous permet de jouir, je viens vous annoncer et vous sonmettre, avant de rien faire, la reprise partielle de l'activité, scientifique de l'Institució Patxot de Catalunya, dont je suis le fondateur. Quoique exilée matériellement, mon Institution tient à son devoir dans le domaine de l'intel.ligence.

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1937-38

Partant, cette lettre est un hommage de reconnaissance, en même temps qu'une consultation, à la Hiérarchie Helvétique.

La guerre d'Espagne ayant fait rater notre dernier Concours 1934, dont le prix n'a été attribué, j'en ai employé la moitié a fournir des vivres là-bas et l'autre moitié -soit, 10.000 frs. suisses- je la destine à un prix dont vous trouverez la justification ci-inclus.

Plutôt que juridique ou académique, ma conception est morale et humaine, parce que je crois avant tout aux lois non écrites qui soutiennent et régissent la Société, malgré ses folies et égarement éventuels, comme la régression qui se déchaîne actuellement, mais sous laquelle existe toujours l'Homme véritable, incoercible dans ses sentiments et sa pensée.

A ce sujet, je songe à un Jury de trois membres: un représentant la Suisse, un autre la Hollande et le troisième la Catalogne, pays tous qualifiés, sous divers rapports, pour le thème en question. La Suisse, surtout, aurait une belle position éclectique dans ce Jury, puisque, jusqu'à un certain point, elle est à la fois et la bienfaitrice et la victime du thème proposé.

Le poste de la Catalogne, pouvant devenir dangereux "a posteriori", je le prendrais moi-même, malgré qu'il serait plus logique que je restasse dehors, comme d'habitude; mais nous sommes en temps de contrainte et de force majeure.

Je viens, donc, en consultation privée, vous demander si le Conseil Fédéral trouverait quelque inconvénient à mon iniciative et, au besoin, si vous aviez quelque suggestion à faire à ma convocation, prière de la noter en marge.

D'ailleurs, il me semble que, il y a deux ans,

Fons Patxot
Arxiu Institut d'Estudis Catalans

1937-38 Monsieur Motta, à Genève, fit quelque allusion au "problème des réfugiés", de sorte que je serais très honoré de connaître aussi son avis.

J'insiste pourtant sur ce que mon intention est plutôt éthique et humaine -charitable, si vous le voulez- que politique ou gouvernementale: ce n'est pas une demande que je fais au Pouvoir Public, mais bien la plainte qui s'échappe d'une âme blessée par les brutalités de la barbarie contemporaine et qui en appelle à la Conscience Mondiale. Dans ce beau rôle, la Suisse est aussi à son poste.

Quelle est, croyez-vous, la Corporation Suisse qui pourrait mieux donner cours à mon idée et, naturellement, à mes frais? Instruction Publique, Magistrature Fédérale, Université de Lausanne, etc?

Comme vous me connaissez déjà, de parole et par écrit, je crois inutile de plus préciser, si ce n'est que je vous dérange encore poussé par les convictions et sentiments de toute ma vie, mais que, loin de mon pays, je vous soumets, très Honoré Monsieur, avec toute ma gratitude et obligeance de réfugié résident....

R. P. i F."

El document justificatiu i expositiu que acompanyava aquesta carta era'l següent:

"N'ayant pas été attribué le prix de son dernier Concours, l'Institució Patxot de Catalunya a destiné la moitié du prix à l'expédition de vivres à ses concitoyens là-bas et l'autre moitié -10.000 frs. suisses- elle l'a déposée à..... comme prix de ce Troisième Concours, qui soumet à la conscience mondiale la plainte des victimes d'un Droit d'Asile évanescent."

Després d'explicar així l'origen del premi, venia la primera visió doctrinal de la Convocatoria projectada:

"L'étatisme en est à la crise de violence qui sévit

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

de nos jours.

En partant du prétendu droit divinal des rois, succédé par le postulat de la souveraineté de l'Etat, portée maintenant jusqu'aux vélléités de l'autarcie, le cicle étatiste se ferme par une inféodation inhumaine: la regression contemporaine, domination éffrennée, où ni la loi morale, ni le droit naturel, ni la personnalité humaine, ne comptent plus.

Dans cet état d'esprit, la famille a été anéautie et est devenue un fournisseur d'automates; tandis que, dans leurs relations extérieures, les Etats té - moignent d'une répulsion, souvent aveugle et injuste, qui met hors la loi une légion de gens honorables.

Or, ces réfugiés, ainsi laissés en détresse, sans état civil, conservent fidèlement leurs Patries, car il n'y a point de décret capable de déroger un sentiment, et ils ont aussi en leur faveur le droit naturel et la loi morale; par conséquent aussi, la conscience des Peuples qui raisonnent, sentent et agissent, encore en hommes et en maîtres.

C'est à eux que s'adresse l'Institució Patxot de Catalunya, et en faisant appel aux plus beaux attributs de l'humanité, elle demande que les droits moraux et civiques de ces réfugiés, soient sauvegardés par des normes de Droit Public externe.

Dans ce but, nous posons comme thème de ce Troisième Concours, une "Etude critique du Droit d'Asile et sa mise au point d'après la déplorable expérience contemporaine"."

Amb gran sorpresa meva i per raons que ignoro, aqueixa epístola no obtingué resposta.

Com que no conté cap incorrecció, sinó molt al contrari, cal cercar la raó per altre costat.

Es possible que hi hagués part de culpa meva,

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1937-38 perquè com que, en general, em fa fàstic la premsa actual, no llegeixo diaris i, per tant, al escriure la carta anterior, jo ignorava que Herr Etter havia estat designat com el nou President de la Confederació Helvètica. En tal situació es compren que considerés molt delicada la resposta confidencial que jo sol.licitava.

També podria ésser, majorment tenint en compte el nerviosisme que s'anava extenent per Suissa de cara als refugiats, que el Govern Suís, com tots els governs, preferís la seva plena llibertat d'acció respecte dels asilats i no li fos agradosa la perspectiva d'una Convenció que la hi minvés. A més d'això, en aquells moments hi havia reunions oficials internacionals que estudiaven aquest mateix problema, si bé elles no més cercaven una solució política, mentre que jo pretenia la formulació d'una doctrina.

Fos el que fos, cosa que aclariré algun dia verbalment, és indubtable que aquell callament fou una confirmació d'altura, del que ja m'havia esdevingut anys enrera amb la Universitat de Genève i que, raonant amb l'amic Dr. Eduard Fontseré, a Barcelona, haviem sintetitzat en la següent conclusió: els suissos estimen molt llur llibertat, que és connatural en ells, però, en canvi, no senten, ni capeixen, la llibertat d'altri.

Desistiment. Després d'un temps d'espera prudencial, el premi reservat es convertí en queviures que feren via cap a Barcelona, a casa de parents i amics, si és que no ens els robaven pel camí, en tot o en part, com succeïa sovint.

Varia: llibres. Al mig del terrabastall de la guerra civil, he intentat acabar les publicacions de la Institució Patxot que eren a la impremta, però les brutalitats del moment han entrebancat el meu intent.

"Premsa Catalana". Dintre del desgavell roig, hem pogut acabar la impressió del segon volum de la "Premsa Catalana" i el seu index

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

apart, per a que sia més manejívol, en tercer volum. Vaig pregar els amics que anessin escampant discretament l'obra entre les biblioteques catalanes, com les altres vegades.

Bibliografía del Teatre Català.

Dintre del mateix corpus de "Bibliografia Catalana", tenien preparat de temps, la Bibliografia del Teatre Català, en la qual no cal pensar actualment, d'una banda per les condicions de treball impossibles i de l'altra pel bloqueig republicà del diner.

Solemnitats de Barcelona.

Tenim compaginat tot l'original del segon volum de les "Solemnitats de Barcelona", la impressió de les quals jo volia enllestir durant la primera Dictadura (Primo de Rivera), però que segueix a les caixes en aquesta segona Dictadura (República Española) i, pel camí que va, tinc por que entrarà en la tercera Dictadura que s'augura (Franco). Es tan més de doldre l'encallament d'aquesta obra, quan manca solament l'index, però no hi ha manera.

Prof. Marinescu: La Politique orientale d'Alphonse V d'Aragon.

Resta també adormida, malgrat ésser compost d'anys, tot el text en mà, l'obra del Prof. Marinescu, de Romania: "La Politique orientale d'Alphonse V d'Aragon", de la qual el seu autor ens prometé els capítols finals, quan li premiarem aquest estudi en el VIIIe Concurs Patxot i Ferrer, l'any 1927. Aqueixa promesa encara no ha estat complerta, malgrat haverla recordada i reclamada repetidament al seu autor. Aquesta obra, que fa anys és compaginada i tot, era destinada a les Memories de l'Academia de Bones Lletres de Barcelona.

Creus i Vidal: La Immigració a Catalunya.

Altra obra que queda penjada i de la qual jo havia corretgit totes les galerades en el Montseny, és "La Immigració a Catalunya" d'En Lluis Creus i Vidal, premiada en el XV^è Concurs Patxot i Ferrer, l'any 1934. Es tan més de doldre que no surti aquest llibre perquè resulta complementari del treball d'En Vandellós, encara que sia molt diferent en el fons i en la forma. Quan volguí empènyer

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1937-38 la publicació d'ací estant, me digueren no era possible perquè l'autor era fora; però sospito que la veritable raó sia l'esperit anti-invasor d'aquell llibre i més especialment anti-murcià. He recomanat molt que es guardin l'original i les galerades, però temo molt que no ho facin desapareixer, àdhuc per la mateixa impremta, perquè allà impera el pànic i regnen fòbies de tota llei.

Estudis Universitaris Catalans. Naturalment, m'he desentès de continuar per el meu compte, com feia anys enrera, la publicació de la "Revista dels Estudis Universitaris Catalans", i també de la seva "Sèrie Monográfica".

Historial dels Jocs Florals de Barcelona. Entre les publicacions que ni tan solament han arribat a les caixes i que son restades "in mente", hi ha un historial-homenatge dels Jochs Florals de Barcelona, respecte dels quals constatem el fet, no pas nou, però sempre deplorable, de que no respecten i combaten els Jocs, no pocs literats i polítics que justament son fills d'ells.

Jo l'havia concebut començant per una síntesi crítica dels discursos de tots els Presidents en la qual s'hauria traduït l'evolució dels temps i els incidents de l'època. Després, seguiria una crònica il.lustrada dels fets capdals, amb els retrats de tots els Presidents, Reines de la Festa, notes biogràfiques, etc. En aquest sentit vaig parlar-ne amb Mtre. Francesch Matheu, qui ho acollí sentimentalment molt bé i àdhuch suggerí el nom d'En Raimond d'Abadal per a l'estudi dels discursos presidencials. Posteriorment, al estudiar el propòsit amb En Matheu anaren sorgint les dificultats, que a mi me semblaven totes superables, però que an En Matheu acabaren per fer-se-li una muntanya. Com que aviat vaig veure que ell no la pujaria pas, no'n parlàrem més i així morí la cosa, d'inanició.

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

Mals auguris. Tal com aparenta actualment l'horizont espanyol, enrogit de sang i ennegrit de crims, a les dues bandes, costa ben poc d'augurar que l'encallament intel.lectual durarà molt de temps perquè, en el fons de la guerra civil, no hi ha més que esperit de domini, consolidació de parasitisme, lluita entre dues tiranies, el resultat de la qual serà l'agravació de tots els problemes anteriors i la instauració desvergonyida a la Peninsula dels seculars mals usatges colonials espanyols.

Sintetitzant el present direm: a Espanya, la civilització bàrbara, de filiació oriental, va éssent envaïda per la barbàrie civilitzada, de tradició occidental.

Allà baix, "plus ça change et plus c'est la même chose" i per aquest camí "lasciate ogni speranza".

Sortosament, la natura fa sempre el seu camí, la vida continua, els homes passen però l'home perdura i així la humanitat existeix, perquè no es regeix pas, ni és regida, per ineficients i tèrboles lleis escrites.

Addeuda: "Leges Palatinae". Dr. Willemsen. Aquest epíleg, escrit lluny de casa, sense documents i fet amb la defectuosa memòria de l'edat i amb el cap absorbit en altres cabòries, fatalment té de resultar no poc fallat; això motiva i excusa aquesta addeuda.

A les obres "en souffrance" anteriorment esmentades, cal afegir les "Leges Palatinae" de Jaume II de Mallorca, destinades a les Memòries de la Secció Històrico-Arqueològica del I.E.C.

Tot el text és compost, corregit i compaginat; hi ha tirada la portada en reproducció policroma del ms.; però manca l'estudi-introducció del transcriptor, el Dr. Willemsen, de Freiburg (Alemanya) i que no hi ha hagut manera d'obtenir.

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1937-38 De primer, poguerem arrencar-n'hi un troç; després, aprofitant un viatge d'ell a Barcelona amb la seva muller, aquesta ens prometé fer-l'hi acabar. Mes tard, vingué el troç final, però manca la part mitgera, que ell preté haver enviat i que nosaltres no haviem, ni hem rebut, a hores d'ara.

La somnolença d'aquesta obra és digna pariona de les "Solemnitats de Barcelona" i del treball del Prof. Marinescu. Una vegada més, proven que la calma o bohemia, no son pas privatives dels autors meridionals.

No en tenia poca de raó l'amic Dr. Fontseré quan anys enrera m'aconsellava: "no poseu pas mai cap llibre en premsa si abans no teniu tot el text de l'obra a la mà!"

Llibres Publicats. Me sembla escaient i pràctic de cloure aquest epíleg amb la llista de les "Publicacions de la Institució Patxot", completant-la amb les fitxes bibliogràfiques corresponents i compartides en tres seccions: a) Institució Patxot; b) Concursos Patxot i Ferrer; c) Institut d'Estudis Catalans.

a) Institució Patxot:

"Quaresma de St. Vicent Ferrer", predicada a València, l'any 1413. Introducció, notes i transcripció, per Josep Sanchis Sivera, Canonge de la Catedral de València. 1 vol. 28 × 22 cm., de 357 pàgs., amb 5 fototipies. Barcelona, 1927.

Publicació dedicada a la Intel.lectualitat de València i de la qual vaig fer presentalla en exemplar especial a una Societat Valenciana que m'havia nomenat membre honorari. Aquest exemplar em fou retornat sense explicació i per causes que ignoro.

Blanca Selva. "Les Sonates de Beethoven" per a piano i per a piano i violí. Prefaci de Lluis Millet. 1 vol. 28 × 22 cm., amb centenars d'exemples musicals. Barña.

Fons Patxot
Arxiu Institut d'Estudis Catalans

1927.

Es l'edició en volum, dels articles publicats a la Revista Musical Catalana de l'Orfeó Català.

Memòries Patxot. Vol. I. "Atlas pluviomètric de Catalunya", per Joaquim Febrer. Treball premiat en el IV Concurs, corresponent a l'any 1925. 1 vol. 28 × 22 cm., de 523 pàgs., amb 54 planxes en colors. Barña., 1930.

"Llibre de les Solemnitats de Barcelona". Edició completa del manuscrit de l'Arxiu Històric de la Ciutat. Per A. Duran i Sanpere, i Josep Sanabre, Pvre. vol. I (1424 - 1546). 1 vol. 28 × 22 cm. de 462 pàgs., Barña. 1930. vol. II, el tiratge està llest, llevat de l'index.

"Bibliografia Catalana. Premsa". Per Joan Givanel i Mas. Vol. I (Agramunt-Barcelona). 1 vol., 28 × 22 cm., de 555 pàgs., amb nombroses reproduccions de periòdics. Barña. 1931. Vol. II (Begudà Alta - Xàtiva), de 627 pàgs., 1937. Vol. III (Index alfabètic) de 120 pàgs. 1937.

Alguns valencians criticaren que en aqueixa bibliografia s'haguessin inclòs diaris valencians.

"Sigil.lografia Catalana". Per Ferran de Sagarra. Totes les làmines del vol. III son a càrreg de la I.P.

Prof. Rudolf Laun, de la Universitat de Hamburg. "Der Wandel der Ideen Staat und Volk als Äusserung des Weltgervizens". Publicat per recomanació del Jurat del Concurs Internacional de La Haia. Barña. 1928. 1 vol. 28 × 22 cm., de 463 pàgs. Barña. 1933.

Comitè Meteorològic Internacional. Comissió d'Estudi dels Nuvols. "Atlas Internacional dels Nuvols i dels Estats del Cel". I. Atlas General. 1 vol., text explicatiu i 174 planxes. Barña. 1935. Aquesta és l'edició catalana, però el C.M.I. ha publicat també les edicions francesa, anglesa i alemanya, a despesa de la I.P.

b) Concursos Patxot i Ferrer. Estudis Historics, Polítics i Socials.

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1937-38 Josep Mª. Roca. "Johan I d'Aragó". Premi del VI Concurs, 1925. 1 vol. 28 × 22 cm., de 467 pàgs., 1929. Barña.

Prof. Constantí Marinescu, de la Universitat de Cloj (Romania). "La Politique Orientale d'Alphonse V d'Aragon, Roi de Naples". (1416-1458). Premi del VIII Concurs, 1927. 1 vol. 28 × 22 cm. Fa anys que està esperant l'acabament promès per l'autor.

S. Hutchinson Harris. "The Doctrine of Personal Right". Premi del XIII Concurs, 1932, 1 vol. 22 × 17 cm. de 593 pàgs., Barña., 1935.

Josep A. Vandellós i Sola. "La Immigració a Catalunya". Premi del XV Concurs, 1934. 1 vol. 22 × 17 cm., de 239 pàgs. amb gràfics. Barña. 1935.

Lluis Creus i Vidal. "La Immigració a Catalunya". Premi del XV Concurs. Llibre parió del anterior, encallat en la guerra civil i que perilla de no veure la llum.

c). Institut d'Estudis Catalans.

Durant la Dictadura de la Monarquia espanyola, la Institució Patxot continuà a càrrec seu les publicacions del Institut d'Estudis Catalans, que la Dictadura no osà disoldre, però que volia ofegar per falla de medis.

Aleshores vaig suggerir al I.E.C., per tal de donar fe de vida amb una major sovintesa, que cada Secció iniciés la publicació d'una sèrie de Memories en les quals s'encabirien treballs monogràfics curts. Aquesta proposta meva fou acceptada.

Secció Filològica:

Memòries, vol. I.

Butlletí de Dialectologia Catalana, vols. XIII (1925) a XVIII (1930).

Diccionari Aguiló, vols. VI i VII.

Secció Històrico-Arqueològica:

Memòries. vol. I., vol. II (en premsa) i vol.III.

Anuari, vol. VII (1920-1925).

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1937-38 Secció de Ciencies:

Memòries, vol. I.

Joan Cadevall: Flora de Catalunya, vol. IV.

Estudis Universitaris Catalans:

Revista, vols. XI (1926) a XVII (1932).

Sèrie Monogràfica, vols. I i II.

Com a ressò d'un passat no desligat amb ço que precedeix, deuxeu-me esmentar les dues obres següents:

R. Patxot i Jubert. Meteorologia Catalana. "Observacions de St. Feliu de Guixols". Resultats del 1896 (parcial) al 1905. 1 vol. foli, 33 × 24 cm., amb meteorogrames. Barcelona, 1908.

R. Patxot i Jubert. "Pluviometria Catalana". Resultats del quinquenni 1906-1910, publicats amb la col.laboració dels Observadors de Catalunya. 1 vol. foli, 36 × 27 cm., amb mapes i meteorogrames. St. Feliu de Guixols, 1912.

Incorrecció Bibliogràfica.

Durant la primera Dictadura (Primo de Rivera), se m'acostà insistentment Mn. A. Griera, amb una pila de progectes per tal de que la intel.lectualitat catalana no quedés parada; es així com vaig decidir continuar el "Butlletí de Dialectologia Catalana".

Més tard, entre les coses de que me parlà, fou d'una "Gramàtica Etimològica", la publicació de la qual vaig consentir a facilitar-li, si bé amb la condició expressa de que no volia que el meu nom hi sortís per res.

La raó d'aquesta prohibició era que jo havia vist proves d'alguns vocabularis seus en el "Butlletí de Dialectologia" les quals m'ensenyaren a malfiar-me de l'excessiu dinamisme -vol dir, barroeria- de Mn. Griera.

Ara bé: malgrat la meva categòrica prohibició, en la portada de la seva "Gramàtica Etimològica", ell hi posà tranquil.lament el meu nom com si jo no hagués dit res.

Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

1937-38

Llibres presoners. Mentre governava a Catalunya la Generalitat, m'anaven enviant llibres a mida que jo els demanava; però, d'ençà que s'ha establert a Barcelona el govern de la República Espanyola, amb el doble intent de dominar mellor Catalunya i d'assegurar-se la retirada cap a França, se'm nega l'expedició de llibres perquè, diu, son "exportación de capitales"; de manera que els llibres que jo he editat, que he pagat i dels quals faig presentalla a les institucions del país i estrangeres, ara volen que me'ls compri jo mateix i els torni a pagar, naturalment, en moneda estrangera (dollars), que el Govern espanyol es quedaria, pagant-me'ls al preu convencional que ell establiria.

Val la pena de deixar això consignat, com senyal del temps i en honor de l'estúpid automatisme de les ordres escrites i de l'esperit negatiu d'aquesta República Espanyola, mal nada i pitjor regida.

En mig de tot, en aquest mon no hi ha res d'absolut, ni els disbarats, i com que En Baltasar Samper, el music, és empleat a Correus, de tant en tant pot fer-me passar alguna expedició; però, per ara, no tinc pas exemplars de totes les meves publicacions, que em fan molta falla per a la represa de les meves relacions internacionals.

R. Rubió i Lluch

INSTITVT D'ESTVDIS CATALANS MCMVII
Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

INSTITVT D'ESTVDIS CATALANS MCMVII
Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS
MCMVII
Fons Patxot
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans